

วารสาร

วิเทศศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Journal of International Studies

Prince of Songkla University

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2
Vol. 13 No. 2
July - December 2023

ISSN: 2730-4167 (Online)

วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

วารสารวิชาการที่ได้รับการยอมรับในฐานะข้อมูลของ
ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
กลุ่มที่ 1
ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jis/index>

วารสารวิทยาศาสตร์ศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2566

ผู้จัดพิมพ์	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
บรรณาธิการบริหาร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุวรรณ ทับเที่ยง (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) อีเมล nuwan.t@phuket.psu.ac.th
ที่ปรึกษาบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ปรารถนา กาลเนากุล (คณะศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
กองบรรณาธิการภายในมหาวิทยาลัย	รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดิ์อักษร (คณะการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ เบ็ญฤทธิ์ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
กองบรรณาธิการภายนอกมหาวิทยาลัย	ศาสตราจารย์ ดร.เมฆม สอดส่องกฤษ (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี) รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพ์วง (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์ (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต สิทธิธิตกุล (สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล) รองศาสตราจารย์ ดร.สิงหนาท น้อมเนียน (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล) รองศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ ศรีสมถวิล (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม (คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมีล่า แว็ชชอ (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ผู้พิสูจน์อักษร

	ดร.ณิชา ไตรวรรณเกษม (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) นางสาวอรพรรณ สีสะนิธิกุล (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) นางสาวโสพิตา สุขช่วย (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) นางสาววันจิรัตน์ เดชวิสัย (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
	Mr. Peter Coan (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
	Mr. Philip John Galloway (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
	Mr. Ricardo Javier Galbis (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
	Mr. Richard Mansbridge (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
บรรณาธิการจัดการ	นางสาวจุฬิพร ประทีป ณ ถลาง (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) อีเมล chuleeporn.p@phuket.psu.ac.th
บรรณาธิการฝ่ายศิลป์	นางสาวศศิธร เสนีตันติกุล (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) อีเมล sasitorn.s@phuket.psu.ac.th
วารสารออนไลน์	https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jis/index

ข้อความและความคิดเห็นที่แสดงในบทความ เป็นแนวคิดของผู้เขียน
มิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำแต่อย่างใด

Journal of International Studies,

Prince of Songkla University

VOL. 13 Issue NO. 2 July – December 2023

Publisher	Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus
Editor-in-Chief	Asst. Prof. Dr. Nuwan Thapthiang (Faculty of International Studies, Prince of Songkla University) E-mail: nuwan.t@phuket.psu.ac.th
Consulting Editors	Assoc. Prof. Dr. Prathana Kannaovakun (Dean, Faculty of International Studies, Prince of Songkla University) Prof. Dr. Yos Santasombat (Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University)
Internal Editorial Board	Assoc. Prof. Dr. Panuwat Phakdee-auksorn (Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University) Asst. Prof. Dr. Parichard Benrit (Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University)
External Editorial Board	Prof. Dr. Mech Sodsongkrit (Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University) Assoc. Prof. Dr. Kowit Pimpuang (Faculty of Humanities, Kasetsart University) Assoc. Prof. Dr. Kanokporn Numtong (Faculty of Humanities, Kasetsart University) Assoc. Prof. Dr. Surasit Amornwanitsak (Faculty of Liberal Arts, Thammasat University) Assoc. Prof. Dr. Prakrit Sitthitikul (Language Institute, Thammasat University) Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawangdee (Institute for Population and Social Research, Mahidol University) Assoc. Prof. Dr. Singhanat Nomnian (Asian Language and Culture Research Institute, Mahidol University) Assoc. Prof. Dr. Burin Srisomtawil (Faculty of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce) Assist. Prof. Dr. Anuwat Songsom (Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University)

Proof Readers

Assist. Prof. Dr. Emeela Wae-Esor

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Dr. Nicha Tovankasame

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Ms. Oraphan Leenanithikul

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Ms. Sophita Sukchuay

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Ms. Wancharat Dachwilai

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Mr. Peter Coan

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Mr. Philip John Galloway

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Mr. Ricardo Javier Galbis

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Mr. Richard Majellan Mansbridge

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

Managing Editor

Ms. Chuleeporn Prateep Na Talang

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

E-mail: chuleeporn.p@phuket.psu.ac.th

Art Editor

Ms. Sasitorn Seneetantikul

(Faculty of International Studies, Prince of Songkla University)

E-mail: sasitorn.s@phuket.psu.ac.th

Online Journal

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jis/index>

**Statements and opinions expressed in articles herein
are those of the authors and do not necessarily reflect
the position of the editors or publisher.**

สารบัญ | Contents

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจน.....เกวลิน ไชยยวง, ณัฐธิดา ทองวิเศษ, พนิดา เพือกขาวนา และ ดร.นลินี เหมาะะประสิทธิ์ Factors Affecting Consumers' Purchase Decision of Collagen Supplements <i>Kewalin Chaiyuang, Natthida Thongviset, Panida Puekchaowna, Nalinee Mohprasit</i>	1
การศึกษาการพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีของกลุ่มชาวจีนใหม่ในจังหวัดภูเก็ต.....จิรเมธ รุ่งเรือง Study of the Guanxi Culture dependency of the New Chinese Migrants in Phuket..... <i>Jirameth Rungruang</i>	13
การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.....ประภัสสรา กิจไพบูลย์ทวี Enhancing the work efficiency of supporting staff at the Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus..... <i>Prapasara Kitpaiboonthawee</i>	26
แนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันจองที่พักออนไลน์ของธุรกิจโรงแรมและที่พัก.....ชนพล อินประเสริฐกุล, จิตรลดา ปิ่นทอง Guideline for Developing Online Booking Application for Accommodation Business <i>Thanapol Inprasertkul, Chitlada Pinthong</i>	39
การศึกษาสถานการณ์ ปัจจัยและผลกระทบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร.....กิตติชัย อธิกุลรัตน์, ศิริรัตน์ แจ่มรักษ์สกุล, รชฏ ขำบุญ, สุภารัตน์ คะตา, กฤตติกา เหล่าวัฒนโรจน์, พงศธร สามสังข์, ธนวรรณ ฤทธิชัย The Study of Situations, Factor and Impacts on Safety, Occupational Health and Working Environment of Food Delivery Motorcyclists..... <i>Kittichai Athikulrat, Sirat Jangruxsakul, Rachata Khumboon, Suparat Kata, Kittigar Laowattanaroj, Paritthipong Samsang, Thanawan Ritthichai</i>	53
เกาะเชจูและภูเก็ตในกระแสความเปลี่ยนแปลง: ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการพัฒนาของรัฐ และผลกระทบต่อเกาะทั้งสอง.....กรรช ชาติอารยะวัต, ทักษิณา ศรีประชา Jeju and Phuket Islands in Transitions: A Comparative Study on the Government's Development Policies and Their Impacts on The Two Islands..... <i>Korntouch Chartarawadee, Tagsina Sripracha</i>	67

สารบัญ | Contents

ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี.....ภุชญา วิรุพหฺพจน์, คึกฤทธิ์ ศีลาฉาย	89
The superleadership of school administrators based on opinions of educational personal under the educational service area office Suphanburi.....Kritsana Wirunpot, Khukrit Silalaiy	
บทบาทของมัสยิด Lautze: การนำเสนอทวิลักษณ์ของชาวมุสลิมจีนโพ้นทะเลในจาร์การ์ต้าและบันดุง Ikrar Genidal Riadil, พิม ชามาร่า ญารากิรมย์	107
The Role of Lautze Mosque: The Representation of Double Identity of Overseas Chinese Muslims in Jakarta and Bandung.....Ikrar Genidal Riadil, Pim Samara Yarapirom	
การศึกษาการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัด สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร.....จารุวรรณ พลตร, สุภาวดี ลาภเจริญ	125
A Study of The Management of Banking Projects for School Administrators of The Teachers'Opinion In Saimai District Office, Bangkok.....Jaruwat Ponsorn, Supawadee Lapcharoen	
ปัจจัยในการเลือกร้านอาหารและอิทธิพลที่มีต่อความตั้งใจและแนวทางปฏิบัติ ในการป้องกัน ตนเองของลูกค้าในช่วงการระบาดของ COVID-19.....อนัญญา เนลสัน, พรพิชญ์ พรหมศิริพัลลภ	136
Restaurant selection factors and their influence on customers self-protection intention and practices during the COVID-19 pandemic.....Ananya Nilsson, Pompisana Promsivapallop	

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน

เกวลิณ ไชยวงษ์¹, ณัฏฐิดา ทองวิเศษ², พนิดา เพ็ญชาวนา³ และ ดร.นลินี เหมาะประสิทธิ์^{4*}

^{1 2 3} นิสิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

อีเมล kewalinc62@nu.ac.th, natthathidat62@nu.ac.th, panidap62@nu.ac.th

^{4*} อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร อีเมล nalineem@nu.ac.th

Factors Affecting Consumers' Purchase Decision of Collagen Supplements

Kewalin Chaiyung¹, Natthida Thongviset² Panida Puekchaowna³ and Dr. Nalinee Mohprasit^{4*}

^{1 2 3} B.B.A. in Business Administration, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

e-mail: kewalinc62@nu.ac.th, natthathidat62@nu.ac.th, panidap62@nu.ac.th

⁴ Lecturer at Business Administration Department, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

e-mail: nalineem@nu.ac.th

Article Info

Article Type: Research Article

Article History:

Received: December 9, 2022

Revised: March 1, 2023

Accepted: March 20, 2023

คำสำคัญ

ทัศนคติ, การตัดสินใจ, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่เคยรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามปลายปิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมการถดถอยเชิงพหุคูณ โดยผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 -29 ปี ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท และเลือกซื้อคอลลาเจนยี่ห้อ Rosegold Sakana Collagen มากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติทั้ง 3 ด้าน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยเรียงลำดับการมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ($\beta = 0.347$) ด้านความรู้สึก ($\beta = 0.306$) และด้านความเข้าใจ ($\beta = 0.200$)

Abstract

This research examines attitude factors affecting the purchase decision of collagen supplements in Muang District Phitsanulok. The samples were 400 people who had taken collagen supplements. Quantitative research using closed-ended questionnaires with purposive sampling method was used. The statistics used were Percentage, Mean, Standard Deviation and Multiple Regression Analysis. Most respondents were female, aged between 20-29 years. Most of them earned less than 10,000 Baht per month and chose to buy Rosegold Sakana Collagen brand. The result showed that all factors of attitude affected the decision to purchase collagen supplement products with a statistical significance of 0.001, ranked in order of influencing purchase decisions were behavior component ($\beta = 0.347$), affective component ($\beta = 0.306$) and cognitive component ($\beta = 0.200$).

Keywords:

Attitude, Purchase Decision, Collagen Supplements

1. บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันผู้บริโภคทั่วโลกเริ่มตื่นตัวและหันมาให้ความสนใจเรื่องการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น แนวโน้มการบริโภคและการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสุขภาพจึงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จะเห็นได้ว่ามีผู้บริโภคจำนวนไม่น้อยที่ถือแนวคิดที่ว่า การป้องกัน

* Corresponding author: Dr.Nalinee Mohprasit

E-mail address: nalineem@nu.ac.th

ดีกว่าการรักษา อาหารจึงไม่เพียงปัจจัยในการดำรงชีวิตเท่านั้น แต่กลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป ดังแนวโน้มของการพัฒนาอาหารของโลกในปัจจุบันและอนาคตซึ่งมีทิศทางไปยังการพัฒนานวัตกรรมอาหารในกลุ่มอาหารเสริมสุขภาพ ซึ่งกลุ่มบุคคลทุกเพศทุกวัยให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพและการดูแลตัวเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีสาเหตุต่างๆ ที่เป็นตัวแปรสำคัญซึ่งส่งผลให้สุขภาพและคุณภาพร่างกายนั้นบั่นทอนลงไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อม แสงแดด อาหาร อายุ รวมถึงการแสดงอาการทางอารมณ์ต่างๆ (ปริยาพร คงพันธ์จิตร, 2565)

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีให้เลือกมากมาย โดยจะแบ่งออกตามความต้องการของผู้บริโภค เช่น ช่วยลดน้ำหนัก บำรุงร่างกายและผิวพรรณ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม ครอบครัว หรือทางการตลาด ทำให้ค่านิยมและทัศนคติในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จะเห็นได้ว่าในชีวิตประจำวันเต็มไปด้วยความเร่งรีบ ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อสุขภาพและร่างกายของมนุษย์ด้วยพฤติกรรมการใช้ชีวิตและอายุที่มากขึ้น หลายคนจึงหันมาใส่ใจกับสุขภาพมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้ตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพและความงามมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 8-10% ในทุกปี (อนุสรณ์ คนกล้า และคณะ, 2559)

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในอดีตมีการพัฒนามาเรื่อย ๆ หลากหลายรูปแบบสามารถหาซื้อได้ง่าย สำหรับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนนั้น จากข้อมูลพบว่ามูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนแบบผงมีอัตราการเติบโต 50% ชนิดเม็ดมีอัตราการเติบโต 45% และแบบพร้อมดื่มมีอัตราการเติบโต 5% และมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 10 – 30% ต่อปี (Marketeer, 2559) ในปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทย มีมูลค่าตลาดมากถึง 7.42 หมื่นล้านบาท โดยผู้บริโภคกลุ่มใหญ่มองว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะยอมจ่ายเงินเดือนละ 1,000 กว่าบาท ในการซื้อสารบริโภค มีครัวเรือนไทยที่บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปี 2564 กว่า 1.8 ล้านครัวเรือน การดูแลสุขภาพเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและวิตามินของประเทศไทย เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึง 149.3% โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 1,036 บาทต่อเดือน (PPTV Online, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนได้เติบโตและเป็นที่นิยมอย่างมาก เป็นโอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบที่นำไปสู่พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อจะทำให้สามารถวางแผนการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการและเข้าถึงผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากความต้องการบริโภคที่ใช้หลักเหตุผลเป็นที่ตั้ง แต่ความเป็นจริงแล้วผู้บริโภคมีการใช้อารมณ์และความรู้สึกมาช่วยตัดสินใจมากกว่าที่คาดคิด หากมีทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นจะทำให้การตัดสินใจเป็นไปได้โดยง่ายและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากทัศนคติประกอบไปด้วยการรับรู้ที่เกี่ยวข้องอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่ง ๆ หนึ่งและต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการประเมินความพึงพอใจหรือไม่พอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ในรูปแบบของการสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ (Schiffman & Kanuk, 2007) ดังนั้น ทัศนคติที่ผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์และบริการจึงกลายเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญถึงการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการผลิตภัณฑ์นั้นๆ เมื่อผู้บริโภคต่างให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ ความงาม การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น ผู้บริโภคเล็งปรารถนาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพและความงามที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องในทุกปี (อนุสรณ์ คนกล้า และคณะ, 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง ที่สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเฉพาะและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่เมืองหลักเพื่อการพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดพิษณุโลกเป็นแหล่งการค้าการลงทุน (สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก, 2565) โดยการวิจัยมีแนวทางในการศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และวางแผนการตลาด ให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งเพื่อเป็นความรู้ให้แก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ หรือปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

3.2 เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนทราบถึงมุมมองความต้องการของผู้บริโภค ทราบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด

4. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษานี้มุ่งศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรต้น

ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้ ด้านพฤติกรรม

2. ตัวแปรตาม

- การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ คือ ผู้บริโภคที่เคยรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 400 คน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างนี้ได้จากการใช้สูตรของ W.G. Cochran (1953)

ขอบเขตด้านสถานที่

กำหนดพื้นที่การศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

5. ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ ประเมินว่าชอบหรือไม่ชอบ ในเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยจะส่งผลต่อการตอบสนองของบุคคล สิ่งของและสถานการณ์ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ บุคคลจะประเมินทัศนคติโดยการถามคำถาม หรือการลงความเห็นจากพฤติกรรม ทัศนคติเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การเรียนรู้ โดยมาจากประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ อีกทั้งข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลอื่นๆ และการเปิดรับจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทัศนคติเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่สิ่งแวดล้อมถูกกระทบ และมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม โดยแต่ละบุคคลจะมีทัศนคติต่อพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะอย่างด้วย (เสรี วงษ์มณฑา, 2542) โมเดลองค์ประกอบทัศนคติ 3 ประการ (Tricomponent Attitude Model) ประกอบด้วย 3 ส่วน (Schiffman & Kanuk, 2007) คือ

1. ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive Component): แสดงถึงความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) และความเชื่อ (Beliefs) เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีส่วนของความเข้าใจเป็นส่วนประกอบส่วนแรกซึ่งก็คือความรู้และการรับรู้ที่ได้รับจากการสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ไม่ว่าจะเป็น

เป็น บุคคล สิ่งของ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม และข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ความรู้และผลกระทบต่อการรับรู้เป็นตัวกำหนดความเชื่อถือ (Beliefs) ที่สะท้อนความรู้เฉพาะอย่างของบุคคล

2. ส่วนของความรู้สึก (Affective Component) ความรู้สึกจะวิเคราะห์ความแตกต่างจากภายใน เมื่อความคิดเชื่อมโยงถึงสาเหตุของความแตกต่างของผลิตภัณฑ์บางอย่าง ก่อปรกักับลักษณะซึ่งถูกเลือกโดยประสบการณ์ในอดีต สิ่งนี้เรียกว่าอารมณ์ของผู้บริโภคที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนของอารมณ์และความรู้สึกมีการค้นพบโดยการวิจัยผู้บริโภค ซึ่งมีการประเมินผลเบื้องต้นโดยธรรมชาติว่าผู้บริโภคจะประเมินทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการให้คะแนนความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบ ในเชิงบวกหรือเชิงลบ ประสบการณ์จะมีผลกระทบด้านจิตใจและวิธีซึ่งบุคคลปฏิบัติใช้การวัดการประเมินผลถึงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. ส่วนของพฤติกรรม (Conative Component หรือ Behavior) เป็นแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมของผู้บริโภคด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจจะมีความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในส่วนของพฤติกรรมจะรวมถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อประเมินความน่าจะเป็นของการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคหรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทัศนคติหมายถึง ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเป็นปฏิกิริยาตอบสนอง โดยการประเมินค่าว่าชอบหรือไม่ชอบจะส่งผลกระทบต่อการตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบ ทัศนคติสามารถเรียนรู้ หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ และทัศนคตินั้นสามารถที่จะรู้หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่ผู้อื่น ๆ ประเมินออกมา หรือจากการสำรวจ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

Kotler (2000) กล่าวว่า วิธีการที่ผู้บริโภคทำการตัดสินใจ ประกอบด้วยปัจจัยภายใน คือแรงจูงใจ การเรียนรู้ การรับรู้ บุคลิกภาพ และทัศนคติของผู้บริโภค ซึ่งจะสะท้อนถึงความต้องการของผู้บริโภค และความตระหนักถึงความหลากหลายของสินค้า ในงานวิจัยนี้การตัดสินใจ หมายถึง ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน จากทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้พิจารณา โดยใช้หลักการและเหตุผลช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2560)

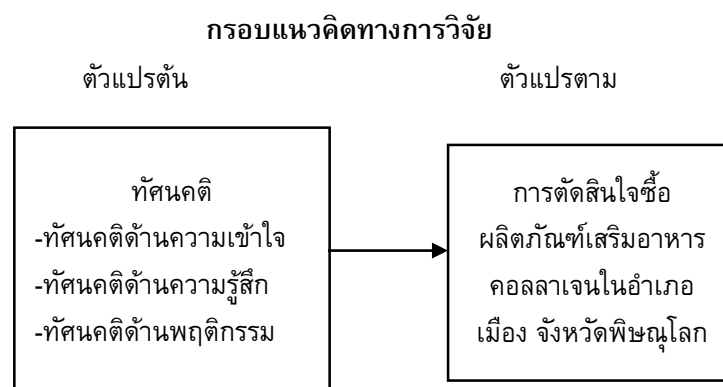
1. การตระหนักถึงปัญหา/รับรู้ถึงความต้องการ หมายถึง การที่ผู้บริโภครู้ว่าตนเองต้องการผลิตภัณฑ์เพื่อวัตถุประสงค์อะไร จึงก่อให้เกิดความต้องการที่จะเติมเต็มส่วนต่างระหว่างสภาพอุดมคติกับสภาพที่เป็นจริง โดยปัญหาของแต่ละบุคคลจะมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป
2. การค้นหาข้อมูล หมายถึง เมื่อผู้บริโภครู้ความต้องการของตนเองแล้วก็จะหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากบุคคล แหล่งข้อมูลจากสาธารณชน แหล่งข้อมูลจากประสบการณ์ และแหล่งข้อมูลจากทางการค้า เป็นต้น
3. การประเมินผลทางเลือก หมายถึง เมื่อผู้บริโภคนำข้อมูลที่ได้จากการค้นหาผลิตภัณฑ์ นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณสมบัติ ลักษณะต่าง ๆ ข้อดีข้อเสียของผลิตภัณฑ์แต่ละรูปแบบ จนเกิดความเข้าใจและประเมินผลทางเลือก
4. การตัดสินใจซื้อ หมายถึง หลังจากที่มีผู้บริโภคประเมินทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว ผู้บริโภคจึงตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น
5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ หมายถึง หลังจากที่มีการซื้อผลิตภัณฑ์แล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ ได้รับทราบถึงข้อดีข้อเสียต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ ว่าสามารถตอบสนองความต้องการได้จริงหรือไม่ ซึ่งอาจจะได้รับความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ หากมีความพึงพอใจผู้บริโภคจะเกิดการซื้อซ้ำ และบอกต่อ

กล่าวโดยสรุปการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หมายถึง ขั้นตอนในการตัดสินใจเลือกซื้อ ซึ่งมีกระบวนการอยู่ 5 ขั้นตอน คือ การตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมหลังการซื้อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยจำนวนมากได้ศึกษาตัวแปรด้านทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น สุภณัฐ สุรสกุลวัฒน์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด ค่านิยม และทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารเจ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับความเข้าใจว่าอาหารเจทำมาจากพืช ไม่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ ไข่ และนม และการเข้าใจว่าโปรตีนจากพืช ในอาหารเจสามารถทดแทนโปรตีนจากเนื้อสัตว์ได้ และมีรสชาติดีน่าพอใจ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ส่วนงานวิจัยของ ณัฐภัทร วัฒนถาวร (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารคลีนของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่องอาหารคลีนที่ไม่ใช้สารปรุงแต่งที่เป็นอันตรายต่อร่างกายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ส่วนงานวิจัยของ นิศารัตน์ สุรพัฒน์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณค่าตราสินค้าและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ กรณีศึกษาของการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริโภคมีทัศนคติเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โดยรู้สึกว่าการดื่มน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์ มีคุณภาพการผลิต มีเครื่องหมาย อย. ได้มาตรฐาน เป็นตราสินค้าที่ชื่นชอบและต้องการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ส่วนงานวิจัยของ สุภารัตน์ ศรีสว่าง และ ถนอมพงษ์ พานิช (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ทัศนคติ ความไว้วางใจและส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเฟซบุ๊กของบุคคลกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) ส่วนงานวิจัยของ เจริญรา แสงสุ่ม (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ทัศนคติ คุณภาพบริการ และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ 7-Delivery ของเซเว่นอีเลฟเว่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับ 7-Delivery ช่วยทำให้การสั่งซื้อสินค้านั้นง่ายขึ้น เช่น มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์นั้นเป็นอย่างดีแล้วจึงเกิดความรู้สึกไว้วางใจจากมาตรฐาน มีการจดเครื่องหมายการค้าว่าปลอดภัย สามารถค้นหา รีวิวหรือสอบถามข้อมูลต่างๆ ได้ง่าย ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจจึงตัดสินใจซื้อสินค้า ส่วนงานวิจัยของ ดวงสมร หรั่งช้าง (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนคติ ผู้มีอิทธิพลทางสังคม และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้ พบว่าทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการซื้อต้นไม้เพื่อปลูกเองและซื้อเป็นประจำเมื่อมีโอกาส ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และงานวิจัยของ พชรพล วงษ์เจริญ (2561) ทำการศึกษาเรื่อง ทัศนคติ ความไว้วางใจ และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขนมนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นของประชากรกรุงเทพมหานคร พบว่าการที่ผู้บริโภครู้จักขนมนำเข้าจากญี่ปุ่นผ่านสื่อด้านบุคคลที่มีชื่อเสียงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขนมนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น เพราะเคยรับประทานแล้วพึงพอใจจึงมีการซื้อซ้ำ รวมไปถึงการที่เห็นบุคคลอื่นรับประทานแล้วทำให้อยากรับประทานตามหรือรับประทานตามกระแส จึงตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าตัวแปรด้านทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ จึงสามารถนำมาเขียนกรอบแนวคิดทางการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้ด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (population) คือ ผู้บริโภคทั่วไปที่เคยรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สอบถามเฉพาะผู้บริโภคที่เคยทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ที่มีอายุตั้งแต่ 20 – 59 ปี และอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ในหัวข้อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ยี่ห้อคอลลาเจนที่เลือกซื้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียว (Close Ended Question)

ส่วนที่ 2 : คำถามเกี่ยวกับทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติด้านความเข้าใจ ทัศนคติด้านความรู้สึกรู้ด้านพฤติกรรม ใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 : คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจ พฤติกรรมหลังซื้อ ใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปในแต่ละปัจจัยที่ทำการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และค่าสัดส่วน ร้อยละ โดยใช้ค่าจากโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ได้แก่การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1.1. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และยี่ห้อที่เลือกซื้อ
- 1.2. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติ
- 1.3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยสมการถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้ด้านพฤติกรรม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

7. ผลการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและยี่ห้อที่เลือกซื้อ

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 78 และเพศชาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ส่วนใหญ่อายุ 20-29 ปี จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาอายุ 30-39 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 อายุ 40-49 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 และ อายุ 50-59 ปี จำนวน 6 คน ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ รายได้ต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมารายได้ 10,001-20,000 บาท จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และรายได้มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ

ยี่ห้อของคอลลาเจนที่เลือกซื้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกซื้อคอลลาเจนยี่ห้อ Rosegold Sakana Collagen มากที่สุดจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 รองลงมา ยี่ห้อ Dr. Pong Collagen Dipeptide จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ยี่ห้อ Blackmores Marine Q10 -Collagen Advance จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ยี่ห้อ Joju Collagen จำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 13.5 ยี่ห้อ Colligi Collagen tripeptide จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อื่นๆ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ยี่ห้อ Bloss Natura จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 และ ยี่ห้อ Chame Collagen Tripeptide จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านทัศนคติของการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ประกอบด้วย 3 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยแสดงผลดังนี้

ด้านความเข้าใจ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านทราบถึงประโยชน์หรือคุณค่าจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ($\bar{X}=4.08$) รองลงมาคือ ท่านทราบผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นสิ่งจำเป็นต่อร่างกาย ($\bar{X}=3.95$) และ ท่านทราบว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนไม่ควรทานเกิน 10,000 มิลลิกรัมต่อวัน ($\bar{X}=3.82$) ตามลำดับ

ด้านความรู้สึก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน มีคุณภาพได้มาตรฐาน สะอาดปลอดภัย ($\bar{X}=4.08$) รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นตราสินค้าที่ฉันชื่นชอบและต้องการ ($\bar{X}=3.86$) และ การทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ทำให้ผิวกระจ่างใสและเรียบเนียนมากขึ้น ($\bar{X}=3.83$) ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านจะซื้อมาทดลองก่อนหากได้ผลในระดับที่น่าพอใจ ท่านจะซื้อในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ($\bar{X}=3.72$) รองลงมาคือ ท่านบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นประจำ ($\bar{X}=3.50$) และ ท่านสนใจทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเมื่อเห็นว่าดารหรือมีนักร้องที่ท่านติดตามทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ($\bar{X}=3.49$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ประกอบด้วย 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย แสดงผลดังนี้

ด้านการรับรู้ความต้องการ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเมื่อจำเป็นเท่านั้น ($\bar{X}=4.07$) รองลงมาคือ ท่านทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน เพื่อช่วยในผิวพรรณของท่านดีขึ้น ($\bar{X}=4.06$) และ ท่านทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเพราะรู้สึกว่าการร่างกายเริ่มขาดคอลลาเจน ($\bar{X}=4.02$) ตามลำดับ

ด้านการค้นหาข้อมูล พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจาก Social Media ก่อนตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ($\bar{X}=$

4.18) รองลงมาคือ ก่อนซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนท่านศึกษาข้อมูลบนฉลากก่อน ($\bar{X}$ = 4.04) และ ท่านสอบถามข้อมูลจากเพื่อนและครอบครัวก่อนซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ($\bar{X}$ = 3.67) ตามลำดับ

ด้านการประเมินทางเลือก พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านใช้ ยี่ห้อ/ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}$ = 4.03) รองลงมาคือ ท่านเปรียบเทียบราคาของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนก่อนตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}$ = 4.00) และ ท่านได้เปรียบเทียบส่วนประกอบและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนก่อนตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}$ = 3.81) ตามลำดับ

ด้านการตัดสินใจ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ท่านตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเนื่องจากตราสินค้าเป็นที่รู้จักน่าเชื่อถือ ($\bar{X}$ = 4.10) รองลงมาคือ ท่านตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนจากการจัดโปรโมชั่น ส่วนลด และของแถม ($\bar{X}$ = 3.75) และ ท่านตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนจากเพื่อนหรือสมาชิกในครอบครัวแนะนำ ($\bar{X}$ = 3.59) ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ในอนาคตท่านจะยังรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนต่อไป ($\bar{X}$ = 3.83) รองลงมาหลังจากที่รับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนแล้วท่านจะแนะนำให้แก้อื่น ($\bar{X}$ = 3.46) และ ท่านจะรีวิวให้แก่ทางร้านที่ท่านซื้อ ($\bar{X}$ = 3.08) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย: ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สำหรับการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) นั้นจำเป็นต้องตรวจสอบข้อตกลงความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมหรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance และ VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2006) ที่กำหนดให้ค่า Tolerance ต้องมีค่ามากกว่า .01 และ ค่า VIF ไม่เกิน 10 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงค่า Tolerance และ VIF เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยด้านทัศนคติ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ด้านความเข้าใจ	.633	1.580
ด้านความรู้สึก	.540	1.852
ด้านพฤติกรรม	.705	1.419

จากตารางที่ 1 การทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) พบว่าค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง .540 - .705 และค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.419 – 1.852 เป็นไปตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2006) ที่กำหนดให้ค่า Tolerance ต้องมีมากกว่า .01 และค่า VIF ไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมหรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

(Multicollinearity) และสามารถนำตัวแปรอิสระไปใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ต่อไป

นอกจากนี้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรแต่ละคู่พบว่าค่าอยู่ระหว่าง 0.402-0.598 ดังนั้นตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ไม่เกิน 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถนำมาวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ได้

สมมติฐานการวิจัย: ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้จัก ด้านพฤติกรรม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression Analysis) ทศนคติมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปร	Model	B	Beta	t	Sig.
	(Constant)	1.643		14.164	0.000
X ₁	ด้านความเข้าใจ	0.141	0.200	4.461	0.000
X ₂	ด้านความรู้สึกรู้จัก	0.220	0.306	6.312	0.000
X ₃	ด้านพฤติกรรม	0.219	0.347	8.181	0.000
R = 0.705, R ² = 0.497, Adjusted R ² = 0.493, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001					

ทัศนคติทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้จัก ด้านพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

โดยปัจจัยทัศนคติ ได้แก่ ปัจจัยด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึกรู้จัก และด้านพฤติกรรม มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ร้อยละ 49.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรม (X₃) ($\beta = 0.347$) เป็นลำดับแรก ตามด้วยทัศนคติด้านความรู้สึกรู้จัก (X₂) ($\beta = 0.306$) และทัศนคติด้านความเข้าใจ (X₁) ($\beta = 0.200$)

8. อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกรู้จัก และ ด้านความเข้าใจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านพฤติกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการซื้ออาหารก่อนหากได้ผลในระดับที่น่าพอใจจะซื้อในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภณัฐ สุรสกุลวัฒน์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด ค่านิยม และทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารเจในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าหากอาหารเจมีรสชาติที่น่าพอใจแล้วจะมีการซื้อซ้ำ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังสนใจเรื่อง การบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงสมร หรั่งช้าง (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ทัศนคติ ผู้มีอิทธิพลทางสังคม และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมักซื้อต้นไม้เพื่อปลูกเองและซื้อเป็นประจำเมื่อมีโอกาส นอกจากนี้ เรื่อง

ของความสนใจรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเมื่อเห็นว่าดารารหรือนักวิ่งที่ติดตามรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรพล วงษ์เจริญ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ทักษะคิด ความไว้วางใจ และภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขนมนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นของประชากรกรุงเทพมหานคร พบว่าการที่ผู้บริโภครู้จักขนมนำเข้าจากญี่ปุ่นผ่านสื่อส่วนบุคคลที่มีชื่อเสียงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขนมนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเคยรับประทานผลิตภัณฑ์แล้วพึงพอใจจึงมีการซื้อซ้ำ รวมไปถึงการที่เห็นบุคคลอื่นรับประทานแล้วทำให้อยากรับประทานตามหรือรับประทานตามกระแส จึงตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

ด้านความรู้สึก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สะอาด ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศารัตน์ สุรพัฒน์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณค่าตราสินค้าและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ กรณีศึกษาของการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์มีคุณภาพการผลิต มีเครื่องหมาย อย. ได้มาตรฐาน ในส่วนของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นตราสินค้าที่ชื่นชอบและต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ ศรีสว่าง และ ถนอมพงษ์ พานิช (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ทักษะคิด ความไว้วางใจ และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเฟชบุ๊กของบุคคลกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ชื่นชอบในการซื้อสินค้าผ่านเฟชบุ๊ก (Facebook) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา แสงสุ่ม (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ทักษะคิด คุณภาพบริการ และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ 7-Delivery ของเซเว่นอีเลฟเว่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่พบว่า 7-Delivery ช่วยทำให้การสั่งซื้อสินค้านั้นง่ายขึ้น มีสินค้าให้เลือกหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้จะเป็นเพราะผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์นั้นเบื้องต้นแล้ว จึงเกิดความรู้สึกไว้วางใจจากมาตรฐานมีการจดเครื่องหมายการค้าว่าปลอดภัย และชอบซื้อสินค้าผ่านเฟชบุ๊กเนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่ทุกคนรู้จักในวงกว้างและคุ้นเคยสามารถค้นหารีวิว หรือสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่าย เป็นที่ชื่นชอบและมีคุณสมบัติตามที่ผู้ใช้งานต้องการ ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ จึงตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

ด้านความเข้าใจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการรับรู้ถึงประโยชน์หรือคุณค่าจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภณัฐ สุรสกุลวัฒน์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด ค่านิยม และทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารเจ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าการรับรู้ว่าอาหารเจทำมาจากพืช ไม่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ ไข่ และนม และการเข้าใจว่าโปรตีนจากพืชในอาหารเจสามารถทดแทนโปรตีนจากเนื้อสัตว์ได้ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารเจ นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามยังให้ความสนใจในการรับรู้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นสิ่งจำเป็นต่อร่างกายและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนไม่ควรรับประทานเกิน 10,000 มิลลิกรัมต่อวัน เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐภัทร วัฒนถาวร (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารคลีนของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องอาหารคลีนที่ไม่ใช้สารปรุงแต่งที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย จะเห็นได้ว่าการที่ผู้บริโภคมีความรู้ ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ง่ายขึ้น

9. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

9.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 20 -29 ปี ผู้บริโภคกลุ่มนี้เน้นไปที่การยอมรับจากครอบครัวข้างและสังคม เช่น การเป็นที่รู้จัก เป็นที่พูดถึงจากผิวพรรณที่ดี แต่ในทางกลับกัน เพศชายสามารถตัดสินใจซื้อได้เร็วและกลับมาซื้อซ้ำมากกว่าเพศหญิง ผู้ประกอบการอาจจะเน้นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับเพศชายเพื่อเพิ่มยอดขาย

9.2 รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่ยังไม่สามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง แต่เลือกซื้อได้อย่างรวดเร็ว เป็นวัยอยากรู้ อยากลอง ไม่มีกระบวนการเลือกซื้อที่ซับซ้อนในการเลือกซื้อมากนัก ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับผู้บริโภคกลุ่มนี้ว่าเขาต้องการอะไร ในรูปแบบใดและตอบสนองอย่างรวดเร็ว

9.3 ด้านพฤติกรรม เนื่องจากผู้บริโภคจะซื้อผลิตภัณฑ์มาทดลองก่อนหากได้ผลในระดับที่น่าพอใจก็จะซื้อในปริมาณที่เพิ่มขึ้น หรือทราบข้อมูลจากการสื่อสารการตลาดผ่านบุคคลผู้มีชื่อเสียง ดาราหรือนักวิ่งที่ผู้บริโภคติดตาม ผู้ประกอบการควร

สนับสนุนการทำการสื่อสารการตลาดอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมกับการบอกต่อผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น การแชร์ข้อมูลทาง Social Media ล้นรับของรางวัลจากทางแบรนด์ให้สินค้าเป็นที่รู้จักมากขึ้น ถือเป็นการกระตุ้นการบอกต่อให้กับกลุ่มเป้าหมายในอนาคตจากลูกค้าในปัจจุบัน เพิ่มกำไร และยอดขายเพราะผู้บริโภคยังให้ความสำคัญในการเลือกรับประทานคอลลาเจนจากผลิตภัณฑ์คอลลาเจนที่เป็นที่รู้จัก

9.4 ด้านความรู้สึกรู้สึก ผู้ประกอบการจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน ว่ามีคุณภาพได้มาตรฐาน สะอาด ปลอดภัย ต้องทำให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนนั้นมีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้บริโภค ทำให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนเป็นตราสินค้าที่ผู้บริโภคชื่นชอบและต้องการ ทำการสื่อสารทางการตลาดให้ส่งตรงถึงผู้บริโภคให้รับรู้ได้อย่างชัดเจน ในเรื่องกำหนดรูปแบบการขาย มาตรฐานของการประกอบกิจการ การได้รับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ อย. มาตรฐานการผลิต สะอาด ปลอดภัย เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกประทับใจและชื่นชอบในสินค้านั้น

9.5 ด้านความเข้าใจ การทำให้ผู้บริโภครับรู้ถึงประโยชน์หรือคุณค่าจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจน เมื่อรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนจะช่วยใหร่างกายมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างไร แจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อร่างกาย เมื่อใดที่ร่างกายจำเป็นต้องรับประทานคอลลาเจน หรือเมื่อใดที่ร่างกายขาดคอลลาเจน ผู้ประกอบการอาจจะต้องมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคตระหนักถึงผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนไม่ควรรับประทานเกิน 10,000 มิลลิกรัมต่อวัน และนำเสนอสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา แสงสุ่ม. (2562). *ทัศนคติ คุณภาพบริการและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ 7-Delivery ของเซเว่นอีเลฟเว่น ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐภัทร วัฒนถาวร. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารคลีนของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ดวงสมร หรั่งช้าง. (2562). *ทัศนคติ ผู้มีอิทธิพลทางสังคม และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นิศารัตน์ สุรพัฒน์. (2560). *อิทธิพลของคุณค่าตราสินค้าและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกรณีศึกษาของการบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์ในเขตกรุงเทพมหานคร* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาน์
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564, 8 มีนาคม). *เทรนด์อาหารเสริมแรงไม่ตก รายใหม่ตาหน้าบุก-เค้ก 2.5 หมื่นล้านระอุ. ประชาชาติธุรกิจออนไลน์*. <https://www.prachachat.net/marketing/news-624811>
- ปรียาพร คงพันธ์วิจิตร. (2565). *พฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารคอลลาเจนในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พชรพล วงษ์เจริญ. (2561). *ทัศนคติ ความไว้วางใจ และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อขนมนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นของประชากรกรุงเทพมหานคร* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศุภณัฐ สุรสกุลวัฒน์. (2564). *ส่วนประสมทางการตลาด ค่านิยม และทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ อาหารเจใน*

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก. (2565, 31 ธันวาคม). ประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดพิษณุโลกปี 2565. สำนักงานคลังจังหวัดพิษณุโลก.

https://www.cgd.go.th/cs/plk/plk/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87.html?page_locale=th_TH

สุภารัตน์ ศรีสว่าง, และถนอมพงษ์ พานิช. (2564). ทศนคติ ความไว้วางใจ และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเพชบุ๊กรของบุคคลกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย นอร์ทกรุงเทพ, 10(1) เดือนมกราคม-มิถุนายน 2564, 1-10. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NBU/article/view/247296>

สุภาภรณ์ พลนิกร. (2548). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: โฮลิสติก พับลิชชิง.

เสรี วงมณฑา. (2542). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

อนุสรณ์ คนกล้า. มารุต คุปฏพัทธ์นุกุล. ปิติ ถนัดกิจ. สาลิกา กายอด. สาริต วงศ์จันทร์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองพะเยา. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการ จัดการแห่งแปซิฟิก. 2(1) มกราคม - มิถุนายน 2559, 35-44.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.

Hair J.F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E. & Tatham, R.L. (2006). *Multivariate Data Analysis*. (6th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall.

Kolter, Phillip. (2000). *Marketing Management*. The Millennium Edition. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall.

PPTV Online. (28 สิงหาคม 2565) ตลาดอาหารเสริมโตเกือบ 8 หมื่นล้าน คนไทยยอมจ่ายเดือนละพันกว่าบาท. *PPTV Online*. <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88/179358>

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer behavior*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

การศึกษาการพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีของกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ต

จিরเมธ รุ่งเรือง¹

¹ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต อีเมล jirameth.r@phuket.psu.ac.th

A Study of the Guanxi Culture Dependency of the New Chinese Migrants in Phuket

Jirameth Rungruang^{1*}

¹ Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus, Email: jirameth.r@phuket.psu.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: February 21, 2023

Revised: May 10, 2023

Accepted: May 24, 2023

คำสำคัญ

จีนอพยพใหม่, วัฒนธรรมกวนซี, ภูเก็ต

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีของกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ประเทศไทย โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลชาวจีนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 เดือน จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่าแม้กลุ่มชาวจีนอพยพใหม่จะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันบ้าง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีการตอบแทนซึ่งกันและกันบ้างตามโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะพื้นฐานบางประการของการพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซี แต่ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวยังไม่ลึกซึ้ง และกลุ่มตัวอย่างยังไม่เห็นความจำเป็นสำคัญของการพึ่งพาซึ่งกันและกันต่อการดำเนินชีวิตในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ขาดความรู้สึกเป็นกลุ่มก้อน และมีช่องทางอื่นในการรับข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอและน่าเชื่อถือที่สามารถช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ อีกทั้งระบบกฎหมายของไทยให้ความคุ้มครองชาวต่างชาติมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต และกลุ่มชาวจีนในปัจจุบันขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันเนื่องจากรู้จักกันเป็นระยะเวลาสั้น ๆ การพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีระหว่างกลุ่มคนจีนจึงมีแนวโน้มลดลง

Abstract

This qualitative research aims to study the dependency of Guanxi culture among new Chinese immigrants living in Phuket, Thailand, by conducting the in-depth interviews with 10 Chinese informants who have lived in Phuket for at least 12 months. It is found that, new Chinese migrants regularly communicate with each other and occasionally assist and reciprocate with each other, which is consistent with some of the essential characteristics of the Guanxi culture. However, such a connection appears to be rather shallow. The participants are not aware of the necessity of relying on each other while living in Phuket. This indicates that the new Chinese community lacks a collective feeling and sense of belonging towards its members. In case of having problems, they put their own effort to obtain sufficient and reliable information and solution. Additionally, they trust the Thai legal system that is more inclusive of foreigner's right compared to that of the past. The results also reveal that the new Chinese migrants lack mutual trust and confidence in one another due to the fact that they have just recently become acquainted with each other. As a result, the dependency of Guanxi culture among new Chinese immigrants tends to decrease.

1. บทนำ

ชาวจีนติดต่อกับพื้นที่บริเวณเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบันมานานับพันปี และอาจอพยพมาตั้งรกรากในภูมิภาคนี้มากกว่า 2,000 ปี (Rae & Witzel, 2008, p. 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชาวจีนโพ้นทะเลอาศัยอยู่มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากอินโดนีเซีย (Textor, 2022) ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนราวร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (Rae & Witzel, 2008, p. 17) บรรพบุรุษของชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้เริ่มเดินทางเข้ามายังสยามตั้งแต่ช่วงก่อนกรุงสุโขทัย (ประมาณ พ.ศ. 1781–1981) และเริ่มมีหลักฐานการอพยพที่ชัดเจนขึ้นช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893–2310) (Jiang, 1966, p. 40) ตรงกับสมัยราชวงศ์หมิงของจีน (พ.ศ. 1911–2187)

* Corresponding author: Jirameth Rungruang

E-mail address: jirameth.r@phuket.psu.ac.th

ในช่วงเวลาเดียวกัน พระราชบัญชาของจักรพรรดิหย่งเล่อให้ชนที่เจิ้งเหอพร้อมทั้งลูกเรือหลายหมื่นนายเดินทางออกไปสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ มีส่วนช่วยกระตุ้นการค้าระหว่างจีนกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยังส่งผลในการเพิ่มจำนวนชาวจีนอพยพเข้ามาในภูมิภาคอีกด้วย (Lockard, 2013, p. 768) ต่อมาช่วงต้นยุครัตนโกสินทร์ประเทศจีนถูกคุกคามจากชาติตะวันตกในขณะที่ราชวงศ์ชิงก็อ่อนแอลงเรื่อย ๆ ทำให้เกิดยุคข้าวยากหมากแพง เกิดกบฏ และการจลาจลอย่างต่อเนื่องภายในประเทศ ประชาชนจำนวนหนึ่งจึงตัดสินใจเดินทางออกไปเสี่ยงโชคชะตาในต่างแดน ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เดินทางเข้ามาในดินแดนบริเวณเอเชียอาคเนย์ในปัจจุบัน ขณะเดียวกัน สยามเองก็ต้องการแรงงานจำนวนมาก (Skinner, 1957, p. 116) จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ชาวจีนอพยพมาสยามมากขึ้น จากการคาดการณ์ของสกินเนอร์ในช่วงปี พ.ศ. 2461-2494 มีชาวจีนอพยพเข้ามาในสยามมากถึงราว 132,760 คน และยังเป็นช่วงที่มีจำนวนคนเดินทางเข้ามามากกว่าคนเดินทางออกไป (Skinner, 1957) แสดงถึงแนวโน้มของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในสยามเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้ส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศจีน ได้แก่ มณฑลกว่างตุง มณฑลฮกเกี้ยน และมณฑลไหหลำ (Bao, 2005, p. 751) ทั้งนี้กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้มักจะถูกแบ่งตามภาษาถิ่น จึงทำให้แบ่งกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ฮกเกี้ยน กวางตุง แต้จิ๋ว ไหหลำ และฮากกาหรือจีนแคะ การดำรงชีวิตของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยมักจะอยู่กันเป็นกลุ่มเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตั้งแต่เดินทางเข้ามา (Wang, 2000) ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะพิเศษของสังคมชาวจีนที่เรียกกันว่า “วัฒนธรรมกวนซี”

“กวนซี” เป็นคำเฉพาะที่นักวิชาการใช้เพื่อสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในการสร้างเครือข่ายทางสังคมของจีน ซึ่งมีบทบาทครอบคลุมทั้งด้านการเมือง พฤติกรรมทางสังคม และด้านธุรกิจ (Luo, 2007, p. v) “กวนซี” ไม่ได้มีบทบาทสำคัญเฉพาะในสังคมจีนแผ่นดินใหญ่เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทเช่นเดียวกันในสังคมของชาวจีนในฮ่องกง ไต้หวัน และชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศ (Gold, Guthrie, & Wang, 2004, p. 3) แม้ว่าเครือข่ายทางทางสังคมจะมีบทบาทต่อสังคมของชาติต่าง ๆ ในลักษณะใกล้เคียงกัน แต่นักวิชาการต่างเห็นว่า “กวนซี” ในสังคมจีนนั้นมีความพิเศษและมีความสำคัญต่อสังคมมากกว่า (Gold, Guthrie, & Wang, 2004, p. 9) “กวนซี” จึงได้รับความนิยมและนำมาใช้ในการระบุรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มชาวจีนเป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะในการอพยพย้ายถิ่นไปอยู่ต่างแดนย่อมต้องมีการปรับตัวและต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ จากผู้อื่น การพึ่งพาผู้ที่ไว้วางใจได้ โดยเฉพาะชาวจีนที่มาจากชุมชนเดียวกัน รู้จักกันเป็นอย่างดี หรือรู้จักผ่านบุคคลที่ไว้วางใจจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของการอยู่อาศัยในต่างถิ่นของชาวจีนอพยพมาอย่างยาวนาน

หลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเปิดประเทศเพื่อรองรับการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2521 เศรษฐกิจของจีนพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกลายมาเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 (McCurry & Kollewe, 2011) โดยเมื่อปี พ.ศ. 2564 รายได้ประชากรต่อหัวของจีนอยู่ที่ราว 423,137 บาท (12,556 ดอลลาร์สหรัฐ) (World Bank, 2022) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนของรัฐบาลจีน ทำให้ชาวจีนเริ่มออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น บริษัทขนาดกลางและขนาดใหญ่กระจายการลงทุนไปยังต่างประเทศพร้อมทั้งส่งผู้บริหารและพนักงานของตนเองเข้าไปประจำการในสาขาต่างประเทศเหล่านั้น ขณะเดียวกันชาวจีนบางส่วนเดินทางออกไปศึกษา ท่องเที่ยว และหางานทำในต่างประเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ จากสถิติโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติจีนแสดงให้เห็นว่า ช่วงหลายปีที่ผ่านมา จำนวนชาวจีนที่ออกไปศึกษาต่อต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น จากประมาณ 523,700 คนในปี พ.ศ. 2558 เป็น 703,500 คนในปี พ.ศ. 2562 และในแต่ละปีมีนักศึกษาจีนที่ไม่เดินทางกลับหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วราว 120,000 คน (National Bureau of Statistics, 2021) ข้อเท็จจริงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นแนวโน้มการเดินทางไปอยู่ต่างประเทศของชาวจีนได้เป็นอย่างดี กลุ่มชาวจีนที่เพื่องอพยพไปอยู่ต่างประเทศหลังรัฐบาลจีนเปิดประเทศนั้นถูกเรียกขานว่า “จีนอพยพใหม่”

จีนอพยพใหม่ (อังกฤษ: New Chinese migrants, จีน: 新移民 (อ่าน ซินอีหมิน)) หมายถึงชาวจีนที่อพยพไปอยู่ต่างประเทศตั้งแต่หลังช่วงปี พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นช่วงที่จีนเริ่มเปิดประเทศ (Siriphon, 2015, p. 148) นับเป็นการอพยพระลอกที่ 4 ของชาวจีน ถัดจากระลอกแรกในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 หลังยุคล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ระลอกที่ 2 ช่วงหลังสงครามฝิ่นระหว่างปี พ.ศ. 2401-2403 ระลอกที่ 3 ภายหลังการล้มล้างราชวงศ์ชิงในปี พ.ศ. 2454 (ชาดา เติร์มวิทยา และคณะ, 2559) ชาวจีนกลุ่มนี้มักจะเดินทางไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว และอาจจะไม่กลับไปยังประเทศจีนอีกต่อไป (Siriphon, 2015, p. 148) ช่วง

ระยะเวลาการอพยพของจีนอพยพใหม่จนถึงปัจจุบัน มี 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรก (ช่วงทศวรรษหลังจากจีนเปิดประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2521) เป็นกลุ่มที่ยังมีฐานะยากจน มักประกอบอาชีพเป็นแรงงานเข้มข้นในประเทศหรือดินแดนที่อพยพไป ช่วงที่สอง (ช่วงทศวรรษ 1990 (พ.ศ. 2533) กลุ่มอพยพมีทั้งฐานะดีและไม่ดี ประกอบอาชีพแรงงานเข้มข้นและแรงงานทักษะ ช่วงที่สาม (ช่วงทศวรรษ 2000 (พ.ศ. 2543) เป็นต้นมา กลุ่มอพยพมักมีฐานะดี มีการศึกษาสูง อพยพเพื่อทำงานหรือลงทุนในกิจการขนาดเล็กหรือกลางเป็นส่วนใหญ่ เป็นเจ้าของกิจการ หรือครูสอนภาษาจีน เป็นต้น (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566)

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีประวัติการอพยพของชาวจีนมาอย่างยาวนาน โดยมีชาวไทยเชื้อสายจีนยกย่องเป็นกลุ่มจีนโพ้นทะเลที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่ (เอกสารเมืองภูเก็ต, 2533, อ้างถึงในวัชรินทร์ เดชวิสัย และนาฏกานต์ ดิลกทัส, 2566) นอกจากนี้ภูเก็ตยังเป็นที่ตั้งของสมาคมชาวไทยเชื้อสายจีนอย่างหลากหลาย 7 สมาคมหลัก ได้แก่ สมาคมภูเก็ตยกย่องสามัคคี สมาคมแต่จีสามัคคีธรรมภูเก็ต สมาคมศาลเจ้าไหหลำภูเก็ต สมาคมกวางตุ้งภูเก็ต ชมรมชาวฮกเกี้ยน (ฟูโจว) ภูเก็ต สมาคมฮากกาภูเก็ต และสมาคมยูนนานภูเก็ต ซึ่งครอบคลุมกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ในประเทศไทย การเกิดขึ้นของสมาคมเหล่านี้ต่างสอดคล้องกับแนวคิดในการสืบสานวัฒนธรรมกวนซีของคนที่มาจากพื้นที่เดียวกัน มีความสนิทสนมและไว้วางใจซึ่งกันและกัน และคอยช่วยเหลือสมาชิกในด้านต่าง ๆ ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2543 ชาวจีนอพยพใหม่เริ่มอพยพเข้ามาอาศัยในจังหวัดภูเก็ตอย่างต่อเนื่อง ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2566 มีชาวจีนที่พำนักอยู่ในจังหวัดภูเก็ตเกิน 1 ปีจำนวน 1,779 คน จำแนกเป็นกลุ่มมาประกอบธุรกิจ 361 คน ใช้ชีวิตบั้นปลาย 81 คน ครูและนักเรียน 550 คน มีครอบครัวคนไทย 116 คน อุปการะบุตรศึกษา 312 คน ติดตามครอบครัว 87 คน และอื่น ๆ 272 คน (ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดภูเก็ต, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2566) แต่ภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยและการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวจีนยังคงเหมือนเดิมหรือไม่ การสร้างเครือข่ายผ่านคนรู้จักยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ตหรือไม่ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของชาวจีนอพยพใหม่ในประเทศไทย

บทความวิจัยฉบับนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษารูปแบบการนำวัฒนธรรมกวนซีมาใช้ในการดำรงชีวิตของชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ต

2. ทบทวนวรรณกรรม

2.1 งานวิจัยด้านกวนซี

กวนซี (guanxi, จีน: 关系) หมายถึง รูปแบบของการสร้างความเชื่อมโยง (connections) ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อให้ได้รับซึ่งผลประโยชน์ (Luo, 2007, p. 2) กวนซีในภาษาจีนมาจากคำ 2 คำ คือ 关 และ 系 โดยความหมายที่ 9 ของ 关 จากพจนานุกรมจีนไทยของเชียรชัย เอี่ยมวณิช หมายถึง เกี่ยว เกี่ยวข้อง เกี่ยวเนื่อง (เชียรชัย เอี่ยมวณิช, 2548, หน้า 372) ความหมายที่ 4 ของ 系 หมายถึง เกี่ยวพันกัน สัมพันธ์กัน (ส่วนมากจะใช้ในสรรพสิ่งที่ป็นนามธรรม) (เชียรชัย เอี่ยมวณิช, 2548, หน้า 1183) และ 关系 หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือความสัมพันธ์คุณสมบัติบางประการระหว่างสรรพสิ่ง (เชียรชัย เอี่ยมวณิช, 2548, หน้า 373) แต่ในความหมายโดยเฉพาะ “กวนซี” หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเกิดจากรูปแบบของการต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน (reciprocity) (Chung & Hamilton, 2001, p. 326)

กวนซีมีความสำคัญต่อการอาศัยอยู่รวมตัวกันของชาวจีนตามลัทธิขงจื้อและสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับความสำเร็จของการประกอบธุรกิจในประเทศจีนอีกด้วย (Berger et al., 2015) ศาสตราจารย์ยาดง หลอแห่งมหาวิทยาลัยไมอามีอธิบายว่าวัฒนธรรมกวนซีเกิดจากที่มา 6 ประการ (Luo, 2007, pp. 5-7) ดังนี้

1. พื้นที่หรือภาษาถิ่น การสร้างกวนซีอาจจะมาจากกลุ่มภาษาถิ่นที่ใช้เหมือนกัน หรือการมาจากชุมชนหรือท้องที่เดียวกัน
2. การมีเชื้อเดียวกัน ผู้ที่มีเชื้อเดียวกันมักจะถือว่าเป็นความเป็นพี่น้องกัน เนื่องจากน่าจะมาจากบรรพบุรุษคนเดียวกัน
3. เครือญาติ ซึ่งอาจจะมาจากญาติฝ่ายพ่อ (ซึ่งมักจะมีความเข้มข้นมากกว่า) หรือญาติฝ่ายแม่
4. สถานที่ทำงาน ซึ่งช่วยสร้างเครือข่ายจากการทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง ทำให้รู้จักลักษณะนิสัยและความสามารถกันอยู่แล้ว
5. สมาคมการค้า ที่เปิดโอกาสให้มีการรวมตัว พูดคุย ผ่านงานเลี้ยงหรือกิจกรรมต่าง ๆ

6. มิตรภาพ แม้ว่าจะไม่ถูกนับว่าเป็นจุดกำเนิดที่แท้จริงของกวนซี แต่เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน เพื่อให้กวนซีมีความใกล้ชิดและน่าเชื่อถือมากขึ้น

ศาสตราจารย์หลออธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการสำคัญของกวนซีไว้ว่า มีลักษณะสำคัญ 7 ประการ (Luo, 2007, pp. 10-12) ได้แก่

1. สามารถถ่ายทอดต่อได้ เช่น จากการแนะนำเพื่อนของเพื่อนให้รู้จักกัน
2. เป็นไปในลักษณะต่างตอบแทน
3. เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็น วัดความเท่ากัน หรือซื้อออกมาเป็นตัวแทนสิ่งใด
4. เป็นเชิงอรรถประโยชน์มากกว่าความรู้สึก คือ การต่างตอบแทน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีโอกาส แต่ไม่ใช่เกิดจากความรู้สึก
5. ขึ้นอยู่กับบริบท การกระทำอย่างเดียวกันอาจถูกตีความได้หลายอย่าง จึงจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการใช้
6. เป็นความสัมพันธ์แบบระยะยาว
7. เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ไม่ใช่องค์กร เช่น หากบุคคลซึ่งเป็นผู้สร้างกวนซีให้แก่บริษัทลาออกไป บริษัทแห่งนี้จะสูญเสียกวนซีตามไปด้วย

นักวิชาการให้ความสำคัญกับบทบาทของกวนซีในการดำเนินธุรกิจของชาวจีนควบคู่ไปกับการเติบโตของเศรษฐกิจจีนตั้งแต่เปิดประเทศในปี พ.ศ. 2521 โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกวนซีกับการทำธุรกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศจีนหรือสังคมจีนในต่างประเทศ (เช่น Langenberg, 2007; Keister, 2004; Luo, 2007) นักวิชาการบางท่านขยายขอบเขตการศึกษาไปในด้านเครื่องมือในการประกอบธุรกิจ เช่น Wong & Leung (2001) ซึ่งศึกษาการประยุกต์ใช้เครือข่ายกวนซีในการประกอบธุรกิจ และวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการใช้กวนซีทำการตลาด นอกจากนี้ นักวิชาการบางท่านศึกษาประโยชน์และข้อควรระวังต่อการใช้กวนซีในทางลบด้วย (Gu, Hung, & Tse, 2008)

นักวิชาการไทยจำนวนหนึ่งสนใจศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมกวนซีด้วยเช่นกัน แต่จะเน้นถึงที่มาที่ไปและการใช้วัฒนธรรมดังกล่าวของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล เช่น กุ้ยถ่ง หม่าและคณะ (2561) ที่ศึกษาวัฒนธรรมกวนซีในกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกา กับชาวไทยเชื้อสายอื่น ๆ พบว่า ชาวจีนฮากกาสืบทอดวัฒนธรรมกวนซีมาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับชาวจีนกลุ่มอื่น และประยุกต์วัฒนธรรมดังกล่าวให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ และยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้กับชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ มีการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมกวนซีในการประกอบธุรกิจในพื้นที่ของผู้ประกอบการจีนสมัยใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มคนดังกล่าวยังคงพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีในการดำเนินธุรกิจ และอาศัยความได้เปรียบจากการมีเครือข่ายหรือคนรู้จักในการทำธุรกิจ เป็นทางลัดในการร่นระยะเวลา หรือลดต้นทุนในการพัฒนาธุรกิจ (Siriphon, 2019, p. 282)

2.2 งานวิจัยด้านทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Exchange Theory)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์หรือทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคม เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล มีพื้นฐานมาจากการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มย่อยของศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยาชาวอเมริกันจอร์จ โฮมส์ เมื่อปี พ.ศ. 2501 โฮมส์เห็นว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์มีพื้นฐานมาจากการวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์ (cost-benefit analysis) ที่จะได้รับ และพฤติกรรมทางสังคมคือการแลกเปลี่ยนสินค้า ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ บุคคลที่ให้กับผู้อื่นมากก็ย่อมพยายามจะได้คืนมากเช่นกัน และบุคคลที่ได้รับจากผู้อื่นมาก ก็ย่อมเกิดความกดดันที่จะตอบแทนกลับไปเช่นกัน (Homans, 1958, p. 606)

ต่อมา ปีเตอร์ เบลายขยายกลุ่มศึกษาจากกลุ่มเล็ก ๆ ของโฮมส์เป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น แม้ต้องการจะศึกษาในบริบททางสังคมที่กว้างมากขึ้น แต่ด้านความสัมพันธ์ทางบุคคล เบลายังเห็นตรงกับโฮมส์ว่าผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมเช่นเดียวกับการปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ ผู้คนต่างก็ต้องการผลประโยชน์ระหว่างกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันแม้ว่าจะไม่ได้คาดหวังว่าจะได้การตอบแทนที่เป็นวัตถุ แต่ก็เกิดจากความคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลทางสังคม เช่น การได้รับการชมเชย หรือการยอมรับทางสังคม (Blau, 1964, p. 17)

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาการพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีของชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อสัมภาษณ์ชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ต เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) กำหนดระยะเวลาการดำรงชีวิตอยู่ในจังหวัดภูเก็ตเป็นเวลาตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป ซึ่งอยู่ในระยะเวลาช่วงต้นของช่วงปรับตัว (adjustment) ตามหลักทฤษฎี U-Curve Adjustment Theory เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการพึ่งพาวัฒนธรรมกวนซีในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ต โดยจะไม่จำกัดชนิดวิชาของกลุ่มประชากรและกลุ่มอาชีพ เพราะไม่ได้เป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษา งานวิจัยฉบับนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ภาษาจีนเป็นภาษาในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยแปลแบบสัมภาษณ์และให้เจ้าของภาษาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของภาษา โดยจะใช้วิธีการตรวจสอบแบบ back translation ซ้ำอีกครั้งก่อนดำเนินการสัมภาษณ์จริง

ก่อนการสัมภาษณ์จริง ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย และนำผลและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง

นอกจากนี้ ผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ช่วยวิจัยที่เป็นชาวจีนอีก 1 ท่านคอยให้ความช่วยเหลือในกรณีที่มีอุปสรรคในการสื่อสาร เช่น ติความคำถามไม่ตรงกัน หรือใช้คำไม่เหมาะสมกับบริบท และช่วยถอดบทสนทนา ทั้งนี้ผู้วิจัยอธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจวัตถุประสงค์และแนวคำถามการวิจัยก่อนลงสนามจริง

2. สมุดบันทึก

3. อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง

- สถานที่เก็บข้อมูล ได้แก่ บ้าน สถานประกอบการ หรือสถานที่อื่นตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล
- ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มจากการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างผ่านการแนะนำของผู้ที่รู้จักเป็นรายบุคคล จากกลุ่มประชากร 1,779 คน จากนั้นนัดหมายเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ และขอให้กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์แล้วแนะนำผู้ที่รู้จักที่เป็นชาวจีนอพยพใหม่ให้แก่ผู้วิจัย โดยไม่เจาะจงว่าต้องมีปฏิสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด จากนั้นผู้วิจัยจึงติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์ต่อไปจนครบเบื้องต้นจำนวน 10 คนตามเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการให้สัมภาษณ์เมื่อใดก็ได้ที่ไม่สะดวกให้ข้อมูล การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 10 คนนั้น ผู้วิจัยพิจารณาจากความอึดตัวของข้อมูล หากพบความซ้ำซ้อน (Redundancy) ของข้อมูลก็จะยุติการหากลุ่มตัวอย่างที่ 10 คนตามเป้าหมาย หากข้อมูลยังไม่อึดตัวจึงจะดำเนินการหากลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมต่อไป จากนั้นจะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ถึงการดำรงอยู่ และแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดังกล่าวในกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ แยกแยะกลุ่มที่พึ่งพิงวัฒนธรรมดังกล่าวในระดับต่าง ๆ และหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพึ่งพิงวัฒนธรรมกวนซีของชาวจีนอพยพใหม่

4. ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2565

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลวิจัยทั้ง 10 ท่าน แบ่งเป็นชาย 7 คน หญิง 3 คน อายุเฉลี่ย 37 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือวิทยาลัย 6 คน ปริญญาตรี 2 คน และปริญญาโท 2 คน โดยเดินทางมาจากมณฑลต่าง ๆ ของประเทศจีน ได้แก่ เจียงซีและซานตง มณฑลละ 2 คน ที่เหลือมาจากมณฑลและมหานครแหล่งละ 1 คน ได้แก่ เหลียวหนิง ยูนนาน มหานครเทียนจิน หูหนาน เจียงซู และเหอหนาน ผู้ที่อาศัยในจังหวัดภูเก็ตยาวนานที่สุดเดินทางเข้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทาง

ทางเข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2562 สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยสูงสุดในปีดังกล่าวก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563

ตารางที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

นามสมมุติ	เพศ	อายุ (ปี)	ปีที่เดินทางเข้ามา (ค.ศ.)	ภูมิลำเนา (มณฑล)	ระดับการศึกษา	ความสามารถ ในการสื่อสาร ด้วยภาษาไทย
จาง	ชาย	31	2009	เจียงซี	ปริญญาตรี	ไม่ได้
หยาง	หญิง	40	2010	เหลียวหนิง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ไม่ได้
หลิน	ชาย	35	2012	ซานตง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ได้
หลอ	หญิง	47	2019	ยูนนาน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ไม่ได้
จ้าว	ชาย	55	2019	ซานตง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ไม่ได้
หลี่	ชาย	40	2017	นครเทียนจิน	ปริญญาตรี	ไม่ได้
หยวน	ชาย	28	2019	เจียงซี	สูงกว่าปริญญาตรี	ได้
ถัง	หญิง	32	2014	หูหนาน	สูงกว่าปริญญาตรี	ได้
จิน	ชาย	35	2015	เจียงซู	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ไม่ได้
ซ่ง	ชาย	29	2019	เหอหนาน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ไม่ได้

4.1.2 เหตุผลในการเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต

จากกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ สามารถแบ่งเหตุผลในการเดินทางเข้ามาได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มผู้ที่ตั้งใจเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ต

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาเพื่อทำงานในจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 40 และในกลุ่มนี้มีเพียง หลิน (นามสมมุติ) เท่านั้นที่ตัดสินใจมาอาศัยในจังหวัดภูเก็ตหลังจากที่เคยมาท่องเที่ยว และมองเห็นช่องทางในการประกอบธุรกิจ (หลิน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2565) ในขณะที่อีก 3 ท่านไม่เคยเดินทางมายังภูเก็ตมาก่อน บางคนแทบจะไม่เคยรู้จักประเทศไทยมาก่อน (หยาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2565; ถัง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2565; หลี่ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2565)

2) กลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้เข้ามาปฏิบัติงานในจังหวัดภูเก็ต

เนื่องจากบริษัทในประเทศจีนจำนวนหนึ่งขยายธุรกิจมายังประเทศไทยและจังหวัดภูเก็ต บริษัทบางแห่งอาจจะส่งเจ้าหน้าที่มารับผิดชอบงานที่นี้ จากกลุ่มผู้สัมภาษณ์ทั้ง 10 คน ถัง จิน และซ่งเป็น 3 คนที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทให้มาปฏิบัติงานในจังหวัดภูเก็ต การเดินทางเข้ามาในภูเก็ตจึงไม่ได้เกิดจากความต้องการของตนเองหากแต่เป็นเพราะภาระหน้าที่ เมื่อทราบว่าจะเกิดเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวของไทยและไม่มีปัญหาเรื่องความปลอดภัย จึงยินดีเดินทางเข้ามา (จิน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2565)

3) กลุ่มผู้ที่วางแผนจะใช้ชีวิตช่วงเกษียณอายุในจังหวัดภูเก็ต

นอกจากจะเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ตแล้ว การเลือกสถานที่พักผ่อนเพื่อใช้ชีวิตหลังเกษียณยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ดึงดูดให้ชาวจีนที่มีความพร้อมทางการเงินให้เลือกภูเก็ตเป็นบ้านหลังที่สองด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มนี้เลือกพักในภูเก็ตระยะยาวหลังเกษียณ หลังจากที่เคยได้เดินทางมาเที่ยวที่นี้ในอดีต เมื่อได้เปรียบเทียบกับหลาย ๆ ที่ในประเทศไทยแล้ว เห็นว่าภูเก็ตมีความเหมาะสมมากกว่า จึงตัดสินใจอาศัยอยู่ที่นี้ ในขณะที่เดียวกันก็มองหาช่องทางทำธุรกิจด้วย

4) กลุ่มผู้ติดตามบุตรหลานที่มาศึกษาในจังหวัดภูเก็ต

กลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ที่มีอัตราเติบโตสูงที่สุดจากการสัมภาษณ์คือกลุ่มผู้ปกครองที่ติดตามบุตรหลานที่เข้าศึกษาหลักสูตรนานาชาติในสถาบันการศึกษานานาชาติในจังหวัดภูเก็ต จากข้อมูลของตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดภูเก็ต มีชาวจีนอพยพ

ใหม่ที่เดินทางเข้ามาด้วยวัตถุประสงค์นี้จำนวน 312 คน (ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดภูเก็ต, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2566) หลอ (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นหนึ่งในชาวจีนอพยพใหม่กลุ่มนี้ให้เหตุผลที่เลือกให้บุตรชายมาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตเพราะเคยมาท่องเที่ยวในประเทศไทย และบุตรชายชื่นชอบ เมื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าจากการลงทุนทางการศึกษาเมื่อเทียบกับการเรียนโรงเรียนนานาชาติในประเทศจีนแล้ว เห็นว่าการศึกษานี้มีความคุ้มค่ามากกว่า และยัง

มีโอกาสพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่ดีกว่า อีกทั้งหลักสูตรที่เข้าเรียนยังเปิดโอกาสให้บุตรชายสามารถสมัครเข้าเรียนมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาได้อีกด้วย (หลอ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2565) ปัจจุบันยังมีผู้ที่ต้องการที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อ ณ จังหวัดภูเก็ตอีกเป็นจำนวนมาก แต่ติดข้อกำหนดของโรงเรียนที่จำกัดจำนวนสัญชาติของนักเรียนในห้องเดียวกัน หากไม่มีข้อกำหนดนี้จำนวนชาวจีนอพยพใหม่กลุ่มนี้จะเพิ่มสูงขึ้นอีกมาก (หลอ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2565)

5) กลุ่มที่ตัดสินใจทำงานต่อในประเทศไทยหลังจากสำเร็จการศึกษา

นับตั้งแต่มีข้อตกลง “บันทึกความเข้าใจเรื่องความร่วมมือด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา” ในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ความร่วมมือทางการศึกษาและแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างไทยและจีนเริ่มมีมากขึ้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งในไทยเปิดหลักสูตรที่มีความร่วมมือกับสถานศึกษาในประเทศจีน ในขณะที่เดียวกันยังมีการแนะนำหลักสูตรภาษาไทยหรือหลักสูตรนานาชาติเพื่อดึงดูดนักศึกษาจีนให้เข้ามาศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยด้วยเช่นกัน จาง (นามสมมุติ) และหยวน (นามสมมุติ) เป็นตัวอย่าง 2 คนของกลุ่มจีนอพยพใหม่ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยและเลือกที่จะทำงานต่อที่นี่

จาง (นามสมมุติ) เป็นกลุ่มจีนอพยพใหม่กลุ่มแรก ๆ ที่เดินทางเข้ามาศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในจังหวัดภูเก็ตเมื่อปี พ.ศ. 2552 ก่อนเดินทางเข้ามาเขาไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทยหรือจังหวัดภูเก็ตมากนัก ขณะนั้นผู้ประกอบการให้ทางเลือก 2 ทาง คือ เข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหรือสมัครรับราชการทหาร เขาเห็นว่าตัวเลือกแรกน่าจะสร้างโอกาสในการทำงานให้ตนเองได้มากกว่าจึงเลือกเดินทางมายังประเทศไทย (จาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2565) เมื่อสำเร็จการศึกษาที่นี้จึงตัดสินใจอาศัยและประกอบธุรกิจต่อในจังหวัดภูเก็ต

หยวน (นามสมมุติ) สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ และหางานทำต่อหลังจากนั้น ก่อนที่จะเปลี่ยนงานและเดินทางมาทำงานด้านโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ช่วงที่เลือกสถานที่เรียนจากหลาย ๆ ประเทศ หยวน (นามสมมุติ) คิดว่าแม้ว่าจะไม่เคยมาประเทศไทยมาก่อน แต่จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้หามาเชื่อว่าประเทศไทยน่าจะมีความเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด (หยวน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2565)

ตารางที่ 2

เหตุผลในการตัดสินใจเดินทางเข้ามาอาศัยในจังหวัดภูเก็ต

เหตุผล	จำนวน (คน)	บุคคล
ตั้งใจเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ต	4	หยาง, หลิน, หลี, ถัง
ได้รับมอบหมายให้เข้ามาปฏิบัติงานในจังหวัดภูเก็ต	2	จิน, ช่ง
วางแผนจะใช้ชีวิตช่วงเกษียณอายุในจังหวัดภูเก็ต	1	จ้าว
ติดตามบุตรหลานที่มาศึกษาในจังหวัดภูเก็ต	1	หลอ
ทำงานต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาในประเทศไทย	2	จาง, หยวน

4.1.3 การประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ต

จากจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 คน จะเห็นว่าร้อยละ 60 ประกอบธุรกิจส่วนตัว รองลงมาเป็นพนักงานบริษัท และอีก 1 คนเป็นครูสอนภาษาจีน

4.2 ลักษณะการอพยพของกลุ่มจีนอพยพใหม่

จากข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ต สามารถสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 เป้าหมายของการอพยพ

กลุ่มชาวจีนอพยพใหม่มีเป้าหมายในการเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตที่ชัดเจน ส่วนใหญ่วางแผนเบื้องต้นก่อนการเดินทางเข้ามาเป็นอย่างดี เช่น การค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การสอบถามจากคนรู้จัก การติดต่อผ่านผู้ประสานงาน เอเจนซี่ หรือแม้แต่มียุทธศาสตร์ประกอบการตัดสินใจหลังจากเคยเดินทางมาพักผ่อนระยะสั้น กลุ่มที่ตั้งใจจะเดินทางเข้ามาทำงานอาจมีอาชีพที่สนใจอยู่แล้ว หรืออาจจะเข้ามาก่อนแล้วค่อยหางานตามโอกาสที่จะมี เช่น กรณีของหลี่ (นามสมมุติ) ที่ระบุว่ายังไม่มีแผนในการหางานในช่วงแรก แต่หลังจากที่ได้เดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ภูเก็ต เพื่อเปรียบเทียบสภาพพื้นที่ สังคม และช่องทางในการประกอบอาชีพแล้วจึงตัดสินใจหางานที่ตนเองถนัดทำที่นี่ (หลี่ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2565)

4.2.2 ภูมิสำเนา

ชาวจีนอพยพใหม่ที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายในเชิงภูมิสำเนา ซึ่งต่างจากชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตที่เดินทางมาจากมณฑลทางตอนใต้ ได้แก่ ไหหลำ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน เป็นหลัก (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566) เนื่องจากมีความได้เปรียบในด้านการเดินทางโดยใช้เรือสำเภา แต่ในปัจจุบันการเดินทางระหว่างประเทศสะดวกมากขึ้น กลุ่มชาวจีนที่เดินทางเข้ามาจึงมาจากหลายพื้นที่ด้วย จากกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีชาวจีนอพยพใหม่เดินทางมาจาก 8 มณฑลซึ่งมีความหลากหลายเชิงภูมิประเทศ ทั้งจากภาคตะวันออก ภาคกลาง หรือแม้แต่ภาคเหนือของจีน และมณฑลเหล่านี้ไม่ได้มีลักษณะเป็นพื้นที่ทุรกันดารหรือด้อยพัฒนา ในจำนวนนี้ มณฑลเจียงซูเป็นมณฑลที่มีรายได้ต่อหัวสูงที่สุด คือ ราว 707,479 บาท (144,390 หยวน) (Textor, 2023) ในขณะที่มณฑลเหอหนานแม้จะเป็นมณฑลที่มีรายได้ต่อหัวต่ำที่สุดจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด คือ ราว 304,305 บาท (62,106 หยวน) (Textor, 2023) แต่ยังสูงกว่ารายได้ต่อหัวของไทยที่อยู่ที่ 239,915 บาท (7,089.7 ดอลลาร์สหรัฐ) (Macroeconomics, 2023) เท่านั้น ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าการเดินทางเข้ามาของชาวจีนอพยพใหม่ไม่ได้มาจากความยากจนและต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าดังเช่นในอดีต

4.2.3 ระดับการศึกษา

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60 ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีร้อยละ 20 เท่ากัน ทั้งนี้ระดับการศึกษาไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่สัมพันธ์กับประกอบอาชีพที่นี่ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการเอง หรือในกรณีที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างก็ยังสามารถหางานที่ดีได้ เช่น หยาง (นามสมมุติ) ซึ่งมีวุฒิการศึกษาด้านปริญญาตรี ยังไม่ขาดคุณสมบัติในการสมัครเข้าเป็นครูสอนภาษาจีนของสถานศึกษาในพื้นที่

ตารางที่ 3

ระดับการศึกษาและอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์

ระดับการศึกษา	อาชีพ		
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	พนักงานบริษัท	ครู / อาจารย์
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	2	1
ปริญญาตรี	3	-	-
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1	-

4.2.4 การประกอบอาชีพ

ชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตที่เข้ามายังประเทศไทยหรือจังหวัดภูเก็ตจะเริ่มการประกอบอาชีพด้วยการรับจ้างใช้แรงงานในธุรกิจต่าง ๆ (Bao, 2005, p. 751) แต่ในปัจจุบันกลุ่มจีนอพยพใหม่มีความพร้อมทั้งด้านเงินทุน ประสบการณ์ และข้อมูล เมื่อตัดสินใจอพยพเข้ามาแล้ว สามารถมองหาช่องทางในการดำเนินธุรกิจได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยการเป็นลูกจ้างของบริษัทใด ๆ ก่อน ขณะที่ผู้ที่ขาดความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการเองยังสามารถสมัครงานในบริษัทต่าง ๆ ได้ จึงไม่ใช่อุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอยู่ที่นี่

4.3 การพึ่งพิงวัฒนธรรมกวนซีในการดำรงชีวิต

4.3.1 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ต

จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน มีเพียงถึง จิน และซ่ง 3 คนเท่านั้นที่ตอบว่าได้รับอิทธิพลจากการตัดสินใจของผู้อื่นให้เดินทางมาปฏิบัติงานในจังหวัดภูเก็ต ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เหลือมาด้วยการตัดสินใจของตนเองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเข้ามาศึกษาต่อ หางานทำ หรือใช้ชีวิตวัยเกษียณ สำหรับกลุ่มที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากผู้อื่น มีผู้ให้ข้อมูล 2 ท่าน ระบุว่ารู้จักคนที่เคยอยู่ภูเก็ตมาก่อน และแม้จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในจังหวัดภูเก็ตจากคนเหล่านี้ แต่ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาจังหวัดภูเก็ต (หลอ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2565; ถึง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2565) ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ค่อนข้างเชื่อถือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและการกลั่นกรองของตนเองมากกว่า

4.3.2 ปัญหาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ต

กลุ่มตัวอย่าง 9 คนจาก 10 คน พบว่าปัญหาประการแรกที่ต้องประสบเมื่อเข้ามาอาศัยในจังหวัดภูเก็ตคือปัญหาด้านการสื่อสารด้วยภาษาไทย เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยกับคนท้องถิ่นได้ บางคนรู้สึกกดดัน โดยเฉพาะเมื่ออยู่ภายในสังคมที่มีคนไทยจำนวนมากแต่ตนไม่สามารถเข้าใจบทสนทนาของคนอื่น ๆ ได้ เช่น ภายในห้องเรียน (หยวน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2565) อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านความไม่เข้าใจภาษาไทยกลับไม่ได้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่นี่ แม้แต่ผู้ที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเลยยังเห็นว่ายังมีวิธีการอื่น ๆ ที่สามารถช่วยปิดช่องว่างของปัญหาด้านการสื่อสารได้ เช่น การใช้โปรแกรมแปลในโทรศัพท์มือถือหรือการสื่อสารด้วยท่าทาง แต่หากเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ๆ ก็จะขอความช่วยเหลือจากคนรู้จัก โดยที่ผู้เหล่านั้นไม่จำเป็นต้องเข้าใจภาษาไทยเสมอไป กลุ่มตัวอย่างยกตัวอย่างกรณีที่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านชาวต่างชาติ หรือชาวจีนคนอื่นที่รู้จักกันที่นี่แม้ว่าพวกเขาจะไม่เข้าใจภาษาไทยเลยก็ตาม (หลิน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2565; หลอ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2565)

แม้ว่าการไม่เข้าใจภาษาไทยไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญที่สุดของการใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ต แต่กลุ่มตัวอย่างบางคนเลือกที่จะศึกษาภาษาไทยเพิ่มเติม ทั้งจากในห้องเรียน ผ่านการอบรม หรือการฝึกสนทนากับเพื่อนร่วมงานชาวไทยเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำงานและใช้ชีวิต ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายสามารถทำงานพิเศษเป็นล่ามภาษาจีนและไทยได้ (หยาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2565; หยวน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2565; ถึง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2565)

อีกประเด็นปัญหาที่แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งแต่กลุ่มตัวอย่าง 6 คนกล่าวถึงคือ ความไม่เข้าใจกฎหมายของประเทศไทย เป็นอุปสรรคที่นำกังวลต่อการดำรงชีวิตที่นี่ เนื่องจากอาจจะถูกหลอกให้ทำธุรกรรมหรือกระทำความผิดอื่น ๆ โดยที่ไม่ทราบว่าผิดกฎหมายหรือไม่ ซึ่งอาจจะกลายเป็นปัญหาร่วมของชาวจีนและชาวต่างชาติอื่นในประเทศไทยด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ยกตัวอย่างกรณีที่มีบุคคลที่รู้จักถูกชาวไทยและชาวจีนร่วมกันหลอกให้โอนเงินเพื่อซื้อบ้านโดยไม่ทราบว่าชาวต่างชาติไม่มีสิทธิ์ครอบครองสินทรัพย์ดังกล่าว เกิดเป็นคดีความยืดเยื้อและอาจจะไม่สามารถชนะคดีได้ (จ้าว นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2565)

ด้านประเด็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบ กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะหาข้อมูลด้วยตนเองก่อนจะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น และถึงแม้จะรู้จักชาวจีนคนอื่นที่อาศัยอยู่ที่นั่นก่อนหน้านี้ แต่ก็ไม่ได้เป็นทางเลือกแรกในการช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น ทั้งนี้ เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างแสดงความไม่ไว้วางใจชาวจีนด้วยกัน บางคนกลับรู้สึกวางใจคนไทยท้องถิ่นมากกว่าชาวจีนด้วยกันเองเสียอีก (หลี่ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2565) ในทางกลับกัน จากมุมมองของจาง (นามสมมุติ) ผู้ที่พร้อมที่จะช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติหากพบเจอ กลับเห็นว่าจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเชื่อว่าไม่มีใครที่จะไว้วางใจตนเองทั้งหมด อาจจะเชื่อสิ่งที่ตนแนะนำเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น นอกจากนั้นจะเลือกไปหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ มาเปรียบเทียบเอง (จาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2565) ขณะที่หยาง (นามสมมุติ) มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือชาวจีนที่เพิ่งเข้ามาใหม่หลายราย แต่หลายครั้งสังเกตเห็นว่ากลุ่มคนที่เข้ามาปฏิบัติงานด้วยมีเจตนาแอบแฝงที่จะชวนให้ทำสิ่งผิดกฎหมาย และอาจนำความเดือดร้อนมาให้ตนเองจึงเลือกที่จะยุติการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ต่อไป (หยาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2565)

4.3.3 การพึ่งพาอาศัยและการตอบแทนเมื่อได้รับความช่วยเหลือ

กลุ่มตัวอย่างทุกคนต่างประสบปัญหาในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าการติดต่อขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นจะไม่ใช่วิธีทางเลือกแรก แต่เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือเลือกการเลี้ยงอาหาร

ให้ของขวัญ หรือคอยช่วยเหลืออีกฝ่ายเมื่อมีโอกาสเป็นการตอบแทน ทั้งนี้การได้รับความช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นเพียงเรื่องทั่วไป ไม่ได้มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นเพียงจาง (นามสมมุติ) เท่านั้น ที่ยกตัวตัวอย่างว่าได้รับความช่วยเหลือสำคัญในการประกอบอาชีพที่นี้ ซึ่งเป็นผลมาจากการรู้จักเพื่อนชาวไทยเป็นระยะเวลานาน (จาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2565) การตอบแทนจึงมีความถี่ในการพบปะ เลี้ยงอาหาร หรือมอบของขวัญในโอกาสพิเศษมากกว่าคนอื่น ๆ

4.3.4 การรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่สอดคล้องกับการพึ่งพิงวัฒนธรรมกวนซีในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ตพบว่า เนื่องจากกลุ่มผู้เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตไม่ได้เป็นลักษณะที่ต้องหลีกเลี่ยงความยากลำบากมาจากบ้านเกิด หากแต่เพื่อต้องการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในการทำงาน จึงเดินทางมาแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิต ไม่ได้คำนึงถึงว่าจะมีผู้รู้จักและไว้วางใจได้อาศัยอยู่ที่นั่นจนถึงเลือกที่จะเดินทางเข้ามาหรือไม่ แม้ว่าการรู้จักผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีเชื้อชาติเดียวกันจะทำให้ชีวิตมีความสะดวกมากขึ้นหากต้องการความช่วยเหลือ แต่ไม่ได้มีความจำเป็นในการอยู่อาศัยหรือทำงานที่น้อยอย่างมีนัยสำคัญและเมื่อเดินทางเข้ามาภูเก็ตแล้ว กลุ่มตัวอย่างไม่ได้เห็นว่ามีมีความจำเป็นที่จะต้องทำความรู้จักเพื่อนร่วมชาติ การรู้จักกันส่วนใหญ่เกิดจากความบังเอิญ ผ่านการแนะนำของผู้อื่น และมีการเชิญชวนเข้ากลุ่มสนทนาของชาวจีนที่นี้ในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์หรือวีแชต เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่น่าสนใจในกลุ่มระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มสนทนาใหม่มากนัก การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจึงเป็นไปแบบผิวเผิน ไม่ได้แสดงความตั้งใจที่จะรักษาความสัมพันธ์ เพื่อหวังผลประโยชน์ในการพึ่งพาซึ่งกันและกันในระยะยาว

5. สรุปและอภิปรายผล

วัฒนธรรมกวนซีแสดงถึงรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวจีน ผ่านการช่วยเหลือและการตอบแทนซึ่งกันและกัน จากความรู้สึกที่ว่าบุคคลเมื่อได้รับความช่วยเหลือมีพันธะทางใจที่จะต้องตอบแทนบุญคุณนั้นเมื่อมีโอกาส ในขณะที่บุคคลที่ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นย่อมหวังได้รับบางสิ่งเป็นการตอบแทน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคมที่เห็นว่าการปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ต่างก็เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับวัฒนธรรมกวนซีมีความพิเศษกว่าเครือข่ายทางสังคมอื่น ๆ ตรงที่มีระดับความเข้มข้นต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภูมิสำเนา หรือมีแค่เดียวกัน เป็นต้น กวนซีมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือกลุ่มชาวจีนด้วยกันในการอาศัยอยู่ในสังคมใหม่โดยเฉพาะสังคมชาวจีนในต่างประเทศ แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปการพึ่งพิงวัฒนธรรมดังกล่าวในการดำรงชีวิตต่างแดนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย บทความวิจัยชิ้นนี้พบว่า สำหรับกลุ่มชาวจีนใหม่ในจังหวัดภูเก็ตแล้ว แม้ว่าจะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันบ้างในฐานะที่เป็นคนชาติเดียวกัน พูดภาษาจีนเหมือนกัน แต่เมื่อประสบปัญหาบางประการในการดำเนินชีวิตบ้างในช่วงการปรับตัว กลับไม่ได้พึ่งพาซึ่งกันและกันมากนัก สะท้อนถึงการพึ่งพิงกวนซีที่ลดน้อยลงทั้งนี้มาจากหลายปัจจัย ดังต่อไปนี้

5.1 การขาดความรู้สึกร่วมหรือเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน

ประเทศจีนมีพื้นที่ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากร 1,400 ล้านคน ประชาชนในแต่ละที่จึงมีความแตกต่างกันทั้งในด้านภาษาถิ่น วัฒนธรรม ความชอบ ลักษณะนิสัย เป็นต้น กลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ตมาจากหลากหลายพื้นที่จึงทำให้เกิดช่องว่างทางวัฒนธรรมระหว่างกัน แม้จะเป็นชาวจีนเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้มีความใกล้ชิดเหมือนคนที่มาจากพื้นที่เดียวกัน เช่น ตำบล หรือหมู่บ้านดังในอดีต ความไว้วางใจซึ่งกันและกันจึงน้อยลงไปด้วย กลุ่มชาวจีนอพยพใหม่จึงต้องอาศัยเวลาในการทำทำความรู้จักจนถึงขั้นไว้วางใจได้ การสานต่อวัฒนธรรมกวนซีจึงจะเกิดขึ้น

5.2 มีทางเลือกในการได้รับความช่วยเหลือที่หลากหลายมากขึ้น

กวนซีมีลักษณะของการต่างฝ่ายต่างตอบแทนกัน เมื่อพึ่งพาใครแล้วก็ต้องหาโอกาสที่จะตอบแทนคนนั้นด้วย แต่ในปัจจุบันเมื่อช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การแปลภาษาจากแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ การใช้บริการต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ เป็นต้น จึงทำให้การพึ่งพาซึ่งกันและกันลดน้อยลงตามไปด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนรู้สึกดีที่เทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้ตนไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยไม่จำเป็น และตนไม่

รู้สึกโดดเดี่ยวแม้อยู่เพียงลำพัง (หลิน นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2565) แนวโน้มการพึ่งพิงผู้อื่นของชาวจีนอพยพใหม่ จึงลดความสำคัญลงเรื่อย ๆ

5.3 กฎหมายของไทยให้ความคุ้มครองชาวต่างชาติในประเทศมากขึ้น

ความจำเป็นของการอยู่กันเป็นกลุ่มก้อนของชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตนั้นเนื่องมาจากรู้สึกไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกับคนไทย (Sng & Bisalputra, 2015, p. 191) การอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มก้อนจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานของการอยู่อาศัยในต่างแดน แต่ในปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนมากขึ้น ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงชาวไทยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงแรงงานต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทยด้วย ชาวต่างชาติในราชอาณาจักรจึงได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองตามกฎหมายต่าง ๆ ทำให้ชาวจีนอพยพใหม่ไม่จำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมหรือแสวงหาความคุ้มครองอื่นนอกเหนือจากกฎหมายที่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันในลักษณะที่จะได้ผลประโยชน์อื่น ๆ จึงลดน้อยลงไปด้วย

5.4 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ลดความไว้วางใจระหว่างกัน

ในภาษาจีนมีคำพังเพยที่ว่า “เมื่อป่าใหญ่ นกพันธุ์ใดก็หาได้” (林子大了，什么鸟都有) เปรียบเปรยถึงสังคมขนาดใหญ่ มักจะมีคนหลายประเภท ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี ทำให้ต้องระมัดระวังในการคบคน ภายในสังคมจีนในปัจจุบันมีข่าวสารเกี่ยวกับการหลอกลวงกันของทั้งคนที่รู้จักและคนแปลกหน้าผ่านวิธีการต่าง ๆ ให้เห็นอยู่อย่างสม่ำเสมอ จากการรายงานสถิติการสืบสวนเกี่ยวกับการหลอกลวงทางการเงินของรัฐบาลจีนในปี พ.ศ. 2562 มีถึง 1,400,000 คดี ซึ่งเป็นสถิติที่สูงกว่าทุกปีที่เคยสำรวจมา (Yu & Hale, 2021) สอดคล้องกับผลสำรวจเรื่องการไว้วางใจซึ่งกันและกันในสังคมของชาวจีน ที่พบว่าจากการสำรวจชาวจีนจำนวน 1,900 คน มีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่จะไว้วางใจคนแปลกหน้าที่พบเจอ (Patranobis, 2013) ด้วยลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ชาวจีนหลีกเลี่ยงที่จะให้ความช่วยเหลือคนแปลกหน้า หรือแม้แต่ขอความช่วยเหลือ เพราะอาจจะถูกหลอกโดยไม่จำเป็น

อีกทั้ง แม้ว่าผู้อื่นจะไม่ได้มีเจตนาเข้ามาหลอกลวง แต่อาจจะมีเป้าหมายอื่นซ่อนเร้นในแบบที่ต่างกัน เช่น อยากรู้ข้อมูล อยากขอความช่วยเหลือ อยากเป็นเพื่อน (ถึง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2565) เมื่อไม่ทราบเป้าหมายที่แน่ชัด แต่ละคนจึงเลือกสงวนท่าทีที่จะทำความรู้จักที่ลึกซึ้งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มชาวจีนอพยพใหม่จะไม่มีลักษณะการสืบทอดวัฒนธรรมกวนซีซึ่งกันและกันเลย ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของกวนซีคือการสร้างมิตรภาพระยะยาว จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าชาวจีนอพยพใหม่บางคนเริ่มสร้างกลุ่มก้อนใหม่ คือเริ่มเลือกที่จะสร้างความไว้วางใจระหว่างบุคคลใหม่ ซึ่งไม่ได้ตั้งต้นจากกลุ่มชาวจีน หรือชาวจีนโพ้นทะเลที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน แต่เริ่มสร้างกลุ่มใหม่จากผู้รู้จักกันเป็นระยะเวลานานพอสมควรไม่ว่าจะเป็นชาวไทย ชาวจีน หรือเชื้อชาติอื่น ๆ (หลี่ นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2565; จาง นามสมมุติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2565) ซึ่งต่างจากในอดีตที่กวนซีจะเกิดภายในกลุ่มชาวจีนที่รู้จักกันมาก่อน

6. ข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยฉบับนี้ศึกษาเพียงแค่งานกลุ่มชาวจีนอพยพใหม่ในจังหวัดภูเก็ต กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เพิ่งมาอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลาไม่นานและส่วนหนึ่งอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-2019) การติดต่อสื่อสารระหว่างกันจึงยังมีข้อจำกัด ผู้สนใจศึกษาต่อในประเด็นนี้สามารถศึกษาเฉพาะกลุ่มของผู้ที่อาศัยเป็นระยะเวลานาน ซึ่งจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นในด้านการสร้างกลุ่มก้อนทางกวนซีใหม่ ๆ โดยไม่ยึดติดกับกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลเดิมในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2566). ชาวจีนอพยพใหม่ เหมือน-แตกต่าง จากชาวจีนโพ้นทะเลอย่างไร. ศิลปวัฒนธรรม.

https://www.silpa-mag.com/history/article_67998

เรียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2548). พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 14). รวมสาส์น.

- วันจรัตน์ เชนวิสัย และนางกานต์ ดิลกธ. (2566). การมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, 10(1), 83-99.
- Bao, J. (2005). Chinese in Thailand. In Ember, M., Ember, C.R., & Skoggard, I. (Eds). *Encyclopedia of Diasporas* (pp. 751-759). Springer.
- Berger, R., Herstein, R., Silbiger, A., & Barnes, B. R. (2015). Can guanxi be created in Sino–Western relationships? An assessment of Western firms trading with China using the GRX scale. *Industrial Marketing Management*, 47, 166-174.
- Blau, P. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. Willey.
- Chung, W.-K., & Hamilton, G. G. (2001). Social Logic as Business Logic: Guanxi, Trustworthiness, and the Embeddedness of Chinese Business Practices. In R. P. Appelbaum, W. L. Felstiner, & V. Gessner, *Rules and Networks: The Legal Culture of Global Business Transactions* (pp. 325-346). Hart Publishing.
- Gold, T., Guthrie, D., & Wang, D. (2004). An Introduction to the Study of Guanxi. In T. Gold, D. Guthrie, & D. Wang, *Social Connection in China: Institution, Culture, and the Changing Nature of Guanxi* (pp. 3-20). Cambridge University Press.
- Gu, F. F., Hung, K., & Tse, D. K. (2008, July). When Does Guanxi Matter? Issues of Capitalization and Its Dark Sides. *Journal of Marketing*, 72, 12-28.
- Guitong Ma, ศุภการ ศิริไพศาล, และ อติสร ศักดิ์สูง. (2561). วัฒนธรรมกวนซีกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างประเทศไทย. *อินทนิลทักษิณสาร*, 13(2), 139-163.
- Homans, G. C. (1958). Social Behaviour as Exchange. *American Journal of Society*, 63(6), 597-606.
- Jiang, J. P. (1966, Mar). The Chinese in Thailand: Past and Present. *Journal of Southeast Asian History*, 7(1), 39-65.
- Keister, L. A. (2004). Guanxi in Business Groups: Social Ties and the Formation of Economic Relations. In T. Gold, D. Guthrie, & D. Wank, *Social Connections in China: Institution, Culture, and the Changing in Nature of Guanxi* (2nd ed., pp. 77-86). Cambridge University Press.
- Langenberg, E. A. (2007). *Guanxi and Business Strategy: Theory and Implications for Multinational Companies in China*. Physica-Verlag.
- Lockard, C. A. (2013). Chinese Migration and Settlement in Southeast Asia before 1850: Making Fields from the Sea. *History Compass*, 11(9), 765-781.
- Luo, Y. (2007). *Guanxi and Business* (2nd ed.). World Scientific.
- McCurry, J., & Kollewe, J. (2011, February 14). The Guardian. <https://www.theguardian.com/business/2011/feb/14/china-second-largest-economy>
- National Bureau of Statistics. (2021). *Annual Data*. <https://data.stats.gov.cn/easyquery.htm?cn=C01&zb=A0M0A&sj=2021>
- Patranobis, S. (2013, February 18). *Lack of trust between people plaguing Chinese society*. Hindustan Times. <https://www.hindustantimes.com/world/lack-of-trust-between-people-plaguing-chinese-society/story-YDp456MQzIbkUKZutlg2bP.html>
- Rae, I., & Witzel, M. (2008). *Chinese of South East Asia: History, Culture, Business*. Palgrave Macmillan.
- Siriphon, A. (2015). Xinyimin, New Chinese Migrants, and the Influence of the PRC and Taiwan on the Northern Thai Border. In Y. Santasombat, *Impact of China's Rise on the Mekong Region* (pp. 147-166). Palgrave Macmillan.

- Siriphon, A. (2019). Developing Entrepreneurship Under the Rise of China: Chinese Migrant Entrepreneurs in Tourism-Related Business in Chiang Mai. In Y. Santasombat, *The Sociology of Chinese Capitalism in Southeast Asia* (pp. 271-289). Palgrave Macmillan.
- Skinner, W. G. (1957). *Chinese Society in Thailand: An Analytic History*. Cornell University Press.
- Sng, J., & Bisalputra, P. (2015). *A History of the Thai-Chinese*. Edition Didier Millet.
- Suryadinata, L. (2017). *The Rise of China and the Chinese Overseas: A Study of Beijing's Changing Policy in Southeast Asia and Beyond*. ISEAS Publishing.
- Textor, C. (2022, December 6). *Selected countries with the largest number of overseas Chinese 2021*. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/279530/countries-with-the-largest-number-of-overseas-chinese/>
- Textor, C. (2023, May 1). *Per capita gross domestic product (GDP) in China in 2022, by province or region*. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/1093666/china-per-capita-gross-domestic-product-gdp-by-province/>
- Macroeconomics. (2023, April 28). BOI. <https://www.boi.go.th/index.php?page=macroeconomics>
- Wang, G. (2000). *The Chinese Overseas: From Earthbound China to the Quest for Autonomy*. Harvard University Press.
- World Bank. (2022). *GDP per capita (current \$US) - China*.
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=CN>
- Yu, S., & Hale, T. (2021, December). *China fights a financial fraud explosion*. Financial Times.
<https://www.ft.com/content/77f61cf0-5b9d-4ea8-854a-4f220039dcb7>

การส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

ประภาสรา กิจไพบลีย์ทวี*

¹ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล prapasara.k@phuket.psu.ac.th

Enhancing the work efficiency of supporting staff of the Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus

Prapasara Kitpaiboonthawee^{1*}

¹ Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Email prapasara.k@phuket.psu.ac.th

Article Info

Article Type: Research Article

Article History:

Received: April 3, 2023

Revised: June 7, 2023

Accepted: June 8, 2023

คำสำคัญ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, บุคลากร
สายสนับสนุน, คณะวิทยาศาสตร์

Keywords:

work efficiency, supporting staff, the
Faculty of International Studies

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต และเพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคลากรดังกล่าว งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ด้วยเทคนิค Micro-Moment Time Line และกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยแบบเจาะจง ประกอบด้วยบุคลากรชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำนวน 46 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบในงาน การปฏิบัติงานเป็นเวลานานทำให้มีความชำนาญ สะท้อนความเชื่อและความมั่นใจด้านคุณภาพ ต้องการแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน การบริหารงานมุ่งเน้นผู้รับบริการด้วยความตั้งใจ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีจิตอาสาทำงานร่วมกันเป็นทีม มีปฏิสัมพันธ์ตามความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้ที่ปฏิบัติงานเป็นเวลานานต้องเป็นพี่เลี้ยงถ่ายทอดความรู้ ช่วยวางแผนระยะยาว สร้างแรงจูงใจและปรับทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติงาน คณะวิทยาศาสตร์ ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงาน การอบรม การสัมมนา และการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน

Abstract

This research aims to analyze the work efficiency of supporting staff of the Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus and To propose approaches to enhance their work efficiency. This qualitative research used a semi-structured interview through the micro-moment timeline technique. The interview questions were pre-determined. Purposive sampling was used to select the participants of 46 Thai and non-Thai staff. Data were analyzed based on the concepts and theories of work performance. The study revealed several key findings. The supporting staff recognized their job responsibilities and had expertise gained from years of experience, reflecting their reliability and confidence in the quality of their work. They were motivated to stay productive and adaptable. Additionally, their work management emphasized the intention to provide services, the effective use of resources, the spirit of volunteerism, teamwork, interactions based on personal relationships, and compliance with rules and regulations. It was also found that the role of senior staff was to be mentors who transferred knowledge, made long-term plans, created motivation, and adjusted negative attitudes towards work performance. It is recommended that the Faculty of International Studies should support the use of technology in work performance, study visits, training, seminars, and online learning to enhance the work efficiency of its supporting staff.

* Corresponding author: Prapasara Kitpaiboonthawee

E-mail address: prapasara.k@phuket.psu.ac.th

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟืองสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาศักยภาพกำลังคนให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศรวมถึงเส้นทางอาชีพที่ส่งเสริมการเติบโตของบุคลากรที่เหมาะสมกับศักยภาพ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่สำคัญ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร เพื่อสร้างบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่โดดเด่น เน้นการสร้างประโยชน์แก่สังคมควบคู่ไปกับการบริหารตามแนวทางคุณภาพ PSU-EdPEX Roadmap โดยมีระบบการวางแผนและบริหารอัตราากำลัง (Workforce Planning) ระบบการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร (Workforce Development) และการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร (Work Life Balance) ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย วิทยาเขต และคณะ กองนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2561)

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ให้ความสำคัญตามแนวทางยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ใน การเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน บุคลากรสายสนับสนุนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้คณะขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยทั่วไปสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ความรู้แห่งการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมักจะผันแปรอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน จึงต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ก่อตั้งคณะวิทยาศาสตร์ในปี พ.ศ. 2550 แม้คณะวิทยาศาสตร์มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและทันสมัย ให้แก่บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในด้านงานทรัพยากรบุคคล งานประกันคุณภาพ งานวิชาการ งานบัณฑิตศึกษา งานวิจัยและวารสาร งานการเงินและบัญชี งานพัสดุ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ งานโสตทัศนูปกรณ์ งานประชาสัมพันธ์ งานนิเทศสัมพันธ์ งานพัฒนานักศึกษา งานฝึกปฏิบัติงานและสหกิจศึกษา งานธุรการ และงานบริการวิชาการ อย่างไรก็ตาม นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนดังกล่าว ยังขาดการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ กลไกในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบางอย่าง และแนวทางที่ใช้แก้ไขข้อสังเกตต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เช่น การทำงานเป็นทีม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การมุ่งเน้นการบริการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคณะวิทยาศาสตร์ที่ยังไม่ได้รับการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน

ด้วยสภาพปัญหาร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษาไทยและคณะวิทยาศาสตร์ที่สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นควรวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต และเสนอแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนต่อการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย โครงสร้างบริหารและกลยุทธ์ต่างๆ ในการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ 5 ทฤษฎี เป็นแนวทางเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ได้แก่

3.1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1970) ได้แก่ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย 3) ความต้องการความรักและสังคม 4) ความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือในตนเอง และ 5) ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตน

3.1.2 ทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Herzberg (1959) ได้แก่ ปัจจัยที่ 1: ปัจจัยด้านแรงจูงใจ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับงานที่ทำโดยตรง ประกอบด้วย 1) ลักษณะงาน 2) ความก้าวหน้า 3) ความรับผิดชอบ 4) ความสำเร็จในการทำงาน 5) การยอมรับ 6) นโยบายและการบริหาร 7) การบังคับบัญชา 8) ตำแหน่งงาน 9) ความมั่นคงในการทำงาน 10) ชีวิตการทำงาน 11) สถานภาพการทำงาน และ 12) ค่าตอบแทนสวัสดิการ การมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ 2: ปัจจัยค้ำจุน: คือ ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งไม่เกี่ยวกับงานโดยตรง

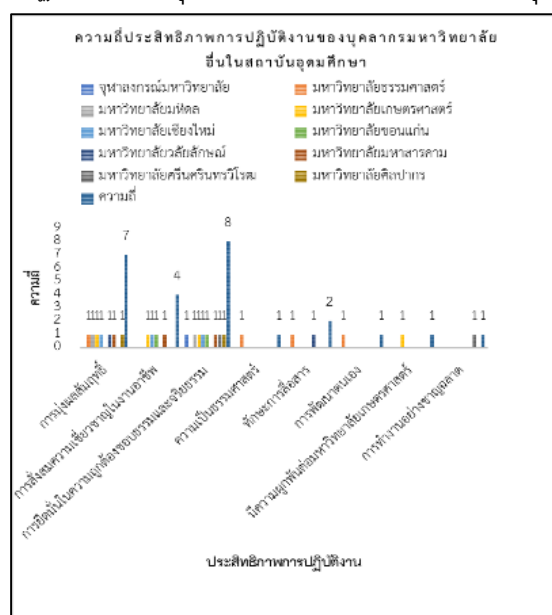
3.1.3 ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของ McGregor และ Douglas (1969) ได้แก่ พฤติกรรมการทำงาน X คือ พื้นฐานของมนุษย์ประกอบด้วย การไม่ชอบทำงาน เกียจคร้าน รักสบาย และอยากมีเงิน จึงจะต้องควบคุมและมีกฎระเบียบลงโทษ พฤติกรรมการทำงาน Y คือ กลุ่มที่มองโลกในแง่ดี ประกอบด้วย การมีศักยภาพในตนเอง มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้พัฒนาตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

3.1.4 ทฤษฎีของ ERG Alderfer (1972) ได้แก่ 1) ความก้าวหน้าเติบโต 2) ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม และ 3) ความต้องการดำรงชีวิต และทฤษฎีแรงจูงใจไฟสั่มฤทธิ์ McClelland (1985) ได้แก่ 1) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ 2) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และ 3) แรงจูงใจการดำรงชีวิต

3.2 แนวคิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหรือสมรรถนะการปฏิบัติงาน เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของทุกตำแหน่งเพื่อหล่อหลอมพฤติกรรมปฏิบัติงานร่วมกัน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบันกำหนดสมรรถนะการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน จากการศึกษาสถาบันอุดมศึกษา 10 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2560) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2565) มหาวิทยาลัยมหิดล (2561) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2565) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2565) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2554) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (2562) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2562) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2561) และมหาวิทยาลัยศิลปากร (2565) ดังภาพที่ 1 ความถี่ของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยอื่นในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสามารถเรียงลำดับความถี่ 3 ลำดับแรกจากมากไปน้อย ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ โดยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2565) ประกอบด้วย การมุ่งเน้นผู้รับบริการ ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน การทำงานเป็นทีม การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบ ความเชื่อถือได้ ความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผลจากการทบทวนแนวคิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานครั้งนี้จึงนำประสิทธิภาพการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มาสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย

ภาพที่ 1 ความถี่ของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยอื่นในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ที่มา: ผู้วิจัย

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

การศึกษาการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างของเลเกีย เขียวดี (2561) พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง มีสมรรถนะการปฏิบัติงานสูงที่สุดในด้านสมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมาด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของอรสา สระทองแก้ว (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของบุคลากรสายสนับสนุนและผู้ช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของบุคลากรสายสนับสนุนและผู้ช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่กุสุมา แยมเกตุ (2561) ศึกษาแบบการพัฒนสมรรถนะการปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน พบว่าสมรรถนะหลักด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีความจำเป็นมากที่สุด ชาญชัยชาญ ชาญชัยชาญ (2561) ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า การพัฒนารายบุคคลมีการพัฒนาสูงสุด ส่วนการดี เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2561) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหิดลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดลมีระดับการปฏิบัติงานตามวัฒนธรรมมหิดลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 การกำหนดผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้เข้าร่วมการวิจัยประกอบด้วยบุคลากรสายสนับสนุน บุคลากรสายวิชาการ และผู้บริหาร คณะวิทยาศาสตร์ และบุคลากรสำนักงานวิทยาเขตภูเก็ต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศตามโครงสร้างสายงาน โดยใช้วิธีเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ผู้เข้าร่วมการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 46 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

4.1.1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

4.1.1.1 บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานสังกัดคณะวิทยาศาสตร์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี เป็นผู้ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูล

4.1.1.2 บุคลากรสายวิชาการที่ปฏิบัติงานสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ และบุคลากรสำนักงานวิทยาเขตภูเก็ตที่ประสานงานร่วมกันหรือเป็นผู้ที่ใช้บริการบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูล

4.1.1.3 ผู้บริหารระดับคณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดีและหัวหน้าสาขาวิชา ที่ดำรงตำแหน่งบริหารในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย เป็นผู้ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูล

4.1.2 เกณฑ์การคัดออกของผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ บุคคลที่ไม่ยินยอมหรือไม่เต็มใจในการให้ข้อมูล

4.1.3 เกณฑ์การยุติของผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้าร่วมการวิจัยขอถอนความยินยอมระหว่างดำเนินการวิจัย

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า Kvale (1996) แบ่งตามขอบเขตเนื้อหาวัตถุประสงค์ของการวิจัย และงานของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิทยาศาสตร์ การสร้างและพัฒนาระบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 นิยามศัพท์ ได้แก่ ประสิทธิภาพ บุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบ ความเชื่อถือ ความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน การบริหารจัดการ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การมีจิตอาสา การทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ วันที่สัมภาษณ์ เวลาการสัมภาษณ์ รหัสผู้เข้าร่วมการวิจัย และประเภทสายงาน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพและแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อถือ ความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน การบริหารจัดการ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การมีจิตอาสา การทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

2. คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำนวน 1 ข้อ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์ในแต่ละงาน ได้แก่ งานทรัพยากรบุคคล งานประกันคุณภาพการ งานวิชาการ งานบัณฑิตศึกษา งานวิจัยและวารสารงานการเงินและบัญชี งานพัสดุ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ งานโสตทัศนูปกรณ์ งานประชาสัมพันธ์ งานวิเทศสัมพันธ์ งานพัฒนานักศึกษา งานฝึกปฏิบัติงาน และสหกิจศึกษา งานธุรการ และงานบริการวิชาการ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ออกใบรับรอง ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.3.1 ค้นหารายชื่อของอาสาสมัครที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกจากเว็บไซต์และดำเนินการติดต่อเพื่อสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครการวิจัยด้วยวาจาหรือโทรศัพท์ เพื่อขอเก็บข้อมูล

4.3.2 เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยส่งใบพิทักษ์สิทธิ์และแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้าก่อนการนัดวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์ เพื่ออาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้และเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้า

4.3.3 ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยขอความยินยอมลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรและขอบันทึกเสียงจากอาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกครั้งที่ทำเนียบสัมภาษณ์ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะเป็นความลับและใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สำหรับผู้วิจัยเท่านั้น การจดบันทึกข้อมูลสัมภาษณ์จะไม่ระบุชื่อจริงแต่จะให้รหัสอาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัยแทน และหากมีคำถามข้อใดที่ทำให้อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัยเครียด ไม่สบายใจ หรืออึดอัดใจ อาสาสมัครไม่จำเป็นต้องตอบคำถามข้อนั้นและสามารถขอถอนตัวเองออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลา

4.3.4 ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัยท่านละ 1 ครั้ง ไม่เกิน 2 ชั่วโมง ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์อีกครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ชั่วโมง

4.3.5 เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการทำลายข้อมูลของผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งที่เป็นสมุดจดบันทึก ข้อมูลเสียง ด้วยการเข้าเครื่องทำลายกระดาษและลบไฟล์เสียงดิจิทัลออกจากเครื่องบันทึกและเครื่องคอมพิวเตอร์

4.4 การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของการวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของการวิจัยมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแหล่งที่มาของข้อมูลที่ต่างกัน แหล่งข้อมูลในเวลาที่ต่างกัน แหล่งข้อมูลในสถานที่ที่ต่างกัน และแหล่งข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลที่ต่างกัน 2) ด้านการเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันว่ามีประเด็นใดบ้างที่เหมือนหรือต่างกัน 3) ด้านทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการ ทฤษฎี 2 ปัจจัย ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ทฤษฎี ERG และทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เกี่ยวกับการนำทฤษฎีไปใช้การวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความที่มีความแตกต่างกันในประเด็นที่ศึกษา และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านวิธีการสัมภาษณ์บุคลากรที่ต่างกันในเรื่องเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการแบบคู่ขนานกัน การเก็บข้อมูลจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสะท้อนข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง เพื่อนำไปวางแผนในการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป จนถึงจุดอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) โดยถึงจุดที่ไม่มีรหัสแนวความคิดหรือแบบแผนใหม่จากข้อมูล เมื่อข้อมูลเพียงพอต่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงหยุดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

4.5 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการถอดความแบบสรุปและจัดกลุ่มการวิเคราะห์แบบอุปนัยตามประเภทของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน ของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยถอดไฟล์บันทึกเสียงสัมภาษณ์ ให้รหัสข้อมูลจับประเด็นใจความสำคัญ ถอดความสำคัญตามประโยคเนื้อหาแบบสรุป วิเคราะห์ปัญหาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต และเชื่อมโยงประเด็นปัญหากับแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน และรายงานผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. ผลการศึกษา

5.1 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

5.1.1 ความรับผิดชอบ

ประสิทธิภาพความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน พบว่า คณะ ฯ มอบหมายภาระงานและกำหนดบทบาทความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ทำให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง

ปัญหา คือ ภาระงานหลักในแต่ละฝ่ายมีปริมาณงานไม่เท่ากัน ซึ่งขึ้นอยู่กับภาระงานที่มอบหมายจากผู้บริหาร รวมถึงงานส่วนรวมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกัน จึงส่งผลต่อบุคลากรสายสนับสนุนที่มีปริมาณภาระงานหลักมากไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา อีกทั้งบางงานยังขาดเป้าหมายในการปฏิบัติงานและการกำหนดจุดหมายที่ยังไม่ชัดเจน ส่งผลต่อการวางแผน เช่น ไม่สามารถจัดลำดับและพิจารณาลำดับความสำคัญของงานได้ ทำให้งานไม่สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ประสิทธิภาพความรับผิดชอบดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิทยาศาสตร์

5.1.2 ความเชื่อถือ

ประสิทธิภาพความเชื่อถือในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนที่ได้รับการพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะ และมีความรู้ระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็นเวลานาน ลักษณะการปฏิบัติงานมีความชำนาญ ความละเอียดรอบคอบ ถูกต้อง แม่นยำในการให้ข้อมูลและให้คำปรึกษาได้ เช่น การให้ข้อมูลและขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขอตำแหน่งทางวิชาการ ข้อมูลระเบียบการเงิน ข้อมูลการบริการการศึกษา ข้อมูลดังกล่าวสามารถสะท้อนประสิทธิภาพความเชื่อถือและความมั่นใจในด้านคุณภาพการให้บริการแก่บุคลากรของคณะวิทยาศาสตร์ บุคลากรสำนักงานวิทยาเขตภูเก็ต และหน่วยงานภายนอก

ปัญหา คือ บุคลากรสายสนับสนุนที่เพิ่งเข้ามาปฏิบัติงานใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบงาน เนื่องจากไม่มีพี่เลี้ยงในการสอนงาน ทำให้เกิดความล่าช้าและความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพความเชื่อถือในการปฏิบัติงาน

5.1.3 ความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน

ประสิทธิภาพความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยนในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนส่วนใหญ่ต้องการแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การประเมินการปฏิบัติงานในรายการที่ส่วนงานกำหนดที่มีความเหมาะสม ค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน และสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น การได้รับการบรรจุเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย การเอาใจใส่ การเห็นอกเห็นใจ และการสื่อสารที่ดีจากผู้บริหาร รวมถึงการได้รับมอบหมายภาระงานที่ตรงกับสายงาน

ปัญหา คือ บุคลากรสายสนับสนุนที่ขาดความกระตือรือร้นเนื่องจากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติงาน แสดงพฤติกรรมในรูปแบบของความรู้สึกละเลย บัดภาระงาน ไม่เต็มใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายต่อต้านการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร และไม่ส่งเสริมสนับสนุนนโยบายของคณะ ฯ

5.1.4 ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน

ประสิทธิภาพความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน พบว่าพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนขาดกระบวนการสร้างสรรค์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานและแก้ไขปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบวางแผนการทำงานที่เหมาะสมสอดคล้องความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ และขาดพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแนะนำ

ปัญหา คือ ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางานของบุคลากรสายสนับสนุนยังไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความคาดหวังของคณะ ฯ เนื่องจากมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์น้อย ทำให้บุคลากรขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งาน การกำหนดเป้าหมายที่ไม่ชัดเจน ส่งผลต่อแนวคิดและทิศทางในการพัฒนางานรวมถึงการขาดการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหารและบุคลากรสายสนับสนุน

5.1.5 การบริหารจัดการ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการในการพัฒนางาน พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่ในคณะ ฯ เช่น มีการปรับตัวเพื่อการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบภาระงานที่ได้รับมอบหมายใหม่ของคณะ ฯ สามารถบริหารจัดการงานและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานได้

ปัญหา คือ บุคลากรสายสนับสนุนขาดการวางแผนระยะยาว ขาดแนวทางพัฒนาและปรับปรุงงานในอนาคต อีกทั้งขาดการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน

5.1.6 การมุ่งเน้นผู้รับบริการ

ประสิทธิภาพการมุ่งเน้นผู้รับบริการในการปฏิบัติงาน พบว่า พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งเน้นผู้รับบริการและมีความตั้งใจให้บริการ เช่น พยายามหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานที่ให้บริการซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ ช่วยเป็นธุระรับเรื่องแทนในขณะที่ยังไม่พร้อมงานลาปฏิบัติงาน กรณีมีงานซ้อนกันจะทำหน้าที่ประสานงานเพื่อพยายามทำความเข้าใจกับผู้รับบริการทั้งสองฝ่ายเพื่อให้บริการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ปัญหา คือ ในบางกรณีบุคลากรสายสนับสนุนไม่สามารถให้บริการหรือตัดสินใจได้ เนื่องจากการไม่ตัดสินใจหรือการตัดสินใจล่าช้าของผู้บริหาร ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ นอกจากนี้ บางครั้งบุคลากรสายสนับสนุนอาจจะมีพฤติกรรมที่ไม่สุภาพ จากสภาวะความเครียดในเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องงาน

5.1.7 การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในการปฏิบัติงาน พบว่า พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าในด้านต่าง ๆ เช่น การลดกระดาษโดยใช้ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) การใช้กระดาษรีไซเคิล การประหยัดไฟฟ้าด้วยการปิดไฟ ปิดเครื่องปรับอากาศ และคอมพิวเตอร์ทุกครั้งก่อนการพักกลางวันและก่อนการเลิกงาน การประหยัดน้ำในการใช้ชักโครกโดยใช้หลักการอาคิมิติส (หลักการวัดอุณหภูมิน้ำ) การเปลี่ยนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เมื่อครบอายุการใช้งาน เป็นต้น ซึ่งคณะ ฯ วางแผนและกำหนดนโยบายการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่าไว้ชัดเจน

5.1.8 การมีจิตอาสา

ประสิทธิภาพการมีจิตอาสาในการปฏิบัติงาน พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมีจิตอาสาในการปฏิบัติงานภายในคณะ ฯ เช่น การช่วยเหลืองานเพื่อนร่วมงาน คณาจารย์ และผู้บริหาร การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของวิทยาเขต และชุมชน เช่น การรับบริจาคสิ่งของสำหรับผู้ประสบภัย ตับันสุขในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (COVID-19) การเก็บขยะชายหาด การปลูกต้นไม้ ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าวเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรและการสร้างเครือข่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ส่งเสริมความผูกพันและการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ปัญหา คือ บางครั้งบุคลากรสายสนับสนุนยังขาดการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม ซึ่งกระทบกับการปฏิบัติงานประจำ ส่งผลให้ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานลดลง

5.1.9 การทำงานเป็นทีม

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมในการปฏิบัติงาน พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนสามารถปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการแบ่งกลุ่มปฏิสัมพันธ์ตามความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ปัญหา คือ ในส่วนของบทบาทและหน้าที่การปฏิบัติงานของสมาชิกในแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันบางครั้งยังขาดการยอมรับบทบาทของกันและกัน เช่น ขาดการเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะและผลการตัดสินใจของสมาชิกต่างกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่ไว้วางใจ และขาดความกลมเกลียว ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ความขัดแย้งจากบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนในแต่ละกลุ่มเป็นปัญหาสภาวะการณ์โน้มเอียงทางความคิดที่สะท้อนให้เห็นการโน้มเอียงไปยังกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่าหรือกลุ่มที่มีผู้บริหารเป็นสมาชิกร่วมอยู่ในกลุ่มนั้นด้วย

5.1.10 การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม

ประสิทธิภาพการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน ปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับของคณะ ฯ และมหาวิทยาลัย เช่น ระเบียบการบริหารทรัพยากรบุคคล ระเบียบการเงิน ระเบียบพัสดุ ระเบียบการให้บริการวิชาการ เป็นต้น

ปัญหา คือ การขาดความเข้าใจบางเรื่องในระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับของคณะ ฯ และมหาวิทยาลัยของบุคลากรสายสนับสนุน ทำให้เกิดความล่าช้า ขาดความไว้วางใจจากผู้บริหารและคณาจารย์ในการยึดมั่นกับความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

5.1.11 การมุ่งผลสัมฤทธิ์

ประสิทธิภาพการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนส่วนใหญ่มีความตั้งใจและมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและมีคุณภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงช่วยในการวางแผนและประมวลผลเพื่อลดระยะเวลาประหยัดงบประมาณ และทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

ปัญหา คือ ความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน เช่น การจัดทำเอกสารราชการ การติดต่อประสานงาน การขาดความรู้ความเข้าใจ ประกาศ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ ในงานที่รับผิดชอบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ของงาน ความน่าเชื่อถือของตนเองและภาพลักษณ์ของคณะ ฯ

5.1.12 การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

ประสิทธิภาพการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลานานส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในงานของตนเอง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงานได้ เช่น อบรมการเขียนหนังสือราชการ อบรมการใช้โปรแกรมพาวเวอร์บีไอ (Power BI) การให้คำแนะนำกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการเงิน นอกจากนี้ มีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการอบรมตามที่คณะ ฯ สนับสนุนงบประมาณ

ปัญหา คือ บุคลากรสายสนับสนุนขาดความเชี่ยวชาญในงานของตน ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ขาดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ทักษะที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติงาน และขาดพี่เลี้ยงสอนงาน อันส่งผลต่อความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ

5.2 แนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

ปัญหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนจากการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 สามารถเสนอแนวทางแก้ไขได้ ดังนี้

5.2.1 ความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรกำหนดผลสัมฤทธิ์ของงาน ลำดับความสำคัญของงาน วางแผนทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพตามที่ตั้งไว้ สนับสนุนการฝึกอบรมและการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน บรรยากาศความเป็นกันเองและความรับผิดชอบในงานของตนเอง

5.2.2 ความเชื่อถือ คณะ ฯ ควรส่งเสริมการผลิตคู่มือเอกสารประกอบการปฏิบัติงาน อธิบายกระบวนการและระบบการปฏิบัติงานภายในคณะ ฯ ในรูปแบบไฟล์วิดีโอหรือไฟล์ PDF เพื่อให้บุคลากรเรียนรู้ทำความเข้าใจระบบงานได้อย่างถูกต้อง การฝึกอบรมและจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้ตรงกับศักยภาพของบุคลากรสายสนับสนุน เช่น การใช้โปรแกรมสำคัญในสายงานที่ปฏิบัติ การจัดการเอกสาร ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และควรมีการกำหนดพี่เลี้ยงที่สามารถสอนงาน ให้คำแนะนำและดูแลช่วยเหลืออย่างชัดเจน

5.2.3 ความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน ผู้บริหารควรสื่อสารเพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้าใจความสำคัญของงานที่ต้องปฏิบัติ แสดงข้อมูลย้อนกลับที่เกิดขึ้นเมื่องานไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ให้บุคลากรสายสนับสนุนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และบรรยากาศความเป็นกันเอง

5.2.4 ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหารและบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจและเข้าถึงความคิดของบุคลากรสายสนับสนุนในการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางาน

5.2.5 การบริหารจัดการ ผู้บริหารควรวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานในอดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อหาจุดแข็งและสิ่งที่ต้องปรับปรุงเพื่อนำข้อมูลมาวางแผนแก้ไข พัฒนางานในระยะยาวและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง โดยควรสร้างเครื่องมือและกระบวนการในการติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2.6 การมุ่งเน้นผู้รับบริการ ผู้บริหารควรสื่อสารกับบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อสร้างความมั่นใจแนวทางที่ชัดเจนในการตัดสินใจการให้บริการแก่ผู้รับบริการ สร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของคณะ ฯ ที่เน้นความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน โดยเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานการทำงานเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพ และควรฝึกอบรมบุคลากรภาพการให้บริการอย่างมืออาชีพ

5.2.7 การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผู้บริหารควรให้บุคลากรทั้งหมดภายในคณะ ฯ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางสร้างการรับรู้และความตระหนักในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าร่วมกัน ประเด็นนี้ไม่พบปัญหา

5.2.8 การมีจิตอาสา ผู้บริหารควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเภทของกิจกรรมจิตอาสาและการบริหารเวลาเพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุนสามารถวางแผนการจัดทำกิจกรรมจิตอาสาและการบริหารจัดการเวลาได้อย่างเหมาะสม

5.2.9 การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรวิเคราะห์อุปสรรคการทำงานเป็นทีมเพื่อหาวิธีแก้ไข วางแผนลดความเสี่ยงและความขัดแย้งในการปฏิบัติงานเป็นทีม จัดหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.2.10 การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างช่องทางการสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับของคณะ ฯ และมหาวิทยาลัย เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น การเชิญนิสิตหรืออาจารย์จากคณะนิติศาสตร์หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มความมั่นใจและการตัดสินใจโดยยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ในการปฏิบัติงาน

5.2.11 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารควรวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายของบุคลากรสายสนับสนุน โดยนำข้อมูลมาจัดทำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การ

สัมมนา การเสวนา หรือการเรียนรู้ออนไลน์ การกำหนดตัวชี้วัด KPIs เป็นเครื่องมือวัดผลการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ

5.2.12 การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน เปิดโอกาสให้มีช่องทางแสดงความคิดเห็น จัดให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ พี่เลี้ยงสอนงานบุคลากรสายสนับสนุน และบุคลากรสายสนับสนุน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาดูงาน การอบรม และสัมมนา

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรสายสนับสนุนแต่ละงานของคณะวิทยาศาสตร์ สามารถสรุปแนวทางในการส่งเสริมได้ ดังนี้

1. งานทรัพยากรบุคคล ส่งเสริมการจัดทำระบบแบบประวัติบุคคล (CV) ของคณาจารย์บนเว็บไซต์โดยให้อาจารย์สามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลได้ด้วยตนเอง จัดทำฐานข้อมูลงานทรัพยากรบุคคลเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมพาวเวอร์บีไอ (Power BI) สำหรับประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร การจัดทำระบบการกรอกข้อมูล ก.พ.อ. 03 ออนไลน์

2. งานประกันคุณภาพ บุคลากรสายสนับสนุนทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานประเมินตนเอง (SAR) ตามเกณฑ์ของ AUN QA โดยส่งเสริมให้มีการอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกณฑ์และเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ รวมถึงการสนับสนุนการผลิตรายงานวิจัยเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการนำความรู้ไปใช้และการศึกษาดูงานสถาบันการศึกษาอื่น

3. งานวิชาการ ส่งเสริมการจัดทำระบบฐานข้อมูลการสอบวัดระดับภาษาต่างประเทศของนักศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตรรายวิชาในหลักสูตรของคณะ ฯ ระบบการติดตามพฤติกรรมผลการเรียนผ่าน Application

4. งานบัณฑิตศึกษา ส่งเสริมการจัดทำคู่มือและคลิปวิดีโอออนไลน์ภาษาจีนเพื่อให้บริการนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อช่วยสื่อสารให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และลดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

5. งานวิจัยและวารสาร ส่งเสริมการสร้างฐานข้อมูลและเครื่องมือสำหรับการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำวิจัย ศึกษาข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลวารสารวิชาการจากภูมิภาคสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ACI

6. งานการเงินและบัญชี ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามการขออนุมัติเดินทางไปปฏิบัติงาน การยืมเงินสำรองจ่าย นำเทคนิค LEAN มาใช้ในการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

7. งานพัสดุ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี Inventory Management System มาใช้ในการตรวจการวัสดุคงเหลือ และสร้างระบบการเบิกวัสดุระหว่างบุคลากรในคณะ ฯ และเจ้าหน้าที่พัสดุ

8. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และงานโสตทัศนูปกรณ์ ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ด้าน E-learning Platforms, Virtual Reality (VR), Artificial Intelligence (AI), Gamification, Mobile Learning, Social Media และ Massive Open Online Course (MOOCs) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์

9. งานประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายร่วมกับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์หลายภาษาเพื่อช่วยในการเข้าถึงข้อมูลงานประชาสัมพันธ์

10. งานวิเทศสัมพันธ์ ส่งเสริมการขยายความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อการปฏิบัติงาน และการจัดกิจกรรมโครงการให้แก่นักศึกษาต่างชาติ

11. งานพัฒนานักศึกษา พัฒนาระบบฐานข้อมูลศิษย์เก่า ระบบติดตามการเก็บชั่วโมงเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา และส่งเสริมการให้บริการนักศึกษาแบบออนไลน์ เช่น Application สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาในการติดตามข้อมูลนักศึกษาร่วมกับผู้ปกครอง

12. งานฝึกปฏิบัติงานและสหกิจศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาระบบการติดตามการฝึกปฏิบัติงานและสหกิจศึกษาระหว่างคณะ ฯ นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับผู้ประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

13. งานธุรการ ส่งเสริมการพัฒนาระบบติดตามความถูกต้องการจัดการเอกสารต่าง ๆ ภายในคณะ ฯ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ปรับปรุง พัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพงานธุรการ

14. งานบริการวิชาการ ส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลการดำเนินโครงการบริการวิชาการเพื่อเป็นคลังข้อมูล สามารถนำไปเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ และจัดทำโปรแกรมการบริการจัดการความรู้ร่วมกับเครือข่ายภายในและภายนอกคณะ ฯ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่อไปนี้

1) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับทฤษฎี ERG ของ Alderfer (1972) โดยความต้องการของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) ความต้องการความก้าวหน้าเติบโต ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน การบริหารจัดการ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การส่งมอบความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และความกระตือรือร้นพร้อมปรับเปลี่ยน และสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland (1985) ประเภทแรงจูงใจใฝ่อำนาจซึ่งเป็นความปรารถนาที่ต้องการมีอำนาจและความภาคภูมิใจเหนือกว่าบุคคลอื่น 2) ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ความเชื่อถือ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ การมีจิตอาสา การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ในส่วนทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland (1985) จัดเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้แก่ ความเชื่อถือ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ การมีจิตอาสา และการทำงานเป็นทีม และประเภทแรงจูงใจการดำรงชีวิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม นอกจากนี้ การศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานดังกล่าว พบว่า นโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องนำมาทบทวน ปรับปรุงและวางแผนในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์

2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชื่อถือต่อผู้รับบริการและเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อคณะ ฯ เช่นเดียวกันกับข้อค้นพบของเลเกีย เขียวดี (2561) และอรสา สระทองแก้ว (2561) ซึ่งอาศัยการส่งมอบความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ กุสุมา แยมเกตุ (2561) และมีการพัฒนาตนเองของธัญญ์ชนนธ ธัญญ์ชญญารักษ์ (2561) พร้อมทั้งการปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคณะ ฯ ของภารดี เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2561) ข้อค้นพบที่ผ่านมานับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายสนับสนุนเพิ่มเติมได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนทุกตำแหน่งงานจะต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยจะต้องพัฒนาทักษะเดิม (Upskill) เพิ่มเติมทักษะใหม่ (Reskill) และเรียนรู้สิ่งใหม่ (Newskill) เช่น การนำข้อมูล Big Data ทำงานร่วมกับระบบนวัตกรรมดิจิทัลและระบบอัจฉริยะในการปฏิบัติงาน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ผู้บริหารสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงสร้าง กระบวนการ และการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เพื่อให้เกิดการเข้าใจที่ชัดเจน ในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

7.1.2 ผู้บริหารสามารถปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต อย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเป็นฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานและการติดตามผลการประเมินการปฏิบัติงาน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ศึกษาพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานและพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

7.2.2 ศึกษาการจัดทำแผนและแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

8. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากที่ปรึกษาทางวิจัย ได้แก่ อาจารย์ ดร.จรรุวัฒน์ นวลใย คณะวิทยาศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ ทองชุมนุม รองอธิการบดีวิทยาเขตภูเก็ต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรารณา กาลเนาวกุล คณะบดีคณะวิทยาศาสตร์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เพื่อให้รายงานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน บุคลากรสายวิชาการ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานสังกัดสำนักงานวิทยาเขตภูเก็ต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานวิจัยนี้แล้วเสร็จและเป็นประโยชน์ทางด้านงานวิชาการและการนำไปใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2561). แผนพัฒนามหาวิทยาลัย.

<https://shorturl.asia/fmY7w.pdf>.

กุสุมา แยมเกตุ. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฐานข้อมูลวิจัย (Thailis).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). สมรรถนะหลัก. <https://shorturl.asia/fD5bV.pdf>.

ธัญญชนาร ธัญญชัญญธารกร. (2561). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยพะเยา.

[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยพะเยา]. ฐานข้อมูลวิจัย (Thailis).

ภาวดี เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2561). แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหิดลของบุคลากรสาย

สนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล]. ฐานข้อมูลวิจัย (Thailis).

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2565). คู่มือพนักงานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. <https://shorturl.asia/tV8bo.pdf>.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554). ประกาศหลักเกณฑ์การกำหนดสมรรถนะการปฏิบัติงาน. <https://shorturl.asia/PdeYs.pdf>.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2565). สมรรถนะ. <https://shorturl.asia/g2lKo.pdf>.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). คู่มือพนักงานใหม่. <https://shorturl.asia/twPR3.pdf>.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2562). การกำหนดสมรรถนะสำหรับข้าราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

<https://shorturl.asia/uIMLz.pdf>.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). การประเมินสมรรถนะมหาวิทยาลัยมหิดล. <https://shorturl.asia/zJk6U.pdf>.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2562, 8 มกราคม). สมรรถนะหลักของบุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

<https://shorturl.asia/k7TIY.pdf>.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2561). คู่มือการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงาน. <https://shorturl.asia/wEa8b.pdf>.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2565). ประกาศมหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง มาตรการประเมินผลการปฏิบัติงานและการดำเนินการกับผู้ปฏิบัติงานที่มีผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานต่ำของมหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://shorturl.asia/51TnL.pdf>.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2565, 12 มกราคม). พจนานุกรมสมรรถนะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

<https://shorturl.asia/4Ah8C.pdf>.

เลเกีย เขียวดี. (2561). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัย

ราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร]. ฐานข้อมูลวิจัย (Thailis).

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553, 30 พฤศจิกายน). คู่มือ การกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน: คู่มือสมรรถนะหลัก. <https://shorturl.asia/xDq41>

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570. <https://shorturl.asia/oMkm9.pdf>.

อรสา สระทองแก้ว. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของบุคลากรสายสนับสนุนและผู้ช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ฐานข้อมูลวิจัย (Thailis).

Alderfer, C. P. (1972). Human needs in oganizational settings. The Free Press of Glencoe.

Herzberg, F. a. (1959). The motivation to work. John Wiley and Sons.

Kvale. S. (1996). Interviews: an introduction to qualitative research interviewing. Sage.

Maslow, A. (1970). Motivation and personnality. Harper and Row.

McClelland, D. (1985). Human motivation. Cambridge.

McGregor & Douglas. (1969). The human side of enterprise. McGraw-Hill.

แนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันจองที่พักออนไลน์ของธุรกิจโรงแรมและที่พัก

ธนพล อินประเสริฐกุล¹ และ จิตรลดา ปิ่นทอง²

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล thanapol.in@buu.ac.th

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล chitlada@go.buu.ac.th

Guidelines for Developing Online Booking Application for Accommodation Business

Thanapol Inprasertkul¹ and Chitlada Pinthong²

¹ Burapha Business School, Burapha University, Email: thanapol.in@buu.ac.th

² Burapha Business School, Burapha University, Email: chitlada@go.buu.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: March 31, 2023

Revised: June 7, 2023

Accepted: June 8, 2023

คำสำคัญ

แนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชัน, ภูมิทัศน์บริการ, จองที่พักออนไลน์, ธุรกิจโรงแรมและที่พัก

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์ 2) วิเคราะห์ปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในการเลือกใช้อปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่จองที่พักออนไลน์ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและความพึงพอใจแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดชลบุรี ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้ข้อมูลที่เหมาะสมจำนวน 398 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยของภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์ ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญสูงสุด และอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และความถี่ในการใช้ ส่งผลต่อความสำคัญของปัจจัยภูมิทัศน์บริการและมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม ขณะที่ปัจจัยด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ และด้านความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจและความไว้วางใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

This research aimed to 1) study the importance of mobile application servicescapes for online accommodation booking, 2) analyze mobile application servicescapes influencing Thai tourists' trust in choosing a mobile application for online accommodation booking, and 3) study the relationship between Thai tourists' trust and their satisfaction toward mobile application. Data were collected from Thai tourists in Chonburi province using a questionnaire and purposive sampling technique and administered to 398 sets. The data were statistically analyzed using the t-test, one-way ANOVA, multiple regression, and simple regression. The key results showed that the mobile application servicescape factors, namely, spatial layout and functionality, demonstrated the highest importance. While tourist profile: age, education, occupation, income, and frequency of mobile application usage had a significantly positive effect on the servicescapes and indicated significant differences between groups. The findings also revealed that only two servicescape factors, aesthetic appeal and privacy and security, positively and significantly influenced Thai tourists' trust in choosing a mobile application for online accommodation booking, and trust positively and significantly influenced Thai tourists' satisfaction.

Keywords:

Guidelines for Developing application, Servicescape, Online accommodation booking, Hotel and accommodation

* Corresponding author: Chitlada Pinthong

E-mail address: chitlada@go.buu.ac.th

1. บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในปัจจุบันมีบทบาทต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ รวมถึงช่องทางการขายสินค้าหรือบริการด้วย อีกทั้งมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป (อรดา รัชตานนท์ และคณะ, 2563) โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการนักท่องเที่ยวที่ผู้บริโภคนิยมใช้ช่องทางออนไลน์ในการค้นหาข้อมูล เพื่อซื้อสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมถึงการจองห้องพักของโรงแรมและที่พักมีแนวโน้มมากขึ้น (Batista-Sanchez et al., 2022) ทั้งนี้เพราะธุรกิจโรงแรมและที่พักจัดเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเป็นกลไกขับเคลื่อนระบบนิเวศทางธุรกิจการท่องเที่ยวอันเป็นปัจจัยการสร้างรายได้และสร้างอาชีพที่สำคัญของประเทศ (พุทธชาติ ลุนคำ, 2564)

ด้วยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว อันมีผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การใช้อินเทอร์เน็ตในโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้นำมาซึ่งบทบาทสำคัญในการสืบค้นข้อมูล การวางแผนการเดินทาง การตรวจสอบราคา และการเปรียบเทียบการบริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น (Rong et al., 2012) ทำให้ภาคธุรกิจโรงแรมและที่พักได้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการจองห้องพักผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยทางโรงแรมพยายามพัฒนาเว็บไซต์ของโรงแรมให้ทันสมัย เพื่อให้ลูกค้าสามารถจองห้องพักและติดต่อทางโรงแรมได้โดยตรงเป็นการอำนวยความสะดวก รวดเร็วให้แก่ลูกค้าในการตัดสินใจเข้าพักกับทางโรงแรมและที่พักต่าง ๆ อย่างไรก็ตามมีโรงแรมจำนวนมากที่ยังต้องทำการตลาดผ่านตัวแทนการท่องเที่ยวออนไลน์ (Online Travel Agencies) ในการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจโรงแรมและที่พักกับนักท่องเที่ยว ส่วนธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการสำรองห้องพักผ่านระบบออนไลน์เป็นที่รู้จักในระดับสากล ได้แก่ Booking.com, Agoda, Expedia

ผลการสำรวจในปี 2564 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักต่าง ๆ ในประเทศไทยมีกลยุทธ์ทางการตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรีที่มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมหลากหลาย ยังคงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในการจองที่พักเป็นอย่างมาก ซึ่งมีการใช้กลยุทธ์ธุรกิจออนไลน์ที่เป็นองค์รวมมากขึ้นโดยผสมผสานวิธีการใหม่ร่วมกับวิธีการเดิมที่มีใช้อยู่แล้วในกลุ่มของผู้ประกอบการโรงแรม เพื่อให้มีการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่อันเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ทางโรงแรม ด้วยวิธีการเน้นสร้างความสมดุลระหว่างช่องทางรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการนี้พบว่า สถิติของนักท่องเที่ยวมีการจองที่พักผ่านทางโรงแรมโดยตรงเป็นอันดับ 3 รองจากแพลตฟอร์ม Booking.com และ Agoda ที่ทำรายได้จากการจองห้องพักให้กับโรงแรมสูงสุด และจากสถานการณ์การตลาดที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้ประกอบการโรงแรมต่าง ๆ ต้องวิเคราะห์และประเมินกลยุทธ์ธุรกิจออนไลน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบว่าเว็บไซต์ทางโรงแรมยังคงมีศักยภาพสามารถรองรับการจองที่พักได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม เพราะปัจจัยดังกล่าวเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจของตนได้มากขึ้น (พรไพสิน จุลพันธ์, 2565) ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักจึงควรปรับตัวและพัฒนาระบบ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน ด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้ามาใช้ในการพัฒนาช่องทางการขายให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้ (Somodi, 2021) จากงานวิจัยของ Harris and Goode (2010) ได้ศึกษาภูมิทัศน์บริการ ประกอบด้วย ความดึงดูดใจเชิงสุนทรีย์ภาพ (Aesthetic Appeal) การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ (Spatial Layout and Functionality) ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย (Privacy and Security) ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจบริการทั่วไปผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีอิทธิพลโดยตรงกับความไว้วางใจของผู้ใช้ออนไลน์ นอกจากนี้ ภคินี วัชรปรีดา และคณะ (2556) กล่าวว่า ภูมิทัศน์การบริการมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการตอบสนองทางอารมณ์ ถ้าผู้ใช้บริการมีความไว้วางใจก็จะทำให้มีความพึงพอใจเชิงบวกและส่งผลให้ลูกค้ามีความต้องการที่จะกลับมาซื้อสินค้าอีกด้วย (Fang et al., 2014)

อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ผ่านมาศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้แอปพลิเคชันเพื่อการจองโรงแรมและที่พัก อีกทั้งมุ่งเน้นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเท่านั้น แต่การศึกษาด้านภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Application) ที่ใช้ในการจองที่พักออนไลน์ยังคงพบน้อย โดยเฉพาะที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ดังนั้น ผู้ทำวิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญในการศึกษาปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบน

โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม และส่งผลต่อความไว้วางใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการใช้แอปพลิเคชันในการจองที่พักออนไลน์ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พัก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันในการจองที่พักออนไลน์ของตน และเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการตลาด

2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในการเลือกใช้อปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์

3. ทบทวนวรรณกรรม

3.1 ภูมิทัศน์บริการ

Ferrera (2015) กล่าวว่า ภูมิทัศน์บริการ (Servicescape) เปรียบเสมือนสถานที่ที่การบริการได้สร้างขึ้น และเป็นพื้นที่ของผู้ให้บริการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ รวมถึงองค์ประกอบอื่นที่สำคัญในการมีตัวตนของผลิตภัณฑ์บริการที่สื่อความหมายให้แก่ผู้บริโภคว่า การบริการนั้นเป็นลักษณะแบบใด และช่วยสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ให้ชัดเจนในสายตาของผู้บริโภค ผู้ประกอบการจึงควรออกแบบภูมิทัศน์บริการให้มีภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดการบริการและรูปแบบการให้บริการ (Fitzsimmons & Fitzsimmons, 2006) ทั้งนี้การออกแบบลักษณะของภูมิทัศน์บริการที่ดีจะต้องนำปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นสิ่งกระตุ้นการพัฒนาภูมิทัศน์บริการทั้งทางตรงและทางอ้อมมาพิจารณาในกระบวนการออกแบบด้วย เนื่องจากเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจะส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น (Chang et al., 2011) โดยที่ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วย 1) บรรยากาศของสถานที่ให้บริการ (Ambience) ได้แก่ คุณภาพของอากาศ แสง และเสียงดนตรี 2) ขนาดและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ให้บริการ (Space and Function) ได้แก่ รูปแบบและขนาดของเฟอร์นิเจอร์ การจัดวางอุปกรณ์และของตกแต่ง และ 3) ป้าย สัญลักษณ์ และของตกแต่ง (Sign, Symbol, Artefact) ได้แก่ ป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ (Wilson et al., 2016) สำหรับภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งประยุกต์ใช้งานวิจัยของ Harris and Goode (2010) ได้เสนอว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญของภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันออนไลน์ มี 3 ด้าน ได้แก่ ความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ (Aesthetic Appeal) การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ (Spatial Layout and Functionality) และความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย (Privacy and Security)

3.2 ความไว้วางใจ (Trust)

Berry et al. (1994) กล่าวว่า ความไว้วางใจ (trust) คือ ตัวชี้วัดผลที่สำคัญเกี่ยวกับสัมพันธภาพที่ลูกค้ามีต่อธุรกิจการบริการ เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วการบริการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ ขณะที่ Schoorman et al. (2007) และ Everard & Galletta (2005) กล่าวว่า ความไว้วางใจ หมายถึง ความเชื่อในเชิงบวกที่เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของบุคคลหรือสิ่งของ George et al. (2016) กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของสื่อออนไลน์ จะเกิดจากการที่ผู้ใช้จะทำการตีความองค์ประกอบพื้นฐานที่สังเกตเห็นของสื่อออนไลน์นั้น ๆ จากนั้นจึงประเมินคุณค่าและความหมายขององค์ประกอบนั้นว่าดีหรือไม่ ทั้งนี้การตีความหมายของแต่ละคนขึ้นอยู่กับทัศนคติพื้นฐานของผู้ใช้ ซึ่งเป็นผลจากวัฒนธรรม ประสบการณ์ ทักษะหรือความรู้และบริบทแวดล้อม โดยเมื่อผู้ใช้ประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อออนไลน์แล้วผู้ใช้จะสังเกตเห็นองค์ประกอบของเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับ 5 ปัจจัย ได้แก่ ความเกี่ยวพันของผู้ใช้กับเนื้อหา ประเภทหรือหัวข้อของเว็บไซต์ วัตถุประสงค์ของผู้ใช้ ประสบการณ์ของผู้ใช้และความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.3 ความพึงพอใจ (Satisfaction)

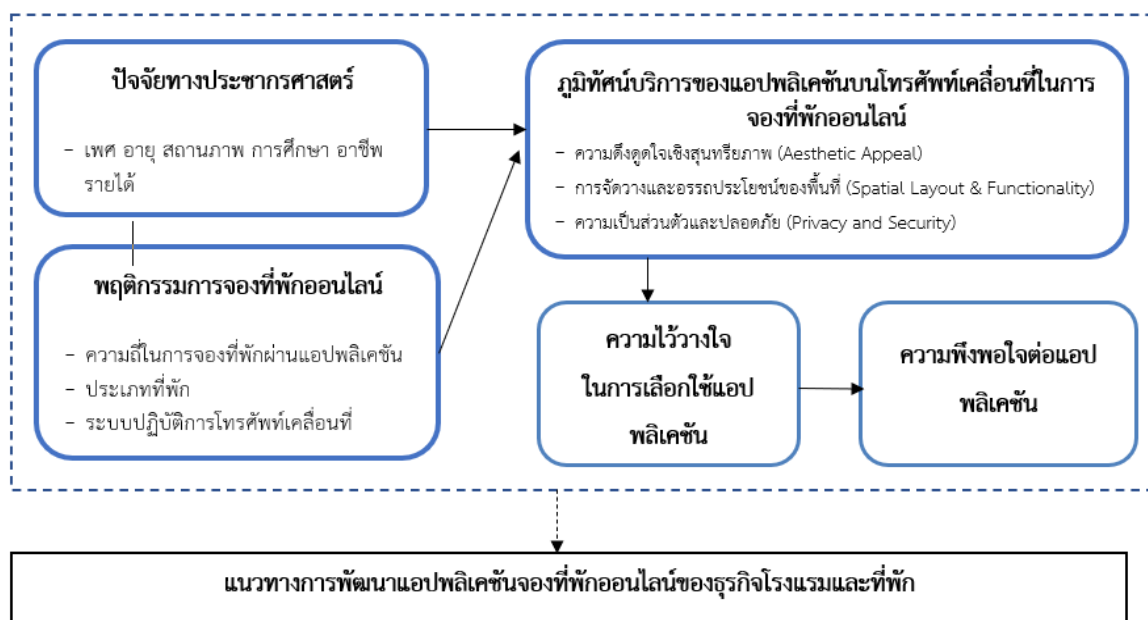
Guido (2015) กล่าวว่า ความพึงพอใจของลูกค้า คือ สภาวะทางจิตใจของลูกค้าหลังการซื้อสินค้าและบริการที่เกิดจากการประเมินประสบการณ์ที่ได้รับจากการซื้อสินค้าหรือใช้บริการนั้น ๆ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ การประเมินผลจากประสบการณ์ของลูกค้าต่อการซื้อสินค้าหรือบริการที่ได้รับตรงกับความคาดหวัง ทำให้ลูกค้าชอบ ประทับใจ เกิดความรู้สึกเชิงบวก ได้รับและบรรลุจุดหมายในสิ่งที่ต้องการในบริบทของการทำธุรกรรมออนไลน์ Sharma and Lijuan (2015) กล่าวว่า คุณภาพของข้อมูลและการให้บริการออนไลน์เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้ออนไลน์และสร้างความยั่งยืนให้กับเทคโนโลยี โดยเฉพาะการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้การรับรู้ถึงประโยชน์ ความสะดวกสบายในการใช้งานที่ง่ายในการเข้าใช้เว็บไซต์ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างมาก (Amin et al., 2014)

3.4 ความสัมพันธ์ของความไว้วางใจและความพึงพอใจ

Napitupulu and Aditomo (2015) ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้งานเว็บไซต์ อีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า หากความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและความพึงพอใจของลูกค้าส่งผลในเชิงบวกจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า โดยเฉพาะในการทำธุรกรรมการซื้อขายทางออนไลน์ และส่งผลให้ลูกค้าอยากกลับมาซื้อสินค้าอีก (Fang et al., 2014) ขณะที่ Beyari (2020) ศึกษาบทบาทและผลกระทบที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของลูกค้าในบริบทของการค้าขายสินค้าหรือบริการผ่านโซเชียลมีเดียโดยตรง (Social Commerce) พบว่า ความไว้วางใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า จากผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า หากผู้ใช้บริการมีความไว้วางใจในสินค้าและบริการแล้วจะทำให้เกิดความพึงพอใจ จนมีความสัมพันธ์อันดีจะทำให้ลูกค้ามีความภักดีและกลับมาซื้อซ้ำหรือใช้บริการสินค้าและบริการทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Johannes et al., 2018)

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. สมมติฐานการวิจัย

5.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีปัจจัยทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันทำให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์แตกต่างกัน

5.2 พฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์ของนักท่องเที่ยวไทยที่แตกต่างกันทำให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์แตกต่างกัน

5.3 ภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในการเลือกใช้อปพลิเคชัน

5.4 ความไว้วางใจในการเลือกใช้อปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชัน

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดชลบุรี โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะนักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์การจองที่พักผ่านแอปพลิเคชันธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวออนไลน์ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1967) ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งมีขนาดเกณฑ์ขั้นต่ำ 400 ตัวอย่าง โดยงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อน

6.2 เครื่องมือวิจัยที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ซึ่งดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือ IOC ของทุกข้อคำถาม มีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ได้ และเมื่อปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของปัจจัยภูมิทัศน์บริการในแอปพลิเคชัน ด้านความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ เท่ากับ 0.957 ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ เท่ากับ 0.950 และด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย เท่ากับ 0.689 ขณะที่ความไว้วางใจและความพึงพอใจ มีค่าเท่ากับ 0.929 และ 0.992 ตามลำดับ และมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.978 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง (Nunnally & Bernstein, 1994)

6.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทยและวิเคราะห์ระดับความสำคัญ และใช้สถิติ ค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายเพื่อทดสอบสมมติฐาน

7. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความผิดปกติข้อมูล (Outlier Cases) ของแบบสอบถาม 450 ตัวอย่าง ด้วยแผนภาพแบบกล่อง (Boxplot) ทำให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเหลือเพียง 398 ตัวอย่าง ซึ่ง Hair et al. (2010) กล่าวว่า กรณีที่แบบจำลองไม่ซับซ้อนมาก ตัวอย่างควรมีขนาดตั้งแต่ 200 ตัวอย่างขึ้นไป ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง 398 ตัวอย่าง จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

7.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทย

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.60 มี

สถานภาพโสด จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 มีความถี่ในการใช้แอปพลิเคชันจองห้องพัก 1 - 3 ครั้งต่อปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 41 เลือกจองที่พักประเภทโรงแรม จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 และใช้ระบบปฏิบัติการโทรศัพท์เคลื่อนที่แอนดรอยด์ (Android) จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 398)	ร้อยละ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 398)	ร้อยละ
เพศ			รายได้ต่อเดือน		
ชาย	164	41.2	ต่ำกว่า 14,999 บาท	139	34.9
หญิง	234	58.8	15,000 บาท – 24,999 บาท	64	16.1
อายุ			25,000 บาท – 34,999 บาท	63	15.8
ต่ำกว่า 25 ปี	151	37.9	35,000 บาท – 44,999 บาท	49	12.3
26 - 35 ปี	102	25.6	45,000 บาท – 54,999 บาท	24	6.0
36 - 45 ปี	119	29.9	55,000 บาท หรือมากกว่า	59	14.8
46 - 55 ปี	14	3.5	ความถี่ในการจองที่พักออนไลน์		
56 - 65 ปี	12	3.0	น้อยกว่า 1 ครั้งต่อปี	104	26.1
การศึกษา			1 - 3 ครั้งต่อปี	163	41.0
มัธยม / มัธยมปลาย	38	9.5	4 - 6 ครั้งต่อปี	70	17.6
อนุปริญญา / อนุปริญญาตรี	17	4.3	7 - 9 ครั้งต่อปี	22	5.5
ปริญญาตรี	245	61.6	10 ครั้งต่อปีขึ้นไป	39	9.8
ปริญญาโท หรือสูงกว่า	98	24.6	ประเภทที่พัก		
สถานภาพ			โรงแรม	228	57.3
โสด	313	78.6	รีสอร์ท	129	32.4
แต่งงาน	81	20.4	เกสต์เฮาส์ / บังกะโล	27	6.8
หย่า / แยกกันอยู่	4	1.0	คอนโดให้เช่า	14	3.5
อาชีพ			ระบบปฏิบัติการโทรศัพท์มือถือ		
นักเรียน / นักศึกษา	139	34.9	ระบบ Android	220	55.3
ลูกจ้างเอกชน / พนักงานบริษัท	124	31.2	ระบบ iOS	178	44.7
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	37	9.3			
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	55	13.8			
อื่น ๆ	43	10.8			

7.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชัน ความไว้วางใจ และความพึงพอใจ

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญภาพรวมต่อปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันในการจองห้องพักออนไลน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ (ความสามารถในการใช้งาน ความสัมพันธ์ของข้อมูล และการปรับข้อมูล) เป็นอันดับแรก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$) และอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ (ความดึงดูดใจในความงาม ความคิดริเริ่มในการออกแบบ และความบันเทิง) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) และด้านความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย (ความสะดวกในการชำระเงิน และความรับรู้ความปลอดภัย) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับ ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความไว้วางใจต่อการเลือกใช้งานแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แอปพลิเคชันสามารถแสดงรายละเอียดเงื่อนไขและระเบียบต่าง ๆ ในการชำระเงินที่ชัดเจนเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.10$) ซึ่งพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยที่ความน่าเชื่อถือของแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.68$) ซึ่ง

พบว่า อยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจต่อการใช้งานแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ระดับความสำคัญของปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชัน ความไว้วางใจ และความพึงพอใจ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชัน	3.92	0.41	มาก
ความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ	4.12	0.50	มาก
การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่	4.17	0.51	มาก
ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย	3.48	0.41	มาก
ความไว้วางใจ	3.92	0.53	มาก
ความพึงพอใจ	3.87	0.69	มาก

7.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำคัญปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันในการจองที่พักออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน ให้ความสำคัญต่อบริการของแอปพลิเคชันในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีเพียง 2 ด้าน ที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพและการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบภายหลัง ด้วยการวิเคราะห์ Post-Hoc ทำให้ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มพลวิชัย (Subjects) ไม่แตกต่างกัน และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่จากสถิติวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method) พบว่า

ตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำคัญปัจจัยภูมิทัศน์บริการ จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์

ปัจจัยภูมิทัศน์บริการ	ปัจจัยทางประชากรศาสตร์					
	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้
ความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ	t = .027 (.978)	F = 7.034 (.000)*	F = 3.798 (.023)*	F = 5.133 (.002)*	F = 10.984 (.000)*	F = 8.592 (.000)*
การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่	t = -1.191 (.234)	F = 7.086 (.000)*	F = 1.772 (.171)	F = 7.705 (.000)*	F = 9.181 (.000)*	F = 8.692 (.000)*
ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย	t = .465 (.642)	F = 1.417 (.228)	F = 0.241 (.786)	F = 1.509 (.212)	F = 1.695 (.150)	F = 1.382 (.230)
รวม	t = -.316 (.752)	F = 4.903 (.001)*	F = 2.219 (.110)	F = 5.521 (0.001)*	F = 8.659 (.000)*	F = 6.770 (.000)*

หมายเหตุ. ค่าตัวเลขในวงเล็บคือค่า P-Value และ * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุ 36 - 45 ปี ($\bar{X} = 4.28$) ให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 18 - 25 ปี ($\bar{X} = 3.97$) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 4.15$) และปริญญาโทหรือสูงกว่า ($\bar{X} = 4.17$) ให้ความสำคัญมากกว่าระดับมัธยมต้นและปลาย ($\bar{X} = 3.89$) อาชีพลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท ($\bar{X} = 4.27$) และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.31$) ให้ความสำคัญมากกว่าอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 3.94$) และมีรายได้ 25,001 – 35,000 บาท ($\bar{X} = 4.33$) 35,001 – 45,000 บาท ($\bar{X} = 4.20$) และมากกว่า 55,000 บาท ($\bar{X} = 4.29$) ให้ความสำคัญมากกว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า

15,000 บาท ($\bar{X} = 3.94$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพแต่งงานแล้ว ($\bar{X} = 4.24$) ให้ความสำคัญมากกว่า สถานภาพโสด ($\bar{X} = 4.08$) ถึงแม้ภาพรวมสถานภาพของนักท่องเที่ยวจะแตกต่างกันแต่การให้ความสำคัญต่อบัณฑิตจบใหม่ที่มีทัศนคติบริการ ไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุ 26 – 35 ปี ($\bar{X} = 4.22$) และ 36 – 45 ปี ($\bar{X} = 4.33$) ให้ความสำคัญมากกว่าอายุระหว่าง 18 – 25 ปี ($\bar{X} = 4.01$) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 4.20$) และปริญญาโท หรือสูงกว่า ($\bar{X} = 4.22$) ให้ความสำคัญมากกว่าระดับมัธยมต้นและปลาย ($\bar{X} = 3.86$) อาชีพลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท ($\bar{X} = 4.31$) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 4.26$) และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.29$) ให้ความสำคัญมากกว่าอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 3.98$) และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 25,001 – 35,000 บาท ($\bar{X} = 4.40$) และมากกว่า 55,000 บาท ($\bar{X} = 4.33$) ให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ($\bar{X} = 3.98$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า มีเพียงนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรม การจองที่พักออนไลน์ด้านความถี่ในการใช้ ที่แตกต่างกัน โดยให้ความสำคัญต่อบัณฑิตจบใหม่ที่มีทัศนคติบริการของแอปพลิเคชันในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เมื่อดำเนินการเปรียบเทียบภายหลัง ด้วยการวิเคราะห์ Post-Hoc ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มพลวิจัย (Subjects) ไม่แตกต่างกัน และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่จากสถิติวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method) พบว่า

ความตั้งใจเชิงสุนทรียภาพ พบว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้แอปพลิเคชันในการจองที่พักออนไลน์ 7 - 9 ครั้งต่อปี ($\bar{X} = 4.35$) และ 10 ครั้งต่อปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.31$) ให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่เคยใช้แอปพลิเคชันเลย ($\bar{X} = 3.99$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำคัญต่อบัณฑิตจบใหม่ที่มีทัศนคติบริการ จำแนกตามพฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์

บัณฑิตจบใหม่ที่มีทัศนคติบริการ	พฤติกรรมการจองที่พักออนไลน์		
	ความถี่ในการใช้	ประเภทที่พัก	ระบบปฏิบัติการ
ความตั้งใจเชิงสุนทรียภาพ	F = 5.677 (.000)*	F = 2.412 (.066)	t = .285 (.776)
การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่	F = 5.327 (.000)*	F = 2.835 (.038)*	t = -.587 (.558)
ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย	F = 2.997 (.019)*	F = 0.166 (.919)	t = -.671 (.503)
รวม	F = 3.448 (.009)*	F = 2.015 (.111)	t = -.355 (.723)

หมายเหตุ. ค่าตัวเลขในวงเล็บคือค่า P-Value และ * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ พบว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้แอปพลิเคชันในการจองที่พักออนไลน์ 10 ครั้งต่อปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.41$) ให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่เคยใช้แอปพลิเคชันเลย ($\bar{X} = 4.05$) และ 1 - 3 ครั้งต่อปี ($\bar{X} = 4.11$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่านักท่องเที่ยวที่จองประเภทที่พักแตกต่างกัน ให้ความสำคัญในด้านนี้แตกต่างกัน แต่ไม่สามารถระบุความแตกต่างได้ ถึงแม้ภาพรวมนักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญต่อบัณฑิตจบใหม่ที่มีทัศนคติบริการที่ไม่ต่างกัน

ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยใช้แอปพลิเคชันเลย ($\bar{X} = 3.58$) ให้ความสำคัญมากกว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้ 1 - 3 ครั้งต่อปี ($\bar{X} = 3.41$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภูมิทัศน์บริการ ที่มีผลต่อความไว้วางใจในการเลือกใช้แอปพลิเคชัน

ผลการศึกษาตามตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์ ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ ด้านความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย ส่งผลต่อความไว้วางใจในการเลือกใช้แอปพลิเคชันของนักท่องเที่ยวชาวไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5

ปัจจัยภูมิทัศน์บริการที่มีผลต่อความไว้วางใจ

ปัจจัยภูมิทัศน์บริการ	B	β	t	P Value
ความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ	0.026	0.024	0.336	.737
การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่	0.424	0.440	6.042	.000*
ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย	0.360	0.276	6.271	.000*

R = 0.638, Adjusted R Square = 0.402, F = 90.106, P* < 0.05

ซึ่งหากพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ ส่งผลมากที่สุด ด้วยค่า Beta เท่ากับ 0.440 ตามด้วย ความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย ด้วยค่า Beta เท่ากับ 0.276 ส่วนความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ มีค่า Beta เท่ากับ 0.024 ซึ่งไม่ส่งผลต่อความไว้วางใจ

7.5 ผลการวิเคราะห์ความไว้วางใจในการเลือกใช้แอปพลิเคชัน ต่อความพึงพอใจแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์

ผลการศึกษาตามตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ความไว้วางใจในการเลือกใช้แอปพลิเคชัน ต่อความพึงพอใจแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยค่า Beta เท่ากับ 0.704

ตารางที่ 6

ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและความพึงพอใจ

ตัวแปรอิสระ	B	β	t	P Value
ความพึงพอใจ	0.915	0.704	19.735	.000*

R = 0.704, Adjusted R Square = 0.495, F = 389.477, P* < 0.05

โดยตารางที่ 7 จะแสดงผลสรุปและผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยนี้

ตารางที่ 7

สรุปผลทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
ปัจจัยประชากรศาสตร์ --> ภูมิทัศน์บริการ	สอดคล้องเฉพาะ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้
พฤติกรรม การจองที่พักออนไลน์ --> ภูมิทัศน์บริการ	สอดคล้องเฉพาะ ด้านความถี่ในการใช้
ภูมิทัศน์บริการ --> ความไว้วางใจ	สอดคล้องเฉพาะ ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ และความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย
ความไว้วางใจ --> ความพึงพอใจ	สอดคล้อง

8 อภิปรายผล

8.1 ความสำคัญของปัจจัยภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชัน

ผลจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญต่อบริการของแอปพลิเคชัน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ ด้านความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ และด้านความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความสำคัญ ทำให้การซื้อขายสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ ภูมิทัศน์บริการ รวมถึงคุณภาพบริการ (E-Service Quality) กลายเป็นปัจจัยหลักที่สร้างความไว้วางใจต่อแพลตฟอร์มออนไลน์นั้น ๆ จนทำให้เกิดความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการ (Harris & Goode, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา มหาชานิกะ (2559) และ ศิริพล แสนบุญส่ง (2559) ที่เน้นโครงสร้างเว็บไซต์ ได้แก่ โครงสร้างข้อมูล เนื้อหา กิจกรรมกลุ่ม ผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์ การสื่อสาร การเชื่อมต่อข้อมูลและระบบการขาย จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสำรองห้องพักโรงแรมผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ ผู้บริโภคจะมีความคาดหวังสูงกับผู้ใช้บริการซื้อขายสินค้าและบริการออนไลน์ ที่สามารถประกันความปลอดภัยในการทำธุรกรรมบนแพลตฟอร์มได้ (Beyari, 2020, p.13)

8.2 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่ส่งผลต่อบริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่

ผลจากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 2 พบว่า ปัจจัยด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ และความถี่ในการใช้ ส่งผลต่อความสำคัญของปัจจัยภูมิทัศน์บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dulloo (2018) ที่พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของครอบครัว มีผลกระทบต่อบริการต่าง ๆ สำหรับการซื้อขายสินค้าและบริการบนแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่จะส่งผลต่อความไว้วางใจในแอปพลิเคชันต่อไป โดยภูมิทัศน์แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ ความมีประสิทธิภาพ ความโปร่งใสในการทำธุรกรรมและข้อมูลเป็นความลับ ทั้งนี้ปัจจัยทางประชากรศาสตร์จะทำให้ได้ข้อมูลในการทำการตลาดที่เหมาะสมตามพฤติกรรมผู้บริโภคและความคาดหวังของลูกค้าแต่ละกลุ่มจะช่วยให้สามารถส่งมอบคุณค่าได้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอายุและรายได้ที่มีความสัมพันธ์ต่อบริการภูมิทัศน์บริการเป็นอย่างมาก กลุ่มที่มีอายุมากและรายได้สูง จะให้ความสำคัญกับการจัดวางพื้นที่ แผนผัง (Layout) แสงสี และการบริการ ซึ่งกลุ่มที่มีอายุมากกว่าได้ให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มอายุน้อย อาจเป็นเพราะกลุ่มนี้มีความกระตือรือร้นและตระหนักต่อบริการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่มากกว่า (Alias & Abdullah, 2017)

8.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์บริการของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่และความไว้วางใจ

ผลจากการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ภูมิทัศน์บริการด้านความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจ ในขณะที่ด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ และด้านความเป็นส่วนตัวและปลอดภัยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aprianti and Rachmawati (2020) ที่พบว่า ภูมิทัศน์บริการแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้ให้บริการ GrabFood ส่งผลต่อความไว้วางใจและการกลับไปซื้อซ้ำ และยังสามารเพิ่มพูนความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในการใช้แอปพลิเคชันได้อีกด้วย ซึ่งสนับสนุนโดยงานวิจัยของ Octavia and Tamerlane (2017) ที่พบว่า คุณลักษณะของแอปพลิเคชันด้านความงาม เช่น รูปแบบ สี สีสัน ความสว่าง และตัวอักษรและกราฟิก สามารถช่วยกระตุ้นความรู้สึกเชิงบวกและอารมณ์ของผู้ใช้บริการรวมทั้งคุณภาพด้านการออกแบบ และรายละเอียดเนื้อหาข้อมูลที่ต้องการและชัดเจน ข้อความรูปภาพกราฟิก คำโคร่งเสียง การเคลื่อนไหว ความสามารถในการเชื่อมโยงกับข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่น่าเสนอได้ง่าย ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อใจและไว้วางใจ จนสร้างความรู้สึกไว้วางใจในแอปพลิเคชันนั้น ๆ ได้ ในขณะที่เดียวกันจะต้องคำนึงถึงการรับรู้ถึงประโยชน์และความสะดวกในการใช้งานและง่ายต่อการเรียนรู้ในการใช้แอปพลิเคชัน ที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการผ่านทางออนไลน์ (Mohd-Sam & Tahir, 2009) ขณะที่ผู้ใช้บริการออนไลน์จะรู้สึกไว้วางใจจากการรับรู้ข้อมูลเรื่องความปลอดภัยของเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงนโยบายความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย และการเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้งานให้ปลอดภัย (Ponte et al., 2015) ซึ่งสนับสนุนโดยงานวิจัยของ กนกวรรณ รัตนปริชาชัย และ จริญญา ปานเจริญ (2565) ที่ศึกษาความไว้วางใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค พบว่า หากผู้บริโภคมีความไว้วางใจ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นความปลอดภัย

ในการซื้อสินค้าและบริการ รวมถึงความปลอดภัยในการชำระเงิน จะทำให้ผู้บริโภคมีความภักดี ตลอดจนส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service Quality) ที่มาจากผู้บริโภคประเมินภูมิทัศน์บริการด้านต่าง ๆ ของเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน อาทิ ความปลอดภัยของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของแอปพลิเคชัน ความปลอดภัยในการทำธุรกรรมออนไลน์ ความง่ายในการใช้ การมีข้อมูลที่ครบถ้วน และสร้างความบันเทิง เป็นต้น ซึ่งการทำให้แอปพลิเคชันมองเห็นได้ ส่งผลกระทบบและมีบทบาทสำคัญต่อความไว้วางใจของผู้บริโภค (Triyuni et al., 2021)

8.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและความพึงพอใจ

ผลจากการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า ความไว้วางใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Beyari (2020) ที่ศึกษาบทบาทและผลกระทบของความไว้วางใจต่อความพึงพอใจของลูกค้าในการค้าขายสินค้าหรือบริการผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) พบว่า ความไว้วางใจของลูกค้ามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผ่านโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะด้านข้อมูลส่วนบุคคลและการชำระเงิน ซึ่งอาจมาจากที่ผู้บริโภคมีความคาดหวังว่า ผู้ให้บริการจะสามารถประกันความปลอดภัยในการทำธุรกรรมบนแพลตฟอร์มดังกล่าวได้ ทั้งนี้ผู้ให้บริการซื้อขายสินค้าและบริการออนไลน์รวมทั้งบนแอปพลิเคชันต้องสร้างความมั่นใจว่า ข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้จะปลอดภัยและเก็บเป็นความลับ (Rico et al., 2019) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สราลี โรมรัตน์พันธ์ (2562) ที่เห็นว่า ผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบการต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจ เพราะจะส่งผลต่อความพึงพอใจและกลับมาซื้อบริการซ้ำในอนาคต

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

9.1.1. แนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันของที่พักออนไลน์ของธุรกิจโรงแรมและที่พัก ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านภูมิทัศน์บริการบนแอปพลิเคชันในทุกด้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคาดหวังต่อบริการอยู่ในระดับมาก และควรประยุกต์นำต้นแบบของแอปพลิเคชันของธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวออนไลน์มาใช้พัฒนาระดับและเพิ่มประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันให้ดีขึ้น และเสนอแนะให้พิจารณาแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านให้ตอบโจทย์กลุ่มผู้ใช้บริการทั้งที่ให้ความสำคัญและผู้ที่มีแนวคิดด้านภูมิทัศน์บริการแตกต่างกัน ดังนี้

- ด้านความดึงดูดใจเชิงสุนทรียภาพ และด้านการจัดวางและอรรถประโยชน์ของพื้นที่ ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นพัฒนาแอปพลิเคชันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มที่เป็นวัยทำงานมีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีเกณฑ์รายได้ระดับสูงและใช้บริการแอปพลิเคชันในการจองห้องพักออนไลน์เป็นประจำ

- ด้านความเป็นส่วนตัวและปลอดภัย ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นพัฒนาแอปพลิเคชันที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของประชากรทุกกลุ่มและพฤติกรรมการจองที่พัก ถึงแม้ผลการศึกษาจะแสดงความถี่ในการใช้บริการที่ไม่ส่งผลต่อบัณฑิตกล่าวก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก เพราะปัจจัยด้านนี้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในการเลือกใช้ออปพลิเคชันในการจองห้องพัก ซึ่งผู้ประกอบการต้องมุ่งสร้างแอปพลิเคชันที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นและรับรู้ในด้านความปลอดภัยรวมทั้งความสะดวกในการชำระเงิน

9.1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักหรือธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวออนไลน์ที่เลือกใช้ออปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการให้บริการจองที่พัก ควรพัฒนาหรือออกแบบระบบแอปพลิเคชันให้มีโครงสร้างการใช้งานง่าย ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหารายการประเภทต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อตอบโจทยความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อันเป็นการส่งเสริมคุณภาพการบริการให้มีประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในปัจจุบัน

9.1.3 บริษัทผู้ให้บริการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีแอปพลิเคชันเป็นของตัวเอง ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ นอกจากนี้ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติเชิงบวกในการเข้าใช้บริการ อันเป็นปัจจัยในการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการมากขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจข้อมูลในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้วิธีแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จองห้องพักผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ โดยผลการวิจัยสามารถนำมาพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการจองที่พักออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี

9.2.2 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการรับรู้ของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทตัวแทนท่องเที่ยวออนไลน์ ได้แก่ Agoda, Traveloka, Booking.com และนำมาเปรียบเทียบกับความคาดหวัง เพื่อให้ทราบปัจจัยหลักที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ และสามารถนำไปพัฒนาการให้บริการแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้อย่างเหมาะสม

9.2.3 การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการกำหนดสัดส่วนประชากรสำหรับการเก็บข้อมูลให้เท่ากัน ทั้งนี้สัดส่วนประชากรเพศชายและเพศหญิงที่แตกต่างกันอาจทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน เนื่องจากความคิดเห็นและความคาดหวังแตกต่างกัน นอกจากนี้กำหนดสัดส่วนจำนวนประชากรให้เท่ากันแล้ว การกำหนดสัดส่วนประชากรด้านเพศควรให้เท่ากันด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ รัตนปรีชาชัย และ จริญญา ปานเจริญ. (2565). ความไว้วางใจที่มีผลต่อความจงรักภักดีในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35(4), 25-41.
- นิตยา มหาชานิกะ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจองโรงแรมผ่านระบบออนไลน์ กรณีศึกษา: เว็บไซต์โอโกต้า. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 22(1), 110-118.
- พรไพลิน จุลพันธ์. (2565, 3 กุมภาพันธ์). แพลตฟอร์มทำรายได้ให้กับโรงแรมสูงสุดในไทยปี 64. *กรุงเทพธุรกิจออนไลน์*.
<https://www.bangkokbiznews.com/business/985970>
- พุทธชาติ ลุนคำ. (2564, 24 กุมภาพันธ์). แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม ปี 2562-2564: ธุรกิจโรงแรม. วิจัยกรุงศรี.
<https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Services/Hotels/IO/io-hotel-21>
- ภคินี วัชรปรีดา, จินดา งามสุทธิ, และจุลสุขดา ศิริสม. (2556). ผลกระทบของภูมิทัศน์การบริการที่มีต่อการตอบสนองทางอารมณ์และการรับรู้คุณภาพการบริการของลูกค้าชาวต่างชาติที่ใช้บริการโรงแรมประเภทบูทีค ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 3(2), 108-114.
- ศิริพล แสนบุญส่ง. (2559). การพัฒนาเว็บไซต์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้วยระบบบริหารจัดการเนื้อหาบนเว็บไซต์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10 (2), 117-128.
- สรลีย์ โรมรัตน์พันธ์. (2562). ความไว้วางใจ คุณภาพการให้บริการ การรับรู้คุณค่า และภาพลักษณ์ส่งผลต่อความพึงพอใจ และการกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3993/1/saralee_romr.pdf
- อรดา รัชตานนท์, กชพรรณ สลเลขนันท์, โชติพัฒน์ กลิ่นสุคนธ์, จิรวัฒน์ ภูงาม, และมณฑล ศิริชนะ. (2563). ผลกระทบจากธุรกิจ e-commerce ต่อผู้ประกอบการท้องถิ่น. ธนาครแห่งประเทศไทย.
- Alias, Z., & Abdullah, M. (2017). Addressing demographic differences in servicescape influence among department stores' patrons in Malaysia. *Journal of International Business, Economics and Entrepreneurship*, 2(1), 23-33.
<https://doi.org/10.24191/jibe.v2i1.14458>
- Amin, M., Rezaei, S., & Abolghasemi, M. (2014). User satisfaction with mobile websites: The impact of perceived usefulness (PU), perceived ease of use (PEOU) and trust. *Nankai Business Review International*. 5(3), 258-274. <https://doi.org/10.1108/NBRI-01-2014-0005>

- Aprianti, R., & Rachmawati, I. (2020). The effect of e-servicescape dimensions on repurchase intention with trust as an intervening variable. *Almana : Jurnal Manajemen dan Bisnis*, 4(3), 309-315. <https://doi.org/10.36555/almana.v4i3.1339>
- Batista-Sanchez, E., Deegan, J., & Perez-Ricardo, E. (2022). Influence of internet on tourism consumer behaviour: A systematic review. *Advances in Hospitality and Tourism Research (AHTR)*, 10(1), 130-156. <https://doi.org/10.30519/ahtr.917210>
- Berry, L. L., Parasuraman, A., & Zeithaml, V. A. (1994). Improving service quality in America: Lessons learned. *Academy of Management Perspectives*, 8(2), 32-45. <https://doi.org/10.5465/ame.1994.9503101072>
- Beyari, H. (2020). The role of trust and its impacts on consumer satisfaction in the context of social commerce. *Journal for Research on Business and Social Science (ISSN (Online) 2209-7880)*, 3(9).
- Chang, H. J., Eckman, M., & Yan, R. N. (2011). Application of the stimulus-organism-response model to the retail environment: The role of hedonic motivation in impulse buying behavior. *The International review of retail, distribution, and consumer research*, 21(3), 233-249. <https://doi.org/10.1080/09593969.2011.578798>
- Dulloo, R. (2018). Impact of demographic factors on consumers trust towards mobile shopping apps. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 10(7), 926-940.
- Everard, A., & Galletta, D. F. (2005). How presentation flaws affect perceived site quality, trust, and intention to purchase from an online store. *Journal of management information systems*, 22(3), 56-95. <https://doi.org/10.2753/MIS0742-1222220303>
- Fang, Y., Qureshi, I., Sun, H., McCole, P., Ramsey, E., & Lim, K. H. (2014). Trust, satisfaction, and online repurchase intention. *Mis Quarterly*, 38(2), 407-428.
- Ferrera, O. (2015). *The customers' perception of servicescape's influence on their behaviours, in the food retail industry* [Doctoral dissertation, Dublin Business School]. <https://esource.dbs.ie/handle/10788/2328>
- Fitzsimmons, J., & Fitzsimmons, M. J. (2006). *Service management*. Tata McGraw Hill Education Private Limited.
- George, J. F., Mirsadikov, A., & Mennecke, B. E. (2016). Website credibility assessment: An empirical-investigation of prominence-interpretation theory. *AIS Transactions on Human-Computer Interaction*, 8(2), 40-57.
- Guido, G. (2015). Customer satisfaction. *Wiley encyclopedia of management*, 9, 1-8. <https://doi.org/10.1002/9781118785317.weom090287>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. (7th ed.). Pearson Education Inc.
- Harris, L. C., & Goode, M. M. (2010). Online servicescapes, trust, and purchase intentions. *Journal of Services Marketing*, 24(3), 230-243. <https://doi.org/10.1108/08876041011040631>
- Johannes, V. D., Indarini, I., & Margaretha, S. (2018). Usability, customer satisfaction, service, and trust towards mobile banking user loyalty. *Proceeding of Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 186, 144-147. <http://repository.ubaya.ac.id/id/eprint/34730>
- Mohd-Sam, M. F., & Tahir, M. N. H. (2009). Website quality and consumer online purchase intention of air ticket. *International Journal of Basic & Applied Sciences*, 9(10), 20-25.
- Napitupulu, T. A., & Aditomo, H. C. (2015). Factors affecting customer loyalty in business e-commerce: A case of Indonesia. *Journal of Theoretical & Applied Information Technology*, 76(3), 386-392.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.

- Octavia, D., & Tamerlane, A. (2017). The influence of website quality on online purchase intentions on agoda.com with e-trust as a mediator. *Binus Business Review*, 8(1), 9-14. <https://doi.org/10.21512/bbr.v8i1.1680>
- Ponte, E. B., Carvajal-Trujillo, E., & Escobar-Rodríguez, T. (2015). Influence of trust and perceived value on the intention to purchase travel online: Integrating the effects of assurance on trust antecedents. *Tourism management*, 47, 286-302. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.10.009>
- Rico, M. T., Wahyoedi, S., & Purnama, E. D. (2019). The effects of trust, service quality and perceived value on satisfaction and their impact on loyalty. In P. Aryasih, & N. Mahadewi (Eds.), *The 7th International Conference on Entrepreneurship and Business Management* (pp. 325-330). <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.12641.35680>
- Rong, J., Vu, H. Q., Law, R., & Li, G. (2012). A behavioral analysis of web sharers and browsers in Hong Kong using targeted association rule mining. *Tourism Management*, 33(4), 731-740. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.08.006>
- Schoorman, F. D., Mayer, R. C., & Davis, J. H. (2007). An integrative model of organizational trust: Past, present, and future. *Academy of Management review*, 32(2), 344-354. <https://doi.org/10.5465/amr.2007.24348410>
- Sharma, G., & Lijuan, W. (2015). The effects of online service quality of e-commerce websites on user satisfaction. *The electronic library*, 33(3), 468-485. <https://doi.org/10.1108/EL-10-2013-0193>
- Somodi, L. (2021, May 5). *The best distribution channels in travel and tourism*. Orioly. <https://www.orioly.com/best-distribution-channels-travel-tourism/>
- Triyuni, N. N., Leo, G., & Suhartanto, D. (2021). Online food delivery service. *Proceedings of the 2nd International Seminar of Science and Applied Technology*, 207, 697-702. <https://www.atlantispress.com/article/125963725.pdf>
- Wilson, A., Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2016). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm*. McGraw Hill.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper and Row.

การศึกษาสถานการณ์ ปัจจัย และผลกระทบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

กิตติชัย อธิกุลรัตน์¹, ศิรต์ แจ้รักษ์สกุล², รชฎ ขำบุญ³, สุภาวรัตน์ คตะ⁴, กฤติกา เหล่าวัฒนโรจน์⁵, พงทิพย์ สามสังข์⁶ และ ธนวรรณ ฤทธิชัย⁷

¹ ภาควิชาวิศวกรรมขนถ่ายวัสดุและโลจิสติกส์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ Kittichai.athi@gmail.com

^{2,3} วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต อีเมล: sirat.jan@dpu.ac.th, ratchata.khun@dpu.ac.th

^{4,5,6,7} สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) อีเมล:

suparat.k@tosh.or.th, kittiga.l@tosh.or.th, paritthipong.s@tosh.or.th, thanawan.r@tosh.or.th

The Study of Situations, Factors and Impacts on Safety, Occupational Health and Working Environment of Food Delivery Motorcyclists

Kittichai Athikulrta¹, Sirat Jangruksakul², Rachata Khumboon³, Suparat Kata⁴, Kittigara Laowattanaroj⁵, Paritthipong Samsang⁶ and Thanawan Ritthichai⁷

¹ Department of Materials Handling and Logistics Engineering, Faculty of Engineering, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Email: kittichai.athi@gmail.com

^{2,3} College of Innovative and Accountancy Business, Dhurakij Pundit University, Email: sirat.jan@dpu.ac.th, ratchata.khun@dpu.ac.th

^{4,5,6,7} Research and Development Office, Thailand Institute of Occupational Safety and Health (Public Organization), Email:

suparat.k@tosh.or.th, kittiga.l@tosh.or.th, paritthipong.s@tosh.or.th, thanawan.r@tosh.or.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: March 3, 2023

Revised: June 11, 2023

Accepted: June 19, 2023

คำสำคัญ

ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร, ความปลอดภัย, อาชีวอนามัย, แพลตฟอร์ม

Keywords:

rider, safety, occupational health, platform

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสถานการณ์ ปัจจัย และผลกระทบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารแพลตฟอร์ม จำนวน 1 แพลตฟอร์ม ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร จำนวน 40 ราย ร้านอาหาร จำนวน 21 ร้าน และลูกค้า จำนวน 20 ราย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารไม่ได้มีสถานะเป็นลูกจ้าง มีรูปแบบการทำงานทั้งแบบประจำและชั่วคราว โดยการทำงานประจำมีชั่วโมงการทำงาน 12-14 ชั่วโมง และการทำงานชั่วคราวมีชั่วโมงการทำงาน 2-4 ชั่วโมง การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายจราจร และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประกอบการรถจักรยานยนต์ แพลตฟอร์มมีหน้าที่มอบหมายงานและกำกับ การปฏิบัติงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ส่วนร้านอาหารและลูกค้าสามารถส่งเสริม ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย โดยจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการจอดรถเพื่อรับส่งอาหาร รวมถึงพื้นที่พักรอในระหว่างรออาหารจากร้านอาหาร ผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากการรวบรวม แบบสอบถามที่ตอบกลับ จำนวน 465 ราย จาก 480 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.875 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ปัจจัยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับปัจจัยทั้ง 6 ปัจจัย ดังนี้ 1. ปัจจัยด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์ 2. ปัจจัยด้านสภาพอากาศ และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 3. ปัจจัยด้านถนนและเส้นทางการขนส่ง 4. ปัจจัยด้านวิธีการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1. บาดเจ็บเล็กน้อย 2. ทรัพย์สินเสียหาย 3. ขาดรายได้สำหรับครอบครัว และผลกระทบด้านอาชีวอนามัย ที่มีความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1. อาการเหนื่อยล้า 2. อาการสั่นรบกวนบริเวณหลังมือและต้นคอ และ 3. โรคผิวหนัง

Abstract

The aim is to study the situations, factors and impacts on safety, occupational health, and the environment when working as a food delivery rider in the Bangkok metropolitan area. By collecting both qualitative and quantitative data by means of interviews with one platform administrator, 40 food delivery riders, 21 restaurants and 20 customers, the results show that the riders are not employees and work both full and part-time for 12-14 and 2-4 hours, respectively. Their performance was found to comply with traffic regulations and the Motorcycle Accident Victim Protection Act. The platform conducted job assignments and supervised rider performance while restaurants and customers could support safety and occupational health by providing suitable space for motorcycle parking to facilitate food delivery and waiting areas for food collection from restaurants. Based on the opinions expressed in the questionnaire with 465 responses out of 480 (96.875% response rate) the results reveal the factors identified by the respondents that impact safety at work in order of frequency: 1. motorcycle and accessory availability, 2. weather and working environment, 3. roads and delivery routes, 4. working procedure, 5. individual matters and, finally 6. platform policy and related people. Furthermore, the three most-frequently expressed opinions in regard to unsafe working were minor injuries, property damage, and lack of income for their family while the three most-frequently mentioned effects on occupational health were fatigue, sun-burn on the back of the hand and nape, and skin disease.

1. บทนำ

การพัฒนาของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทางธุรกิจ (Business Ecosystem) และเกิดการพัฒนาธุรกิจรูปแบบใหม่ที่มีตัวกลางคอยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างลูกค้าไปยังผู้ประกอบการ โดยรูปแบบของตัวกลางเป็นแพลตฟอร์ม (Platform) รวมถึงธุรกิจขนส่งอาหาร (Food Delivery) ที่ดำเนินการผ่านแพลตฟอร์มและพนักงานขับขี่รถจักรยานยนต์ (Rider) เพื่อส่งอาหารจากร้านอาหารไปยังลูกค้า ก่อปรกับในช่วงปี 2563-2565 เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ทำให้ภาครัฐมีมาตรการคุมเข้มเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ได้แก่ การล็อกดาวน์ การห้ามนั่งรับประทานอาหารในร้านอาหาร รวมถึงมาตรการอื่น ๆ ส่งผลให้ธุรกิจขนส่งอาหารมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ (Economic Intelligence Center) ของธนาคารไทยพาณิชย์ได้ทำการประเมินมูลค่าตลาดธุรกิจขนส่งอาหาร ในปี 2564 ซึ่งเติบโตถึง 62% สร้างมูลค่าตลาด 1.05 แสนล้านบาท โดยมีปัจจัยสนับสนุนจาก 1. การขยายตัวของฐานผู้ใช้บริการใหม่ จากความต้องการความสะดวกสบายในการใช้บริการที่ยังมีต่อเนื่อง 2. การเพิ่มขึ้นของการใช้บริการของฐานลูกค้าเดิมจากพฤติกรรมที่เคยชิน และ 3. การขยายตลาดการให้บริการไปในธุรกิจในห่วงโซ่อุปทานร้านอาหาร ทั้งนี้ จากข้อมูล ของ Euromonitor และศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้คาดการณ์มูลค่าตลาดบริการส่งอาหาร ในช่วงปี 2557-2567 ว่าเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก 42,000 – 99,000 ล้านบาท จากมูลค่าตลาดบริการส่งอาหารที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรายได้จากการส่งอาหารเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจให้แรงงานเข้ามาสู่ธุรกิจส่งอาหาร และลักษณะการทำงานที่ไม่จำกัดเวลา สามารถทำงานได้ทั้งงานประจำและงานนอกเวลาหรืองานเสริม จึงเป็นเหตุผลให้แรงงานหันมาทำงานในธุรกิจส่งอาหารมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางถนน โดยจากรายงานสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ปี 2561 อัตราการเสียชีวิตบนท้องถนนของประเทศไทยสูงเป็นอันดับ 9 ของโลก ซึ่งร้อยละ 70.20 เป็นผู้ใช้รถจักรยานยนต์ นับเป็นอัตราการเสียชีวิต 29.90 รายต่อประชากร 100,000 คน

มีงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารในประเทศไทย ซึ่งศึกษาในปี 2562- ได้แก่ การศึกษาอุตสาหกรรมการให้บริการยานพาหนะผ่านทางแพลตฟอร์ม โดยได้ศึกษาประโยชน์ ผลกระทบ และแนวทางกฎหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า การให้บริการยานพาหนะผ่านทางแพลตฟอร์มอย่างถูกกฎหมายจะเป็นประโยชน์ต่อ

ประชาชนที่เป็นผู้โดยสาร ผู้ให้บริการยานพาหนะผ่านแพลตฟอร์ม ตลอดจนสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม (ศูนย์ให้คำปรึกษาและพัฒนาผู้บริหารทางธุรกิจแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562) รวมถึงมีการศึกษา “รูปแบบงานใหม่ของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารที่กำกับโดยแพลตฟอร์ม” ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการทำงาน ผลกระทบการทำงานส่งอาหารต่ออาชีพอื่น ๆ การจ่ายผลตอบแทน และแรงจูงใจ รวมถึงสวัสดิการ และรูปแบบความสัมพันธ์ด้านแรงงานและด้านความปลอดภัย โดยได้เสนอให้องค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม ได้ร่วมมือกันเสนอแนะเพื่อแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมถึงการทำงานบนแพลตฟอร์มและรูปแบบการทำงานใหม่ นอกจากนี้ ยังได้สำรวจและเก็บข้อมูลการเจ็บป่วยจากการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร อีกทั้งยังเสนอให้สำนักงานสถิติแห่งชาติมีการสำรวจสถิติของการเกิดอุบัติเหตุ โดยจำแนกอาชีพและอุตสาหกรรมที่เกิดอุบัติเหตุของคณทำงาน นอกจากนี้ ยังมีศึกษาถึงขอบเขตความรับผิดชอบและการใช้อำนาจของแพลตฟอร์ม (เกรียงศักดิ์ ชีระโกวิทจรร และ วรตฤย์ ตูลารักษ์, 2563) รวมถึงมีการจัดเสวนาเรื่อง “สิทธิ เสรีภาพและอำนาจในการรวมกลุ่มของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร รวมทั้งจินตนาการถึงแพลตฟอร์มที่คณงานเป็นเจ้าของและมีอำนาจกำหนดสวัสดิการได้เอง โดยไม่ถูกผูกขาดจากทุนแพลตฟอร์มข้ามชาติ” ในประเด็นเรื่องความปลอดภัยและอุบัติเหตุ หลังการเกิดอุบัติเหตุหรือเสียชีวิต โดยได้ยื่นคำร้องไปยังบริษัทแพลตฟอร์ม แต่บริษัทได้เคยปฏิเสธ โดยระบุว่าอุบัติเหตุเกิดขึ้นตอนผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารไม่มีงานติดตัว ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์อยู่ระหว่างการส่งอาหารออนไลน์บนแอปพลิเคชัน หรือเกิดจากการที่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ต้องเร่งทำงานให้วิ่งรับงานได้หลายรอบมากขึ้น เพื่อชดเชยนโยบายลดค่าตอบแทนของบริษัท (สถาบันแรงงานและเศรษฐกิจที่เป็นธรรม (JELI), 2563) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาคณทำงานแพลตฟอร์มในเศรษฐกิจดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานแพลตฟอร์ม และอธิบายข้อดีและข้อเสียของการทำงานแพลตฟอร์ม เพื่ออธิบายปรากฏการณ์แรงงานที่เกิดขึ้น ด้วยการรวบรวมเอกสารทางวิชาการและแหล่งข้อมูลออนไลน์ โดยใช้การสืบค้นคำสำคัญ คือ คณทำงานแพลตฟอร์มและเศรษฐกิจดิจิทัล และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยการจำแนกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการทำงาน คุณลักษณะของคณทำงานแพลตฟอร์ม และข้อดีข้อเสีย (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2564) อีกทั้งยังมีการศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม โดยการบัญญัติบทสันนิษฐานทางกฎหมายให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีสถานะเป็นลูกจ้าง ให้ผู้บริการแพลตฟอร์มมีสถานะเป็นนายจ้าง เพื่อให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน (นันทพล พุทธพงษ์, 2565) จากการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานะของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการทำงาน สวัสดิการที่จำเป็นต้องมีของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารหากได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารด้วยแพลตฟอร์มในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Rusli. R et al. (2022) ได้สำรวจและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารในประเทศมาเลเซีย ที่เคยประสบอุบัติเหตุและไม่เคยประสบอุบัติเหตุ ผลการสำรวจพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นได้แก่ระยะทางการขับขี่ต่อวัน ประสบการณ์ในการขับขี่รถจักรยานยนต์ รวมถึงงานวิจัยของ Tran.N.A.T, et al. (2022) ศึกษาความเสี่ยงด้านสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงานส่งสินค้าในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ในช่วงการระบาดของเชื้อโควิด-19 พบว่าภาระทางด้านการเงินและชั่วโมงการทำงานที่มากขึ้นส่งผลทำให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ยอมรับพฤติกรรมความเสี่ยงด้านการจราจร เช่น การขับเร็ว อย่างไม่ไ้ตาม แพลตฟอร์มมีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อลดปัญหาด้านความปลอดภัยและสุขภาพในการปฏิบัติงานได้ Fan.J, et al. (2022) ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารด้วยแพลตฟอร์มพบว่าบทลงโทษในการละเมิดกฎจราจร ค่าเสียโอกาสของคณขับขี่รถส่งอาหารหากไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร เช่น การเสียเวลาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านกฎจราจร ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง แนวทางการจัดการที่เข้มงวด และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับแพลตฟอร์มจากการถูกลงโทษส่งผลต่อพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร Duy Q.N.P. et al. (2022) ศึกษาตัวแปรส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามความปลอดภัยทางถนน ได้แก่ แรงกดดันด้านเวลา ความไม่สมดุลระหว่างงาน/ชีวิต สภาพแวดล้อมในการทำงาน และทรัพยากรงาน ได้แก่ รถจักรยานยนต์ และอื่น ๆ

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงสถานการณ์ด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร รวมถึงปัจจัยและผลกระทบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของธุรกิจร้านอาหารด้วยรถจักรยานยนต์ ได้แก่ ผู้บริหารแพลตฟอร์ม ร้านอาหาร ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยแนวคำถามการสัมภาษณ์พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แนวคำถามในประเด็นที่ศึกษาครอบคลุมด้านสถานการณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร โดยในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการวิจัย (Informed Consent Form : ICF) รวมถึงให้อาสาสมัครลงนามยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย (Consent form)

2.1.2 การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารเพื่อรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงศึกษาความคิดเห็นของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารต่อปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยและผลกระทบด้านอาชีวอนามัย

2.2 ประชากร

ธุรกิจร้านอาหารด้วยรถจักรยานยนต์ผ่านแพลตฟอร์มประกอบด้วย 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ แพลตฟอร์ม ร้านอาหาร ลูกค้า และผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาจึงประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. แพลตฟอร์มผู้ให้บริการ ซึ่งมีมากกว่า 5 ราย ทั้งแบบที่มีให้บริการมากกว่า 1 จังหวัด และแบบที่ให้บริการเฉพาะพื้นที่ 2. ร้านอาหารที่เข้าร่วมกับผู้ให้บริการ ซึ่งมีหลายร้านที่ให้บริการมากกว่า 1 แพลตฟอร์ม 3. ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ขนส่งอาหาร ซึ่งมีให้บริการมากกว่า 1 แพลตฟอร์ม และ 4. ลูกค้าผู้ใช้บริการมากกว่า 1 แพลตฟอร์ม สามารถสรุปเป็นข้อมูลได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวนประชากรของผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจร้านอาหารด้วยรถจักรยานยนต์

แพลตฟอร์ม (ราย)	ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร (คน)	ร้านอาหาร (ร้าน)	ลูกค้า (คน)
6	341,500	800,000	6,000,000

ที่มา : ศึกษาและรวบรวมข้อมูลโดยนักวิจัย

2.3 กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาสถานการณ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) (Zikmund, 2000, p. 450) มีจำนวนการเก็บข้อมูล ดังตารางที่ 2 ซึ่งเป็นจำนวนขั้นต่ำในการเก็บข้อมูล โดยทำการเก็บข้อมูลไปพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูลและหยุดเก็บข้อมูลเมื่อข้อมูลเริ่มอิ่มตัว (จำเนียร จวงตระกูล, 2560)

ตารางที่ 2

จำนวนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

แพลตฟอร์ม (ราย)	ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร (คน)	ร้านอาหาร (ร้าน)	ลูกค้า (คน)
1	20	20	20

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประการ ประกอบด้วย การลดทอนและการกลั่นกรองข้อมูล (data reduction) การแสดงและพรรณนาข้อมูล (data display and description) และการหาข้อสรุปและตรวจสอบผลการวิจัย (conclusion and verification)

2.3.1.1 เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

- 2.3.1.1.1 มีอายุตั้งแต่ 18-65 ปี
- 2.3.1.1.2 สามารถ ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทยได้
- 2.3.1.1.3 เติบโตเข้าร่วมการวิจัย

2.3.1.2 เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

- 2.3.1.2.1 มีประสบการณ์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับแพลตฟอร์มส่งอาหารน้อยกว่า 1 ปี
- 2.3.1.2.2 เป็นผู้ที่ไม่มี User Name หรือ ID ในการเข้าระบบเป็นของตนเอง เป็นการเข้าใช้หรือซื้อจากผู้อื่น (กรณีเป็นร้านอาหารหรือผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร)

2.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยและผลกระทบด้านอาชีวอนามัยในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของยามาเน (Taro Yamane, 1967) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้มีความผิดพลาดได้ร้อยละ 5 มีสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (1)$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากจำนวนประชากรมี 341,500 คน จำนวนตัวอย่างจึงเท่ากับ 400 ตัวอย่าง และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมเพิ่มอีก 20% รวมเป็นจำนวน 480 ตัวอย่าง

2.3.2.1 เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

- 2.3.2.1.1 มีอายุตั้งแต่ 18-65 ปี
- 2.3.2.1.2 สามารถ ฟัง อ่าน เขียน ภาษาไทยได้
- 2.3.2.1.3 ขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล
- 2.3.2.1.4 เติบโตเข้าร่วมการวิจัย

2.3.2.2 เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

- 2.3.2.2.1 มีประสบการณ์ในการขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารน้อยกว่า 1 ปี
- 2.3.2.2.2 เป็นผู้ที่ไม่มี User Name หรือ ID ในการเข้าระบบเป็นของตนเอง เป็นการเข้าใช้หรือซื้อจากผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยและผลกระทบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การยินยอมให้ข้อมูลสำหรับการทำวิจัย เพื่อขอคำยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงเหตุผลหากไม่ยินยอม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน ข้อมูลด้านอาชีวอนามัย และผลกระทบจากการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามถึงข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลการปฏิบัติงาน ข้อมูลเกี่ยวกับโรคจากการปฏิบัติงาน และข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน 6 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 11 ข้อ 2. ปัจจัยด้านแพลตฟอร์มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 11 ข้อ 3. ปัจจัยด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์ จำนวน 10 ข้อ 4. ปัจจัยด้านถนนและเส้นทางการขนส่ง จำนวน 7 ข้อ 5. ปัจจัยด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน จำนวน 6 ข้อ

และ 6. ปัจจัยด้านวิธีการปฏิบัติงาน จำนวน 10 ข้อ เพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัย มีระดับคะแนน 5 ระดับ (คะแนน 5 เท่ากับมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด และคะแนน 1 เท่ากับมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด) เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วใช้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการประมวลผล โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของชั้น (มัลลิกา บุญนาค, 2537) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned} \quad (2)$$

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ในแต่ละระดับความคิดเห็น คือ

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

พร้อมกันนี้ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 จึงถือว่า ยอมรับในการนำแบบสอบถามมาใช้ในการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบ วัตถุประสงค์ที่ได้มาหาค่าความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึง กับตัวอย่างจริง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อในข้อคำถามที่เป็นมาตรวัดเชิงจิตพิสัยด้วยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนน รวม (r) เป็นบวก โดยต้องได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป รวมถึงการใช้วิธีวัดความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ ข้อมูลสเกลแบบช่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็น Likert Scale (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552) ดังสูตร

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right] \quad (3)$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

K = จำนวนข้อคำถามในเครื่องมือ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ

S^2 = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามรวมของผู้ตอบทั้งหมด

การแปลความหมาย ได้แก่ หากค่า α อยู่ระหว่าง 0.50-0.65 ถือว่ามีความเชื่อถือได้ปานกลาง หาก α มีค่า 0.70 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อถือได้สูง หากค่า α มีค่าต่ำกว่า 0.50 ถือว่ามีความเชื่อถือได้น้อย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร รหัสโครงการ COA No. 0033/2022

3. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถสรุปจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

จำนวนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

แพลตฟอร์ม (ราย)	ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร (คน)	ร้านอาหาร (ร้าน)	ลูกค้า (คน)
1	40	21	20

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารแพลตฟอร์ม อ้างอิงตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 โดยพิจารณาใน 5 ประเด็น ได้แก่

1. การจัดและดูแลสถานประกอบกิจการและลูกจ้างให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้างมิให้ได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสุขภาพอนามัย

ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ซึ่งมีหน้าที่รับคำสั่งจากแพลตฟอร์มเพื่อไปรับอาหารจากร้านอาหารและส่งให้แก่ลูกค้า พบว่าขั้นตอนการปฏิบัติงานแบ่งเป็น 5 ช่วงคือ 1. ช่วงรับคำสั่งจากแพลตฟอร์ม 2. ช่วงเดินทางไปรับอาหารที่ร้านอาหาร 3. ช่วงรับอาหารจากร้านอาหาร 4. ช่วงเดินทางไปส่งอาหารให้แก่ลูกค้า และ 5. ช่วงนำส่งอาหารให้แก่ลูกค้า มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ช่วงการรับคำสั่งจากแพลตฟอร์ม มี 2 รูปแบบ คือ 1. แพลตฟอร์มมอบหมายงานให้แก่ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์เป็นรายบุคคล และ 2. แพลตฟอร์มมอบหมายงานให้แก่ผู้ขับขี่เป็นรายกลุ่ม โดยแบบที่ 1 ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารสามารถเลือกที่จะรับหรือปฏิเสธงานได้ และแบบที่ 2 ผู้ขับขี่ทุกคนสามารถดรับงานได้ โดยผู้ที่ได้รับงานคือผู้ที่ก่ดรับงานได้เร็วกว่าผู้ขับขี่รายอื่น ซึ่งในช่วงนี้ไม่มีข้อกำหนดของสถานที่ทำงาน ผู้ขับขี่สามารถรับคำสั่งจากแพลตฟอร์มได้ทุกที่ทุกเวลา ในช่วงการรับคำสั่งจากแพลตฟอร์มนี้พบว่า สถานที่รับคำสั่งจากแพลตฟอร์ม มีดังนี้ 1. บั้มน้ำมันที่มีร้านอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ 2. หน้าร้านอาหารที่มีคำสั่งซื้อจำนวนมากและบ่อยครั้ง 3. วัด 4. บ้านพัก 5. บนฟุตบาทหรือริมถนนข้างทาง พบว่าจากสถานที่รับคำสั่งจากแพลตฟอร์มที่มีบ้านพัก ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์มีความเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมการทำงาน รวมถึงมีความเสี่ยงที่จะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้อื่น

1.2 ช่วงเดินทางไปรับอาหารที่ร้านอาหาร คือ ช่วงที่ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์เดินทางไปยังร้านอาหารเพื่อรับอาหารตามคำสั่งของแพลตฟอร์ม ในช่วงนี้ไม่มีข้อกำหนดการปฏิบัติงาน ซึ่งจะพบว่าผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ที่รอรับคำสั่งจากแพลตฟอร์มที่หน้าร้านอาหารสามารถเดินเข้าไปยังร้านอาหารได้อย่างรวดเร็วและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันเชื้อเพลิง ส่วนกรณีผู้ขับขี่ขีรถจักรยานยนต์มาจากสถานที่อื่นจะใช้เวลาในการขับขี่ขึ้นอยู่กั้ระยะทางและความเร่งรีบส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถไปรับอาหารและจัดส่งให้แก่ลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว แต่ในด้านข้อปฏิบัติในการขับขีรถจักรยานยนต์ แพลตฟอร์มไม่มีข้อกำหนดด้านความปลอดภัย ไม่มีการบังคับ หรือกฎระเบียบในการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามกฎระเบียบหรือกฎจราจร

1.3 ช่วงรับอาหารจากร้านอาหาร คือ ช่วงที่ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารเดินทางมาถึงร้านอาหารเพื่อมารับอาหาร โดยการแจ้งหมายเลขการสั่งซื้อหรือออเดอร์ให้แก่ร้านอาหาร พบว่าหากร้านอาหารทำอาหารไว้เสร็จแล้ว ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารสามารถรับอาหารจากร้านได้ทันที แต่ถ้าหากร้านอาหารยังทำอาหารไม่เสร็จ ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์จำเป็นต้องรอรับอาหาร ซึ่งในการรอรับอาหารนี้จะสามารถแบ่งรูปแบบการรอของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ได้ 2 แบบ คือ 1. ร้านอาหารอนุญาตให้ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รอในร้านอาหารหรือจัดพื้นที่ให้ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารรอรับอาหาร ซึ่งมีความสะดวกปลอดภัยในการปฏิบัติงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร และ 2. ร้านอาหารไม่อนุญาตให้ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารรอในร้านอาหารหรือไม่มีการจัดพื้นที่ให้ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ดังนั้น ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารจำเป็นต้องหาสถานที่หรือพื้นที่ในการรอรับอาหารจากร้านอาหารเอง ซึ่งอาจจะเป็นหน้าร้านอาหารหรือสถานที่ใกล้เคียง ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัย จากทั้ง

สภาพแวดล้อมภายนอก เช่น แดดจัด ฝุ่นควัน และฝนตก รวมถึงการทำผิดกฎจราจรหาจอตรรถในสถานที่ผิดกฎจราจร เช่น บนทางเท้า ข้างถนน นอกจากนี้ บางแพลตฟอร์มอาจส่งงานซ้อน คือ ส่งงานให้แก่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะที่รอรับอาหารจากร้านอาหาร เพื่อให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่รอรับอาหารครบงานและไปรับอาหาร ณ ร้านอาหารถัดไปก่อนไปส่งให้แก่ลูกค้า

1.4 ช่วงเดินทางไปส่งอาหารให้แก่ลูกค้า คือ ช่วงที่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารรับอาหารเรียบร้อยแล้ว และหากไม่มีงานซ้อนสามารถขับรถไปส่งอาหารให้แก่ลูกค้าได้ตามงานที่กำหนด แต่หากมีงานซ้อนในช่วงระหว่างรออาหาร ผู้ขับจำเป็นต้องขับรถไปรับอาหารตามออเดอร์ของงานซ้อนนั้น ๆ ระยะเวลาในการขับขึ้นอยู่กับระยะทางและความเร่งรีบส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถไปรับอาหารและจัดส่งให้แก่ลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว แต่ในด้านข้อปฏิบัติในการขับขี่รถจักรยานยนต์ แพลตฟอร์มไม่มีข้อกำหนดด้านความปลอดภัย การบังคับ หรือกฎระเบียบในการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามกฎระเบียบหรือกฎจราจร โดยการเดินทางเป็นไปตามการกำหนดเส้นทางของแพลตฟอร์มจากจีพีเอสในระบบ ซึ่งหากผู้ขับขี่ศึกษาเส้นทางหรือมีอุปกรณ์ช่วยในการยึดจับโทรศัพท์มือถือกับรถจักรยานยนต์จะส่งผลให้การทำงานมีความปลอดภัยมากขึ้น

1.5 ช่วงนำส่งอาหารให้แก่ลูกค้า คือ ช่วงที่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารนำอาหารเดินทางมาถึงจุดหมายปลายทางของลูกค้าและติดต่อประสานงานเพื่อให้ลูกค้ามารับอาหาร ในขั้นตอนนี้ผู้ขับขี่สามารถประสานงานกับลูกค้าได้ตั้งแต่นั้นตอนในช่วงที่ 4 เพื่อให้ทราบจุดหมายปลายทางหรือจุดสังเกตของที่หมาย ทั้งนี้ ด้านความปลอดภัย แพลตฟอร์มไม่มีข้อกำหนดวิธีการสื่อสารกับลูกค้า ขึ้นอยู่กับวิธีการของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์เป็นรายบุคคล ซึ่งอาจจะใช้อุปกรณ์ในการสื่อสาร เช่น หูฟัง ไมโครโฟนแบบมีสายหรือไร้สายสำหรับเชื่อมต่อกับโทรศัพท์ โดยที่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารไม่จำเป็นต้องใช้มือถือจับโทรศัพท์ ซึ่งทำให้สูญเสียการควบคุมรถจักรยานยนต์อันเนื่องมาจากการขับขี่ด้วยมือข้างเดียว หลังการจัดส่งอาหารมีการประเมินความพึงพอใจโดยลูกค้า ซึ่งยังไม่มีประเด็นการประเมินด้านความปลอดภัยของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

2. ลูกจ้างมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนายจ้างในการดำเนินการและส่งเสริมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้างและสถานประกอบการ

ผลการศึกษาพบว่า แพลตฟอร์มยังไม่มีนโยบายหรือข้อกำหนดระเบียบด้านความปลอดภัย ที่จะกำหนดให้เกิดความร่วมมือของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ความร่วมมือด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมการทำงานขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

3. ลูกจ้างทุกคนได้รับการฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อให้บริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างปลอดภัย

ผลการศึกษาพบว่า บางแพลตฟอร์มมีการอบรมให้แก่ผู้ขับขี่รถจักรยานผ่านรูปแบบออนไลน์ โดยมีคลิปให้ผู้ขับขี่ได้ดูผ่านมือถือและมีการทำแบบทดสอบ โดยส่งให้กับผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในระบบทุกคน บางแพลตฟอร์มมีการฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์ แต่อาจจะไม่สามารถฝึกอบรมได้ครบ 100%

4. จัดและดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าแพลตฟอร์มยังไม่มีการจัดและดูแลอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้แก่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ในการทำงาน เช่น รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร กระเป๋าบรรจุอาหาร อุปกรณ์ยึดจับมือถือ และอุปกรณ์ช่วยในการสื่อสารกับโทรศัพท์มือถือ ได้แก่ หูฟังและไมโครโฟนแบบมีสายหรือไม่มีสายสำหรับพูด มีบางแพลตฟอร์มจัดหาและเสนอขายหมวกนิรภัยให้แก่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในราคาที่เหมาะสม

5. นายจ้างสั่งให้ลูกจ้างหยุดการทำงานนั้นจนกว่าลูกจ้างจะสวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่าแพลตฟอร์มยังไม่มีระเบียบข้อบังคับในการระงับหรือสั่งให้หยุดการทำงานเนื่องจากมิได้สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล แพลตฟอร์มจะระงับการปฏิบัติงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารอันเนื่องมาจากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน

ผลการสัมภาษณ์ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ซึ่งเพิ่มเป็นจำนวน 40 คน จากเดิม 20 คน เนื่องจากข้อมูลไม่มัวตัว มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารส่วนใหญ่มีแนวปฏิบัติในการทำงานตามกฎหมายจราจร รวมถึงสวมชุดป้องกันภัยส่วนบุคคล ได้แก่ หมวกนิรภัย ถุงมือ และอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการปฏิบัติงาน ได้แก่ อุปกรณ์จับยึดโทรศัพท์เพื่อใช้สำหรับนำทาง และและไม่โครโฟนแบบมีสายหรือไม่มีสายสำหรับพูดเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้แล้วความปลอดภัยสาธารณะเป็นสิ่งจำเป็น ผู้ขับขี่จำเป็นต้องมีจุดจอดรถจักรยานยนต์ที่เหมาะสมเพื่อความปลอดภัยในการรับอาหารจากร้านอาหารและส่งอาหารให้แก่ลูกค้า
2. เวลาในการรอรับอาหารจากร้านอาหารมีส่วนสำคัญ ทำให้เกิดความเร่งรีบในการขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้แก่ลูกค้า
3. ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำงาน รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโรค ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านอาหาร ซึ่งเพิ่มเป็น จำนวน 21 คน จากเดิม 20 คน เนื่องจากข้อมูลไม่อัปเดต พบว่าร้านอาหารในแพลตฟอร์มมีหลายประเภทและหลายขนาด บางร้านไม่มีหน้าร้าน ขายอาหารเฉพาะในแพลตฟอร์ม จึงไม่จัดให้มีที่จอดรถจักรยานยนต์ที่เหมาะสม รวมถึงไม่มีพื้นที่พักรอให้แก่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

ผลการสัมภาษณ์ลูกค้าที่ใช้บริการแพลตฟอร์ม จำนวน 20 คน พบว่า

1. ความต้องการของลูกค้า ได้แก่ การจัดส่งอาหารที่มีความรวดเร็วและไม่เสียหาย
2. ลูกค้าสามารถมีส่วนในการส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร โดยการประเมินผลการให้บริการของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงานผ่านแพลตฟอร์มส่งอาหาร

ส่วนที่ 2 ผลการตอบแบบสอบถาม

การศึกษาวิจัยมีผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม (IOC) ทุกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 และผลความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) มีค่าเท่ากับ 0.78 มีความเชื่อมั่นในระดับสูง สรุปผลการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 480 ราย ได้รับการตอบกลับจำนวน 465 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.88 มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และผลกระทบจากการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ประสบการณ์การขับขี่รถจักรยานยนต์ พบว่าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีประสบการณ์การขับขี่รถจักรยานยนต์เฉลี่ย 15.04 ปี และระยะเวลาในการประกอบอาชีพขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร เฉลี่ย 3.23 ปี
- 1.2 การประกันอุบัติเหตุ พบว่าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ร้อยละ 73.1 ไม่มีการทำประกันอุบัติเหตุภาคสมัครใจ มีเพียงการทำประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับหรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถจักรยานยนต์
- 1.3 ลักษณะการประกอบอาชีพ พบว่าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ร้อยละ 60.4 ประกอบอาชีพขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารเป็นงานหลัก และร้อยละ 39.6 ประกอบอาชีพขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารเป็นงานเสริม
- 1.4 จำนวนวันทำงานต่อสัปดาห์ พบว่าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีจำนวนวันทำงาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

จำนวนวันทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

จำนวนวันทำงานต่อสัปดาห์	1	2	3	4	5	6	7
จำนวน (คน)	4	10	29	66	81	160	115
ร้อยละ	0.9	2.2	6.2	14.2	17.4	34.4	24.7

1.5 จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน พบว่าผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีชั่วโมงการทำงาน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5

จำนวนชั่วโมงทำงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

	จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน											
	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13
จำนวน (คน)	4	14	53	26	41	35	72	86	69	36	17	12
ร้อยละ	0.86	3.01	11.40	5.59	8.82	7.53	15.48	18.49	14.84	7.74	3.66	2.58

1.6 จำนวนชั่วโมงในการพักระหว่างการทำงานต่อวัน พบว่าผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีจำนวนชั่วโมงในการพักระหว่างการทำงาน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6

จำนวนชั่วโมงพักระหว่างการทำงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

	จำนวนชั่วโมงพักต่อวัน					
	น้อยกว่า 1	1	2	3	4	มากกว่า 4
จำนวน (คน)	79	179	125	46	20	16
ร้อยละ	17.0	38.5	26.9	9.9	4.3	3.4

1.7 จำนวนครั้งในการเกิดอุบัติเหตุระหว่างทำงาน พบว่าผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีจำนวนครั้งในการเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7

จำนวนครั้งในการเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

	จำนวนครั้งในการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา					
	ไม่เคย	1	2	3	4	มากกว่า 4
จำนวน (ครั้ง)	265	37	54	39	26	44
ร้อยละ	56.99	7.96	11.61	8.39	5.59	9.46

1.8 ความคิดเห็นต่อผลกระทบจากความไม่ปลอดภัยในการทำงาน พบว่าผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8

ผลกระทบจากความไม่ปลอดภัยในการทำงาน

ลำดับ	ผลกระทบจากความไม่ปลอดภัยในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
1	บาดเจ็บเล็กน้อย เช่น ผีวตลอก มีบาดแผล สามารถปฏิบัติงานได้	336	39.30
2	ทรัพย์สินเสียหาย ได้แก่ รถจักรยานยนต์	151	17.66
3	ขาดรายได้สำหรับครอบครัว	125	14.62
4	เสียเงินเพื่อรักษาตนเอง	80	9.36
5	เสียค่าชดเชยให้คู่กรณี	55	6.43
6	สูญเสียรายได้	52	6.08
7	บาดเจ็บจนต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล	40	4.68
8	สูญเสียโอกาสจากการทำงานในอนาคต	16	1.87

1.9 ความคิดเห็นต่อโรคจากการทำงาน พบว่าผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารมีความคิดเห็นต่อโรคจากการทำงาน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9

โรคจากการทำงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

ลำดับ	ผลกระทบด้านอาชีวอนามัย	จำนวน	ร้อยละ
1	อาการเหนื่อยล้า	291	35.49
2	อาการแสบร้อนบริเวณหลังมือและต้นคอ	177	21.59
3	โรคผิวหนัง	75	9.15
4	ข้อเสื่อม ข้ออักเสบ	74	9.02
5	โรคเกี่ยวกับสายตา	64	7.80
6	โรคระบบทางเดินหายใจ	59	7.20
7	อาการหน้ามืด คล้ายจะเป็นลม	46	5.61
8	โรคทางสมอง	34	4.15

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน สามารถสรุปและเรียงลำดับความสำคัญจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10

ความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงาน

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ	ลำดับ
ด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์	4.36	0.48	มาก	1
ด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน	4.36	0.49	มาก	2
ด้านถนนและเส้นทางการขนส่ง	4.33	0.52	มาก	3
ด้านวิธีการปฏิบัติงาน	4.30	0.46	มาก	4
ปัจจัยส่วนบุคคล	4.26	0.49	มาก	5
ด้านนโยบายแพลตฟอร์มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.10	0.57	มาก	6

จากตารางที่ 10 สามารถสรุปความคิดเห็นแต่ละปัจจัย ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์

ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบสภาพรถจักรยานยนต์ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน รวมถึงการมีอุปกรณ์จับยึดโทรศัพท์ในการปฏิบัติงาน และการดูแลทำความสะอาดกระเป๋าบรรจุอาหารตามหลักการของสาธารณสุข และจำเป็นต้องมีพลาสติกห่อหุ้มกระเป๋าเพื่อป้องกันน้ำรั่วซึมเข้าไปในกระเป๋า อีกทั้งยังจำเป็นต้องสวมหมวกนิรภัยและหน้ากากอนามัยในขณะปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้ความสำคัญต่อสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน โดยให้ความสำคัญกับสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม เช่น ฝนตกในขณะปฏิบัติงาน ฝุ่นขนาดเล็ก หรือ PM 2.5 และสภาพการจราจรที่แออัด เนื่องจากส่งผลต่อความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดอุบัติเหตุและการเกิดโรคจากการทำงาน

3. ปัจจัยด้านถนนและเส้นทางการขนส่ง

ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้ความสำคัญต่อถนนและเส้นทางการขนส่ง ได้แก่ พื้นผิวการจราจรที่อยู่ระหว่างการซ่อมแซมหรือเป็นหลุมเป็นบ่อ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ ทั้งยังให้ความสำคัญต่อทัศนวิสัยในการมองเห็น สัญญาณ หรือเครื่องหมายจราจรต่าง ๆ รวมถึงเส้นจราจร ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

4. ปัจจัยด้านวิธีการปฏิบัติงาน

ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้ความสำคัญต่อวิธีการปฏิบัติงาน โดยให้ความสำคัญกับจุดพักรถที่เหมาะสม ไม่รบกวนในจุดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น นั่งรอบนรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ข้างทาง ในขณะที่ขีรถจักรยานยนต์ไม่ควรควรทำงานหรือปฏิบัติงาน ไม่ขับรถมือเดียว เป็นต้น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการสวมหมวกนิรภัยตลอดเวลาในการขีรถจักรยานยนต์ และมีการศึกษาเส้นทางก่อนและไม่ดูเส้นทางตลอดเวลาจนจะสายตาต่อเส้นทางในการขีรถ

5. ปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้ความสำคัญต่อบุคคล ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สภาพความพร้อมของร่างกาย การไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในขณะที่ปฏิบัติงาน การพักผ่อนที่เพียงพอ รวมถึงการมีความรู้เบื้องต้นในการช่วยเหลือฉุกเฉินและในการบำรุงรักษารถจักรยานยนต์

6. ปัจจัยด้านนโยบายแพลตฟอร์มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารให้ความสำคัญต่อนโยบายแพลตฟอร์มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับจุดพักรถ ให้อาหารสนับสนุนพื้นที่พักรถ น้ำดื่ม ห้องน้ำ และยารักษาโรคให้แก่ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร นอกจากนี้ ในส่วนนโยบายของแพลตฟอร์มในด้านแรงจูงใจ กฎระเบียบ และชั่วโมงการปฏิบัติงาน รวมถึงระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสถานการณ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารพบว่า แพลตฟอร์มมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการคำสั่งซื้อ เป็นผู้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจส่งอาหารด้วยแพลตฟอร์ม ได้แก่ ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ร้านค้า และลูกค้า โดยผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานราชการและกฎระเบียบของแพลตฟอร์ม ได้แก่ กฎหมายจราจร พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ เป็นต้น หากฝ่าฝืนแพลตฟอร์มไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเสียหายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร แพลตฟอร์มเป็นเพียงตัวกลางเพื่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจขายอาหารและจัดส่งอาหาร แพลตฟอร์มยังไม่มีภารกิจส่งเสริมหรือจัดทำนโยบายที่ชัดเจนให้แก่ร้านค้าและผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมการทำงาน พ.ศ. 2554 การดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และการจัดให้ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารสวมใส่ชุดหรืออุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัย ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร รวมถึงกฎระเบียบและข้อบังคับของหน่วยงานราชการ และบทลงโทษของแพลตฟอร์มต่อการปฏิบัติงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fan, J, et al. (2022) พฤติกรรมของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร นโยบายของแพลตฟอร์ม และบทลงโทษมีส่วนสำคัญต่อการลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุและเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงาน อีกทั้งความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการปฏิบัติงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารยังมีส่วนสำคัญต่อการป้องกันการเกิดโรคในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มริสสา กองสมบัติสุข ฆาน ปัทมะพลย และ ดวงเดือน ฤทธิเดช (2563) เรื่อง “ความรอบรู้สุขภาพด้านอาชีวอนามัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันการโรคและการบาดเจ็บจากการทำงาน” นอกจากนี้ ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหารยังได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยซึ่งจัดโดยแพลตฟอร์มทั้งแบบออนไลน์และออนไซต์ ผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจส่งอาหารด้วยแพลตฟอร์ม ได้แก่ ร้านอาหาร และลูกค้าซึ่งปัจจุบันให้ความสำคัญกับความต้องการของตนในการได้รับอาหารที่ถูกต้อง รวดเร็ว และตรงต่อเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนเศ ลักษณะพันธุ์ภักดี (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการส่งเสริมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการปฏิบัติงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร โดยการจัดจุดจอดรถจักรยานยนต์ที่เหมาะสม รวมถึงพื้นที่พักรถให้แก่ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร และจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย ของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

การศึกษาปัจจัยและผลกระทบด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารมี 6 ปัจจัย เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์ 2. ปัจจัยด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 3. ปัจจัยด้านถนนและเส้นทางการขนส่ง 4. ปัจจัยด้านวิธีการปฏิบัติงาน 5. ปัจจัยส่วนบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duy Q.N.P. et al. (2022) ทั้งนี้ การเกิดอุบัติเหตุทางถนนเกิดจากปัจจัยด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์ รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และ 6. ปัจจัยด้านนโยบายแพลตฟอร์มและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rusli. R, et. al., (2022) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเกิดอุบัติเหตุจากกระบวนในการปฏิบัติงาน ซึ่งแพลตฟอร์มสามารถกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานและระยะทางสูงสุดเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานขับรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ในส่วนผลกระทบด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. บาดเจ็บเล็กน้อย 2. ทรัพย์สินเสียหาย และ 3. ขาดรายได้สำหรับครอบครัว และผลกระทบด้านอาชีวอนามัยที่มีความคิดเห็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1. อาการเหนื่อยล้า 2. อาการแสบร้อนบริเวณหลังมือและต้นคอ และ 3. โรคผิวหนัง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษครั้งนี้พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร คือ ปัจจัยด้านรถจักรยานยนต์และความพร้อมของอุปกรณ์ แพลตฟอร์มจึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านการตรวจสอบและดูแลรักษารถจักรยานยนต์ให้แก่พนักงานขับรถจักรยานยนต์ส่งอาหารเพิ่มเติม นอกเหนือจากการฝึกอบรมด้านการขับขี่ตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์สามารถตรวจสอบและดูแลรักษารถจักรยานยนต์ได้เป็นอย่างดี และปัจจัยด้านสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจส่งอาหารด้วยรถจักรยานยนต์ เช่น ร้านอาหาร ควรมีการสนับสนุนพื้นที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ให้แก่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร เช่น พื้นที่จอดรถที่เหมาะสม พื้นที่พักรอในการรอรับอาหาร เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษากครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัจจัยและสาเหตุของความปลอดภัยในการทำงาน โดยศึกษาโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยประสบอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหาร

6. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาสถานการณ์ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ ชีระโกวิทขจร, และ วรดุลย์ ตูลารักษ์. (2563). รูปแบบงานใหม่ของคนขี่มอเตอร์ไซด์ส่งอาหารที่กำกับโดยแพลตฟอร์ม, มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) ร่วมกับสถาบันแรงงานและเศรษฐกิจที่เป็นธรรม. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/16337.pdf>.
- จำเนียร จวงตระกูล. (2560). การออกแบบการวิจัยภาคปฏิบัติ: การศึกษาจากบทความวิจัยในวารสารวิชาการในประเทศไทย. *วารสารวิชาการแพรวภาพสนธิ์*, 4(2), 172-206.
- ชเนต ลักษณะพันธุ์ภักดี. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต พาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

- บุญญภพ ตันติปิฎก และภัทรพล ยุทธศักดิ์กุล. (2021). อินไซด์ธุรกิจ Food delivery: เดินหน้าขยายตลาดพร้อมบริการที่หลากหลาย.<https://www.scbeic.com/th/detail/product/7906>.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). คนทำงานแพลตฟอร์มในเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* ราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน, 18(1), 1-10.
- นันทพล พุทธพงษ์. (2565). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัล: ศึกษาธุรกิจรับส่งอาหารในประเทศไทย. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 5(1), 263-310.
- พระราชบัญญัติ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมการทำงาน พ.ศ.2554 (2554, มกราคม 17) ราชกิจจานุเบกษา, 128(4ก)
- มัลลิกา บุญนาค. (2537). *สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มริสสา กองสมบัติสุข, ฌาน ปัทมะ พลง และ ดวงเดือน ฤทธิเดช (2563). การศึกษาความรอบรู้สุขภาพด้านอาชีวอนามัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม. *วารสารการแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 3(2), 112-120.
- ศิริกุล กุลเลียบและคณะ. การศึกษาข้อมูลการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย. (2553) http://www.roadsafetythai.org/uploads/userfiles/ACC_52016.pdf
- ศูนย์ให้คำปรึกษาและพัฒนาผู้บริหารทางธุรกิจแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (CONC).(2562). ศึกษาอุตสาหกรรมการให้บริการยานพาหนะผ่านทางแพลตฟอร์ม (Ride-Hailing Service). <https://conc.tbs.tu.ac.th/upload/file/4d063e5c1f0475d7acce40f7e729c36.pdf>.
- วัชรพงษ์ เรือนคำ และ ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2562). อุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย มุมมองทางวิทยาการระบาด, *วารสาร มฉก. วิชาการ* 146, 23(1), 146-160.
- สถาบันแรงงานและเศรษฐกิจที่เป็นธรรม (JELI). (2563). เสวนาออนไลน์เรื่อง “สิทธิเสรีภาพและอำนาจในการรวมกลุ่มของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่งอาหารส่งอาหารรวมทั้งจินตนาการถึงแพลตฟอร์มที่คนงานเป็นเจ้าของและมีอำนาจกำหนดสวัสดิการได้เอง”.แผนงานสนับสนุนการป้องกันอุบัติเหตุระดับจังหวัด. รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561.
- Duy Q N.P. et al., (2022). Factors influencing road safety compliance among food delivery riders: An extension of the job demands-resources (JD-R) model. *Transportation research Parts A: Policy and Practice* 166(2022). 541-556.
- Fan. J, et al., (2022).Food-delivery behavior under crowd sourcing mobility services. *Journal of traffic and transportation engineering*, 9(4), 676-691.
- Tran.N.A.T, et al., (2022).Health and safety risks faced by delivery riders during the Covid-19 pandemic. *Journal of Transport & Health*, 25(2022), 1-12.
- Road Safety. United States Department of Transportation. <https://www.nhtsa.gov/road-safety>
- Rusli. R., Mohammad, Z. M., Kamaluddin, A. N., Bakar, H., & Isa, H. M. (2022). A comparison of characteristics between food delivery riders with and without traffic crash experience during delivery in Malaysia. *Case Study on Transport Policy*, 10(4), 2244-2250. <https://doi.org/10.1016/j.cstp.2022.10.006>
- Yamane, Taro.(1967). *Statistics, An Introductory Analysis*, 2nd Ed., New York : Harper and Row.
- Zikmund, W.G. (2000). *Exploring Marketing Research*. 7th ed. New York : The Dryden Press. p.450

เกาะเชจูและภูเก็ตในกระแสความเปลี่ยนแปลง: ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการพัฒนาของรัฐและผลกระทบต่อเกาะทั้งสอง

กรรณัฐ ชาตอารยะวดี¹ และ ทักษิณา ศรีประชา^{2*}

¹ คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล korntouch.c@phuket.psu.ac.th

² คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล tagsina.s@phuket.psu.ac.th

Jeju and Phuket Islands in Transitions: A Comparative Study on the Government's Development Policies and Their Impacts on the Two Islands

Korntouch Chartarayawadee¹ and Tagsina Sripracha^{2*}

¹ Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, E-mail: korntouch.c@phuket.psu.ac.th

² Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, E-mail: tagsina.s@phuket.psu.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: October 28, 2022

Revised: June 15, 2023

Accepted: June 19, 2023

คำสำคัญ

เชจู, ภูเก็ต, นโยบายการพัฒนา, การกระจายอำนาจ, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Keywords:

Jeju, Phuket, development policy, decentralization, sustainable development

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) นโยบายการพัฒนาของรัฐในทศวรรษปัจจุบันว่าส่งผลกระทบต่อเกาะเชจูของเกาหลีใต้และเกาะภูเก็ตของไทยอย่างไรบ้าง 2) การกระจายอำนาจของรัฐบาลของทั้งสองประเทศซึ่งอาจส่งเสริมหรือขัดขวางการพัฒนาดังกล่าว และ 3) บทบาทของประชาสังคมในการส่งเสริมการพัฒนาที่สมดุลของเกาะทั้งสอง การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการเปรียบเทียบกรณีที่เหมาะสมที่สุด (Most Similar System Design) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากจอห์น สจ๊วต มิลล์ และมีสมมติฐานว่า ปัจจัยทั้งสามเหล่านี้ ได้แก่ นโยบายรัฐ การกระจายอำนาจและประชาสังคมนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นและจำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเกาะทั้งสอง

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการพัฒนาของรัฐของทั้งประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อส่วนทางกันเองต่อเกาะทั้งสอง คือ ในขณะที่นโยบายจำนวนมากกำหนดขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน นโยบายที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวและการลงทุนกลับเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและความผันผวนของชีวิตคนในท้องถิ่น ส่วนความแตกต่างระหว่างสองประเทศที่พบคือ ระดับการกระจายอำนาจของรัฐบาลและบทบาทของประชาสังคม กล่าวคือ ระดับการกระจายอำนาจของรัฐบาลเกาหลีใต้ที่แสดงผ่านการเป็นเกาะที่ปกครองตนเองของเชจูนั้นทำให้เกาะเชจูมีอนาคตสดใสกว่าเนื่องจากคนท้องถิ่นมีสิทธิ์เลือกเส้นทางที่ยั่งยืนของพวกเขาเอง ถึงแม้จะมีข้อจำกัดให้เห็นอยู่ก็มากก็ตาม ในทางตรงกันข้าม ระดับการกระจายอำนาจของรัฐบาลไทยที่ยังไม่สมบูรณ์ ได้ส่งผลให้เกาะภูเก็ตยังคงต้องพึ่งพาการริเริ่มจากส่วนกลางอย่างมาก ทำให้การบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับมอบอำนาจจากคนท้องถิ่น ยังอ่อนแอและขาดประสิทธิภาพ สำหรับบทบาทของประชาสังคมนั้น เกาะเชจูมีความเข้มแข็งและสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกันแน่นหนา ในขณะที่ภูเก็ตยังคงต้องพัฒนาต่อไปเพื่อเพิ่มพูนบทบาทของประชาชนในการร่วมมือกับภาครัฐและเกาะติดทิศทางการนโยบาย เพื่อรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้อยู่อาศัยในเกาะให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aims to explore: 1) how the government's development policies in recent decades have impacted the South Korean Island of Jeju and Thailand's Phuket Island; 2) the state of the government decentralization in both countries which can either facilitate or hinder such developments; and 3) the role of civil society in promoting balanced developments on the two islands. The study employs a qualitative approach that applies the Most Similar System

* Corresponding author: Tagsina Sripracha

Email address: tagsina.s@phuket.psu.ac.th

Design inspired by John Stuart Mill and is based on the premise that these three factors, namely government policies, decentralization, and civil society, are inextricably linked and necessary for the two countries to achieve their sustainable development goals.

The research result shows that the government's development policies of both South Korea and Thailand have paradoxically similarly impacted these two islands. While many policies aim to promote sustainable development, their policies promoting growth in tourism and investment have caused several environmental problems and made locals' lives more volatile. Differences between the two countries are perceived in the aspects of their state of government decentralization and the role of civil society. As for government decentralization, the status of "autonomous island" for Jeju appears more promising in giving locals the right to choose their sustainable path, even though with several limitations. On the other hand, Thailand's unfinished decentralization has kept Phuket heavily reliant on central initiatives, resulting in weak and ineffective local administrations whose authorities are derived from local citizens. In terms of the role of civil society, the civil society in Jeju is strong and well-connected, whereas, in Phuket, such qualities need to be promoted to enhance citizens' roles in cooperating with the government and adhering to policy direction that benefits all parties and sustains good quality of life for islanders.

1. บทนำและความสำคัญ

เกาะเชจูในประเทศเกาหลีใต้และเกาะภูเก็ตของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกันหลากหลายแง่มุม ทั้งสองต่างก็เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและมีความสำคัญอย่างสูงต่อการท่องเที่ยวของประเทศ เกาะทั้งสองถูกกำหนดในแผนยุทธศาสตร์ของประเทศให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับสากล เป็นแหล่งรายได้จากการท่องเที่ยวที่สำคัญของรัฐ ที่ผ่านมารัฐบาลของทั้งสองประเทศต่างก็ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรในเกาะทั้งสองและส่งเสริมการพัฒนาเพื่อสนองเป้าหมายของรัฐบาลไปด้วยในขณะเดียวกัน เนื่องจากแผนพัฒนาเกาะทั้งสองต่างก็เป็นไปตามนโยบายจากรัฐส่วนกลางเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดอันเป็นผลจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต เกิดโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่ไม่ฟังประสงค์ของคนในเกาะทั้งสอง ยิ่งไปกว่านั้น ความเจริญอันเป็นผลจากการท่องเที่ยวและการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจต่อโลกภายนอกมากขึ้นยังส่งผลให้ผู้คนบนเกาะทั้งสองได้รับผลกระทบและมีความเสี่ยงมากขึ้น อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ความท้าทายในการรับมือกับปัญหาอันเกิดจากการพัฒนาเหล่านี้ สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของแนวคิดในการพัฒนา (development paradigm) ซึ่งแต่เดิมให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจและเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง ซึ่งมักเอื้อประโยชน์ให้กับคนกลุ่มน้อย แต่เมื่อไม่กี่สิบปีที่ผ่านมาแนวคิดในการพัฒนาได้ครอบคลุมไปถึงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญกับมนุษย์มากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมและบทบาทของประชาชนในท้องถิ่น รวมไปถึงการตั้งเป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพ (quality growth) และการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเรียกว่าคำกว้าง ๆ ได้ว่า "การพัฒนาที่ยั่งยืน" องค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า "เป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถของเขาในการที่จะสนองความต้องการของเขา" (องค์การสหประชาชาติ, 2530 ใน สันติ บางอ้อ, 2546) ในการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติขององค์การสหประชาชาติที่มหานครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาปี ค.ศ. 2000 ได้มีการตั้งเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ Millennium Development Goals: MDGs ซึ่งมีเป้าหมายทั้งสิ้น 8 เป้าหมาย โดยกำหนดกรอบเวลาไว้ 15 ปี คือ ระหว่างปี ค.ศ. 2000-2015 (สถาบันไทยพัฒน์, 2558)

แนวคิดของความยั่งยืนนี้ได้กลายเป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ให้กับรัฐบาลและภาคประชาสังคมในหลายประเทศหรือแม้กระทั่งเป็นวาระแห่งชาติ และเป้าหมายเหล่านี้ก็ได้ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาของประเทศไทยและเกาหลีใต้ด้วย

เช่นกัน ดังสะท้อนให้เห็นในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544 หรือ ค.ศ. 1997-2001) ของไทยเป็นต้นมา ซึ่งตั้งเป้าหมายให้เกิดความสมดุลและมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา พร้อมทั้งปรับวิธีการดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากที่สุด (สันติ บางอ้อ, 2546) แนวคิดเรื่องของการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้สะท้อนอยู่ในยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579 หรือ ค.ศ. 2017-2036) อีกด้วย (Open Development Thailand, 2561) ในส่วนของเกาหลีใต้ รัฐบาลได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติ (National Action Plan) เพื่อตอบสนองต่อแผน Agenda 21 ของสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1996 และได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The Presidential National Commission on Sustainable Development: PNCSD) ในปี ค.ศ. 2000 จากนั้นในปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ออกแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (National Strategy for Sustainable Development: NSSD) โดยแผนแรกใช้ในช่วงปี ค.ศ. 2006-2010 และมีการจัดทำแผนฉบับใหม่ทุก 4 ปี

ปัจจุบันวิสัยทัศน์ของสหประชาชาติเรื่องความยั่งยืนได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ครอบคลุมและสอดคล้องกันในแต่ละด้านมากขึ้น และประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนเมื่อปี ค.ศ. 2015 โดยตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) จำนวน 17 ข้อ ที่ครอบคลุมเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันแบบมีบูรณาการและอาศัยการมีส่วนร่วมโดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง (Open Development Thailand, 2561) โดยตั้งกรอบระยะเวลาไว้จนถึงปี ค.ศ. 2030 ซึ่งเรียกว่า 2030 Agenda และได้กำหนดแนวคิด 5 เสาหลักของการพัฒนาซึ่งประกอบไปด้วย มิตินิยม (People) มิตีเศรษฐกิจ (Prosperity) มิตินิเวศ (Planet) มิตินิยามสันติภาพและสถาบัน (Peace) และมิติหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership)

แม้รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ตั้งเป้าหมายและพยายามที่จะพัฒนาประเทศภายใต้กรอบความยั่งยืนในด้านต่าง ๆ แต่เกาะทั้งสองยังคงมีสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ ยังคงเป็นพื้นที่ต่อสูระหว่างความสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อนำเม็ดเงินเข้าประเทศกับการเติบโตอย่างสมดุล มีสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ นอกจากนี้ประชาชนบนเกาะยังมีความเสี่ยงสูงในทางเศรษฐกิจจากการพึ่งพิงการท่องเที่ยวอย่างสูง อย่างไรก็ดี จากการสำรวจเบื้องต้นในเชิงเปรียบเทียบ เกาะเชจูสามารถเป็นกรณีศึกษาให้กับเกาะภูเก็ตเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากนโยบายการพัฒนาของเกาะเชจูมีความชัดเจนมาตั้งแต่หลายทศวรรษก่อน และผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการพัฒนานั้นมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันในวงกว้าง โดยในขณะที่รัฐบาลมีเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างยิ่งต่อการเติบโตเป็นเกาะสีเขียวและอวดอ้างความสำเร็จต่าง ๆ แต่ในอีกด้านหนึ่งนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลก็ได้ก่อให้เกิดปัญหามากมายในเกาะ การพัฒนาเกาะเชจูยังเป็นภาพสะท้อนของนโยบายการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นของรัฐบาลเกาหลีใต้ เนื่องจากเกาะเชจูเป็นจังหวัดปกครองตนเองแห่งแรกและแห่งเดียวของเกาหลีใต้ แต่รูปแบบของรัฐบาลท้องถิ่นในเชจูกลับกลายเป็นทั้งปัจจัยเชิงบวกและเชิงลบต่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงสามารถใช้เป็นบทเรียนให้กับเกาะภูเก็ตที่มีการเรียกร้องผลักดันการเป็นจังหวัดปกครองตนเองและเลือกตั้งผู้ว่าฯ มาหลายทศวรรษ นอกจากนี้ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในเกาะเชจูในการต่อการกับการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนยังเป็นที่เด่นชัดและสามารถเป็นตัวอย่างต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนในภูเก็ตได้

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการพัฒนา ผลลัพธ์ และปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ของเกาะเชจูกับเกาะภูเก็ตนั้น นอกจากจะช่วยให้เห็นความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแล้ว ยังช่วยนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาที่มีความสมดุลให้กับเกาะภูเก็ตที่กำลังถูกผลักดันจากรัฐบาลให้เป็นเมืองที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่หลากหลายภายใต้กระแสการแสวงหาความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนที่มากขึ้นในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษานโยบายการพัฒนาของรัฐที่มีต่อเกาะเชจูและภูเก็ตตั้งแต่เกาะทั้งสองเริ่มมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว ผลลัพธ์ของนโยบายที่มีต่อความยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs ในเชิงเปรียบเทียบ บริบทเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนบริบทเชิงสถาบันและปัจจัยแวดล้อมทางการเมืองที่ส่งผลต่อนโยบาย รวมไปถึงผลกระทบอันเกิดจากนโยบายต่อผู้อยู่อาศัยบนเกาะทั้งสอง

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น รวมไปถึงพลังประชาสังคมและทุนทางสังคมในเกาะทั้งสองที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเกาะทั้งสอง

2.3 ศึกษาความสำคัญของปัจจัยข้างต้นในเชิงเปรียบเทียบเพื่อหาว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่ยั่งยืนโดยใช้เกาะเชจูและภูเก็ตเป็นกรณีศึกษา

3. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ความยั่งยืนเฉพาะด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวตลอดจนการพัฒนาพื้นที่และสาธารณูปโภคที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืน ส่วนประเด็นของคุณภาพชีวิตและการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความมั่นคงปลอดภัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรม หรือการสาธารณสุขนั้น จะศึกษาเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวหรือเป็นผลจากการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิตที่เป็นผลกระทบจากสถานการณ์ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไปจนเกินความสามารถการรองรับของพื้นที่ (over-tourism) เป็นต้น

4. ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยในประเทศไทยที่เน้นศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานั้นโดยมากเป็นการศึกษาในระดับจุลภาคหรือ micro-policy solution ซึ่งเน้นขอบเขตพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือจำกัดในเชิงประเด็น ตัวอย่างกรณีศึกษาในภูเก็ต เช่น งานวิจัยของศิริพันธ์ สังข์ทอง และ อารีย์ญา ถิรสัตยาพิทักษ์ (2562) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยใช้ย่านเมืองเก่าภูเก็ตเป็นกรณีศึกษาพบว่า แม้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนย่านเมืองเก่าจะได้รับการส่งเสริมและได้แรงกระตุ้นจากภาคส่วนต่าง ๆ ของรัฐบาล ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ต การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ประชาชนแทบไม่มีอำนาจเหนือการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ ประชาชนในเขตเมืองเก่ารู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของตนเองมีส่วนร่วมน้อย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ติดตามและประเมินผล อย่างไรก็ตาม ชุมชนเมืองเก่าภูเก็ตถือเป็นเพียงภาพสะท้อนเล็ก ๆ ของการพัฒนาของเมืองภูเก็ต ซึ่งเป็นผลจากการทำงานสอดประสานของตัวแปรสำคัญ ได้แก่ นโยบายของรัฐ การกระจายอำนาจและบทบาทของประชาชน การสำรวจโดยมองในขอบเขตที่ใหญ่กว่านั้น เพื่อค้นหาประเด็นปัญหาพร้อมในเขตภูมิศาสตร์หรือเขตปกครองเดียวกันก็เป็นเรื่องจำเป็น อย่างไรก็ตาม ไม่พบงานวิจัยที่เน้นศึกษาให้เห็นถึงภาพรวมและประเด็นปัญหาของการพัฒนาเกาะภูเก็ตโดยเฉพาะที่เชื่อมโยงกับประเด็นของความยั่งยืน

ส่วนงานที่เน้นศึกษานโยบายการพัฒนาของรัฐที่เชื่อมโยงกับประเด็นความยั่งยืนในเกาะเชจู ได้แก่ งานของ Seon-Pil Kim (2020) ซึ่งศึกษาประวัติศาสตร์การพัฒนาเกาะเชจูและพบว่า รัฐบาลของเกาหลีใต้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของเกาะเชจูตลอดช่วงการเมืองสมัยใหม่มาจนถึงปัจจุบัน นโยบายการพัฒนาของรัฐมุ่งแสวงหาประโยชน์จากเกาะเชจูและดึงดูดการลงทุนจากทุนขนาดใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยบนเกาะ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม การเปิดกว้างต่อเศรษฐกิจภายนอก ปัญหาสังคม และการพัฒนาที่ไม่เป็นที่ต้องการของชุมชน ในงานวิจัยนี้ Kim ยังได้ตั้งคำถามถึงการพัฒนาที่รัฐส่วนกลางยังคงมีบทบาทนำในการพัฒนา ซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับกระแสการพัฒนาแบบกระจายอำนาจ และให้อำนาจแก่ประชาชนมากขึ้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง นอกจากนั้น Kim ยังได้กล่าวถึงบทบาทของประชาสังคมในเกาะเชจูในการกำหนดอนาคตของตนเองและต่อต้านการพัฒนาที่ไม่ตอบโจทย์และสร้างปัญหาให้กับชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาได้ส่งผลที่เป็นรูปธรรมหลายประการ แม้จะยังมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างก็ตาม อย่างไรก็ตาม Kim ได้ชี้ให้เห็นว่า ความก้าวหน้าของพลังประชาสังคมในเกาหลีใต้มีส่วนช่วยให้การพัฒนาตอบโจทย์ชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้อภิปรายการทำงานของประชาสังคมบนเกาะเชจูและปัญหาในเชิงสถาบันของรัฐบาลส่วนท้องถิ่นเพียงผิวเผิน การสำรวจรายละเอียดการทำงานของแต่ละปัจจัยโดยเฉพาะในเชิงเปรียบเทียบจึงเป็นสิ่งจำเป็น

งานวิจัยของ Kim เป็นเพียงหนึ่งในงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนจำนวนมากที่ยืนยันถึงความสำคัญของการให้บทบาทกับภาคประชาชน ยกตัวอย่างเช่น สหภาพยุโรปได้ยืนยันว่า นโยบายการพัฒนาจากบนลงล่าง (top-down) โดยรัฐบาลจัดการเพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ มีความจำเป็นที่ตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ต้องแสดงบทบาทโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น (Directorate-General for International Cooperation and Development European Commission, 2016) นอกจากนั้น ยังมีรายงานและงานศึกษาอื่น ๆ จำนวนมากที่ยืนยันถึงความจำเป็นของการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น การศึกษาของ Lisa-Maria Glass และ Jens Newig (2019) ซึ่งเปรียบเทียบเงื่อนไขความสำเร็จของการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน 41 ประเทศที่มีรายได้สูงจนถึงรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงและพบว่า การพัฒนาสถาบันที่เป็นประชาธิปไตยและการเน้นการมีส่วนร่วมสามารถนำไปสู่การดำเนินการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย SDGs ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การเปรียบเทียบตัวแปรเหล่านี้ระหว่างเกาะเชจูและเกาะกุกเก็ทซึ่งเป็นพื้นที่เกาะเหมือนกันจะช่วยยืนยันให้เห็นความสำคัญและเงื่อนไขของตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ รวมถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรเหล่านี้ได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนของกุกเก็ทได้ในอนาคต

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบเกาะเชจูและเกาะกุกเก็ทนี้ประยุกต์ใช้วิธีการเปรียบเทียบที่พิจารณาระบบที่เหมือนกันมากที่สุด (Most Similar System Design) ที่พัฒนามาจากงานของจอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในงานศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ คุณลักษณะร่วมที่สำคัญระหว่างเกาะเชจูและเกาะกุกเก็ท นั้นมีหลายประการ เช่น การเป็นเกาะที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ อุดมด้วยทรัพยากรที่พร้อมจะถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก มีจำนวนนักท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน ต่างก็ได้รับอิทธิพลจากกระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชากรมีคุณลักษณะของความเป็นคนเกาะที่ไม่ไว้วางใจสิ่งแปลกปลอมจากภายนอก ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เกาะทั้งสองกลับมีความแตกต่างกันในเรื่องความสำเร็จของการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ผู้วิจัยจึงได้เลือกคุณลักษณะสำคัญสามประการที่แตกต่างขึ้นมาศึกษาเปรียบเทียบโดยตั้งสมมติฐานให้เป็นตัวแปรต้น (X) นั่นคือ นโยบายของรัฐ (X_1) การกระจายอำนาจ (X_2) และพลังของภาคประชาชน (X_3) เพื่อหาข้ออธิบายถึงสาเหตุความแตกต่างผลลัพธ์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Y) ระหว่างเกาะทั้งสอง โดยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นว่าปัจจัยใดส่งเสริมหรือหน่วงเหนี่ยวการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้วิเคราะห์ปัจจัยทั้งสามนี้ว่ามีกลไกการทำงานอย่างไรและทำงานภายใต้เงื่อนไขใด จึงส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แตกต่างกันระหว่างเกาะเชจูและเกาะกุกเก็ท

การศึกษานโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของรัฐในเชิงเปรียบเทียบนั้น ผู้วิจัยใช้กรอบการวิเคราะห์ของ Mercado และคณะ (2007) ที่ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายขนส่งมวลชนในประเทศที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบในกรอบของบริบท (context) สารของนโยบาย (content) และผลลัพธ์ (consequence) เพื่อวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์แวดล้อมซึ่งนำไปสู่เนื้อหาและกระบวนการของนโยบาย ตลอดจนผลลัพธ์ของนโยบายที่ส่งผลต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนประเด็นการกระจายอำนาจ ใช้กรอบวิเคราะห์สองประการ คือ 1) ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของการกระจายอำนาจและรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น และ 2) กลไกเชิงสถาบันของการกระจายอำนาจซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยกำหนดตัวชี้วัดเป็น 1) ความอิสระของท้องถิ่น 2) ท้องถิ่นพึ่งตนเองได้ และ 3) มีกลไกที่ดีและเป็นประชาธิปไตย สำหรับการวิเคราะห์การทำงานของทุนทางสังคมและบทบาทของประชาชน ใช้กรอบวิเคราะห์ของกระบวนการของทุนทางสังคม ได้แก่ ระบบคิดและวิธีปฏิบัติ รวมไปถึงปัจจัยแวดล้อม โดยวัดผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย 1) การพิจารณาพัฒนาการของทุนทางสังคม 2) การสร้างเครือข่าย และ 3) การส่งเสริมความร่วมมือที่สอดคล้องกัน

ทั้งนี้ งานวิจัยชิ้นนี้เน้นศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (documentary research) เป็นหลัก ทั้งที่เป็นปฐมภูมิและทุติยภูมิโดยเก็บข้อมูลจากทั้งรายงานของภาครัฐและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคประชาสังคมตามหนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงโซเชียลเน็ตเวิร์ก ฯลฯ และใช้ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ประกอบเพื่อยืนยันความถูกต้องและเพื่อความทันสมัยของเนื้อหาโดยศึกษาบริบทและโครงสร้างของพื้นที่ผ่านวิธีสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการเข้าประชุมสัมมนาต่าง ๆ เพื่อรับฟังการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากบุคคลผู้สนใจและมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับประเด็นนั้น ๆ โดยตรง

6. การวิเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ทั้งเกาะภูเก็ตและเกาะเชจูต่างก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในเส้นทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ปัจจัยทั้งสามด้าน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายรัฐ การกระจายอำนาจ และประชาสังคมของทั้งสองประเทศนั้น แทบไม่มีปัจจัยใดทำงานในเชิงบวกอย่างเต็มที่ ยกเว้นด้านประชาสังคมในกรณีของเกาะเชจู แม้กระนั้น เกาะเชจูก็ยังเป็นกรณีศึกษาที่ดีให้กับเกาะภูเก็ตได้ หากถอดบทเรียนจากกลไกการทำงานของปัจจัยดังกล่าวว่ามีส่วนส่งเสริมหรือหน่วงเหนี่ยวการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างไร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 นโยบายของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อเกาะเชจูและภูเก็ต

ประวัติศาสตร์ของการพัฒนาเกาะเชจูและภูเก็ตต่างสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนอย่งไร้การควบคุมที่เหมาะสม (reckless development) นโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะทั้งสองก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม กระทั่งกับคุณภาพชีวิต และต้องเผชิญกับความเสียหายทางเศรษฐกิจ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งรัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ตั้งเป้าหมายที่จะบรรลุตามกรอบของความยั่งยืนในด้านต่าง ๆ ตามที่ได้รับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ 2030 Agenda ไว้เมื่อปี ค.ศ. 2015

6.1.1 การวิเคราะห์ในส่วนของบริษัท (Context)

การวิเคราะห์บริบทหรือสถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการของนโยบายนั้น ผู้วิจัยพบว่า ทั้งเกาะเชจูและภูเก็ตอยู่ภายใต้บริบทแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน อันหมายถึงนโยบายการพัฒนาที่ส่งผลทั้งในทางบวกและทางลบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เกาะเชจูถูกผลักดันให้เป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญด้านการท่องเที่ยวและลงทุนมาตลอดตั้งแต่สมัยรัฐบาลอำนาจนิยมของประธานาธิบดีพัก จ็องฮีในช่วงทศวรรษที่ 60 ภายใต้กระแสรัฐนำการพัฒนา (state-led development) มีการจัดทำแผนระยะยาวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลงทุนในเกาะเชจูเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (growth engine) ด้านการท่องเที่ยวของประเทศ รัฐบาลได้ร่วมลงทุนกับเอกชนในโครงการพัฒนาหลายแห่งโดยตั้งเป้าหมายให้เกาะเชจูเป็นเมืองเสรีเทียบเท่ากับมาเก๊าและฮ่องกง มีบรรยากาศของการพักผ่อนหย่อนใจ โดยสร้างแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ (tourist complex) ขึ้นและกำหนดเขตส่งเสริมการท่องเที่ยว ถึงแม้การดำเนินการตามแผนที่วางไว้จะเป็นไปอย่างล่าช้าและมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ถึงเป้าหมาย แต่จำนวนนักท่องเที่ยวก็เพิ่มสูงขึ้นถึง 1 ล้านคนในปี ค.ศ. 1978

โครงการพัฒนาต่าง ๆ ยังคงได้รับการสานต่อในรัฐบาลประธานาธิบดีช็อน ดูฮวัน (ค.ศ. 1980-1988) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกาหลีใต้กำลังเร่งรัดพัฒนาประเทศให้เป็นระดับโลก (world class) โดยคาดหวังว่าจะมีคนจำนวนมากมาเที่ยวในช่วงมหกรรมกีฬาโอลิมปิกที่เกาหลีใต้เป็นเจ้าภาพในปี ค.ศ. 1988 ต่อมาในทศวรรษที่ 90 ก็ได้มีความพยายามในการออกกฎหมายพิเศษเพื่อการพัฒนาเชจู ซึ่งรัฐบาลหวังว่าจะช่วยลดระเบียบขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการลงทุน ส่งผลให้กลุ่มองค์กรประชาสังคมในเกาะวิจารณ์ว่ารัฐบาลเอื้อทุนใหญ่ อย่างไรก็ตามก็ดี จนถึงช่วงดังกล่าวการพัฒนายังห่างไกลจากเป้าหมายที่จะเป็นเมืองนานาชาติเทียบเท่าฮ่องกงหรือสิงคโปร์

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ภูเก็ตยังไม่ได้รับการผลักดันอย่างจริงจังจากรัฐบาลเหมือนอย่างเช่นเกาะเชจู เนื่องจากช่วงทศวรรษที่ 60-70 อุตสาหกรรมเหมืองแร่ยังมีความสำคัญต่อภูเก็ต อย่างไรก็ตามก็ดี ตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 70 รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูเก็ต โดยมีการจัดตั้งสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้นในจังหวัดภูเก็ตในปี ค.ศ. 1977 ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524 หรือ ค.ศ. 1977-1981) ที่รัฐบาลได้กำหนดให้ภูเก็ตเป็นเมืองหลักด้านการท่องเที่ยว นับเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสนใจของส่วนกลางต่อศักยภาพของภูเก็ตในการพัฒนา โดยรัฐบาลมุ่งให้ความสำคัญมากขึ้นกับการท่องเที่ยวเพื่อชดเชยการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาความไม่สงบภายในประเทศในช่วงเวลานั้น

เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 80 ในขณะที่การทำเหมืองแร่และการถลุงแร่เริ่มมีความสำคัญน้อยลง การท่องเที่ยวเริ่มเติบโตพร้อมกับการเข้ามาลงทุนในกิจการโรงแรมระดับโลก แม้กระนั้นในช่วงทศวรรษดังกล่าว จำนวนนักท่องเที่ยวยังคงมีไม่มากเมื่อเทียบกับเชจูในช่วงเวลาเดียวกัน คือมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 3 แสนคนเท่านั้น นอกจากนั้น รัฐบาลยังมิได้ริเริ่มการส่งเสริมการลงทุนอย่างจริงจังและไม่มีแผนระยะยาวให้กับภูเก็ตเหมือนดังเช่นเกาะเชจู จนกระทั่งในช่วงของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูล

นนท์ (ค.ศ. 1980-1988) จึงมีการประกาศให้ปี ค.ศ. 1987 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) ภูเก็ตจึงได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและนักลงทุนชาวต่างชาติมากขึ้น ส่งผลให้ในปี ค.ศ. 1990 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนภูเก็ตเพิ่มขึ้นถึง 1 ล้านคนเป็นครั้งแรก และมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นถนนรอบเกาะหรือสนามบิน จำนวนโรงแรมจากต่างชาติก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539 หรือ ค.ศ. 1992-1996) ได้กำหนดให้ภูเก็ตเป็นเมืองท่าและเมืองหลักของภาคใต้ตอนบนฝั่งตะวันตก และตั้งเป้าหมายการพัฒนาภูเก็ตอย่างรอบด้าน นอกเหนือไปจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2557, น. 8) เกิดการแย่งชิงทรัพยากรตั้งเช่นกรณีที่ดิน สปก.4-01 ในภูเก็ต ที่ครอบครองโดยผู้มีอำนาจและผู้มีเงินและถูกสื่อมวลชนตีแผ่จนส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลชวน หลีกภัย (ค.ศ. 1992-1995) ต่อมาในช่วงของรัฐบาลบรรหาร ศิลปอาชา (ค.ศ. 1995-1996) มีแนวคิดที่จะเร่งพัฒนาให้ภูเก็ตเป็นเมืองนานาชาติภายในปี ค.ศ. 1996 โดยได้มอบหมายให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังศึกษาความเป็นไปได้ในการทำให้เกาะภูเก็ตและเกาะสมุยเป็นเมืองท่าปลอดภาษี และให้เร่งจัดทำแผนปฏิบัติการภูเก็ตเมืองนานาชาติแต่ไม่นานหลังจากนั้นก็เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ

เป้าหมายของรัฐบาลทั้งสองประเทศต่อการพัฒนาเกาะเชจูและเกาะภูเก็ตมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียปี ค.ศ. 1997 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาเกาะทั้งสอง รัฐบาลไทยและเกาหลีใต้เริ่มให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งรายได้เข้าประเทศภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ รัฐบาลเกาหลีใต้ตั้งเป้าหมายให้เกาะเชจูเป็นเมืองต้นแบบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจไปสู่ความเป็นเมืองนานาชาติด้วยทุนทางธรรมชาติที่สวยงาม ส่งผลให้การพัฒนานั้นการเติบโตในเชิงปริมาณและเปลี่ยนทุนทางธรรมชาติให้เป็นสินค้า โดยตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 2000 รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ดำเนินนโยบายเปิดเสรีเกาะเชจู ได้แก่ ในปี ค.ศ. 2002 ได้ส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติด้วยการบังคับใช้กฎหมายพิเศษ “Jeju International Free City Special Act : 제주국제자유도시특별법” หรือชื่อย่อว่า “Jeju Special Law” ซึ่งมีเนื้อหาผ่อนคลายกฎระเบียบ และส่งเสริมการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเพื่อมุ่งสู่ความเป็นนานาชาติ เช่น การกำหนดหน้าที่และจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ของจังหวัด เพื่อจุดประสงค์ในการส่งเสริมการค้าและการลงทุน รวมไปถึงการดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนด้วยมาตรการด้านภาษี วิชา การถือครองอสังหาริมทรัพย์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว (Comprehensive Plan for Jeju Free International City) ที่ระบุเป้าหมายและแผนการลงทุนอย่างชัดเจน โดยแผนแรกเริ่มออกใช้ในช่วงปี ค.ศ. 2003- 2011 จวบจนปัจจุบันกฎหมายและแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังคงบังคับใช้มาได้กว่า 20 ปีแล้ว และได้สร้างความเปลี่ยนแปลงมากมายมาสู่เกาะเชจูทั้งในทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดขึ้นของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่จำนวนมากของนักลงทุนต่างชาติรวมไปถึงการถือครองอสังหาริมทรัพย์โดยชาวต่างชาติ

เกาะภูเก็ตในช่วงหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจก็ไม่ต่างจากเกาะเชจู บริบทที่ส่งผลต่อนโยบายของรัฐบาลต่อเกาะภูเก็ตนั้นมีความคล้ายคลึงกับเกาะเชจูตรงที่รัฐบาลมุ่งเปลี่ยนทรัพยากรในเกาะให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดเม็ดเงินจากต่างประเทศภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ปี Amazing Thailand 1998-1999 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยในตลาดต่างประเทศ ในช่วงของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (ค.ศ. 2001-2006) รัฐบาลได้สานต่อแนวคิดที่จะผลักดันให้ภูเก็ตเป็นเมืองนานาชาติและเป็นเมืองไอซีที แต่วิกฤตจากคลื่นยักษ์สึนามิในปี ค.ศ. 2004 ทำให้รัฐบาลต้องหาช่องทางฟื้นฟูการท่องเที่ยว กอปรกับรัฐบาลมีนโยบายยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้เป็นวาระแห่งชาติ นอกจากนี้รัฐบาลทักษิณยังได้พยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุนด้วยการดำเนินนโยบายเปิดเสรีและลดกฎระเบียบจำนวนมาก เช่น นโยบายเปิดด่านฟ้าเสรี ซึ่งนำไปสู่การเกิดขึ้นของสายการบินต้นทุนต่ำและส่งผลให้ตลาดท่องเที่ยวเติบโตขึ้นมาก นอกจากนี้รัฐบาลมีความพยายามสานต่อเป้าหมายภูเก็ตเมืองเสรีนานาชาติ โดยริเริ่มโครงการลงทุนขนาดใหญ่ เช่น ในปี ค.ศ. 2006 จัดทำโครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ต ซึ่งเป็นการสร้างเกาะเทียมบรรจุสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งโรงแรม ห้างสรรพสินค้าและท่าเรือด้วยมูลค่าการลงทุนกว่าแสนล้านบาทโดยอาศัยทุนต่างชาติ แม้โครงการเมกะโปรเจกต์จะไม่สำเร็จเนื่องจากรัฐประหาร แต่ภูเก็ตก็ยังมีเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง ด้วยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและการส่งเสริมทางนโยบายต่าง ๆ เช่น ค่าเงินที่อ่อนตัวลง การใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

ต่อมาการที่ประเทศไทยประสบกับความวุ่นวายทางการเมืองและรัฐประหารซ้ำซ้อน ส่งผลให้รัฐบาลพยายามส่งเสริมการดึงดูดเม็ดเงินจากการท่องเที่ยวมากขึ้น ภายหลังรัฐประหารในปี ค.ศ. 2006 รัฐบาลมุ่งส่งเสริมให้ภูเก็ตเป็น "World Class Tropical Paradise" หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 2014 รัฐบาลยังได้ตั้งเป้าหมายให้ภูเก็ตเป็น "Marina Hub of Southeast Asia" นอกจากนี้ ยังมี การออกมาตรการต่าง ๆ เช่น นโยบายด้านวีซ่าเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เหล่านี้ล้วนส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนสูงถึง 18 ล้านคนในปี ค.ศ. 2018 ภูเก็ตกลายเป็นจังหวัดที่มั่งคั่ง สามารถทำรายได้จากการท่องเที่ยวสูงที่สุดในประเทศ แต่ความร้นแรงของการท่องเที่ยวก็ส่งผลให้เกิดภาวะนักท่องเที่ยวล้นเมือง (over-tourism) และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การก่อตัวของชุมชนแออัด การเพิ่มขึ้นของมลพิษทางอากาศ การเพิ่มขึ้นของขยะ การเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ การเพิ่มขึ้นของค่าเช่าที่พักอาศัย การเพิ่มขึ้นของค่าเดินทาง และการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพของชาวภูเก็ต นอกจากนี้ ยังส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับชาวบ้านในชุมชนบ้านอ่าวทุ่ง เนื่องจากรัฐบาลมีแผนจะสร้างท่าจอดเรือยอร์ชในบริเวณดังกล่าวซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนและปะการัง

ในอีกด้านหนึ่ง รัฐบาลเกาหลีใต้แสดงความชัดเจนในการผลักดันเศรษฐกิจแนวใหม่ด้วยนโยบายเติบโตสีเขียว (green growth) มาตั้งแต่ช่วงประธานาธิบดี อี มย็องบัก (ค.ศ. 2008-2012) การเติบโตสีเขียวถูกกำหนดให้เป็นตัวขับเคลื่อน (growth engine) เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมแนวใหม่ที่สำคัญในระดับประเทศ และส่งผลต่อเกาะเชจูในฐานะเป็นเสมือนเขตทดลองเทคโนโลยีสีเขียวของรัฐบาล อีกทั้งเป็นเกาะนำร่องในการใช้พลังงานสะอาดด้วยการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าและการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานธรรมชาติ โดยมีการตั้งเป้าหมายไว้สูง ในปี ค.ศ. 2012 จังหวัดเชจูร่วมกับรัฐบาลกลางประกาศโครงการ "Carbon-free Island Jeju by 2030" มุ่งผลิตและใช้ไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานหมุนเวียน (renewable energy) เพื่อทดแทนเชื้อเพลิงจากฟอสซิลทั้งหมดให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 แม้ปัจจุบันไฟฟ้าที่ใช้ในเกาะเชจูเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่มาจากพลังงานสะอาดก็ตาม (Yamada, 2017, 19 March) นอกจากนี้ ในปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวและการบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในนโยบายของเกาหลีใต้และของเชจูมากขึ้น เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ที่เน้นบริโภคและสร้างภาระต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด เกาะเชจูจึงเป็นพื้นที่ที่ปะทะกันของนโยบายเพื่อสิ่งแวดล้อมกับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจอย่างหนักหน่วง

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยกับเกาหลีใต้แล้ว ในช่วงแรกรัฐบาลไทยมีความตื่นตัวและตอบสนองต่อกระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ค่อนข้างรวดเร็ว แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสะท้อนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549 หรือ ค.ศ. 2002-2006) ที่เน้นสนับสนุนการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน และปรากฏในนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัดของภูเก็ตปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) ซึ่งตั้งเป้าหมายให้ภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน (ณัฐชัย ไชยรัตน์, 2550, น. 59) แนวคิดของความยั่งยืนปรากฏในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลในทางปฏิบัติระดับท้องถิ่นกลับไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมากเป็นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเฉพาะหน้าและเป็นในเชิงรับมือ รวมถึงไม่มีการตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมดังเช่นเกาะเชจู แม้จะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ดีในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนมากขึ้น เห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ชาติที่จัดทำขึ้นในช่วงรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (ค.ศ. 2014-2023) ที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนโดยอาศัยบทบาทของเอกชนในการร่วมพัฒนา ในส่วนของภูเก็ตรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายให้ภูเก็ตเป็นเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และธุรกิจเพื่อสังคม (social economy) ในฐานะเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและการกระจายรายได้ โดยให้ภูเก็ตเป็นจังหวัดนำร่องในการจัดตั้งบริษัทประชารัฐสามัคคี รวมไปถึงมีโครงการภูเก็ต สมาร์ท ซิตี้ (Phuket Smart City) ที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ภูเก็ต สมาร์ท บัส (Phuket Smart Bus) แต่ทั้งสองโครงการก็ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและส่งผลในวงจำกัด

จะเห็นว่า รัฐบาลของทั้งสองประเทศต่างเป็นผู้กำหนดทิศทางความเป็นไปและพื้นที่ขอบข่ายของการพัฒนาโดยที่ประชาชนไม่มีสิทธิมีเสียงหรือได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทร่วมกับรัฐในการพัฒนาอย่างที่เหมาะสม อย่างไรก็ดี กรณีของเกาะเชจูในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากพลังของประชาชน ผลกระทบในเชิงลบของการพัฒนายาใต้ Jeju Special Law ตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 2010 ซึ่งเป็นช่วงที่ผลกระทบจากนโยบายการเปิดเสรีเกาะเชจูปรากฏอย่างชัดเจนในพื้นที่ต่าง ๆ ของเกาะนำไปสู่การประท้วงอย่างหนักของประชาชนต่อการพัฒนาที่ไม่สมดุลและเปิดกว้างมากเกินไปต่อนักลงทุนต่างชาติ และ

เกิดการเรียกร้องการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน เป็นผลให้จังหวัดเซจูต้องแก้ไขแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเซจูอย่างกะทันหันในปี ค.ศ. 2017 ในระหว่างการดำเนินการตามแผนฉบับที่สอง (ค.ศ. 2012-2021) เพื่อปรับวิสัยทัศน์ของการพัฒนาที่คำนึงถึงการเติบโตอย่างยั่งยืนและสมดุลมากขึ้น ชะลอการผ่อนคลายกฎระเบียบและกำหนดมาตรการด้านการลงทุนที่เข้มงวดขึ้นเพื่อลดความร้อนแรงของการลงทุนจากต่างประเทศ เกาะเซจูจึงก้าวไปสู่บริบทใหม่ที่เน้นการพัฒนาเติบโตอย่างสมดุลมากขึ้นภายใต้แรงผลักดันจากประชาสังคม อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาเดียวกันเกาะกูเก็ทก็ได้รับผลกระทบจากการเร่งรัดพัฒนาด้วยเช่นกัน แต่ภาคประชาสังคมในกูเก็ทมิได้ตื่นตัวและรวมตัวกันเข้มแข็งจนนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงของนโยบายการพัฒนาดังเช่นในกรณีของเกาะเซจู ในขณะที่การตอบสนองต่อเสียงของประชาชนของทางจังหวัดเซจูและกูเก็ทก็แตกต่างกัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

6.1.2 การวิเคราะห์ในส่วนของสาระและการดำเนินงานของนโยบาย (Content)

เกาะเซจูมีการดำเนินการพัฒนาที่มีความชัดเจนมากกว่าเกาะกูเก็ทด้วยการออกกฎหมายและตั้งสถาบันขึ้นมารองรับนโยบายการพัฒนา ส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องและมีเครื่องมือที่ดีในการจัดการด้านการพัฒนา การเปิดเสรีของเกาะเซจูจึงดำเนินไปอย่างเข้มข้น แม้กระนั้นการดำเนินนโยบายการพัฒนาของเกาะทั้งสองต่างก็ก่อให้เกิดคำถามถึงความยั่งยืน เนื่องจากทั้งสองเกาะต่างก็เร่งรัดการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่มีการควบคุมอย่างเหมาะสม

ผลจากวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียในปี ค.ศ. 1997 รัฐบาลเกาหลีใต้เปิดเสรีอย่างเข้มข้นในปี ค.ศ. 2002 ด้วยการบังคับใช้กฎหมายพิเศษว่าด้วยเซจูเมืองเสรีนานาชาติ (Jeju International Free City Special Act: 제주국제자유도시특별법) หรือชื่อย่อว่า “Jeju Special Law” ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีเป้าหมายพิเศษ เพื่อการพัฒนาโดยเฉพาะ (development-oriented law) เนื่องจากมีเนื้อหาเปิดเสรีทางเศรษฐกิจอย่างขนานใหญ่ในจังหวัดเซจูด้วยการลดกฎระเบียบ (deregulation) และการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลาย รวมไปถึงกำหนดภาระหน้าที่ของจังหวัดเซจูอย่างชัดเจนว่าต้องดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจ Jeju Special Law จึงเป็นการปลดล็อกข้อจำกัดต่าง ๆ ทางกฎหมายเพื่อเอื้อต่อการเปิดเสรีและดึงดูดการลงทุน ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดเซจูได้อาศัยอำนาจของกฎหมายดังกล่าวออกนโยบายยกเว้นวีซ่าให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังเกาะเซจูตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 นอกจากนั้น การพัฒนาเกาะเซจูยังถูกกำหนดทิศทางด้วยแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว ซึ่งจัดทำขึ้นโดยจังหวัดโดยคำนึงถึงผลลัพธ์และเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์ Comprehensive Plan for Jeju Free International City แผนแรกเริ่มออกใช้ในช่วงปี ค.ศ. 2003-2011 ซึ่งแม้จะไม่ใช่แผนพัฒนาฉบับแรกของเซจูแต่เป็นแผนที่มีการวางเป้าหมายอุตสาหกรรมและมีรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ ชัดเจน แผนยุทธศาสตร์ฉบับที่สอง (ค.ศ. 2012-2021) ได้ตั้งเป้าหมายส่งเสริมการลงทุนจากประเทศจีนมากขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนที่ถือครองอสังหาริมทรัพย์สามารถพำนักอาศัยในเกาะระยะยาว แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเซจูที่เปิดกว้างอย่างยิ่งต่อนักท่องเที่ยวและนักลงทุนชาวจีนเช่นนี้มีเป้าหมายเพื่อดึงดูดการลงทุนมายังพื้นที่ต่าง ๆ ในเกาะ ทำให้ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2012 การลงทุนและนักท่องเที่ยวจากจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้นและเกิดโครงการพัฒนาจำนวนมาก ซึ่งขยายตัวไปในพื้นที่อ่อนไหวจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอยู่อาศัยของผู้อยู่อาศัยในเกาะ อย่างไรก็ตาม ด้วยแรงกดดันจากประชาสังคมส่งผลให้แผนพัฒนาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 เป็นต้นมามีทิศทางที่เน้นการเติบโตอย่างสมดุลและคำนึงถึงการเติบโตอย่างยั่งยืนมากขึ้น

ความชัดเจนอีกประการในกรณีของเกาะเซจูคือ การตั้งสถาบันขึ้นมาดูแลรับผิดชอบโครงการพัฒนาในจังหวัด รัฐบาลได้อาศัยอำนาจของ Jeju Special Law ก่อตั้งองค์กรรัฐวิสาหกิจที่เข้มแข็งอย่าง Jeju Free International City Development Center (JDC) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ (national public corporation หรือ government-sponsored organization) มีหน้าที่ตั้งแต่กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา ส่งเสริมการลงทุนและร่วมลงทุนกับเอกชนในโครงการขนาดใหญ่ในเกาะเซจู ไม่ว่าจะเป็น tourist complex คาสีโน สวนสนุก สวนอุตสาหกรรมโอที โรงเรียนนานาชาติ โรงแรม ที่พักอาศัย ร้านค้าปลอดภาษี ฯลฯ ครอบคลุมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การศึกษา การรักษาสุขภาพ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี โครงการร่วมทุนเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของการพัฒนาที่เป็นการร่วมลงทุนระหว่างรัฐบาลและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่มีมาช้านานในเกาหลีใต้ ดังเช่นในกรณีของจองมุนรีสอร์ท (Jungmun Resort) ของเกาะเซจูในยุคทศวรรษที่ 70 โดยรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ของรัฐ (ในกรณีนี้คือองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาหลีใต้) จะเป็นผู้จัดเตรียมพื้นที่และสาธารณูปโภคพื้นฐานและแบ่งขายให้กับเอกชนเป็นล็อตใหญ่เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

การตั้งสถาบันขึ้นมารองรับนโยบายด้วยการออกกฎหมายพิเศษและตั้งองค์กรเพื่อดำเนินการพัฒนาอย่าง JDC ตลอดจนการมีความต่อเนื่องของนโยบายด้วยแผนยุทธศาสตร์ที่มีทิศทางและรายละเอียดชัดเจน ส่งผลให้เกิดการลงทุนและการไหลหลั่งของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะช่วงหลังปี ค.ศ. 2012 ถือได้ว่าการเติบโตเป็นไปตามเป้าประสงค์ของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ประเด็นการให้บทบาทกับเอกชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาก็เป็นที่น่าจับตามอง การอาศัยบทบาทของ JDC ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรเป็นเป้าหมาย ส่งผลให้โครงการพัฒนาจำนวนหลายแห่งของ JDC เกิดปัญหาขัดแย้งกับคนในพื้นที่และถูกตั้งคำถามเรื่องความยั่งยืน แม้แต่โครงการเพื่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนในปัจจุบัน เช่น การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานลมของเชจูก็ยังคงอาศัยความร่วมมือจากเอกชน โดยเฉพาะ Korea Electric Power Corporation (KEPCO) ซึ่งเป็นบริษัทผลิตไฟฟ้าที่แทบจะผูกขาดการผลิตไฟฟ้าทั้งหมดในเกาหลีใต้และความอยู่รอดของบริษัทก็ยังขึ้นอยู่กับการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานฟอสซิลในแบบดั้งเดิม

สำหรับสาระและการดำเนินงานของนโยบายการพัฒนาของเกาะภูเก็ตนั้น จวบจนปัจจุบันเกาะภูเก็ตก็ยังไม่ได้เป็นเป้าหมายของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้นดังเช่นในกรณีของเกาะเชจู การริเริ่มแนวคิดเปิดเสรีทางเศรษฐกิจหรือการกำหนดให้ภูเก็ตเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวในอดีตโดยเฉพาะในช่วงรัฐบาลทักษิณ ไม่ได้รับการสานต่อในรัฐบาลต่อมา แม้กระทั่งโครงการเมกะโปรเจกต์พัฒนาอ่าวภูเก็ตมูลค่านับแสนล้านในช่วงรัฐบาลดังกล่าวก็แสดงถึงความพยายามของรัฐบาลที่มุ่งใช้ทรัพยากรของภูเก็ตในการยกระดับการแข่งขันของประเทศภายใต้โลกาภิวัตน์ รวมไปถึงความพยายามในการดึงดูดการลงทุนและให้บทบาทกับเอกชนในการพัฒนา ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการกำหนดให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ อพท. ซึ่งเป็นองค์กรแสวงหาผลกำไร ทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการเมกะโปรเจกต์ดังกล่าวภายใต้ข้ออ้างเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและความเป็นอิสระในการสร้างนวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในท้องถิ่น โดย อพท. ได้เตรียมแสวงหาการร่วมทุนจากต่างชาติและเตรียมขอมติ ครม. ให้ประกาศอ่าวภูเก็ตเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หรืออาจจะทั้งจังหวัดหากเป็นไปได้ และอ้างว่าพื้นที่รอบอ่าวมีความเชื่อมโยงโทรมจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จุดยืนของ อพท. ดังกล่าวปลุกกระแสต่อต้านจากคนภูเก็ตจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจในองค์กรของรัฐบาล ซึ่งประชาชนมองว่าควรมีหน้าที่อนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง หากแผนการพัฒนาเกาะภูเก็ตภายใต้ อพท. ได้เกิดขึ้นจริง อพท. อาจจะมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ คล้ายคลึงกับ JDC ของเกาะเชจูก็เป็นได้

อย่างไรก็ดี แม้ความพยายามในการวางรากฐานเชิงสถาบันให้กับการพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จในช่วงของรัฐบาลทักษิณ แต่ในช่วงเวลาต่อมารัฐบาลไทยก็แสวงหาความร่วมมือกับเอกชนมากขึ้น เช่น การเปิดให้โรงงานกำจัดขยะของเอกชนที่มีเทคโนโลยีที่เน้นความยั่งยืนเข้าร่วมดำเนินการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ภูเก็ต การแสวงหาความร่วมมือกับเอกชนมีความชัดเจนในช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยรัฐบาลมุ่งเน้นพัฒนาภูเก็ตในแนวทางของความยั่งยืนภายใต้กลยุทธ์การผสมผสานความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงกลายเป็นโอกาสใหม่ให้กับเอกชนในการแสดงบทบาทและร่วมลงทุนในโครงการที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน เนื่องจากโครงการเหล่านี้ต้องใช้เทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญซึ่งรัฐขาดแคลน ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีประหยัดพลังงาน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Technology) ดังจะเห็นได้จากกรณีของการก่อตั้งบริษัทประชารัฐรักสามัคคีภูเก็ตที่มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงบริษัทภูเก็ตพัฒนาเมืองซึ่งกำลังมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาภูเก็ตไปสู่เมืองอัจฉริยะ ไม่ว่าจะเป็น smart bus การจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักท่องเที่ยว ฯลฯ อย่างไรก็ตามถึงความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวว่า อาจเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่มเอกชนบางกลุ่มเป็นผู้ร่วมพัฒนาซึ่งเปรียบเสมือนเป็นพลเมืองแถวหน้า ในขณะที่รัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับเสียงของประชาชนเท่าที่ควรในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

การอาศัยบทบาทของเอกชนทั้งในกรณีของเกาหลีใต้และของไทยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่รัฐไม่ได้เป็นผู้มีบทบาทแต่เพียงฝ่ายเดียว หากได้อาศัยภาคเอกชนในฐานะผู้ร่วมพัฒนาด้วย โดยเฉพาะในกรณีของเชจูที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มข้นของการเป็นหุ้นส่วนระหว่างรัฐและเอกชน ส่งผลให้การดำเนินการตามนโยบายและกระบวนการแปลงนโยบายไปสู่โครงการพัฒนาต่าง ๆ ในเกาะเชจูนั้นมีความสอดคล้องและเป็นเอกภาพอย่างสูง และสร้างผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบได้อย่างชัดเจน

สำหรับการวางแผนการพัฒนาในระยะยาวและความต่อเนื่องของนโยบายนั้น เมื่อเทียบกับเกาะเชจูซึ่งมีความชัดเจนโดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ รายละเอียดของโครงการต่าง ๆ รวมไปถึงงบประมาณอย่างครบถ้วนไว้ในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเกาะเชจูแล้ว แผนพัฒนาของเกาะภูเก็ตจะเน้นความเชื่อมโยงอย่างมากกับการริเริ่มของส่วนกลาง นับตั้งแต่สมัยรัฐบาลทักษิณที่มีนโยบายบริหารงานแบบบูรณาการโดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด (Chief Executive Officer: CEO) และมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด/จังหวัดในแบบบูรณาการ โดยที่แผนพัฒนาภูเก็ตจะต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน (กระบี่ พังงา ภูเก็ต) วิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัดอันดามันในช่วงเริ่มต้นปี ค.ศ. 2005 คือ “ศูนย์กลางท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลกและเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติ” ส่วนวิสัยทัศน์ของจังหวัดภูเก็ตในปี ค.ศ. 2007-2008 คือ “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2017, น. 20) ในปัจจุบันยังมีการกำหนดให้แผนพัฒนาเกาะภูเก็ตต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคใต้และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมไปถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รูปแบบความเชื่อมโยงเหล่านี้แสดงถึงการควบคุมแนวทางการพัฒนาจากส่วนกลางอย่างเป็นระบบแบบแผนภายใต้รัฐธรรมนูญ ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนนระหว่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดของเชจูและภูเก็ต คือ ในขณะที่แผนยุทธศาสตร์พัฒนาภูเก็ตมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนระดับประเทศและพึงพาการริเริ่มจากส่วนกลาง แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเชจูมีความเป็นอิสระมากกว่า โดยจังหวัดมีอำนาจในการกำหนดและปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแนวทางพัฒนาอันเป็นผลมาจาก Jeju Special Law ที่เพิ่มอำนาจให้กับจังหวัด รวมไปถึงการที่จังหวัดเชจูได้ถูกยกระดับเป็นจังหวัดจัดการตนเอง ซึ่งจะได้กล่าวถึงในส่วนของการกระจายอำนาจต่อไป

สิ่งที่ขาดหายไปจากแผนพัฒนาของทั้งเกาะเชจูและเกาะภูเก็ต คือ การวางแผนป้องกันในเชิงรุกต่อผลกระทบในทางลบที่มาจากการเติบโตของการท่องเที่ยวและการลงทุน รวมไปถึงการรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง แม้กระนั้นในฝั่งของเชจูในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเริ่มเห็นแนวโน้มพัฒนาการของบทบาทประชาชนมากขึ้นในการวางแผนการพัฒนาของเชจูและเรียกร้องการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายเปิดเสรีในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชาวเชจู ประชาชนจึงกดดันจังหวัดในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะพรรคคัตค่านโครงการพัฒนาหลายแห่งส่งผลให้โครงการพัฒนาจำนวนมากต้องถูกชะลอหรือเป็นคดีความและเลิกกันไปในที่สุด นอกจากนั้นยังส่งผลไปถึงการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ด้วย โดยในปี ค.ศ. 2017 จังหวัดเชจูได้ประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์ฉบับปรับปรุงแก้ไขอย่างกะทันหันโดยอ้างเหตุผลเพื่อลดผลกระทบของการพัฒนา ในแผนฉบับปรับปรุงได้เพิ่มคำว่า “การอยู่รวมอย่างยั่งยืน” หรือ “sustainable coexistence” ไว้ในวิสัยทัศน์ของแผนและถอยห่างจากยุทธศาสตร์การพัฒนาในแบบเดิม ความเปลี่ยนแปลงนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของพลังอำนาจในการต่อรองของภาคประชาชนในการผลักดันการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในกรณีของภูเก็ต ที่รัฐบาลไทยยังคงเป็นผู้เล่นสำคัญแต่เพียงผู้เดียวในการกำหนดทิศทางของการพัฒนา

6.1.3 การวิเคราะห์ในส่วนของผลลัพธ์ของนโยบาย (Consequence)

การที่เกาะเชจูและภูเก็ตกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของรัฐบาลในการสร้างรายได้เข้าประเทศ ส่งผลให้ทั้งสองเกาะมีการเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะเกาะเชจูที่มียุทธศาสตร์เปิดเสรีทางเศรษฐกิจด้วย Jeju Special Law ภายใต้การเป็นจังหวัดปกครองตนเองซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างมาก มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมท้องถิ่น (Gross Regional Domestic Product: GRDP) ของเกาะเชจูเพิ่มขึ้นจาก 8.7 ล้านล้านวอน หรือราว 2.4 แสนล้านบาทในปี ค.ศ. 2006 เป็น 20.3 ล้านล้านวอน หรือราว 5.6 แสนล้านบาท ในปี ค.ศ. 2019 หรือเพิ่มขึ้นเกือบสามเท่า ในส่วน GRDP ต่อหัวก็เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว จากที่เมื่อปี ค.ศ. 2006 อยู่ที่ 16 ล้านวอน (4 แสนบาทโดยประมาณ) เพิ่มขึ้นเป็น 30 ล้านวอน (8 แสนบาทโดยประมาณ) ในปี ค.ศ. 2018¹ ในส่วนของจังหวัดภูเก็ตก็มีการเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน สถิติในปี ค.ศ. 2014 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (Gross Provincial Product: GPP) มีมูลค่าเกือบ 1.4 แสนล้านบาท ในขณะที่ GPP ต่อหัวของภูเก็ตในปี ค.ศ. 2019 อยู่ที่ 428,351 บาท ซึ่งสูงที่สุดในภาคใต้และสูงเป็นอันดับ 7 ของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) การเติบโตของภูเก็ตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเห็นได้ชัดเจนจากการเติบโตของ GPP ด้านการท่องเที่ยว (ที่พักและร้านอาหาร) ซึ่ง

¹ ใช้เครื่องมือคำนวณจากเว็บไซต์ <https://kosis.kr/>

เติบโตขึ้นกว่าเท่าตัวภายในเวลาไม่กี่ปี จากราว 5 หมื่นล้านบาทในปี ค.ศ. 2014 เป็นมากกว่า 1 แสนล้านบาทในปี ค.ศ. 2018 นอกจากนั้นภูเก็ตยังมี GPP ด้านการท่องเที่ยวสูงที่สุดในบรรดาเมืองชายหาดทั้งหมดในประเทศไทย (C9 Hotelworks, May 2020) อย่างไรก็ดี แม้เกาะทั้งสองมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงกลายเป็นเกาะที่มีชื่อเสียงในระดับโลก แต่ในอีกด้านหนึ่ง การเติบโตของการท่องเที่ยวก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความยั่งยืนในหลายมิติ

1) ผลกระทบต่อความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ

แม้เศรษฐกิจในเกาะทั้งสองจะเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่การเติบโตดังกล่าวกลับสร้างผลประโยชน์มหาศาลให้กับกลุ่มทุนภายนอกเกาะ กรณีของเกาะเชจูนั้น ที่ดินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอันดับต้น ๆ ล้วนตกเป็นของคนภายนอกเกาะ เศรษฐกิจในเกาะพึ่งพาเงินทุนจากจีนเป็นอย่างสูง เช่นเดียวกับเกาะภูเก็ตที่โรงแรมขนาดใหญ่และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทวิลล่าสำหรับโดยมากเป็นของกลุ่มทุนต่างชาติหรือร่วมลงทุนกับต่างชาติ ภูเก็ตยังเป็นแหล่งฟอกเงินผิดกฎหมายของนักลงทุนและนักธุรกิจ นอกจากนั้น เศรษฐกิจที่พึ่งพิงการท่องเที่ยวอย่างสูงซึ่งมีความผันผวนไปตามฤดูกาลและสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกก็ทำให้ผู้คนทั้งสองเกาะตกอยู่ในความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 เป็นต้นมา แม้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของเกาะทั้งสองจะสูงกว่าการเติบโตโดยเฉลี่ยของประเทศ แต่ผลกระทบจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบางปีก็ส่งผลกระทบรุนแรงจนทำให้อัตราการเจริญเติบโตในปีนั้น ๆ ของทั้งสองเกาะต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของทั้งประเทศหรือเติบโตในอัตราติดลบได้ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ทางการเมืองของไทย วิกฤตความสัมพันธ์ระหว่างเกาหลีใต้กับจีนจากกรณีระบบต่อต้านขีปนาวุธ ภัยพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิ และล่าสุดคือการระบาดของโรค COVID-19 จึงอาจกล่าวได้ว่า เศรษฐกิจของทั้งสองเกาะที่พึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นอย่างสูงนั้นมีความเปราะบาง ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและผันผวนไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ

ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาของรัฐที่มีก้ำกึ่งความกินดีอยู่ดีของประชาชนนั้นก็ได้เป็นจริงเสมอไป ปัจจุบันจังหวัดเชจูมีสัดส่วนของแรงงานนอกระบบสูงที่สุดและยังมีอัตราค่าจ้างต่ำที่สุดในเกาหลีใต้ วิสัยทัศน์ที่อ้างในการเปิดเสรีที่หวังจะให้คนท้องถิ่นกินดีอยู่ดีมีความมั่นคงจึงถือว่าไม่ประสบความสำเร็จ (박소희, 2021, November) สถานการณ์ของแรงงานในภูเก็ตก็คล้ายคลึงกัน ชีวิตของแรงงานจำนวนมากขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและมีแรงงานนอกระบบที่ไร้ความมั่นคงและหลักประกันในชีวิตจำนวนมาก ในจำนวนแรงงานที่มีงานทำทั้งหมดในภูเก็ต มีเพียงร้อยละ 28.7 ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ของแรงงานก็ค่อนข้างสูง แรงงานกว่า 1 ใน 4 ทำงานมากกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนผู้ที่ทำงานเกิน 50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีถึงร้อยละ 13 ของแรงงานที่มีงานทำทั้งหมด (สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต, 2563, น. 12) นั่นหมายความว่า แรงงานจำนวนมากในภูเก็ตมีสวัสดิภาพที่ไม่ดีนัก

ข้อแตกต่างระหว่างเกาะเชจูกับภูเก็ต คือ แม้เกาะเชจูจะพึ่งพาการท่องเที่ยวสูงเช่นเดียวกับภูเก็ตแต่ก็พึ่งพาดุลาท่องเที่ยวในประเทศไม่น้อย สถิติในปี ค.ศ. 2021 ซึ่งอยู่ในช่วงโควิด-19 จำนวนนักท่องเที่ยวในเกาะเชจูยังมีมากกว่า 12 ล้านคน โดยร้อยละ 99 เป็นนักท่องเที่ยวในประเทศ (FOCUS Asia Pacific, 2022) ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวในภูเก็ตลดลงเหลือเพียง 5 ล้านคนในปี ค.ศ. 2020 และคำนวณว่า 1.5 ล้านคนเท่านั้นที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย (Bangkok Post, 2020, 22 July) ข้อแตกต่างระหว่างเกาะเชจูและภูเก็ตอีกประการ คือ อุตสาหกรรมเกษตรยังมีความสำคัญมากในเชจูด้วยการส่งเสริมอย่างจริงจังของรัฐบาล แม้เชจูจะเป็นเกาะเล็ก ๆ แต่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในเกาะเชจูคิดเป็นกว่าร้อยละ 7.7 ของที่ผลิตได้ทั้งหมดในประเทศในปี ค.ศ. 2018 จึงถือได้ว่าเกาะเชจูเป็นพื้นที่ที่ทำการเกษตรอย่างเข้มข้น (Investkorea, 2020) ในขณะที่การเกษตรในภูเก็ตนั้นยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา จากสถิติในปี ค.ศ. 2017 การผลิตในภาคการเกษตรคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ทั้งหมด (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2021, น. 109) ส่วนพื้นที่เพาะปลูกเกือบทั้งหมดในเกาะทุ่มไปกับการปลูกยางพาราเพียงชนิดเดียว (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563)

2) ผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิถีชีวิต

การเติบโตของการท่องเที่ยวและการลงทุนได้ส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งในเกาะเชจูและเกาะภูเก็ต จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีจำนวนมหาศาลเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในเกาะ เกาะเชจูมีประชากรราว 6 แสนคน ส่วนภูเก็ตมีประชากรราว 4 แสนคน แต่ทั้งสองเกาะต้องแบกรับนักท่องเที่ยวที่เคยพุ่งสูงมากกว่า 15 ล้านคนต่อปีทั้งในกรณีของภูเก็ตและเกาะเชจู (FOCUS Asia Pacific, 2022) ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำไม่พอใช้ในฤดูแล้ง เกิดโครงการพัฒนาที่แปลก

แยกกับพื้นที่และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และยังก่อปัญหาสังคมมากมาย กรณีของเกาะเชจูนั้น ผู้คนในเกาะเริ่มไม่พอใจชาวจีนที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในเกาะเชจูจำนวนมาก อัตราการเกิดปัญหาอาชญากรรมอันเกิดจากชาวจีนพุ่งสูงขึ้นมาก ส่วนภูเก็ตก็กลายเป็นจังหวัดที่มีอาชญากรรมสูงที่สุดในภาคใต้ จากตัวชี้วัดอาชญากรรมปี ค.ศ. 2022 ของเว็บไซต์ NUMBEO ภูเก็ตมีค่าความปลอดภัยร้อยละ 55.59 ซึ่งต่ำกว่าเกาะท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย เช่น เกาะเชจูของเกาหลีใต้ (ร้อยละ 66.10) และเกาะโอกินาวาของญี่ปุ่น (ร้อยละ 78.61) สัดส่วนของแพทย์ต่อจำนวนประชากรของภูเก็ตก็อยู่ในระดับต่ำ และเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรน้อยที่สุดในภาคใต้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2021, หน้า 164-165) ในขณะที่ชาวเกาะเชจูพยายามต่อสู้เพื่อไม่ให้โรงพยาบาลที่แสวงหาผลกำไรเข้ามาเปิดให้บริการชาวต่างชาติในเกาะเชจู โดยเห็นว่าจะกระทบต่อสวัสดิการของตน

3) ผลกระทบต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

ทั้งเกาะเชจูและภูเก็ตต่างต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงมากขึ้น การเปิดเสรีเกาะเชจูก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วการควบคุม (reckless development) เกิดการแย่งชิงทรัพยากร มีการขยายโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ไปยังพื้นที่อ่อนไหวและมีความสำคัญทางนิเวศวิทยา ภูมิทัศน์ที่สวยงามถูกทำลายและส่งผลกระทบต่อผู้คนที่ย้ายมาอาศัยรอบพื้นที่จนเกิดเป็นกระแสต่อต้านโครงการอยู่บ่อยครั้ง เช่นเดียวกับภูเก็ตที่ต้องเผชิญกับปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เกิดการบุกรุกป่าและพื้นที่สงวนโดยนายทุนในหลายพื้นที่ มีการทุจริตในที่ดิน สปก.4-01 นำในคลองน้ำเสีย คุณภาพน้ำทะเลบางครั้งเกินค่ามาตรฐาน เนื่องจากระบบบำบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุมในหลายพื้นที่ ปัญหาเหล่านี้ช่วยยืนยันว่า นโยบายของรัฐบาลนั้นไม่มีการประเมินและคาดการณ์ถึงผลกระทบของการเติบโตที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมและสังคมของชุมชนในเกาะทั้งสอง

ดังนั้น การที่รัฐบาลของประเทศทั้งสองผลักดันการพัฒนาเกาะเชจูและภูเก็ตเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้เกิดการเร่งรัดพัฒนาเพื่อตึงเม็ดเงินจากการท่องเที่ยวและการลงทุน แผนพัฒนาเกาะทั้งสองจึงมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเชจู จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต แต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ในระยะหลัง เกาะเชจูก็มีความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นด้วยแรงผลักดันของประชาชน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของการกระจายอำนาจและพลังของประชาสังคมระหว่างเกาะเชจูและภูเก็ตซึ่งได้อภิปรายต่อไปนี้

6.2 การกระจายอำนาจของเกาะเชจูและภูเก็ต

ผลสำรวจของงานวิจัยนี้พบว่า ช่วงเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา แม้ทั้งสองเกาะต่างก็มีพัฒนาการของการกระจายอำนาจไม่ว่าจะในรูปแบบของจังหวัดปกครองตนเองของเชจูซึ่งเริ่มในปี ค.ศ. 2006 และการเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ระดับต่าง ๆ ในกรณีของภูเก็ต แต่ทั้งสองประเทศยังคงมีการกระจายอำนาจอย่างจำกัด ทั้งนี้เป็นผลจากเงื่อนไขสองประการของการกระจายอำนาจ นั่นคือ ปัจจัยทางการเมือง (political factors) ซึ่งเป็นเรื่องของเป้าหมายและจุดประสงค์ของการกระจายอำนาจระดับของการกระจายอำนาจ และบทบาทที่มอบให้กับท้องถิ่น ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยในเชิงองค์กร (organizational factors) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากร อำนาจและขีดความสามารถในการบริหาร การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ฯลฯ

6.2.1 ปัจจัยทางการเมือง (Political Factors)

กรณีของเกาหลีใต้ รัฐบาลในส่วนกลางยังคงควบคุมท้องถิ่นผ่านองคาพยพของหน่วยงานราชการและการจัดสรรงบประมาณ แม้ว่าจะมีการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังเกาะเชจูเป็นจำนวนมากแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม การยกสถานะจังหวัดเชจูให้เป็นจังหวัดปกครองตนเองพิเศษ (Jeju Special Self-Governing Province: JSSGP) เป็นการริเริ่มจากส่วนกลางโดยมีจุดประสงค์เพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจเป็นการเฉพาะ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร กระตุ้นการค้าการลงทุน และเพื่ออำนวยความสะดวกในการไหลลื่นของผู้คนและเงินทุน (JSSGP, 2017) จึงถือเป็นการกระจายอำนาจเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ นักวิชาการจึงวิจารณ์ว่าเชจูยังไม่ใช่ว่าจังหวัดปกครองตนเองอย่างแท้จริงและไม่ได้ยึดถือความมั่นคงยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและประชาชนเป็นสำคัญ ส่วนกรณีของประเทศไทย ในช่วงทศวรรษที่ 90 ซึ่งถือเป็นยุคทองของการกระจายอำนาจ มีความพยายามในการเสริมสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยึดโยงกับประชาชน ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากการเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ แต่เนื่องจากการกระจายอำนาจไปยังราชการส่วนท้องถิ่นเป็นการรวมขอมกันในส่วนกลาง จึง

มีการกระจายอำนาจแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ แม้จะส่งผลดีต่อภูเกิดในประเด็นของการยึดโยงกับประชาชนมากขึ้นแต่ก็ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของการบริหารงานในจังหวัดซึ่งอำนาจส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด (ราชการส่วนภูมิภาค) ซึ่งเป็นเสมือนแขนขาของระบบราชการส่วนกลาง

6.2.2 ปัจจัยเชิงสถาบัน (Organizational Factors)

กรณีของเกาหลีใต้ แม้ JSSGP จะได้รับการถ่ายโอนภารกิจจำนวนมากจากส่วนกลาง เช่น การดูแลเขตสงวนและอุทยาน และการรักษาความสงบปลอดภัยของเมือง แต่โดยมากเป็นไปเพื่อความคล่องตัวในการบริหารในฐานะเป็นเมืองเศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนี้ แม้ JSSGP จะมีการเลือกตั้งผู้ว่า และสภาจังหวัด แต่โครงสร้างการบริหารถูกออกแบบให้รวบอำนาจไว้ที่ศาลากลางจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) และลดทอนการกระจายอำนาจไปยังท้องที่ต่าง ๆ ในจังหวัด กรณีตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งนายอำเภอและนายกเทศมนตรีที่เคยมีมาแต่เดิมถูกเปลี่ยนเป็นระบบแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าฯ ก็มาจากการแต่งตั้งจากส่วนกลาง เป็นผลให้ส่วนกลางสามารถจับตาการทำงานของผู้ว่าฯ ที่มาจากการเลือกตั้งผ่านทางรองผู้ว่าฯ ยิ่งไปกว่านั้น การกระจายอำนาจทางการคลังก็ยังคงอยู่ในระดับต่ำโดยค่าความเป็นอิสระทางการคลังของเชจูยังต่ำเมื่อเทียบกับอีกหลายจังหวัดของเกาหลีใต้ การมีส่วนร่วมในนโยบายของประชาชนก็ยังจำกัดอยู่มากแม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

ส่วนกรณีของประเทศไทย การบริหารราชการในส่วนท้องที่อื่นยังมีลักษณะรวมศูนย์ การถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางมายังจังหวัดยังมีน้อยมาก การบริหารการพัฒนาจำนวนมากจึงขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการส่วนกลาง เช่น การดูแลอุทยานแห่งชาติ ในขณะที่การบริหารจังหวัดมีทั้งหน่วยราชการส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แต่ อปท. ซึ่งได้รับอำนาจมาจากประชาชนก็ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำแผนพัฒนาหรือการใช้งบประมาณ การมีส่วนร่วมของประชาชนแม้จะถูกเน้นย้ำในแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ และในขั้นตอนปฏิบัติของรัฐ แต่ในความเป็นจริงประชาชนยังไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รวมไปถึงการประเมินผลการดำเนินการของรัฐ

ด้วยเงื่อนไขเหล่านี้จึงส่งผลให้การกระจายอำนาจเป็นอีกหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เหนี่ยวรั้งการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นทั้งในเชจูและภูเก็ต ในกรณีของเกาหลีใต้ที่แม้เชจูจะเป็นจังหวัดปกครองตนเอง แต่ก็ยังมีหลายแง่มุมที่ไม่ได้รับการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ส่วนกลางยังมีอำนาจในการควบคุมจังหวัดผ่านทางการบริหารงบประมาณและการบริหารราชการ เกาะเชจูยังคงพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางเป็นอย่างสูง รายได้ที่จัดเก็บในท้องถิ่นต้องงบประมาณประจำปีอยู่ที่ 1 ใน 3 ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่พึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ (Ki-bong Ko, 2020, น. 112) การกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นเล็ก ๆ ในจังหวัดก็ยังมีปัญหา รัฐบาลมุ่งสร้างความแข็งแกร่งของการบริหารภายในจังหวัดโดยยุบเขตการปกครองต่าง ๆ ซึ่งก่อนหน้านี้มีมากมายให้เหลือเมืองเพียงสองเมืองเท่านั้น คือ เมืองเชจูและเมืองชอลกวีโพ นายกเทศมนตรีของเมืองเหล่านี้ก็ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งไม่ได้เป็นการเสริมสร้างอำนาจของประชาชนในท้องถิ่นเท่าใดนัก โครงสร้างการบริหารในจังหวัดจึงค่อนข้างเป็นการรวมศูนย์ ส่งผลให้เกิดปัญหาเมื่อทางจังหวัดมีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คน แต่คนในท้องที่ขาดช่องทางในพื้นที่ของตนในการรับฟังปัญหา ส่วนทางจังหวัดก็มุ่งคำนึงถึงประโยชน์ของทางจังหวัดในภาพรวมมากกว่าผลกระทบในพื้นที่เล็ก ๆ ด้วยเหตุนี้การกระจายอำนาจของเกาหลีใต้จึงไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยประชาชนมีส่วนร่วมเท่าใดนัก

อย่างไรก็ดี ในอีกด้านหนึ่ง รูปแบบการปกครองตนเองของเกาะเชจูก็มีส่วนที่ส่งเสริมการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและยั่งยืนได้ เช่น การที่ JSSGP มีอำนาจในการออกกฎหมายได้เองเพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ในฐานะจังหวัดปกครองตนเองส่งผลให้จังหวัดสามารถเลือกควบคุมหรือส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ได้เอง เช่น อำนาจในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานคาสโนทำให้ JSSGP สามารถควบคุมจำนวนสถานคาสโนให้เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบในทางลบต่อชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งส่งผลให้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับเสียงของประชาชน นับตั้งแต่ราวปี ค.ศ. 2015 ประชาสังคมในเกาะเชจูเริ่มต่อต้านการพัฒนาที่ส่งผลเสียต่อท้องถิ่นอย่างเข้มข้น ส่งผลให้ผู้ว่าฯ ที่มาจากการเลือกตั้งต้องตอบสนองต่อกระแสสังคมและสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน แถลงการณ์ “Clean Jeju: 청정제주 송악산선언” ของผู้ว่าราชการจังหวัดเชจูที่เขาสองอักในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2020 ที่เป็นการประกาศว่า การพัฒนาต่อจากนี้จะเน้นความยั่งยืนและให้ความสำคัญกับประชาชนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการกระจายอำนาจในกรณีของเชจูก็ยังมีช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาสังคม เนื่องจาก

ระบบเลือกตั้งผู้ว่าฯ เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน กล่าวคือ ประชาชนสามารถเคลื่อนไหวได้โดยตรงต่อผู้ว่าฯ ที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชน

ส่วนกรณีของประเทศไทย การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รวมไปถึงการแบ่งเขตการปกครองเป็นพื้นที่เล็ก ๆ จำนวนมากและซ้ำซ้อนกัน ส่งผลต่อความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนา และไม่สามารถแก้ไขปัญหามีร่วมกันในเกาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นหน่วยการปกครองต่าง ๆ ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนยังถูกควบคุมโดยอำนาจจากส่วนกลางซึ่งมาจากการแต่งตั้ง ส่งผลต่อความเป็นอิสระในด้านการวางแผนการพัฒนาและงบประมาณ ตัวอย่างเช่น การสร้างโรงพยาบาลท้องถิ่นและจัดหาวัคซีนด้วยตัวเองของ อบจ.ภูเก็ต ซึ่งติดขัดระเบียบมากมาย นอกจากนั้น ภูเก็ตก็ยังอยู่ในสถานะเดียวกับเซบูที่ยังต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลางสูง รายได้ที่ภูเก็ตจัดเก็บเองนับได้ไม่ถึงร้อยละ 30 ของรายได้รวม ด้วยโครงสร้างการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารและปัญหาความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงปัญหาการไม่สามารถพึ่งพาตนเองในเชิงงบประมาณ จึงส่งผลในทางลบต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้การกระจายอำนาจในกรณีของภูเก็ตจึงส่งผลในทางลบต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่าการกระจายอำนาจในกรณีของเซบู

ตารางที่ 1

เปรียบเทียบผลของการกระจายอำนาจที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเซบูและภูเก็ต

การกระจายอำนาจกับการพัฒนาเกาะเซบูและเกาะภูเก็ต		
ตัวชี้วัด	เกาะเซบู	เกาะภูเก็ต
แผนพัฒนาของท้องถิ่นและกลไกการพัฒนาในท้องถิ่น	รัฐบาลได้ให้อำนาจ JSSGP เพื่อความคล่องตัวในการบริหารการพัฒนาเพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ มีการออกแบบให้ JDC ทำงานอย่างใกล้ชิดกับทางจังหวัด (JSSGP) มีการกำหนดให้ JSSGP มีหน้าที่ในการส่งเสริมการลงทุนและส่งเสริมภาคเอกชน ซึ่งภาระหน้าที่เหล่านี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย Jeju Special Law ส่งผลให้แผนพัฒนาของ JSSGP มีสาระเน้นไปที่แผนด้านเศรษฐกิจและการลงทุน	แผนพัฒนาภูเก็ตขึ้นอยู่กับส่วนกลางเป็นหลัก แม้ อปท.ในจังหวัดจะมีการจัดทำแผนพัฒนาของตนเองแต่ก็ถูกกำกับทิศทางโดยหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค (ส่วนกลาง) ยิ่งไปกว่านั้นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นยังถูกจำกัดอำนาจหน้าที่ด้วยระเบียบราชการต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อความคล่องตัวและศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งหลายในจังหวัด อีกทั้ง อปท.ในท้องถิ่นยังมีจำนวนมากจึงขาดเอกภาพในการบริหาร
การกระจายอำนาจและกลไกประชาธิปไตยในพื้นที่	จังหวัดมีอำนาจมากขึ้นในการจัดการตนเอง สภาจังหวัดแบ่งหน้าที่กันเป็นคณะกรรมการพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ แต่อำนาจยังคงรวมศูนย์อยู่ที่ผู้ว่าฯ ในท้องที่ต่าง ๆ ก็ถูกลดทอนความเป็นประชาธิปไตย ความแข็งแกร่งจากการรวมอำนาจของจังหวัดจึงส่งผลทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อการพัฒนา	การเกิดขึ้นของ อปท. ช่วยยกระดับความเป็นประชาธิปไตยและเสียงของประชาชนในพื้นที่ แต่เนื่องจาก อปท. ในภูเก็ตมีจำนวนมาก ทำให้มีขีดจำกัดในการแก้ไขปัญหา ในขณะที่ผู้ว่าฯ ยังมีอำนาจในการกำกับควบคุม อปท. จึงไม่มีหลักประกันว่าความต้องการของประชาชนในพื้นที่จะถูกนำไปพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนา
ความสามารถในการพึ่งตนเองของท้องถิ่น	JSSGP ยังคงพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางสูง และมีแนวโน้มจะพึ่งพามากขึ้นจากเป้าหมายที่สูงขึ้นในด้านสิ่งแวดล้อม (เป้าหมายสิ่งแวดล้อมอาจกลายเป็นเครื่องมือในการรวมอำนาจของส่วนกลาง)	จังหวัดยังคงพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางสูงมาก ทั้ง ๆ ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในการจัดการตนเอง งบประมาณที่ได้มาอย่างกะปริบกะปรอยและพิจารณาจากจำนวนประชากรที่ลงทะเบียนทำให้มีข้อจำกัดในการพัฒนา
แนวโน้มในอนาคต	ภาคประชาสังคมเรียกร้องให้มีการยุบ Jeju Special Law ซึ่งเน้นดึงดูดการลงทุนโดยไม่ใส่ใจผลกระทบ และให้จังหวัดมีอำนาจจัดการตนเองมากกว่านี้และมีอิสระในงบประมาณมากกว่านี้ให้สมกับชื่อจังหวัดปกครองตนเอง	ประชาสังคมในภูเก็ตเรียกร้องให้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่จังหวัดจัดการตนเอง ซึ่งรูปแบบการจัดการตนเองนั้นยังไม่ชัดเจนว่าอำนาจจะอยู่ที่ใดในจังหวัด และเสียงของประชาชนจะมีที่ทางอยู่ที่ใดของจังหวัดจัดการตนเอง

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้อภิปรายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจของเซบูไม่ได้ส่งผลบวกอย่างชัดเจนต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีปัญหาอยู่ที่การทำลายกลไกประชาธิปไตยในหน่วยปกครองท้องถิ่นเล็ก ๆ ที่ใกล้ชิดประชาชนและรวบอำนาจไว้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด นอกจากนั้น ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริงในด้านงบประมาณ อย่างไรก็ตาม ด้วยรูปแบบของจังหวัดปกครองตนเองที่เอื้อต่อความเป็นอิสระของการออกกฎระเบียบต่าง ๆ และการถ่ายโอนภารกิจมายังจังหวัดจำนวนมาก

รวมไปถึงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นช่องทางสำคัญในการแสดงออกถึงความต้องการของประชาชน การกระจายอำนาจในกรณีของเขมรจึงส่งผลในทางบวกต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่ากรณีของภูเก็ท ในขณะที่การกระจายอำนาจของภูเก็ทส่งผลในทางลบต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยอำนาจหน้าที่บริหารจำนวนมากยังอยู่ที่ส่วนกลางและหน่วยราชการส่วนภูมิภาค กลไกที่เป็นประชาธิปไตยที่ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับประสิทธิภาพของหน่วยงานในท้องถิ่นที่แบ่งพื้นที่อย่างยิบย่อยและซ้ำซ้อน หน่วยราชการที่มีอำนาจสูงในจังหวัดก็ไม่ได้ยึดโยงกับประชาชน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความมุ่งมั่นในการบริหารการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน จากประเด็นข้างต้นจึงมีความจำเป็นที่ทั้งสองเกาะต้องพัฒนาการให้อำนาจกับท้องถิ่นมากขึ้นและเปิดช่องทางให้ประชาชนมากขึ้นในการแสดงออกถึงความต้องการและปัญหาโดยเฉพาะในกรณีของไทย แต่การจะดำเนินการให้ได้ผลดีก็ขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งและการเสริมความแข็งแกร่งให้กับภาคประชาชนในพื้นที่ด้วยซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

6.3 พลั้งของภาคประชาสังคมในเกาะเชจูและภูเก็ท

การวิจัยนี้ได้สำรวจทุนทางสังคมในเกาะทั้งสองโดยใช้กรอบวิเคราะห์ของกระบวนการของทุนทางสังคม (ระบบคิดและวิธีปฏิบัติ) รวมไปถึงปัจจัยแวดล้อม และวัดผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการพิจารณาพัฒนาการของทุนทางสังคม การสร้างเครือข่าย และการส่งเสริมความร่วมมือที่สอดคล้องกัน จากการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมในเกาะเชจูมีความแข็งแกร่งและมีความต่อเนื่อง พร้อมที่จะแปรเปลี่ยนเป็นพลังในการผลักดันรณรงค์ต่าง ๆ ได้ ชาวเชจูมีความไว้วางใจและมีความกลมเกลียวกันดังคำกล่าวที่ว่า เกาะเชจูมี “ไร้สาม : Sammu” นั่นคือ ไม่มีขโมย ไม่มีประทุ และไม่มีขอลาน เนื่องจากตั้งแต่สมัยโบราณชาวเชจูเป็นคนขยัน ประหยัดอดออม และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้วยค่านิยมเหล่านี้จึงไม่มีขโมยและขอลาน เกาะเชจูยังมีประวัติศาสตร์อันยาวนานของการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ตั้งแต่ยุคจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นและยุคอำนาจนิยมภายหลังสงครามโลก รวมไปถึงการประท้วงต่อต้านนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลในช่วงต้นทศวรรษที่ 90 และการประท้วงโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในปัจจุบัน ความเคลื่อนไหวเหล่านี้ถือเป็นตัวอย่างของการทำงานของทุนทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีเป้าหมายชัดเจนร่วมกัน ส่วนของทุนทางสังคมของภูเก็ทนั้นก็มีความเป็นมาอันยาวนานเช่นกัน มีคำกล่าวที่ว่า ภูเก็ทเป็นเมืองที่มี “ข้าราชการที่ดี พระดี และผู้หญิงดี” ข้าราชการดี หมายถึง พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) พระดี คือ พระครูวิสุทธิวงศาจารย์ หรือหลวงพ่อดำ วัดฉลอง ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนภูเก็ท และผู้หญิงดี คือ ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ซึ่งเป็นแบบอย่างของผู้ที่รักชาติบ้านเมืองและเสียสละ (เทศบาลนครภูเก็ท, 2560) ยุคทองของดีบุกยังทำให้มีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมของคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งโดยมากมีศูนย์กลางอยู่ที่ศาลเจ้าที่เรียกกันว่า “อ๊าม” ภูเก็ทยังมีประวัติศาสตร์ของการประท้วงใหญ่ต่อต้านการทำเหมืองแร่ในทะเลและโรงงานถลุงแร่ในช่วงที่การท่องเที่ยวเริ่มมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดี ในช่วงที่ทั้งสองประเทศมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา จึงมีความจำเป็นที่ทุนทางสังคมจะต้องทำงานอย่างเป็นระบบทั้งในส่วนของการระบบคิดและวิธีปฏิบัติ ในขณะที่เกาะเชจูมีความต่อเนื่องของภาคประชาชนและการขับเคลื่อนมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน คนในเกาะเชจูโดยมากเป็นผู้ที่อยู่อาศัยแต่เดิม จึงส่งผลต่อจิตสำนึกหวงแหนพื้นที่ ประกอบกับมีการผลักดันภายใต้แนวคิดของความยั่งยืนและภายใต้เจตนารมณ์ร่วมของคนในพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น การประท้วงต่อต้านโครงการที่สร้างบดบังทัศนียภาพซึ่งถือเป็นประโยชน์ของส่วนรวม ในขณะที่เป้าหมายร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาของภาคประชาชนในภูเก็ทนั้นไม่ชัดเจนและไม่แข็งแกร่ง อันเนื่องมาจากประชากรในปัจจุบันของภูเก็ทที่มีความหลากหลาย มีแรงงานต่างถิ่นจำนวนมาก และเป็นแหล่งผลประโยชน์ของคนหลายหมู่เหล่า ในส่วนของการสร้างเครือข่ายนั้น เกาะเชจูมีกลุ่มองค์กรประชาสังคมจำนวนมาก มีการประสานเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ รวมไปถึงแสวงหาพันธมิตรทางนโยบายและใช้วิธีผลักดันและรณรงค์ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ในระดับประเทศ ยกตัวอย่างเช่น การประท้วงต่อต้านการเปิดโรงพยาบาลเอกชน แสวงหาผลกำไรในเกาะเชจู ในขณะที่ภูเก็ทนั้น การร่วมมือกันยังจำกัดอยู่เฉพาะในพื้นที่ภายใต้แกนนำในพื้นที่ กลุ่มองค์กรประชาสังคมไม่ได้มีการร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่นและสร้างเครือข่ายที่เหนียวแน่นเหมือนดังเช่นกรณีของเชจู การแสวงหาเครือข่ายในระดับประเทศและระดับโลกยังไม่เข้มข้นเท่าเชจู นอกจากนี้ ภาคประชาชนในภูเก็ทยังถูกจำกัดการมีส่วนร่วมในนโยบายและการประเมินผลการดำเนินการของรัฐ ในขณะที่ JSSGP เริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นต่อเสียงของประชาชน

ตารางที่ 2

เปรียบเทียบผลของทุนทางสังคมที่มีต่อความยั่งยืนระหว่างเกาะเชจูและภูเก็ต

ผลลัพธ์ของทุนทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน		
ตัวชี้วัด	เกาะเชจู	เกาะภูเก็ต
พัฒนาการของทุนทางสังคม	- ประชาชนชาวเชจูเกือบทั้งหมดเป็นคนเชื้อสายเกาหลี (homogeneous) และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเกาะมาแต่เดิม จึงมีจิตสำนึกสูงในการปกป้องท้องถิ่นของตนจากการพัฒนาที่ส่งผลเสียต่อเกาะเชจู - ประชาชนชาวเชจูมีประวัติศาสตร์อันยาวนานของการเรียกร้องความเป็นธรรมมาตั้งแต่สมัยภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น ต่อมามีการประท้วงเพื่อต่อต้านแผนการรวมชาติเกาหลีของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 90 มีการต่อต้านเขตเศรษฐกิจพิเศษเชจูถึงขนาดมีการปลิดชีวิตตัวเองเพื่อประท้วง	- ผู้อยู่อาศัยในภูเก็ตเป็นผู้อพยพมาจากที่อื่นมาตั้งแต่สมัยเมืองแร่รุ่งเรือง และมีแรงงานจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ประชากรจึงไม่ได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความซับซ้อนนี้ส่งผลในทางลบต่อจิตสำนึกร่วมในการปกป้องการพัฒนาที่ส่งผลเสียต่อภูเก็ต - มีเครือข่ายที่เหนียวแน่นของประชาชนเชื้อสายจีนในภูเก็ต - ประชาชนคนภูเก็ตมีประวัติศาสตร์ของการเรียกร้องความเป็นธรรม กรณีประท้วงโรงงานแทนทาลัม และมีการรณรงค์เรียกร้องจังหวัดปกครองตนเองมาหลายทศวรรษ
เครือข่ายประชาสังคมเพื่อผลักดันการพัฒนาอย่างยั่งยืน	- มีกลุ่มองค์กรภาคเอกชนจำนวนมากในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อม กลุ่มขับเคลื่อนสังคมต่าง ๆ รวมไปถึงกลุ่มเฉพาะกิจต่าง ๆ ที่รณรงค์คัดค้านเฉพาะเรื่อง - มีสมาคมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แข็งแกร่งที่มีความสนใจจับตาประเด็นสิ่งแวดล้อมไปด้วยในเวลาเดียวกัน มีมูลนิธิ Olle Trail ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีกลุ่มองค์กรอาชีพ เช่น สมาคมหญิงมหาย (Women Divers)	- ภูเก็ตมีกลุ่มองค์กรภาคเอกชนที่มีเป้าหมายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจำนวนไม่มาก การขับเคลื่อนเพื่อเป้าหมายยั่งยืนที่ชัดเจนยังมีน้อย - มีการก่อตั้ง “สภาประชาชนจังหวัดภูเก็ต” ซึ่งผลักดันการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเข้มข้น แต่ความสำเร็จในด้านการผลักดันนโยบายรัฐยังมีจำกัด - การขับเคลื่อนในประเด็นร่วมกันอย่างกว้างขวางมีน้อย แม้หลายท้องที่จะมีปัญหาคือเดียวกัน เช่น น้ำเสีย การจราจรติดขัด ฯลฯ ชัดเจนในกรณีเดียวคือเรื่องภูเก็ตปกครองตนเอง
การทำงานประสานกัน (synergy) ของเครือข่ายต่าง ๆ	องค์กรภาคประชาชนเชจูมีการรวมตัวกันเป็นภาคีภายในจังหวัด และมีเครือข่ายที่ร่วมรณรงค์ในระดับประเทศ เป็นผลให้การผลักดันเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลเป็นไปอย่างแข็งแกร่งและส่งผลกระทบในวงกว้าง และสามารถเป็นพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเชจูได้	- ภาคประชาชนในภูเก็ตไม่มีการรวมตัวกันอย่างชัดเจน ความสำเร็จยังจำกัดอยู่ในระดับพื้นที่เล็ก ๆ - การขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ ของเอกชนไม่ได้ถูกแปลงไปยังนโยบายของรัฐ เช่น การแยกขยะ

แม้ว่าในอดีต ทั้งสองเกาะจะมีความแข็งแกร่งของประชาชนในพื้นที่ในการรณรงค์เพื่อต่อต้านการพัฒนาที่นำผลประโยชน์ของคนหมู่มากในท้องถิ่นเข้าแลกกับผลกำไรของคนกลุ่มน้อย อย่างไรก็ตาม ด้วยพัฒนาการและบรรยากาศของประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องของเกาหลีใต้ จึงส่งผลให้ประชาชนมีความแข็งแกร่ง ชาวเชจูในปัจจุบันยังคงเคลื่อนไหวร่วมกันอย่างแข็งขันในหลากหลายประเด็นของการพัฒนา รวมไปถึงจับตามองนโยบายของรัฐบาลและจังหวัดที่ส่งผลกระทบต่อท้องถิ่น มีการประสานการทำงานทั้งในระดับแวนอนและแนวตั้ง มีเครือข่ายร่วมในระดับประเทศที่แข็งแกร่ง มีสื่อมวลชนที่พร้อมจะนำเสนอประเด็นต่าง ๆ สู่สาธารณชนในวงกว้าง จึงส่งผลให้ JSSGP จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทิศทางของแผนยุทธศาสตร์พัฒนาที่เน้นความยั่งยืนมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าความเคลื่อนไหวของประชาชนในเชจูสามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในท่าทีของรัฐแม้ว่าจะไม่สำเร็จไปทุกประเด็น ขณะที่ในภูเก็ต การเคลื่อนไหวร่วมกันในประเด็นการพัฒนายังมีจำกัด และมักจะเป็นการเคลื่อนไหวในพื้นที่เล็ก ๆ และในประเด็นจำกัด เช่น การต่อต้านการสร้างกำแพงคอนกรีตกันคลื่นทะเล หรือการเรียกร้องให้รัฐขึ้นค่าเช่าที่ดินซึ่งเอกชนขอเช่าในระยะยาว อย่างไรก็ตาม เริ่มมีสัญญาณที่ดีในการรวมตัวกันของภาคประชาชนทั่วทั้งจังหวัดภูเก็ตเพื่อจับตามองนโยบายรัฐและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนโยบายในวงกว้างในนาม “สภาพลเมืองภูเก็ต” แต่ยังคงไม่สามารถเทียบได้กับประชาชนในเชจูซึ่งมีความแข็งแกร่งและมีหลักคิดที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ทรัพยากรและการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ประชาสังคมในพื้นที่เชจูจึงส่งผลกระทบในเชิงบวกได้มากกว่าในกรณีของภูเก็ต สำหรับบทบาทของรัฐในการส่งเสริมภาคประชาชน ทั้งเชจูและภูเก็ตยังคงจำกัดการมีส่วนร่วมในนโยบายของภาคประชาชน ในขณะที่ประชาชนของทั้งสองเกาะเรียกร้องการมีส่วนร่วมในนโยบายมากขึ้นในฐานะเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจในกรณีของเชจูช่วยส่งเสริม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐมากกว่า เนื่องจากผู้ว่า ซึ่งมาจากการเลือกตั้งต้องรับแรงกดดันจากประชาชนโดยตรง

7. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยสามประการซึ่งได้แก่ นโยบายการพัฒนาของรัฐ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่ออธิบายสาเหตุของความแตกต่างของความสำเร็จของการพัฒนาอย่างยั่งยืนระหว่างเกาะเชจูและภูเก็ต ตามสมมติฐานที่ว่า ความแตกต่างกันของปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อผลลัพธ์ที่แตกต่างกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเกาะทั้งสองได้ ผลการวิจัยสรุปดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

สรุปการทำงานของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเชิงเปรียบเทียบ

การทำงานของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเชิงเปรียบเทียบ		
	เกาะเชจู	เกาะภูเก็ต
นโยบายของรัฐ	☹	☹
การกระจายอำนาจ	☹	☹
ประชาสังคมในพื้นที่	😊	☹
ผลลัพธ์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน	มีความสำเร็จปานกลาง	มีความสำเร็จต่ำ
อธิบายสัญลักษณ์: 😊 ส่งเสริม ☹ ยับยั้งหรือเป็นอุปสรรค ☹ มีทั้งสองด้านหรือไม่ชัดเจน		

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นโยบายรัฐส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อเกาะเชจูและภูเก็ต การกระจายอำนาจของเกาะเชจูไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างชัดเจน ในขณะที่การกระจายอำนาจของภูเก็ตค่อนข้างเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม พลัของประชาสังคมในเกาะเชจูส่งผลในทางบวกต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเกาะเชจูในขณะที่ประชาชนในภูเก็ตไม่ส่งผลบวกให้เห็นอย่างชัดเจน เมื่อวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการพิจารณาความต่าง (Method of Difference) ของมิลล์ ซึ่งมีหลักการว่าผลลัพธ์ที่แตกต่างกันของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเกาะทั้งสองนั้นมีสาเหตุจากปัจจัยบางตัวที่ทำงานแตกต่าง

กัน จึงสามารถอธิบายได้ว่าการที่เกาะเชจูมีแนวโน้มของการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าภูเก็ตนั้น มีปัจจัยที่สำคัญอยู่ที่การกระจายอำนาจและประชาสังคมในพื้นที่ เนื่องจากสองปัจจัยนี้มีการทำงานของปัจจัยที่แตกต่างกันระหว่างเกาะเชจูและภูเก็ต โดยการกระจายอำนาจของเกาะเชจูนั้นมีความก้าวหน้ามากกว่าภูเก็ต นอกจากนั้น ประชาสังคมก็มีความเข้มแข็งมากกว่าเกาะภูเก็ต ในขณะที่นโยบายของรัฐต่อเกาะทั้งสองนั้นไม่ได้เป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความแตกต่างได้ เนื่องมาจากนโยบายของรัฐทั้งสองมีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ มีทั้งด้านที่ส่งเสริมและหนุนเหนี่ยวนำการพัฒนาที่ยั่งยืน หรืออีกแง่หนึ่งก็คือ ความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนในเชิงเปรียบเทียบระหว่างเกาะเชจูและภูเก็ตนั้น มีปัจจัยสำคัญอยู่ที่การกระจายอำนาจและพลังของประชาสังคม

นอกจากนั้น การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการพิจารณาตัวแปรที่เกิดขึ้นควบคู่กัน (Method of Concomitant Variation) ยังช่วยตอกย้ำความสำคัญของตัวแปรการกระจายอำนาจและประชาสังคม กล่าวคือ การที่ตัวแปรในด้านการกระจายอำนาจและประชาสังคมในพื้นที่ของเกาะเชจูทำงานในเชิงบวกมากกว่าภูเก็ตนั้น สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มากกว่าของเกาะเชจู ทิศทางของการทำงานในเชิงบวกของสองตัวแปรดังกล่าวสอดคล้องกับความสำเร็จที่มากกว่าของเกาะเชจู ดังนั้น สองตัวแปรนี้จึงมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าของการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวในอีกแง่หนึ่งก็คือ การที่เกาะเชจูมีการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าภูเก็ต เป็นเพราะกลไกของการกระจายอำนาจของเชจูนั้นเอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่า ประชาสังคมก็มีความเข้มแข็งและมีการสร้างเครือข่ายที่ดีกว่านั่นเอง

8. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า นโยบายรัฐ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ล้วนส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาที่ยั่งยืนในเกาะเชจูและเกาะภูเก็ต หากปัจจัยเหล่านี้ทำงานในเชิงบวกมากเท่าใด ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของ การพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้นเท่านั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของการพัฒนาที่ยั่งยืนของ สองประเทศนั้น คือ การกระจายอำนาจและบทบาทของประชาชนในท้องถิ่น ในขณะที่นโยบายของรัฐมีส่วนทั้งสนับสนุนและเหนี่ยวนำ การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายสรุปได้ว่า ทั้งสองเกาะยังอยู่บนเส้นทางอันยาวไกลของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเกาะเชจูยังมีอุปสรรคอยู่ที่นโยบายของรัฐที่ยังไม่สามารถนำพาเชจูไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริงในปัจจุบัน รวมไปถึง การกระจายอำนาจที่แม้มีความก้าวหน้าในรูปแบบของจังหวัดจัดการตนเอง แต่ก็ยังไม่ใช้การให้อำนาจแก่ท้องถิ่นเพื่อให้ ประชาชนบนเกาะได้มีส่วนร่วมกำหนดทิศทางได้อย่างแท้จริง หากแต่มีประชาสังคมที่แข็งแกร่งซึ่งเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ชัดเจน ด้วย เหตุนี้ ความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนของเกาะเชจูจึงยังคงอยู่ระดับปานกลาง ในขณะที่เกาะภูเก็ตยังไม่มีปัจจัยใดที่ส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างชัดเจน โดยมีอุปสรรคใหญ่อยู่ที่การกระจายอำนาจที่ก่อให้เกิดหน่วยงานราชการมากมายและซ้ำซ้อน แต่ไร้ประสิทธิภาพ ส่วนกลางยังคงมีอำนาจในการกำหนดทิศทางของนโยบายโดยประชาชนแทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใน ยุทธศาสตร์การพัฒนา ในขณะที่ประชาสังคมยังมิได้มีการรวมตัวกันอย่างแข็งแกร่งเพื่อผลักดันประเด็นต่าง ๆ ให้สำเร็จ ปัจจัยเชิงลบเหล่านี้ส่งผลให้การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกาะภูเก็ตอยู่ในระดับต่ำ

เกาะเชจูเป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาที่ดูสวยงามจากภายนอกแต่เบื้องหลังยังมีปัจจัยหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อ การอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียวภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นโยบายที่เน้นส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและการร่วมทุน ระหว่างรัฐกับเอกชนรายใหญ่ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาถูกมองว่าเป็นความล้มเหลวและเป็นแนวทางที่ผิดพลาด ซึ่งแนวโน้มของ การพัฒนาภูเก็ตที่กำลังดำเนินไปในทิศทางเดียวกันกับเชจู ดังจะเห็นได้จากความพยายามของหลายรัฐบาลที่จะรื้อฟื้นโครงการ ขนาดใหญ่ในอ่าวภูเก็ตและมีแผนก่อสร้างคาสีโนของรัฐบาลที่แผ่มาในรูปแบบของศูนย์รวมความบันเทิงครบวงจรซึ่งรัฐบาลและจังหวัด ภูเก็ตกำลังผลักดันอยู่ในปัจจุบัน ไม่รวมถึงการที่รัฐบาลกำลังพิจารณาผ่อนคลายนโยบายจำกัดในการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของ ชาวต่างชาติ ในขณะที่หลายพรรคการเมืองได้ชูนโยบายส่งเสริมให้ภูเก็ตเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ด้วยเหตุนี้ ภูเก็ตควรอาศัย บทเรียนจากเกาะเชจูในการดำเนินนโยบายเปิดเสรีและส่งเสริมการลงทุนอย่างรอบคอบ มีแผนชัดเจนในการลดผลกระทบจาก การพัฒนา และในขณะเดียวกันควรมีการตั้งเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกร่วมในการรักษา สิ่งแวดล้อมไปด้วยควบคู่กัน

ในส่วนของการกระจายอำนาจ เกาะเซอเป็นตัวอย่างของการกระจายอำนาจที่ดูก้าวหน้ามากหากมองจากฉันทนา แต่ก็มีทั้งส่วนที่ก้าวหน้าและส่วนที่หน่วงเหนี่ยวการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับท้องถิ่น ส่วนที่ยังเป็นข้อด้อยคือยังไม่ได้ส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นย่อย ๆ แต่รวมอำนาจไว้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด เกาะเซอยังพึ่งพาตนเองไม่ได้ในเชิงงบประมาณ แต่ส่วนที่เป็นจุดเด่นคือจังหวัดมีอิสระสูงในการปรับเปลี่ยนนโยบายภายใต้การบริหารของผู้ว่าฯ ที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งต้องรับแรงกดดันจากประชาชนในฐานะเป็นฐานเสียง เมื่อเปรียบเทียบกรณีเกาะเซอกับเกาะภูเก็ตจะเห็นว่า ภูเก็ตมีประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นที่ดีอยู่แล้วในรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ นั่นคือ อบจ. อบต. และเทศบาล หากแต่รูปแบบดังกล่าวมีการแบ่งออกเป็นเขตย่อยและทำงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ด้วยเหตุนี้ ควรเสริมสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแข็งแกร่งขึ้นและมีประสิทธิภาพขึ้นด้วยการยุบหรือควมรวมเขตต่าง ๆ ส่งเสริมการทำงานอย่างมีบูรณาการระหว่างจังหวัดกับหน่วยการปกครองย่อย ๆ และส่งเสริมการปกครองตนเองของภูเก็ตในหลากหลายรูปแบบ เช่น เพิ่มอำนาจให้กับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสภาจังหวัด หรือส่งเสริมให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้ง มีการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางให้มากขึ้นและกำหนดให้ภูเก็ตสามารถออกกฎระเบียบต่าง ๆ ได้เอง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยไม่ต้องรอการตัดสินใจจากส่วนกลาง ยิ่งไปกว่านั้น ควรปรับปรุงความมีอิสระทางการคลังของภูเก็ต ซึ่งในปัจจุบันภูเก็ตพึ่งงบประมาณจากส่วนกลางค่อนข้างสูง แต่ภูเก็ตก็เป็นจังหวัดมีศักยภาพในการหารายได้สูง หากรัฐกำหนดสัดส่วนให้ภูเก็ตจัดเก็บรายได้เองและบริหารเองมากขึ้นก็อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นมากขึ้น

การกระจายอำนาจที่ดีจะช่วยส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่ความแข็งแกร่งของประชาสังคมก็จะเป็นเครื่องมือช่วยจับตามนโยบายของรัฐ ส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและส่งเสริมความยั่งยืนได้ เกาะเซอเป็นตัวอย่างที่ดีของความเข้มแข็งและการทำงานสอดคล้องประสานของเครือข่ายประชาชนซึ่งส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของนโยบายรัฐในทางที่ยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งถือเป็นตัวอย่างของการผลักดันจากล่างขึ้นบนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายรัฐ ภาคประชาสังคมในภูเก็ตจึงสามารถเรียนรู้จากเกาะเซอได้ ในปัจจุบันกลุ่มองค์กรประชาสังคมในภูเก็ตก็มีจำนวนไม่น้อย แต่ยังขาดการสร้างเครือข่ายที่มั่นคงและเหนียวแน่นทั้งในแนวราบและแนวตั้ง ดังเช่นประชาสังคมในเกาะเซอ นอกจากนี้ ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ภูเก็ตได้กำหนดทิศทางอนาคตของตนเองโดยมีประชาชนเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญเพื่อไม่ให้เกิดการปะทะกันระหว่างประชาชนและรัฐบาล ดังเช่นในกรณีของเกาะเซอซึ่งหลายครั้งนำไปสู่ความรุนแรงและก่อให้เกิดความรู้สึกในทางลบและส่งผลต่อความไว้วางใจกัน

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาเฉพาะสองพื้นที่คือ เกาะเซอและเกาะภูเก็ต แต่การศึกษาเปรียบเทียบโดยหยิบยกพื้นที่อื่น ๆ มาร่วมวิเคราะห์เปรียบเทียบอาจให้ภาพของเงื่อนไขการทำงานของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น เช่น เกาะโอกินาวาของญี่ปุ่น หรือเกาะอื่น ๆ ที่มีความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2562). *แผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2561 - 2565 ฉบับทบทวน*
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. จังหวัดภูเก็ต.
- ณัฐชัย ไชยรัตน์. (2550). แนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวบนพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติธรณีพิบัติสึนามิ: กรณีศึกษา หาดกมลา ตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies*, 5(2), 55-76.
- เทศบาลนครภูเก็ต. (2560, 29 มีนาคม). *เทศบาลนครภูเก็ตขอเชิญร่วมงานรำลึก ๑๐๔ ปี พระยารัษฎานุประดิษฐ์*.
<https://www.phuketcity.go.th/news/detail/2230>
- มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2557). *ภาคธุรกิจ เมืองภูเก็ต*. <https://www.tei.or.th/thaicityclimate/public/research-40.pdf>
- ศรินทร์ สัจจทอง และอารีย์ญา ถิรสัตยาพิทักษ์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา ณ ย่านเมืองเก่าภูเก็ต. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 15(1), 1-21.

- สถาบันไทยพัฒนา. (2558). *การประชุมสุดยอดแห่งสหัสวรรษ*. มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
<https://www.thaicr.com/2015/09/millennium-summit.html>
- สถาบันไทยพัฒนา. (2558). *การประชุม Earth Summit 1992 (Rio)*. มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
<https://www.thaicr.com/2015/09/earth-summit-1992-rio.html>
- สันติ บางอ้อ. (21 มิถุนายน 2456). สภาพพื้นที่กับการพัฒนาประเทศไทย: การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ตอนที่ 2. โพสต์ทูเดย์.
https://www.nesdc.go.th/images/content/data03_2-46.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550). *แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของ
 การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2550 - 2554*. [https://www.nesdc.go.th/article_attach/Book-
 cyan%20220851.pdf](https://www.nesdc.go.th/article_attach/Book-cyan%20220851.pdf)
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). *ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดภูเก็ต*. [https://www.opsmoac.go.th/phuket-dwl-files-
 422791791802](https://www.opsmoac.go.th/phuket-dwl-files-422791791802)
- สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต. (2563). *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร จังหวัดภูเก็ต ไตรมาสที่ 4 : ตุลาคม – ธันวาคม
 2562*. http://phuket.nso.go.th/images/new/inpkt_stat/labor_q4_62.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ฉบับพ.ศ. 2562*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11539
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566 – 2570*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11684&filename=index
- Achadhaya Chuenniran. (2020, 22 July). Phuket in big push to revive tourism. *Bangkok Post*.
<https://www.bangkokpost.com/business/1955371/phuket-in-big-push-to-revive-tourism>
- C9 Hotelworks. (2020, May). *Phuket Economic Review*. [https://www.c9hotelworks.com/wp-
 content/uploads/2020/05/phuket-economic-overview-2020-05.pdf](https://www.c9hotelworks.com/wp-content/uploads/2020/05/phuket-economic-overview-2020-05.pdf)
- Directorate-General for International Cooperation and Development European Commission (2016). *Supporting
 decentralisation, local governance, and local development through a territorial approach*. Publications Office of
 the European Union. <https://europa.eu/capacity4dev/file/32190/download?token=KDvjKUTr>
- FOCUS Asia Pacific. (2022, April 1). *South Korea: 99.6% of tourists in Jeju in 2021 were locals*. [https://focusgn.com/asia-
 pacific/south-korea-99-6-of-tourists-in-jeju-in-2021-were-locals](https://focusgn.com/asia-pacific/south-korea-99-6-of-tourists-in-jeju-in-2021-were-locals)
- Glass, Lisa-Maria & Newig, J. (2019). Governance for achieving the Sustainable Development Goals: How important
 are participation, policy coherence, reflexivity, adaptation and democratic institutions? *Earth System
 Governance Journal*, 2. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2589811619300308>
- Invest KOREA. (2020). Primary Industry. *Jeju*. <https://www.investkorea.org/jj-en/cntnts/i-1502/web.do>
- Jang, Hanbyeol & Thomas, Kimberley. (2021). On Being Loved to Death: The Tourism, Black Pig and Groundwater
 Nexus on Jeju Island, South Korea. *Global Water Forum*. [https://globalwaterforum.org/2021/10/01/on-being-
 loved-to-death-the-tourism-black-pig-and-groundwater-nexus-on-jeju-island-south-korea/](https://globalwaterforum.org/2021/10/01/on-being-loved-to-death-the-tourism-black-pig-and-groundwater-nexus-on-jeju-island-south-korea/)
- JSSGP. (2017). *Modified 2nd Comprehensive Plan Jeju Free International City*. Jeju Special Self-Governing Province.
- Kim, Seon-Pil. (2020). Mainland development policy in an autonomous subnational island jurisdiction: spatial
 development and economic dependence in Jeju, South Korea. *Island Studies Journal*, 15(1), 169-184.
- Ko, Ki-bong, Kang, Young-hoon and Hwang, Kyung-soo. (2020). Implications of Hometown Love Donation (Hometown
 Taxation) System to Jeju Island. *World Environment and Island Studies*, 10(3), 111-121.
http://islandstudies.net/weis/weis_2020v10/v10n3-2.pdf

Mercado, R., Páez, A., Scott, D. M., Newbold, B. & Kanaroglou, P. (2007). Transport policy in aging societies: An international comparison and implications for Canada. *The Open Transportation Journal*, 1, p. 1-13.

Open Development Thailand. (9 กรกฎาคม 2561). เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน.

<https://thailand.opendevdevelopmentmekong.net/th/topics/sustainable-development-goals/#ref-1854-14>

Yamada, K. (2017, 19 March). Jeju Island goes green as Chinese tourists go elsewhere. *Nikkei*.

<https://asia.nikkei.com/Business/Jeju-Island-goes-green-as-Chinese-tourists-go-elsewhere>

박소희. (2021, November 30). 제주특별법, 기고하고 아이러니한 법률... 아예 없애자. 제주투데이:

<http://www.ijejutoday.com/news/articleView.html?idxno=227265>

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

กฤษณา วิรุฬห์พจน์¹ และ คึกฤทธิ์ ศิลาลัย²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง baifern_ab@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง khukrit@ru.ac.th

The superleadership of school administrators based on opinions of teachers in Naresuan under the educational service area office Suphanburi

Kritsana Wirunpot¹, Khukrit Silalaiy²

¹ Master's degree student (Educational Administration), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, baifern_ab@hotmail.com

² Assistant Professor Ph.D., Lecturer Faculty of Education, Ramkhamhaeng University khukrit@ru.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: June 20, 2023

Revised: July 3, 2023

Accepted: July 3, 2023

คำสำคัญ

ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ

Keywords:

school administrators, leadership, superleadership

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 52 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

Abstract

This research aims to study and compare the superleadership of school administrators based on opinions of teachers in Naresuan under the educational service area office of Suphanburi. Classifications are by, educational level, work experience, and school size. The sample consists of 248 teachers in Naresuan under the educational service area office of Suphanburi in the academic year 2022. The research instrument is a questionnaire of 52 questions, the reliability level is 0.99 The data is analyzed in terms of Mean and Standard Deviation, Percentage, t-test technique, the one-way analysis of variance technique (One-Way ANOVA), and comparison the difference of average paired scores of Scheffe's method. Findings are as follows: 1) The superleadership of school administrators based on opinions of teachers in Naresuan under the educational service area office of Suphanburi. Overall, each of the dimensions were at high levels. 2) The opinions of teachers in Naresuan under the educational service area office of Suphanburi, classified by educational level, work experience, and school size have opinions on the superleadership of school administrators. Overall, each of the results from the classifications are different.

1. ที่มาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งเอกชน องค์กรวิชาชีพ บุคคลต่างประเทศ มาตรา 4 ระบุว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความจริงของงามของ บุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ให้สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล นโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้บริหาร และครู รู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพพหุวิทยาการ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี, 2565, น.ก)

ทั้งนี้ผู้นำหรือผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการนำองค์กรไปในทิศทางที่เหมาะสม ก้าวสู่ความสำเร็จตาม เป้าหมาย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานในสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำ ผู้กำกับดูแล ต้องมีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม ความคิดวิจารณ์ญาณ และความคิดสร้างงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานด้าน การศึกษาบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นผู้ชำนาญการทางการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (ชุดิมา พร เชาวนไฉ, 2562, น.13) การบริหารงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลในระดับต่าง ๆ ต้องมีภาวะผู้นำโดยการปลุกดันให้ผู้อื่นเห็นพร้อมด้วยความเต็มใจ และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ทำงานร่วมกัน ผู้บริหาร จะต้องมีความรู้ลักษณะภาวะผู้นำที่แตกต่างและสามารถสร้างผู้นำให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ ซึ่งการมีภาวะผู้นำในการนำตนเอง และ นำคนอื่นจนสร้างผู้นำให้เกิดขึ้นในองค์กรได้นั้น เรียกว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้ประสบความสำเร็จนั้น ควรใช้พฤติกรรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำในการบริหารงานตามแนวคิดของแมนซ์และซิมส์ (Manz & Sims, 1991, น. 33) โดยมีองค์ประกอบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำ (SuperLeadership) 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 3) ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) ด้านการสร้าง รูปแบบความคิดเชิงบวก 5) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ 6) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และ 7) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ซึ่งแนวคิดการบริหารจัดการโดยที่ผู้นำใช้ภาวะผู้นำเหนือผู้นำนั้น จะช่วยให้คนในองค์กรมีโอกาสได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้มีพลังในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี ต่อสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 32 แห่ง โดยแบ่งเป็น 4 สหวิทยาเขต ได้แก่ สหวิทยาเขตพุทไธสง สหวิทยาเขตสุพรรณกลีลา สหวิทยาเขตทวารวดี และสหวิทยาเขตนครสวรรค์ วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการ วิจัยภายในสถานศึกษาสังกัดสหวิทยาเขตนครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวน 8 แห่งด้วยกัน โดยแบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 แห่ง ขนาดใหญ่ จำนวน 2 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 2 แห่ง และขนาดเล็ก จำนวน 2 แห่ง จากความแตกต่างของขนาดสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารงานทุกฝ่ายของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อมีบริบทด้านขนาดสถานศึกษา และความพร้อม ด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษามาเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องย่อมมีวิธีในการบริหารแตกต่างกันไป ทั้งนี้หากครูที่ทำหน้าที่ในสถานศึกษาเห็น บทบาทและตัวอย่างจากผู้บริหารที่ดีแล้วนั้น ย่อมสะท้อนผลของการบริหารตลอดจนภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาได้ ซึ่ง

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา คือสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษานั้นสามารถแสดงเป็นแบบฉบับหรือแบบอย่างให้ครูนำไปเป็นแบบในการเป็นผู้นำตนเอง ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในเชิงบวก และส่งผลให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักว่าครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านจำนวนนักเรียน จำนวนครู รวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ย่อมมีการรับรู้หรือความคิดเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นจะส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้หรือความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี อีกทั้งยังเป็นข้อมูล แนวทางในการวางแผนปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาประเพณีและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาท และสอดคล้องกับ นโยบายของหน่วยงาน ในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำอันจะทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา และบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

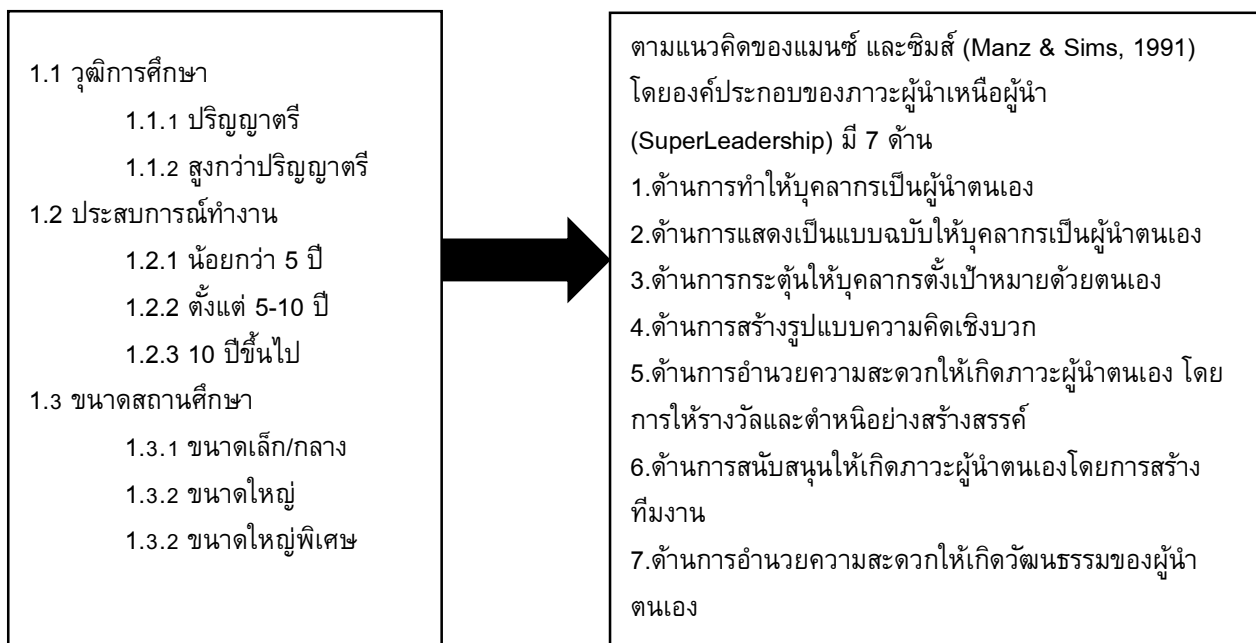
2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

4. การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

สายใจ ชูฤทธิ์ (2561, น.94) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่จะนำสถานศึกษาให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติงาน เพื่อให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ตามแผนและนโยบายที่วางไว้

สุริกันต์ บริเอก (2564, น.27) กล่าวว่า คือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะการบริหาร สามารถตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

ธิดารัตน์ เอี่ยมเชี่ยม (2563, น.15) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบหรือมอบหมายให้กำกับดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติงาน เพื่อให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ตามแผนและนโยบายที่วางไว้

จากความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กรโดยใช้หลักการทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร กำกับติดตาม ประสานงาน สร้างแรงจูงใจให้แก่ครู

ความหมายของภาวะผู้นำ

Tead (1935 อ้างอิงถึงใน ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย, 2561, น.8) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นพฤติกรรมการนำของผู้นำที่ทำให้เกิดการปฏิบัติการที่สร้างความเคลื่อนไหวให้เกิดขึ้นในองค์กรตามทิศทางที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำจึงเป็นศิลปะในการทำให้เกิดอิทธิพลในการจูงใจผู้อื่นให้ร่วมปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย

ยุกส์ (Yuki 2001, น.22 อ้างอิงถึงในกฤติยา มามีชัย, 2562, น.16) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามในรูปแบบกระบวนการเพื่อลดความยุ่งยากของภารกิจในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เทพรัตน์ ศรีคราม (2562, น.19) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการผลักดันให้ผู้อื่นเห็นพร้อมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ทำงานร่วมกัน

จากความหมายของภาวะผู้นำข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนขององค์กรไปในทิศทางเดียวกันตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดเป็นอิทธิพลในการชักจูงใจผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อองค์กร

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำตามแนวคิดของแมนซ์ และซิมส์

Manz and Sims (1991, น.23) กล่าวถึง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ หรือ SuperLeader ว่าเป็นการนำผู้ติดตามให้ค้นพบศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเอง สามารถชักจูงผู้อื่นให้กลายเป็นผู้นำตนเองที่มีประสิทธิภาพของความเป็นผู้นำได้น่าเสนอไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมเริ่มจากการฝึกการเป็นผู้นำตนเองก่อน ถ้าต้องการนำใครบางคนขึ้นตอนแรกที่สำคัญคือการนำตัวเอง ทำให้ครูเป็นผู้นำตนเองโดยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปฏิบัติงานในทางที่เหมาะสม มีการวางแผนในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา แสดงออกถึงพฤติกรรมของภาวะผู้นำ

2. ด้านการแสดงผลเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการแสดงผลเป็นแบบฉบับให้ครูในการเป็นผู้นำตนเอง หรือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ครูด้วยการส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกในการปฏิบัติที่ดีงามทั้งกายและใจ คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก มีความเสียสละ และความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

3. ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการกระตุ้นให้ครูตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง โดยแสดงออกด้วยการกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือให้ครูเกิดความตระหนักต่อเป้าหมายของสถานศึกษา ปรับปรุงผลการดำเนินงานของครูผ่านการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำตนเอง ซึ่งการตั้งเป้าหมายเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาได้ การตั้งเป้าหมายที่ท้าทายเฉพาะเจาะจงสำหรับตัวเองจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำตนเอง

4. ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวกที่แสดงออกถึงความคิดเชิงบวกในการเป็นต้นแบบให้แก่ครูในรูปแบบการชี้แนะ การกระตุ้นความภาคภูมิใจ และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ครู โดยมีหลักการและทฤษฎีในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

5. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการอำนวยความสะดวกให้แก่ครูให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ เป็นผู้มีความคิดในการติชมอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง การตำหนิและติชมเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในบางครั้ง ซึ่งการใช้คำตำหนินั้นอาจทำให้ครูที่อยู่ในการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นผู้นำตนเองท้อแท้มาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่การปรับตนเองต่อความผิดพลาดให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ การให้การยอมรับในเชิงบวกต่อบุคคล

6. ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน รวมทั้งกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาและสร้างทีมงานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างดี มีการร่วมมือประสานงานร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน นั่นคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพ สามารถผลักดันการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ครูทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมความรู้สึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา

7. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการอำนวยความสะดวกให้แก่ครูให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง โดยการสร้างแรงจูงใจ การให้กำลังใจ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างความเป็นผู้นำตนเองให้แก่ครู กระตุ้นให้ครูสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัย ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมที่ดีงามเพื่อสร้างศักยภาพ และวัฒนธรรมที่ดีในการเป็นผู้นำของครู

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง ให้เกิดการขับเคลื่อนขององค์กรไปในทิศทางเดียวกันตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดเป็นอิทธิพลในการชักจูงใจผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตาม ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อองค์กร

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีการดำเนินการดังนี้

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 738 คน จากสถานศึกษาทั้งหมด 8 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 248 คน จากสถานศึกษาทั้งหมด 8 แห่ง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตาราง

ของโคเฮน (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งขนาดของสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาขนาดเล็ก/กลาง

กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาขนาดใหญ่

กลุ่มที่ 3 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มที่ 1 ถึง 3 ใช้วิธีการเทียบสัดส่วน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาขนาดเล็ก/กลาง มี 4 โรงเรียน

กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาขนาดกลาง มี 2 โรงเรียน

กลุ่มที่ 3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มี 2 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 แบ่งกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนตามขั้นที่ 2 ให้ได้สัดส่วนตามตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) คือ 248 คน ดังตารางนี้

ตาราง 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ที่	ขนาดของ สถานศึกษา	จำนวน ประชากร (คน)	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	ขนาดเล็ก/กลาง	116	39
2	ขนาดใหญ่	255	86
3	ขนาดใหญ่พิเศษ	367	123
	รวม	738	248

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขต นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.06 - 0.08 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อแสดงกับผู้อำนวยการ โรงเรียนสงวนหญิง โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยสุพรรณบุรี โรงเรียนบางปลาม้า (สูงสูดมารผดุง วิทย) โรงเรียนดลิ่งชั้นวิทยา โรงเรียนหรรษาสุจิตต์วิทยา 2 โรงเรียนสวนแตงวิทยา และโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์ เพื่อขอ อนุญาตจัดเก็บข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาระหว่างวันที่ 30 มกราคม-3 กุมภาพันธ์

2566 โดยส่งแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form และรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) เป็นรายชื่อรายด้าน และภาพรวม แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงาน และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยใช้ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

6. ผลการศึกษา

ผลการศึกษามีดังนี้

ตาราง 2

ค่าความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

(n=248)

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	137	55.2
สูงกว่าปริญญาตรี	111	44.8
รวม	248	100.0
2. ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	36	14.5
ตั้งแต่ 5 ปี - 10 ปี	157	63.3
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	55	22.3
รวม	248	100.0
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก/กลาง	39	15.7
ขนาดใหญ่	86	34.7
ขนาดใหญ่พิเศษ	123	49.6
รวม	248	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษามากที่สุด คือ วุฒิปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมาวุฒิปริญญาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8

ด้านประสบการณ์ทำงานมากที่สุด คือ ครุมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5 ปี-10 ปี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 ตามลำดับ

ด้านขนาดของสถานศึกษามากที่สุด คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมา ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก/กลาง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ตามลำดับ

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ในภาพรวมและรายด้าน

(n=248)

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.50	.559	มาก	2
2.ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.50	.551	มาก	3
3.ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	4.48	.568	มาก	7
4.ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก	4.48	.595	มาก	5
5.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์	4.48	.570	มาก	6
6.ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน	4.50	.545	มาก	4
7.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	4.52	.557	มากที่สุด	1
รวม	4.49	.551	มาก	

จากตาราง 3 ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเองรองลงมาคือ การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวกและด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง

ตาราง 4

ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.42	.581	4.61	.515	-2.703	.007*
2.ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.43	.549	4.58	.543	-2.209	.028*
3.ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	4.39	.568	4.60	.547	-2.950	.003*
4.ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก	4.41	.616	4.57	.557	-2.116	.035*
5.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและคำทักทาย	4.39	.592	4.60	.522	-2.896	.004*
6.ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน	4.40	.561	4.63	.499	-3.375	.001*
7.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	4.43	.557	4.62	.542	-2.646	.009*
รวม	4.41	.532	4.60	.491	-2.928	.004*

จากตาราง 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ ที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=248)					
ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ทำงาน			F	Sig.
	น้อย	ตั้งแต่	มากกว่า		
	กว่า 5	5 ปี - 10 ปี	10 ปีขึ้นไป		
	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
1.ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.27	4.51	4.63	4.735*	0.10
2.ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.25	4.54	4.54	4.190*	0.16
3.ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	4.24	4.50	4.58	4.207*	0.16
4.ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก	4.30	4.46	4.63	3.516*	0.31
5.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์	4.29	4.50	4.57	2.744	.066
6.ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน	4.29	4.49	4.67	5.653*	.004
7.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	4.34	4.51	4.65	3.473*	.033
รวม	4.28	4.50	4.61	4.393*	.013

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ ที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ไปทำการทดสอบโดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ยกเว้นในด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 6

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=248)

ผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา		ใหญ่พิเศษ $\bar{x}$	F	Sig.
	เล็ก/กลาง $\bar{x}$	ใหญ่ $\bar{x}$			
1.ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.38	4.59	4.48	2.067	.129
2.ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	4.38	4.57	4.48	1.806	.166
3.ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	4.28	4.60	4.46	4.741*	.010
4.ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก	4.27	4.59	4.47	4.137*	.017
5.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์	4.29	4.62	4.45	5.000*	.007
6.ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างทีมงาน	4.28	4.63	4.48	5.944*	.003
7.ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	4.34	4.65	4.48	4.837*	.009
รวม	4.32	4.61	4.47	4.637*	.011

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ ที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายค่า ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ไปทำการทดสอบโดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ยกเว้นในด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง และด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายค่า ไม่พบความแตกต่าง

7. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง

รองลงมา คือ ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งกระตุ้นให้ครูมีการปรับปรุงพฤติกรรมการทำงาน โดยกระตุ้นให้เป็นแบบอย่าง มีการอำนวยความสะดวกให้แก่ครู จึงทำภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรณูภา สุวรรณรัตน์ (2564) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรียานุช ศรีสุขคำ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการทำให้ครูเป็นผู้นำตนเอง โดยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการวางแผนในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ สิริวรรณ กองธรรม (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ธิติรัตน์ เอี่ยมเชียม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการแสดงเป็นแบบฉบับให้ครูในการเป็นผู้นำตนเอง หรือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ครู ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกในการปฏิบัติที่ตรงตามทั้งกายและใจ คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก มีความเสียสละ และความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ สายใจ ชูฤทธิ์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ เทพรัตน์ ศรีคราม (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการกระตุ้นให้ครูตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง โดยแสดงออกด้วยการกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือให้ครูเกิดความตระหนักต่อเป้าหมายของสถานศึกษา ปรับปรุงผลการดำเนินงานของครูผ่านการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำตนเอง ซึ่งการตั้งเป้าหมายเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาได้ การตั้งเป้าหมายที่ท้าทายเฉพาะเจาะจงสำหรับตัวเองจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำตนเอง จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ อนุวัตร ศรีพระนาม (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ นลวัช ยุทธวงศ์ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวกที่แสดงออกถึงความคิดเชิงบวกในการเป็นต้นแบบให้แก่ครูในรูปแบบการชี้แนะ การกระตุ้นความภาคภูมิใจ และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ครู โดยมีหลักการและทฤษฎีในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ รุ่งรัตน์ สุนทรประยูร (2560) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ปรียานุช ศรีสุขคำ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ด้านการสร้างรูปแบบความคิดเชิงบวก อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการอำนวยความสะดวกให้แก่ครูให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง การตำหนิและติชมเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในบางครั้ง ซึ่งการใช้คำตำหนินั้นอาจทำให้ครูที่อยู่ในการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นผู้นำตนเองท้อแท้มาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นไปที่การปรับตนเองต่อความผิดพลาดให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ การให้การยอมรับในเชิงบวกต่อบุคคล จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ พิชัย ลิ้มเฉลิม (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สถานศึกษาสหวิทยาเขตราชชนนครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สถานศึกษาสหวิทยาเขตราชชนนครินทร์ ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ปณิณ จันภักดี (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน รวมทั้งกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาและสร้างทีมงานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างดี มีการร่วมมือประสานงานร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพ สามารถ ผลักดันการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ครูทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมความรู้สึกในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษา จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ จิรวิทย์ ไพสิฐสกุลเกตุ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ศศิลักษณ์ บุสยะพินิจ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการอำนวยความสะดวกแก่ครูให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง โดยการสร้างแรงจูงใจ การให้กำลังใจ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างความเป็นผู้นำตนเองให้แก่ครู กระตุ้นให้ครูสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบวินัย ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมที่ดีงามเพื่อสร้างศักยภาพ และวัฒนธรรมที่ดีในการเป็นผู้นำของครู จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลวิจัยของ ภคพร งามประเสริฐสิทธิ์ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลวิจัยของ บุรสร ทับชุม (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตเนตรวร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเนตรวร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีนั้น มีพฤติกรรม วิสัยทัศน์และการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่งผลให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลวิจัยของ กิจจา กลสิกรรม (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ พวงเพ็ญ เขียวเสน (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจ

เนื่องจากจากครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไปสามารถรับรู้ และเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐวุฒิ บุญลือ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญจพร ศรีใส (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่มีมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและกลาง เพราะโดยส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเริ่มการปฏิบัติงานจากโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและกลาง ส่งผลให้มีผู้บริหารสถานศึกษาที่ขาดความพร้อม ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน รวมไปถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่สถานศึกษาขนาดเล็กและกลางขาดแคลนก็ส่งผลกระทบต่อการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรทางด้านบุคคล และอาคารสถานที่ เป็นต้น ส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤติยา มามีชัย (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธิติรัตน์ เอี่ยมเชียม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาระยองเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาระยองเขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองและการทำงานร่วมกัน มีการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อแนะนำ ช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบ

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักการดูแลครูอย่างทั่วถึงและเที่ยงธรรม มีการประเมินผลที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น เพื่อปรับปรุงแก้ไข

8.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม และช่วยเหลือครูให้เกิดความตระหนักต่อเป้าหมายของสถานศึกษา ปรับปรุงผลการดำเนินงานของครูผ่านการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำตนเอง โดยการตั้งเป้าหมายเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาได้ การตั้งเป้าหมายที่ทำหายเฉพาะเจาะจงสำหรับตัวเอง จะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำตนเองแก่ครู

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป เพื่อพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

8.2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา มามีชัย. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
<https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=279&group=20>
- กิจจา กลีกรรม. (2561). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 [งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
<https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7407/1/Fulltext.pdf>
- จิรัฐ โพธิ์สุสกุลเกตุ. (2560). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 11(2), 43-52.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/reru/article/view/176334/134731>
- ชุตีมาพร เชาวนใจ. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
http://grad.vru.ac.th/Database_thesis/thesis/file_pdf/full_7B54650104.pdf
- ณัฐวุฒิ บุญลือ. (2560). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/58920368.pdf
- เทพรัตน์ ศรีคราม. (2562). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. <http://dspace.bru.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/8010/Tapprat%20Srikram.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ธิดารัตน์ เอี่ยมเชียม. (2563). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/article/download/246769/175046/958156>
- นลรัช ยุทธวงศ์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. วารสารวิชาการธรรมศาสตร์, 22(4), 149. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/252473/175111>
- บุรสร ทับชุม. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. ในบัณฑิตวิทยาลัย ขอนแก่น (บ.ก.), การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20, มหาวิทยาลัยขอนแก่น (1696).
<https://app.gs.kku.ac.th/gs/th/publicationfile/item/20th-ngrc-2019/HMO29/HMO29.pdf>
- ปณิณ จันภักดี. (2565). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4137/1/630620045.pdf>

- ปัญญา ศรีใส. (2560) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 [งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
<https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7239/1/Fulltext.pdf>
- ปริญญ์ ศรีสุคำ. (2563). อิทธิพลของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารสหศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 21(2), 162.
<https://so02.tcithaijo.org/index.php/sahasart/article/view/249069>
- พิชัย ล้มเฉลิม. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน ในสถานศึกษาสหวิทยาเขตราชชนรินทร์ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. <http://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/891>
- พวงเพ็ญ เขียวเสน.(2562). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(2), 72.
<http://dspace.nstru.ac.th:8080/dspace/bitstream/123456789/2385/1/194955-%23%23default.genres.article%23%23-596581-2-10-20190625.pdf>
- ภคพร งามประเสริฐสิทธิ์. (2565). ความต้องการจำเป็นเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. Lawarath Social E-Journal, 4(3), 45. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lawarathjo/article/view/257879/177647>
- รุ่งรัตน์ สุนทรประยูร. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
<https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=291&group=20>
- เรณูภา สุวรรณรัตน์ .(2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต. <https://rsuirlibrary.rsu.ac.th/bitstream/123456789/1373/1/RENUKA%20SUWANNARAT.pdf>
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 [ปริญาญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกริก.
https://mis.krirk.ac.th/librarytext/ED/2561/F_Somsawan_Bunnakornchai.pdf
- สายใจ ชูฤทธิ์. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
<http://www.ir.sru.ac.th/handle/123456789/625>
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021112962421229109_fulltext.pdf
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. (2565, 20 ธันวาคม). ระบบสารสนเทศข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. <https://mathayomspb.go.th/authority/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545, 31 ธันวาคม). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร. https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor_2542pdf.pdf
- สิริวรรณ กองธรรม. (2564). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วารสารร้อยแก่นสาร, 6(1), 41. <https://so02.tcithaijo.org/index.php/JRKSA/article/download/246343/167166/871845>

- ศศิลักษณ์ บุสยะพินิจ. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/58950080.pdf
- อนุวัตร ศรีพระนาม. (2560). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต
25. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2). 256-257. [https://so02.tci-
thaijo.org/index.php/EDGKKUJ/article/view/113616](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDGKKUJ/article/view/113616)

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). Research methods in education (7th Ed.). New York: Routledge.

Manz, C. and Sims, H. (1991). SuperLeadership: Beyond the myth of heroic leadership. Organizational Dynamics

บทบาทของมัสยิด Lautze: การนำเสนอทวิลักษณ์ของชาวมุสลิมจีนโพ้นทะเลในจาการ์ตาและบันดุง

อิคราร์ เกนิดาล ริยาดิล¹ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิม ซามาร่า ยาราปิโรม^{2*}

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล: ikrargenidal21@gmail.com

^{2*} คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล: pim.dj@phuket.psu.ac.th

The Role of Lautze Mosque: The Representation of Double Identity of Overseas Chinese Muslims in Jakarta and Bandung

Ikrar Genidal Riadil¹ and Asst. Prof. Pim Samara Yarapirom, Ph.D.^{2*}

¹ M.A Candidate, Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, E-mail: ikrargenidal21@gmail.com

^{2*} Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, E-mail: pim.dj@phuket.psu.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: March 3, 2023

Revised: June 6, 2023

Accepted: June 8, 2023

คำสำคัญ

ชาวมุสลิมจีน, วัฒนธรรมลูกผสม, ทวิลักษณ์, มัสยิด Lautze, ชาวจีนโพ้นทะเล

Keywords:

Chinese Muslim, Cultural Hybridity, Double Identity, Lautze Mosques, Overseas Chinese

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์เกี่ยวกับทวิลักษณ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงผ่านมัสยิดและเพื่อตรวจสอบว่าวัฒนธรรมจีนได้ถูกรับเข้ามาในสังคมอินโดนีเซียผ่านมัสยิดจีนอย่างไรในเขตจาการ์ตาและบันดุง การศึกษาครั้งนี้ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและสนทนากลุ่มแบบวงกลม ซึ่งเป็นเทคนิคเบื้องต้นของการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาได้แก่หัวหน้ามัสยิด Lautze ในจาการ์ตา 1 ราย และหัวหน้ามัสยิด Lautze 2 ราย ในบันดุง 1 ราย และชาวมุสลิมจีนโพ้นทะเลในจาการ์ตาและบันดุง 4 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วยสามขั้นตอน ขั้นตอนแรกข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา วิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎี ขั้นตอนที่สองได้ตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคแบบสามเส้า ขั้นตอนสุดท้ายคือการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งเพื่อตีพิมพ์ผลการวิจัยมัสยิดจีนที่เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างและแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมจีน ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นในรูปแบบเชิงทวิลักษณ์ มัสยิดจีนแสดงให้เห็นวัฒนธรรมลูกผสมและทวิลักษณ์ผ่านศิลปะ กิจกรรมทางศาสนาและรูปสลักที่เป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ มัสยิดจีนมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรสาธารณะและเอกชนซึ่งมีบทบาทในสังคมชาวอินโดนีเซียที่เป็นกิจกรรมที่ประโยชน์ต่อสาธารณะและด้านสวัสดิการสังคมการนำเสนอทวิลักษณ์เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์และการต่อรองในสังคมระหว่างชาวอินโดนีเซียและชาวจีนโพ้นทะเลและความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย

Abstract

The primary goals of this qualitative research are to understand the phenomenon of double identity that these mosques symbolize and to examine how Chinese culture has been adapted to Indonesian society through Chinese mosques in Jakarta and Bandung District. This study used participant observation and comprehensive discussions as its primary qualitative research techniques. In addition, the population and sample of this study are one of the heads of Lautze Mosque in Jakarta, one of the heads of Lautze Mosque 2 in Bandung, and four overseas Chinese Muslims in Jakarta and Bandung. There were three steps to analyze the data: first, the data from the information, related documents, and interviews will be analyzed using content analysis and analyzed using the theoretical framework for the rough study. Second, the researcher reviewed the information by using triangulation. Last, the data were analyzed thoroughly again and published. The Chinese mosques are part of maintaining and expressing Chinese culture. This phenomenon is present in the double identity form. The Chinese mosques represent the hybridity of culture and double identity through art, religious activities, and figures of symbols.

Chinese mosques are involved with various public and private organizations and have a role in Indonesian society through public benefit activities and social welfare. The double identity representation relates to interaction and negotiation in society between Indonesian and Overseas Chinese and the relationship between the majority group and the minority group.

* Corresponding author: Asst. Prof. Pim Samara Yarapirom, Ph.D.

E-mail address: pim.dj@phuket.psu.ac.th

1. Introduction

1.1 Statement of the Problem

The overseas Chinese who came and settled in Indonesia already have a long history. The Chinese have known Indonesia since the 5th century, and the Chinese population has continued to grow for several centuries. The Chinese have contributed to advancing Indonesian culture, art, religion, and other aspects since ancient times. In Indonesian culture, in particular, elements of Chinese culture have a relatively strong influence (Handinoto, 2009). The cultural development and civilization phenomenon is widely found in Javanese and Islamic cultures. Qurtuby (2003) stated that this phenomenon is called a Sino-Javanese Muslim culture or a blend of Chinese, Javanese, and Islamic. One of the forms of Sino-Javanese Muslim culture can be seen in several mosques' architecture.

The existence of Chinese Muslims in Indonesia is one of the factors in acculturating these cultural developments, for instance, the construction of places of worship, namely mosques. The development of mosques in Indonesia began in the 7th century. However, in the 16th century, the Hindu-Buddhist style building was adapted to the mosque building. It is a distinctive feature of a single-story building; the roof is shielded and stacked. The more complex the arrangement, the higher the holiness. In Java, these forms have developed into places of worship for Muslim individuals (Tjahjana, 2013). Like other countries worldwide, Indonesia has a Chinese historical place, such as Thailand, the United Kingdom, Japan, Australia, Indonesia, etc. There are two historical places in the city of Jakarta and Bandung. There are mosques organized by overseas Chinese Muslims, namely the Lautze mosque in Jakarta and the Lautze 2 mosque in Bandung.

The mosque was managed by Haji Karim Oey and founded by Abdul Karim Oei Tjeng Hien in 1991, and the Lautze 2 mosque was founded in 1997 and had its uniqueness in terms of building. The building, located between shophouses in the city area of Jakarta and Bandung, consists of two floors, where the first floor is a place for worship and the second floor is the secretariat of the mosque. In addition, the shape of the building of the Lautze 2 Mosque is more like a Chinese shrine than a mosque. The exterior and interior of the mosque, which is dominated by bright red, remind visitors of the colors of monasteries and Chinese shrines. This characteristic is what distinguishes the Lautze mosque as a particular structure. This mosque's physical structure indicates that Chinese and Islamic art styles have been blended. Acculturation, or cultural contact, results from two distinct cultures colliding and merging into one. This acculturation creates new cultural forms but does not obliterate the original culture (Koentjaraningrat, 1990).

Hence, forming a cultural civilization occurs when several cultures interact intensively for an extended period. Then, each culture changes to adapt to the other to form one culture. This process of cultural civilization can be seen in language, art, building forms, and so forth. The embodiment of acculturation in cultural civilization is one of the results of human activities in cultural integration. The cultural civilization in the Lautze mosque building can be studied through its cultural elements. Therefore, this article will discuss the double identity represented through the Chinese mosques in terms of culture, tradition, society, and religion by examining the cultural elements of the Lautze mosque. These cultural elements

can be seen in the physical form of the mosque building and the traditions, culture, and religion of ethnic Chinese who worship in the mosque. For instance, the mosque building, the existing ornaments, and the colors used in the architecture. In terms of culture and traditions, for example, what traditions are performed in the mosque by ethnic Chinese Muslims on specific days or events, and the parallels and variations between the traditional activities performed in the two Lautze mosques in Jakarta and Bandung.

Based on a religious perspective, the researchers will observe whether there are similarities and differences in the procedures for worshipping ethnic Chinese Muslims in the Lautze mosque, Jakarta, and Bandung and investigate the mosque's role in influencing these overseas Chinese to choose Islam as their religion. Because the two cities have different cultural principles, Jakarta has a culture called "Betawi," and Bandung has a culture called "Sunda." Therefore, this study will discuss cultural civilization and diversity at the two Lautze mosques in Jakarta and Bandung. In a nutshell, the Overseas Chinese have embraced Indonesian culture in their lives; however, they still present their cultural identity through the Chinese mosques. The evidence could show this mixing point between Indonesian and Chinese cultures in the belief system. Other instances that indicate mixing between Indonesian and Chinese cultures are the activities of Chinese mosques. This study aims to find and understand the phenomenon between the two cultures that can be wielded as the double identity phenomenon through the Chinese mosques, arising from a strong relationship and being complementary throughout both cultures.

The researchers chose these Lautze Mosques which are located in Jakarta and Bandung, because these mosques have a big Chinese community. Jakarta is the capital city of Indonesia and the center of political, economic, and cultural activities in the country. It is a bustling metropolis with a diverse population and a rich history and Jakarta is rich with Betawinese culture. The researchers chose Bandung because they are rich in Sundanese culture, which is the predominant culture of the region. The Sundanese people have their unique traditions, arts, and culinary delights that are worth exploring. Visitors can witness traditional performances, visit cultural sites, and enjoy Sundanese cuisine.

The research on the representation of double identities of overseas Chinese Muslims in Lautze Mosque Jakarta and Bandung can have several benefits for different classifications of individuals and communities: Firstly, the research can benefit the Peranakan Chinese community in Indonesia by helping them understand the experiences and identities of overseas Chinese Muslims. This can promote intercultural understanding and acceptance within the community, and can also help foster a sense of belonging among overseas Chinese Muslims. For example, the research can lead to the organization of interfaith dialogues or cultural exchange programs between the Peranakan Chinese and overseas Chinese Muslims, where both groups can share their cultural and religious practices. Secondly, the research can benefit the wider Indonesian community by promoting multiculturalism and diversity. By understanding the double identity of overseas Chinese Muslims, Indonesians can develop a greater appreciation for the complex cultural and religious landscape of the country. For example, the research can lead to the development of educational programs for schoolchildren that promote multiculturalism and teach them about different religious and cultural practices in Indonesia.

Thirdly, the research can benefit social development and welfare by promoting inclusion and equity for marginalized groups. By understanding the experiences of overseas Chinese Muslims, policymakers and social workers can develop policies and programs that cater to the needs of this group. For example, the research can lead to the development of social welfare programs that address the specific needs of overseas Chinese Muslims, such as language classes or financial assistance for education. Fourthly, the research can benefit the Indonesian government by helping them understand the unique experiences and challenges faced by overseas Chinese Muslims. This can lead to the development of policies that

promote their inclusion and participation in Indonesian society. For example, the government can develop policies that support the establishment of more mosques and religious centers that cater to the needs of overseas Chinese Muslims. The government can also create opportunities for overseas Chinese Muslims to participate in decision-making processes and public service.

Lastly, the research can benefit the tourism industry in Indonesia by promoting cultural tourism and attracting visitors who are interested in the diverse cultural and religious landscape of the country. For example, the research can lead to the promotion of cultural tourism that focuses on the unique experiences of overseas Chinese Muslims in Indonesia. This can include tours of Lautze Mosque and other religious centers, cultural festivals and events, and the promotion of Indonesian cuisine that is influenced by Chinese Muslim traditions. Overall, the research on the representation of double identity of overseas Chinese Muslims in Lautze Mosque Jakarta and Bandung can have significant benefits for promoting intercultural understanding, diversity, and inclusion and participation of overseas Chinese Muslims in Indonesian society, as well as promoting cultural tourism in the country.

1.2 Research Questions

1.2.1 How the role of Lautze mosque in Jakarta and Bandung influences Chinese Muslim's community?

1.2.2 What is the representation through Lautze mosques in Jakarta and Bandung in the dimension of double identity?

1.3 Objectives

1.3.1 To study the role of Lautze mosque in Jakarta and Bandung influences Chinese Muslim's community.

1.3.2 To study the representation through Lautze mosques in Jakarta and Bandung in the dimension of double identity

1.4 Significance of Study

1.4.1 To be a database in the study of double identity representation of Chinese mosques in Jakarta and Bandung.

1.4.2 To comprehend and create the knowledge of the phenomena of double identity, cultural hybridity, and interaction between minority group and majority group of Chinese Muslim which involve to Chinese Mosque in Jakarta and Bandung.

1.5 Limitation of Study

This study about Chinese mosques in Jakarta and Bandung District in Indonesia, the researchers paid attention to Lautze Mosque in Jakarta and Lautze Mosque 2 in Bandung. These two Chinese mosques have been located in the area of Indonesian and Chinese communities for a long time.

2. Literature Review

2.1 Religious Conversion (Mualaf)

Conversion comes from the word "conversion," which means "counterclockwise." Conversion means a belief changes opposite from the original belief (Daradjat, 2020). In his book "The Psychology of Religion," Clark (1958) defined "conversion" as a kind of spiritual growth or development that contains a significant change in attitude toward religious teachings and actions. A religious conversion is an important event in a person's life. When a person has a religious conversion, the individual is supposed to be able to abandon some, if not all, of the former value system and regulations. At the same time, individuals are expected to be able to know the values and behavior system of the newly

adopted religion, as well as adapt themselves and carry out activities and patterns of behavior accordingly. Converting religions means learning and adapting to numerous new things.

2.2 Diaspora and Cultural Hybridity of John Hutnyk

Hutnyk (2005) said in the book "Diaspora and Hybridity" that the characteristics of hybridity are blended and mixed with a new culture and then form a new one. This theory is called the cultural group was lost to other cultures but maintained its identity. Hybridity occurs at all levels by crossing their original culture into new cultures, many of which are complete cultural forms or classes. This theory can analyze the immigration of overseas Chinese groups from their culture to a new culture and maintain the Chinese mind. Cultural hybridity requires individuals to grasp their hometown culture and discover a new culture in the target country.

2.3 Ethnic Group and Maintaining Ethnicity

Ethnicity is frequently related to migration in this context. It is viewed as a phase in the group's adaptation to its new surroundings and the eventual absorption of its individuals into the new community (Cohen, 2014). The book "Two-Dimensional Man" by Cohen Abner (2015) talked about the theory of anarchy and ethnicity that can be analyzed by the Chinese in Jakarta and Bandung cultural societies in Indonesia. At the same time, the Chinese have used some symbols to show that they maintain their Chinese identity. Cohen (2015) explained these symbols as life activities that express societies' ideologies, beliefs, norms, and values. These symbols can be objects, acts, concepts, or linguistic formations. Furthermore, these symbols cause emotions and stimulate the actions of humans, displaying an action's identity and an actor's identity, which covers events, traditions, food, and dress.

2.4 The Role of Religion and Religious Symbols of Clifford Geertz

In the book entitled "The Interpretation of Culture" by Geertz (1973), he stated the role of religion and religious symbols. There are three main points in the theory.

1) Religion as a symbolic system: The symbol can be an image, object, activity, action, relationship, or anything that suggests meaning to someone. These symbols also have meaning that can describe life, habits, idealism, and the value of life.

2) The religious roles of moods, productivity, and motivation by emotional means, including how responsive we are and how we show our feelings towards others. Motivation will be generated within the mind and not represent the affective ambitions of what humans want. Both are parallel to create the basics and the way of life. In addition, religious symbols also tell humans how to manage feelings and emotions and represent the true aim of some actions through ideals or values.

3) Religion can create emotion and motivation; it is effective in its specific functions, most notably in the everyday rituals that reflect the lives and the various points of view of its participants. Rituals and symbolism impact society to define life's direction; from this perception, religion is no contradiction. Therefore, religious symbols and rituals are the foundations of human conscience.

The researchers will apply this theory to scrutinize the symbols that emerge in the Chinese mosque in various forms, such as images, objects, or events, as well as the relationship between thinking, emotion, and the way of life of the Chinese in Jakarta and Bandung, Indonesia, which demonstrate the dual identity of Chinese in Jakarta and Bandung, Indonesia.

2.5 Ritual and Symbol of Victor Turner

Rituals are stores of significant symbols through which knowledge is exposed and considered authoritative, as they deal with the community's most important values (Turner, 2018). Symbols reflect essential social and religious values; they are also transformational for human attitudes and conduct (because of their connection to the supernatural). Symbols in rituals reveal their ability to affect and influence the people participating in ritual performances. In summary, Turner's definition of ritual relates to ritual activities involving religious symbols. The researchers will analyze the symbols in the Chinese mosque using the theory.

2.6 The Concept of Ethnic Groups of Fredrik Barth

In the book entitled "Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference" by Barth (1998) said that ethnic and ethnic uniformity are both in the behavior and patterns of social organization. They still exist, even in multicultural areas. Various ethnic groups will try to show how their ethnic identity did not depend on cultural diversity. In addition, the same ethnic group has to maintain and share the benefits together. In studying the double identity representation of Chinese mosques in Jakarta and the Bandung district, the researchers rely on the theoretical framework to analyze and define applied research concepts. Sustaining the cultural identity of minorities, different lifestyles, a different approach to the political arena, and form traditions vary in each group of overseas Chinese—all of their ties to religion. Religion can be the catalyst, the unity of a common share of people in society.

2.7 The Concept of Discourse and Power of Michel Foucault

The concept of discourse by Michel Foucault is mandatory for this study. The concepts of discourse, power, culture, and language are dialectically interrelated—they complement one another. Discourses, in turn, are shaped and informed by practices. Discourse and practices then enter into power relations. One does not have more or less power than the other, but each equally shapes the other (Foucault, 1977). Discourse can be seen in the everyday practices of humans. Therefore, discourse is not only text but also action. Discourses are not once and for all subservient to power or raised against it, we must make allowances for the complex and unstable process whereby a discourse can be both an instrument and an effect of power but also a hindrance, a stumbling point of resistance and a starting point for an opposing strategy.

3. Methodology

3.1 Type of the Study

A qualitative method will be used to construct the research. Relevant to the point above, Creswell (2009) stated that "one of the qualitative research characteristics were trying to find the deepest understanding about particular issues." This research will be used descriptive data in the form of written or oral words of ethnic Chinese Muslim in Indonesia and behavior that could be observed.

3.2 Subject of Study

The research subjects will be Lautze mosque head administrator in Jakarta and Bandung city, and eight ethnics Chinese Muslim in each district of Jakarta and Bandung of Indonesia.

3.3 Setting of Study

The setting of the research will be in two different places which are Lautze Mosque in Jakarta and Lautze 2 Mosque in Bandung of Indonesia.

3.4 Research Instrument

The main instrument used in this research will be used in-depth interview as the key-human instrument. The writer's works will be to obtain and collect the data for this research.

3.5 Data Collection

The writer is planning the approach before the data collected. The writer will be recording the overseas Chinese Muslim's and the Lautze mosques Administrators in Jakarta and Bandung by interviewing them face-to-face. Using that way, it would be easier for the writer to understand the recording data. After that, the writer will be making a transcript of each datum. The writer will analyze the data of overseas Chinese Muslim's and the Lautze mosques Administrators in Jakarta and Bandung.

3.6 Population and Sample

The sample frame and technique of sampling used by this research is Purposive Sampling. The researchers used qualitative research methods by depth interviewing the key Informants such as;

- 1) One of the Head of Lautze Mosque in Jakarta
- 2) One of the Head of Lautze Mosque 2 in Bandung
- 3) The selected of four overseas Chinese Muslim is in Jakarta
- 4) The selected of four overseas Chinese Muslim is in Bandung

3.7 Finding and Theoretical Analysis

- 1) The data from the information, related documents and interview will be roughly analyzed by using content analysis and were analyzed by using the theoretical framework
- 2) Review the information by using Triangulation
 1. Data Triangulation; checking with the resources, including the time and place of the party.
 2. Checking the Theory Triangulation
 3. Methodological Triangulation; using different data collection methods for the really in formations by using observation with the questioning together.
- 3) The data were analyzed thoroughly again and publish.

4. Results and Discussion

Results

4.1 The Role of Lautze Mosque in Jakarta and Bandung Influences Chinese Muslims Community

4.1.1 Religious Conversion (Daradjat, 1996)

Figure 1. Data of Islamization (Religious Conversion) in Lautze Mosque Jakarta

TAHUN	MUALAF	TAHUN	MUALAF	DATA TAHUN 2023	MUALAF
1997	104 ORANG	2012	71 ORANG	JANUARI	6 ORANG
1998	84 ORANG	2013	64 ORANG	FEBRUARI	ORANG
1999	50 ORANG	2014	66 ORANG	MARET	ORANG
2000	52 ORANG	2015	88 ORANG	APRIL	ORANG
2001	47 ORANG	2016	71 ORANG	MEI	ORANG
2002	51 ORANG	2017	88 ORANG	JUNI	ORANG
2003	31 ORANG	2018	103 ORANG	JULI	ORANG
2004	32 ORANG	2019	58 ORANG	AGUSTUS	ORANG
2005	58 ORANG	2020	75 ORANG	SEPTEMBER	ORANG
2006	60 ORANG	2021	60 ORANG	OKTOBER	ORANG
2007	55 ORANG	2022	75 ORANG	NOVEMBER	ORANG
2008	61 ORANG	2023	ORANG	DESEMBER	ORANG
2009	81 ORANG	2024	ORANG		
2010	79 ORANG	2025	ORANG		
2011	77 ORANG	2026	ORANG		

As shown in Figure 1, the head of Lautze Mosques has different answers. Both mosques have different population data on people who did the religious conversion in the Lautze Mosques. In Lautze Mosque, Jakarta, almost 1,800 people underwent religious conversion. In addition, some of them are primarily Chinese migrants to Indonesia. However, there are also Malays, people from America and Europe, Japan, and Korea who converted from their origin religion to Islam, as stated by the head of Lautze Mosque Jakarta.

Table 1.

Data of Islamization (Religious Conversion) in Lautze Mosque 2 Bandung

Year	The Amount of Mualaf
2017	28 People
2018	32 People
2019	48 People
2020	31 People
2021	31 People
2022	40 People
2023	5 People
Total	215 People

As shown in Table 1, the head of Lautze Mosque 2 Bandung has a different answer. In Lautze Mosque Bandung, 215 people underwent a religious conversion from 2017 until 2023. In addition, we can see a different amount of Mualaf that shows by the data, the people who have a higher amount of people who did religious conversion are in the Lautze Mosque Jakarta since we know that the Lautze Mosque Jakarta is the first Lautze Mosque that is built in Indonesia, which makes sense because they produced more people who did the religious conversion. However, the head of Lautze Mosque 2 Bandung only gave empirical data from 2017–2023.

In addition, there are three questions that the respondents answered:

1. The researchers were asked about the exact year of their being mualaf. Some respondents already converted to Islam a long time ago, as R2, the overseas Chinese ethnic Muslim from Lautze Mosque 2 Bandung, converted to Islam around 18 years ago. While there was a new overseas Chinese ethnicity that was converted to Islam around 4 months, as stated by R2, the respondent from Lautze Mosque Jakarta.
2. The researchers asked about the significant reason for converting to Islam religion. Most respondents, whether the overseas Chinese in Lautze Mosque Jakarta or Lautze Mosque 2 Bandung, have similar answers because their instinct called, from their heart, desire, and feelings, they were compelled to convert to Islam religion.
3. The researchers asked about their reasons for choosing Lautze Mosque as a place for religious conversions. Most respondents have similar answers, such as that the Lautze Mosque is near their home. However, R3, a respondent from Lautze Mosque Jakarta, stated that

“This mosque is filled with people who behave positively, they are not pushy but tolerantly accepting of every ethnicity and race, so there is very little discrimination.”

Moreover, the staff and administrators of the mosque are very fostering in converting religions and also teach religious matters correctly and in detail. R1, a Lautze Mosque 2 Bandung respondent, said

“The mosque is strategically located in the middle of the city center and on the side of a major road.”

In addition, the R4 from Lautze Mosque 2 Bandung said that

“After he came by the mosque and looked around, he seemed to find more detailed information about Lautze Mosque 2 Bandung on social media and the Internet, and he saw many positive reviews and comments.”

In a nutshell, each respondent has a significant reason for choosing this mosque as their religious conversion.

4.1.2 The Role of Religion and Religious Symbol

The head of the mosque was asked two questions. Firstly, the researchers asked how fellow administrators give sermons at the Lautze mosque when inviting overseas Chinese to pray and do activities there. In Lautze Mosque, Jakarta, the head of the mosque stated that they do not have too many strategies. They do the things they should do and have a high tolerance for anyone. Because this mosque is known as the assimilation mosque, we are open to all religions, ethnic groups, and cultures. While the head of Lautze Mosque 2 Bandung has a different answer, the fellow administrators and the mosque send invitations for religious experts such as ustadz to this mosque every year to gain more activities, and people will come to the mosque. Secondly, the researchers asked about the Lautze mosque's and mosque administrators' role in converting the Chinese community. The answers are pretty similar to each other, stating that the mosque's role is to facilitate their conversion and assist them in all aspects. Furthermore, to help them learn the holy Quran (Al-Quran) and Iqra, we facilitate their coming with religious experts or Islamic religious teachers on Saturdays and Sundays.

Subsequently, the overseas Chinese Muslims were asked three questions. Firstly, the researchers were asked about the role of Lautze Mosque for overseas Chinese. Most respondents have similar answers, such as that there is a large community of Chinese people who are Muslims there together. However, there are other answers, such as helping with coaching the reading of the Quran, Iqra, and the procedures for worship in Islam. They guide the study of religious knowledge with translators or interpreters, and several volunteers can speak Chinese to teach Indonesian. Secondly, the researchers were asked about the mosque inviting an Ustad (Islamic teacher) to visit Lautze Mosque. Most of them answered that the Ustad is invited every Friday and Sunday; Friday is for giving religious lectures on Friday's prayer time, and Sunday is for giving religious coaching or teaching Islamic religious knowledge to overseas Chinese who have converted to Islam. Lastly, the researchers asked how often overseas Chinese who converted to Islam visit the Lautze Mosque. Generally, most of them come to Lautze Mosque 2-3 days a week, but some come only once a week or every Friday for Friday's Prayers only and big days such as Eid Al-Fitr and Eid Al-Adha day.

4.1.3 Ritual and Symbol

The head of Lautze Mosque was asked five questions, but the head of Lautze Mosque in Jakarta and Bandung had different answers. Firstly, the researchers asked how the Lautze mosque shows and promotes Chinese identity. In Lautze Mosque Jakarta, the head of the mosque stated that they do not promote or invite anyone. However, if anyone comes to the Lautze mosque, we will always be welcome and greatly respect tolerance of ethnicity, race, etc. They are ready to guide them. Furthermore, they also often work together to assist the community, and maybe they see positive activities from the Lautze mosque. Moreover, we mean being a bridge in uniting the local community and the Chinese ethnicity so that they tolerate each other together. However, the head of Lautze Mosque 2 Bandung has different answers. They do not highlight Chinese culture, but they accentuate the Islamic religion in this mosque with Chinese elements.

Secondly, the researchers asked about the mosque's regular rituals or religious activities throughout the year. The answers are similar, stating that the activities serve people converting to Islam, guide them, provide religious knowledge, and engage in social activities such as food or material assistance. Finally, we always provide guidance. If spiritual, we have many activities for converts. Every week, we hold joint recitations and worship five times a day at this mosque. For big holidays, we hold activities during Eid al-Fitr and Eid al-Adha. Moreover, some volunteers like to help converts at this mosque learn about the religion of Islam.

Thirdly, the researchers asked whether the symbols, traditions, and religious activities at the Lautze mosque still retain the traditional Chinese format or have changed. The answers between the two heads of the mosque are similar; they say they still maintain the Chinese symbols, traditions, and religious activities, but it has been modified a little and changed a little, not as traditional as before. Nevertheless, we still maintain the Chinese identity in this mosque in terms of architecture, the mosque's design is like a Chinese temple, and many calligraphy paintings use Mandarin. We modify it by adding translations in Arabic and Indonesian so every visitor can understand it more easily. especially ethnic Chinese.

Fourthly, the researchers asked whether the Lautze mosque has certain symbols in Islamic terms or context that can be learned by overseas Chinese. The head of the Lautze Mosque in Jakarta has a different answer from that of the Lautze Mosque 2 Bandung. In Lautze Mosque Jakarta, there are many specific symbols, namely Islamic calligraphy, which we provide in Mandarin with translations in Arabic and Indonesian. Furthermore, overseas Chinese can learn how to speak or pronounce a language that maybe Chinese people confuse with Arabic. However, since we modified it by mixing Mandarin with the Arabic translation, ethnic Chinese can better understand Islamic meanings and verses. Moreover, they can learn how to write verses of the Al-Quran in Arabic by looking at the religious symbols in this Lautze mosque. However, the Lautze Mosque 2 Bandung only has one Islamic calligraphy, which is still insufficient. However, the head of the Lautze Mosque 2 Bandung plans to put more religious symbols and Islamic calligraphy at the mosque.

Lastly, the researchers asked about the activities when Islamic holidays and Chinese traditions such as Eid al-Fitr, Eid al-Adha, and Chinese New Year. Both respondents have a similar answer. The head of Lautze Mosque Jakarta and Lautze Moaque 2 Bandung stated that

“On big holidays like Eid al-Fitr and Eid al-Adha, we hold Eid prayers together, we hold gatherings, Halal Bi Halal. Suppose the Chinese New Year is a little on the agenda because it has become a non-religious tradition. In that case, we hold gatherings to carry out activities in the Islamic religion. However, some celebrate with their respective families, which is okay if they still believe in Islam. They do Chinese New Year nostalgia, even though they have converted to Islam. However, we do Chinese New Year nostalgia, the double identity, and cultural hybridity happening here.”

4.2 The Representation Through Lautze Mosques in Jakarta and Bandung in the Dimension of Double Identity

4.2.1 Diaspora and Cultural Hybridity

The head of Lautze Mosque was asked three questions. Firstly, the researchers asked about the cultural change in the ethnic Chinese who converted to Islam at the Lautze mosque and how they assimilated by combining the two cultures. The head of Lautze Mosque in Jakarta stated that

“It depends on each person. If there is a culture that still maintains Chinese culture itself, it would be like still celebrating the Chinese New Year, but there are ethnic Chinese who have stopped celebrating the Chinese New Year. However, the traditions and culture of the majority of them still exist, even though they live in Indonesia and have become

converts. However, they already have their own beliefs when it comes to worship or religion. They still do it all as it relates to culture and tradition”

While the head of Lautze Mosque 2 in Bandung stated that

“There is no significant cultural change here because they have never forced them to learn Sundanese culture or others.”

However, this mosque fosters them in a religious and spiritual sense. Culture is culture, but religion is a belief. We are not here teaching fanatics of religion but fanatics of one's own beliefs. However, in the context of cultural hybridity and double identity phenomenon in this mosque is that during Chinese New Year, they still celebrate Chinese New Year but with Islamic beliefs and also celebrate in a cultural tradition, not religiously. In a nutshell, there is no cultural change. They are still maintaining their identity, and the people at the Lautze Mosque never force them anything.

Lastly, the researchers asked about the location of this mosque, whether being planned or not located in this strategic area, and the contribution of this mosque to the Chinese community towards the phenomenon of change between the two cultures. The head of Lautze Mosque Jakarta stated that

“This mosque had been planned because of its strategic location. It is also located in the Chinatown area where in fact, the majority of ethnic Chinese live in this area because the construction of this mosque is to help ethnic Chinese minorities in obtaining Islamic studies. Moreover, help other ethnic Chinese in converting.”

Contrary, it differs from the answer from the head of Lautze Mosque Jakarta. The Lautze Mosque 2 Bandung built in this place was such a coincidence. This building was not in the form of a mosque when it was first built, but more like an office for consulting, but as it grew, it became a mosque. Previously, this mosque was exceedingly small, but as it grew up, many organizations and people assisted financially in renovating it so that the Lautze Bandung Mosque had a larger capacity. Furthermore, this is located in the city center. In a nutshell, the Lautze Mosque 2 Bandung is like an icon of the city of Bandung.

Consequently, there are three questions, but each overseas Chinese at Lautze Mosque Jakarta and Bandung has a different answer. Firstly, the researchers asked about the phenomenon or habit of double identity in Indonesian-Chinese society and the Lautze mosque. Respondent 3 from Lautze Mosque Jakarta stated that

“The phenomena and habits that show double identity are during the Chinese New Year. Even though they already live in Indonesia and are Muslim, they still carry out traditional traditions during Chinese New Year, and many local people celebrate Chinese New Year with ethnic Chinese.”

Most of the answers are similar. However, Respondent 2 from Lautze Mosque 2 Bandung has a different experience, and it was all about when he converted to Islam in 2005. The Lautze mosque was tiny. Previously, Lautze Mosque 2 Bandung was an office, and this was a small shophouse. Moreover, in his opinion, at that time, the phenomenon of double identity in this mosque was a trading place in the form of a small shop inside the Lautze mosque because Chinese culture is synonymous with trading. However, in the Islamic religion, transactions are prohibited in the mosque. Therefore, the Lautze Mosque was renovated again to move the shop to be in front of the Lautze Mosque and has separate door access.

Secondly, the researchers asked how overseas Chinese Muslims respond to cultural hybridity and double identity that affects the strengthening of relations between the Chinese community at the Lautze mosque. All of the respondents have similar answers and perspectives, which are the way to react to that kind of double identity or cultural hybridity

phenomenon by being tolerant and helping each other in ethnic Chinese activities, so Chinese culture will remain strong in this mosque, even though it is mixed with Indonesian culture.

Lastly, the researchers asked what they remembered telling the form of cultural hybridity or double identity in the Lautze mosque. Respondent 2 from Lautze Mosque Jakarta explained that ethnic Chinese people who have converted still celebrate the Chinese New Year. That is one form of cultural fusion between Indonesia and the Chinese. In addition, respondent 4 from Lautze Mosque Jakarta stated that celebrating Chinese New Year together has shown a double identity in the Lautze mosque area.

Respondent 3 from Lautze Mosque 2 Bandung stated a little different thing like the phenomenon of double identity in the Lautze Mosque 2 Bandung is when the Chinese New Year, the mosque holds something like a "Chinese nostalgia event." Furthermore, the mosque holding "Nganteuran" is Sundanese, an Islam religious and cultural tradition that means to deliver. At this moment, the people will deliver their food to their neighbors. Moreover, several ethnic Chinese converts bring "Lontong Cap Go Meh" and other halal Chinese food. He saw and felt this phenomenon is a cultural hybridity and double identity phenomenon. The elongated shape of the Lontong symbolizes longevity. While eggs symbolize good luck, and coconut milk seasoned with golden turmeric sauce symbolizes gold and luck. The golden yellow color of this Lontong is considered a symbol of prosperity and wealth. For Chinese New Year celebrations, gold or yellow is a lucky color. Usually eaten during Chinese New Year celebrations.

4.2.2 Ethnic Group and Maintaining Ethnicity

The head of Lautze Mosque was asked two questions, but each overseas Chinese at Lautze Mosque Jakarta and Bandung had a similar answer. Firstly, the researchers asked whether overseas Chinese immigrants face any obstacles here or not and their experiences at the Lautze Mosque. The head of Lautze Mosque Jakarta stated that

"The obstacles often arise from family or environmental conditions. For example, an ethnic Chinese person whose entire family is non-Muslim and one of them wants to convert to Islam. It takes work to convince his family. Some accept them. Some reject them. Nevertheless, as time passes, things like that have become less and less common."

Moreover, even today, there are some ethnic Chinese who want converts to be delivered directly by their non-Muslim families to convert. Now the level of tolerance has grown very well. Second, some had language barriers, so we accompanied them with translators or interpreters when converting to Islam and participating in religious activities at this Mosque. The Lautze Mosque 2 Bandung also faces a similar problem, and how the Lautze Mosque 2 Bandung solves any problems with the overseas Chinese is similar.

Secondly, the researchers asked about the head of Lautze Mosque's perspectives towards the overseas Chinese who convert to Islam and how they maintain their ethnic origin in Lautze Mosque even though they are already in Indonesia. The head of Lautze Mosque Jakarta stated that in this Mosque, the head or staff of Lautze Mosque Jakarta always emphasizes to converts not to change their identity, even those whose real names use Mandarin and who want to change their names to Arabic or names that have elements of Islam, which we reject. Because the name will not affect a person's beliefs and faith, they must maintain it out of respect for their parents, who gave them their name at birth, and their culture. The head of Lautze Mosque 2 Bandung stated that they still maintain their original ethnicity as ethnic Chinese, for example, by celebrating Chinese New Year and carrying out other Chinese cultural traditions with their respective families. It depends on each individual. There are also ethnic Chinese who have converted to Islam. They stopped doing Chinese cultural traditions and focused on studying Islam.

Consequently, the overseas Chinese Muslims were asked two questions. Firstly, the researchers asked whether overseas Chinese immigrants face any obstacles here or not and their experiences at the Lautze Mosque. Most of the respondents have a similar answer. Respondent 3 from Lautze Mosque Jakarta stated that the first time he became Muallaf, he had difficulty speaking because he could only speak Mandarin (Chinese Language). Moreover, in this Mosque and this environment, they use Indonesian, so he also has to learn Indonesian and Arabic to read the holy book Al-Quran and pray because Islam uses Arabic. Therefore, respondent 2 from Lautze Mosque 2 Bandung has different thoughts and experiences. Although he did not have obstacles at the Lautze Mosque 2 Bandung, he stated that there are bound to be obstacles, but he did not face many obstacles. It was just that, at that time, there was a conflict in the family, but it was resolved.

Another example he saw was when someone at that time wanted to convert to Islam, but his family disapproved and hated him. So, some of them are unable to eat, do not have a place to live, and do not have money either, so this Mosque accommodates those with problems. Changing religions is tricky, but this Mosque always finds a solution and helps. Most of them do not have many obstacles in this Mosque, only from family problems. However, the Lautze Mosque accommodated, facilitated, and assisted them so much that they faced many obstacles.

Secondly, the researchers asked how the Lautze Mosque introduced and maintained Chinese identity. Most of the respondents stated similar opinions and perspectives. The architecture of the Mosque itself has introduced and maintained the Chinese ethnic identity itself, with mosques in the form of temples and temples like Chinese temples. In addition, the interior design is very much like a temple with shades of bright red and yellow, which is enough to maintain the Chinese identity of this Mosque.

4.2.3 The Concept of Ethnic Group

Two questions were also posed to the head of Lautze Mosque. Firstly, the researchers asked about their perspectives on the long-time Lautze Mosque activities that mingled with Chinese and Indonesian culture. The head of Lautze Mosque Jakarta stated that he hopes it will continue and grow forever. In addition, the head of Lautze Mosque 2 Bandung stated that as long as this mosque always exists, he hopes it will last forever and, in the future, it can always mingle with Chinese and Indonesian culture because Lautze Mosque has a prodigious opportunity in the future.

Secondly, the researchers asked about the head of the Lautze Mosque's perspectives on blending two cultures by overseas Chinese ethnic groups at the Lautze Mosque. The head of Lautze Mosque Jakarta stated that there are not too many concepts in this mosque, especially for the Chinese New Year event. There are several activities carried out without a concept and carried out spontaneously. Nevertheless, if we conceptualize religious activities in Islam, such as breaking the fast together, recitation, etc. Moreover, because many converts live far from the mosque, the people inside the mosque usually hold activities every Saturday night.

Additionally, the head of Lautze Mosque Jakarta stated that there is no concept at all, except that during the Eid al-Fitr and Eid al-Adha holidays, there are already procedures for carrying out and celebrating these Islamic holidays, so the people inside the mosque implement all religious activities that are taught according to Islamic law. Chinese New Year does not have a specific concept because it is a tradition. They also carry out activities spontaneously, such as gatherings at the mosque, and eating together at the Lautze 2 mosque in Bandung, like eating "Lontong Cap Go Meh."

Consequently, the overseas Chinese Muslims were asked two questions. Firstly, the researchers asked about their perspectives on the long time it takes for the cultural integration of overseas Chinese Muslims into the Chinese-Indonesian way of life and for the Lautze mosque to occur. Most of the ordinary respondents may take one year for

cultural integration into the Chinese-Indonesian way of life. However, respondent 3 from Lautze Mosque 2 in Bandung stated that he was only 7 months old and had already started to integrate into the culture and way of life of the people in Bandung, even though he had a lot more to learn. People may have experienced it for only one year.

Secondly, the researchers asked about the crucial aspects/concepts that the respondents know about the overseas Chinese ethnic group in the activities at the Lautze Mosque. Respondent 3 from Lautze Mosque in Jakarta stated that there is a little concept. However, maybe on big days like Eid al-Fitr, a concept is implemented so that activities in the mosque run smoothly. Even other respondents in Lautze Mosque 2 Bandung also said there is no significant concept, only the concept of making a schedule for big days such as Eid Al-Fitr or every Chinese New Year.

4.2.4 The Concept of Power and Discourse

The head of Lautze Mosque was asked two questions. Firstly, the researchers asked their perspectives on whether the Lautze mosque will increase or decrease the maintenance of traditional Chinese culture and whether Indonesian culture can influence Chinese culture, especially in this mosque. The head of Lautze Mosque in Jakarta stated that Indonesian culture does not affect Chinese culture. We tolerate each other here. If you want to celebrate Chinese New Year, it is very permissible. It is also permissible if local people want to celebrate the Chinese New Year. Some Indonesians may look very Islamic, but that does not affect the Chinese; they keep being themselves. While the head of Lautze Mosque 2 Bandung stated that it will always remain the same in maintaining Chinese culture in this mosque, in terms of ornament and architecture, the mosque will always remain like this. Indonesian culture does not affect their cultural changes because they can still maintain their identity as ethnic Chinese, and we also teach them to be able to distinguish between traditions, culture, and religion. Yes, even though they will still know Indonesian culture and may still implement some Indonesian culture, they will still maintain their Chinese ethnicity well.

Secondly, the researchers asked about the head of Lautze Mosque's perspectives on their feelings and views as Indonesians, or perhaps as Indonesians around the mosque when you see ethnic Chinese converts at Lautze Mosque. The head of Lautze Mosque Jakarta stated that

"Lautze Mosque Jakarta's existence might be very beneficial. This fact has become factual data from one of the students from the University of Indonesia conducting research here. Moreover, the results of his research regarding the views of the Indonesian people regarding the Lautze mosque are very positive. Furthermore, it is very safe, harmonious, and peaceful here, according to the Indonesian people around Chinatown and Lautze mosque."

Furthermore, according to the respondent personal view, He is thrilled with the presence of ethnic Chinese who visit this mosque and convert to Islam. In addition, the head of Lautze Mosque 2 Bandung stated that he feels grateful and happy. One quote from him is that humans must have the nature of gratitude and what it is. He feels grateful if every Chinese ethnicity comes for observation and wants to convert. Both heads of Lautze Mosque in Jakarta and Bandung have the same answer regarding the second question.

Moreover, the overseas Chinese Muslim were asked three questions. Firstly, the researchers asked about their perspectives on the future trend of cultural assimilation between Indonesian and Chinese cultures, which could occur in all directions (increase or decrease or stay the same or regain traditional Chinese). Respondents 3 and 4 of Lautze Mosque Jakarta stated a similar opinion that it would continuously develop and improve in terms of cultural assimilation. However, in maintaining traditional Chinese, He thinks it will remain stable, and if possible, it will keep increasing. In addition, most of the Lautze Mosque 2 Bandung respondents have a similar opinion. They stated that cultural assimilation

would remain the same, but in the development of the mosque, it will probably increase. Alternatively, maybe the mosque building will remain the same today, but maybe there will be more activities in the future.

Secondly, the researchers asked about the interaction from other people or organizations between ethnic Chinese Muslims in the mosque and the Indonesian people. Respondent 1 from Lautze Mosque Jakarta stated that there was always much interaction in this mosque until now, significantly when the era of President B.J Habibie, who was the first to make an enormous contribution to the construction of this mosque, contributed and helped the lot in constructing the Lautze Mosque Jakarta itself. Apart from the president, Indonesia has a specific massive Islamic organization: the Indonesian Chinese Islamic Association (PITI) and the Association of Indonesian Muslim Merchants (ISMI). However, they often get support from the Indonesian Chinese Islamic Association (PITI). In addition, the Lautze Mosque 2 Bandung also received similar things but from different organizations. Respondent 2 said that many organizations contributed and helped the mosque. However, one organization that contributed the most to the Lautze 2 Bandung Mosque is "Salman's Charity House" from the Institute of Technology of Bandung. They manage and distribute fundraising, donations, and other assistance for the Lautze 2 Bandung Mosque. Furthermore, some people provide financial and in-kind assistance to the Lautze 2 mosque.

Thirdly, the researchers asked about their feelings about being a Muslim in Indonesia as an overseas Chinese. Therefore, primarily respondents from Lautze Mosque Jakarta and Lautze Mosque 2 Bandung have similar answers. Most feel proud, safe, peaceful, and happy being Muslims in Indonesia and the Lautze Mosque area. There have never been any problems, limitations, or obstacles, so they feel delighted to be ethnic Chinese who converted to Islam at the Lautze Mosque in Jakarta.

The status of politics and citizenship of overseas Chinese before and after religious conversion to Islam can vary depending on the specific country and its laws, as well as the individual's circumstances. It's important to note that the experiences of overseas Chinese and their political and citizenship status are diverse and cannot be generalized for all cases. However, the researchers provided some general information on this topic.

Prior to Religious Conversion to Islam:

1. Political and Citizenship Status: The political and citizenship status of overseas Chinese before religious conversion to Islam is generally determined by the country of residence. Overseas Chinese can hold citizenship in their host country, their country of origin, or both, depending on the nationality laws of each country.

2. Political Participation: Overseas Chinese, regardless of their religious affiliation, may engage in political activities and participate in the political process of their host country, such as voting in elections, joining political organizations, or running for public office, if they meet the eligibility criteria established by the host country.

After Religious Conversion to Islam:

1. Citizenship: Generally, religious conversion itself does not affect an individual's citizenship status. However, there may be specific cases or countries where conversion to Islam could impact citizenship laws or processes. It's important to consult the laws of the specific country in question to understand the implications of religious conversion on citizenship.

2. Political Participation: Religious conversion, including to Islam, does not inherently limit or restrict an individual's political participation. Overseas Chinese who convert to Islam can continue to engage in political activities and exercise their political rights in accordance with the laws and regulations of their host country.

Discussion

The study found that those Chinese mosques, named Lautze Mosque in Jakarta and Bandung, are essential to the Chinese community, especially those who want to convert to Islam religion or who have converted. In many ways, women play an essential role in Indonesian society. The Lautze Mosque has a role in preserving Chinese identity and presenting Islamic beliefs and education. Chinese-Indonesian people and the Chinese Mosque named Lautze Mosque in Jakarta and Bandung have maintained the Chinese traditional cultures properly and appropriately. When the cultures of Chinese and Indonesian ethnic groups were integrated, the Lautze Mosque was also influenced by Indonesian culture at the same time. This integration is the double identity representation form. The study also found that the Chinese Mosque named Lautze Mosque is the place that inherits Chinese culture in the context of Islam religion, such as Chinese architecture mixed with Islamic ornaments, Chinese culture and traditions, and Chinese-Arabian language with Indonesian translation.

The research results found that the role of Lautze mosques is exceedingly impactable to most overseas Chinese who convert their origin religion to Islam. In the educational context of Islamic learning, the overseas Chinese is being assisted by Islamic expert in joining every activity, learning how to pray in Islam, learning how to read Islamic Bible (Al-Quran) and the whole bible entitled Iqra. Not only in the education way but in the context of cultural hybridity and double identity, Lautze Mosques influenced most overseas Chinese who convert their religion in the Mosque in a cultural way while still maintaining their identity as Chinese and maintaining their origin ethnicity. For instance, the phenomenon of double identity that appeared in this Mosque is when the Chinese New Year, the Mosque holds something like "Chinese nostalgia." Moreover, the Mosque holding "Nganteuran" is Sundanese, an Islamic religious and cultural tradition meant to deliver. At this moment, the people will deliver their food to their neighbors. Moreover, several ethnic Chinese converts bring Lontong Cap Go Meh and other halal Chinese foods, and some local people bring Indonesian food. Therefore, in that situation, cultural hybridity is exceedingly fluid boldly. This activity is a cultural hybridity and double identity phenomenon that exists to see and feel.

Moreover, the Lautze Mosque may be modified by a pattern change of a building structure, and all overseas Chinese Muslim need to do rituals or pray in an Islamic way. In terms of prayer, the researchers found that the pray in Lautze Mosque is similar to other Muslim pray in general, named Salaah, and it is a mandatory ritual Islamic prayer, prescribed five times daily those are; Fajr – the dawn prayer. It is a two Rakat Salaah, Dhuhr – the early afternoon prayer. It is a four Rakat Salaah, Asr – the late afternoon prayer. It is a four Rakat Salaah, Maghrib – the sunset prayer. It is a three Rakat Salaah and Isha'a – the night prayer. It is a four Rakat Salaah.

Additionally, there are activities, rituals, and traditions in the context of the Islamic Religion in the Lautze Mosque Jakarta and Bandung. Those are Visits of the Mayor of Central Jakarta, Short-term Islamic Boarding School, Eid Al-Fitr Prayer, Eid Al-Adha Prayer, Guidance on Islamic education in reading Al-Quran and Iqra, Distribution of free rice boxes before breaking the fast and distribution of groceries during the month of Ramadan during pandemic of COVID-19. The Distribution of Meat of Qurban (Islamic Ritual Sacrifice) and Guidance for overseas Chinese in religious conversion to Islam.

The study result could explain the cultural phenomena more profoundly, especially in the form of double identity and cultural hybridity. The study and discussion can demonstrate the adaptability of Chinese ethnic groups in different locations. The Chinese migrated everywhere; they had similar changes in culture. The migrated Chinese or the overseas Chinese migrated to different places with a different culture from the traditional Chinese. The Chinese ethnic can maintain their traditional culture and adapt to the new society that they live predominantly in the Lautze Mosque Jakarta and Bandung. This adaptation is through mixing cultures in terms of a way of life, beliefs, language, and culture. In particular, the Chinese Mosque named Lautze Mosque, the center of the Chinese community, played a considerable role in maintaining traditional Chinese and mixing with a new culture, becoming a double identity today.

5. Conclusion

In a nutshell, as the researchers explained the data analysis from the interview results, the role of Lautze Mosque among the overseas Chinese is significantly enhanced. The Lautze Mosque helps most overseas Chinese or Peranakan Chinese since the Mosque welcomes everyone, especially Chinese. Because there are so many Chinese communities in the Mosque, the head of the Mosque and staff of the Mosque may assist them in Islamic education with specific experts or teachers. In the context of double identity, the Lautze Mosque in Jakarta and Bandung shows plenty of phenomena related to the double identity, which shows two different identities from Chinese and Indonesian. Like in the Chinese New Year, the Chinese and local people celebrate together and exchange different cultures and traditions. In the context of cultural hybridity, the overseas Chinese in the Lautze Mosque are influenced by Indonesian culture since they are immigrants from their country of origin and live in Indonesia. Indonesia culture, especially in Jakarta, which has Betawinese culture, and in Bandung, which has Sundanese culture, most overseas Chinese learn and implement both cultures in their daily life.

6. Suggestions

Based on the results and conclusions obtained in this study researchers can provide the suggestions listed below:

1. The results of this study can carry out a comparative study between Double identities in Chinese Mosques named Lautze Mosques and other places. The researchers hope that other lecturers and instructors can better understand the double identity and cultural hybridity of overseas Chinese in Indonesia, especially those who have already converted to Islam.
2. The researchers hope that other students can enhance their understanding and perspectives towards the double identity and cultural hybridity of overseas Chinese in Indonesia, especially those who have already converted to Islam. This research may help them enhance their tolerance for each other by respecting other people's decisions in the context of religion and culture.
3. This research may assist other Chinese communities to keep maintaining their identity as overseas Chinese in Indonesia. Although they are already lived in Indonesia and moved to Islam religion for a long time, the researchers suggest they keep maintaining their original identity. Another suggestion is that all of the overseas Chinese and Peranakan Chinese need to be more active in participating in any activities in the Mosque to promote and help other overseas Chinese who need help.

The researchers hope that other researchers can adapt this research with new variables and innovations, for instance, by investigating the Chinese Mosque in their country and comparing it to Lautze Mosques or by investigating the Lautze Mosque in the context of bureaucracy or the concept of administration in the Lautze Mosque.

Reference

- Barth, F. (1998). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Waveland Press.
- Clark, W. H. (1958). *The psychology of religion*.
- Cohen, A. (Ed.). (2014). *Urban ethnicity (Vol. 3)*. Routledge.
- Cohen, A. (2015). *Two-dimensional man: An essay on the anthropology of power and symbolism in complex society*. Routledge.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Foucault, M. (1998). *The history of sexuality: The will to knowledge*. London: Penguin.
- Foucault, M. (1978). *The history of sexuality: An introduction*. Ham- monsworth: Penguin.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison (trans. A. Sheridan; New York: Pantheon)*. Soft power and strategy, 49.
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures (Vol. 5019)*. Basic books.
- Handinoto. (2009). *Perkembangan Arsitektur Tionghoa di Indonesia*. Dalam A. H. Kustara (Ed.). *Peranakan Tionghoa Indonesia: Sebuah Perjalanan Budaya (hlm.70-92)*. Jakarta: PT Intisari Mediatama dan Komunitas-Lintas Budaya Indonesia.
- Hoon, C. Y. (2021). Between Hybridity and Identity: Chineseness as a Cultural Resource in Indonesia. *Contesting Chineseness: Ethnicity, Identity, and Nation in China and Southeast Asia*, 167-182.
- Hutnyk John. (2005). *Diaspora & Hybridity*, London: Sage.
- ISLAM, M. P. (2020). ZAKIAH DARAJAT, MUSLIMAH PSIKOLOGI ISLAM DI INDONESIA. *Nubar-Tokoh Pendidikan Dunia (Jabar# 59) Jilid 2*, 27.
- Koentjaraningrat, K. P. H. (1990). *Pengantar Ilmu Antropolog*, (Introduction to Anthropology). Jakarta, Indonesia: PT Rineka Cipta.
- Qurtuby, S. A. (2003). *Arus Cina-Islam-Jawa*. Jogjakarta: Inspeal Ahimsakarya Press.
- Tjahjana, C. (2013). *Akulturası Budaya dalam Arsitektur Bangunan Masjid Lautze 2 Bandung*.
- Turner, V. W. (2018). *The drums of affliction: a study of religious processes among the Ndembu of Zambia*. Routledge.
- Tuner, Victor W. (1967). *The Forest of Symbols: Aspects of Ndembu Ritual*. Ithaco: Cornell University.
- Tuner, Victor W. (1969). *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*. Chicago: Aldine Publishing Company

การศึกษาการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

จารุวรรณ พลศรี¹ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ลาภเจริญ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล pop26944@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล Supawadee.I@rumail.ru.ac.th

A Study of the Management of Banking Projects for School Administrators of The Teachers' Opinion in Saimai District Office, Bangkok

Jaruwan Ponsorn^{1*} and Asst. Prof. Dr. Supawadee Lapcharoen²

¹ Master's degree student (Educational Administration), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Email pop26944@gmail.com

² Lecturer, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Email Supawadee.I@rumail.ru.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: March 8, 2023

Revised: June 6, 2023

Accepted: June 8, 2023

คำสำคัญ

การบริหารจัดการโครงการธนาคาร,
ผู้บริหารสถานศึกษา

Keywords:

Management of Banking Projects,
School Administrators

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 241 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการศึกษา คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) ผลการศึกษาพบว่า ครูมีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และครูที่อยู่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

Abstract

This study aims to investigate and compare the perspectives of teachers towards the management of school bank projects by school administrators under the Sai Mai District Office, Bangkok. The study categorizes based on educational qualifications, work experience, and the size of the school. The sample group for this study consists of 241 teachers from schools under the Sai Mai District Office, Bangkok, in the academic year 2022. The tool used for this study is a questionnaire about the management of school bank projects from the teachers' perspectives under the Sai Mai District Office, Bangkok, comprising 40 items with a reliability value of .90. The statistics used in this study are mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), percentage, t-test, one-way analysis of variance (One-way ANOVA), and Scheffe's method for pairwise mean

score comparison. The study finds that teachers have a generally positive perspective towards the management of school bank projects by school administrators. Comparing the perspectives of teachers towards the management of school bank projects by school administrators under the Sai Mai District Office, Bangkok, it is found that teachers with different educational qualifications, work experiences, and school sizes differ in their perspectives as follows: 1) Teachers with different educational qualifications have significantly different perspectives on policy and planning aspects at the .05 level. 2) Teachers with different work experiences have significantly different perspectives in all aspects at the .05 level. 3) Teachers from different sizes of schools do not differ in their perspectives, either overall or in specific aspects.

* Corresponding author: Asst. Prof. Pim Samara Yarapirom, Ph.D.

E-mail address: pim.dj@phuket.psu.ac.th

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมทั้ง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 7-8) ตามมาตราที่ 23, 24 และ 26 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้ควบคู่กับคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องใกล้ตัว ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทักษะวิชาชีพ และทักษะการดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกวิชา นอกจากนี้ยังให้สถานศึกษาวัดและประเมินผลนักเรียนจากการปฏิบัติงานจริง ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และการสร้างสรรค์ชิ้นงาน หรือการปฏิบัติงานที่แสดงถึงการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยให้สอดแทรกคุณธรรมพร้อมนำวิชาการ มุ่งพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและสติปัญญา สร้างความตระหนักและส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความพอเพียง มีความสมานฉันท์ สันติวิธี และวิถีประชาธิปไตย โดยให้นักเรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพ การขับเคลื่อนแนวคิดและแนวปฏิบัติความพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับ โดยนำมาบูรณาการในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่การนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิต (ศุภมาส วิษณุคาม, 25630, หน้า 3-4) ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนานักเรียนไปสู่ขั้นการลงมือทำนั้น ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ซึ่งต้องมีทั้งส่วนที่เป็นสาระความรู้วิชาการและการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน นำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติผ่านการจัดโครงการ/กิจกรรมที่พัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีครูผู้สอนประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพิ่มหลักสูตรการเรียนการสอน “โตไปไม่โกง” สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ รักความเป็นธรรม มีความรับผิดชอบ และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง (ปิยวรรณ งามสง่า, 2565, หน้า 5) มุ่งเน้นไปที่ตัวนักเรียนโดยตรง เป็นการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่ในระดับเด็กเล็กที่จะโตขึ้นมาเป็นอนาคตของชาติ ในการต่อสู้กับกระแสวัตถุนิยม และทุนนิยมด้วยปัญญา

สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร (2564, หน้า 8) ได้เล็งเห็นความสำคัญของหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งเป็นการน้อมนำพระราชดำรัส “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงเน้นความพอดี พอควรแก่ฐานะ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันมาเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติ และเงื่อนไขความรู้ คุณธรรม มาบริหารจัดการแบบบูรณาการในด้านการศึกษา ตามนโยบายด้านที่ 6 มหานครแห่งเศรษฐกิจและการเรียนรู้ ของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านการเงิน การออม ดำเนินการร่วมกับโรงเรียนในสังกัด จำนวน 9 โรงเรียน มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีวินัยด้านการออม ภายใต้การดำเนินงานโครงการธนาคาร เพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยรักการออมให้แก่นักเรียน ฝึกการออมตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ที่นักเรียนควรรู้จักเก็บออม เป็นการช่วยเหลือครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วยการวางแผนการเงินในอนาคต (สำนักงานเขตสายไหม, 2564, หน้า 8) ด้วยเหตุนี้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จึงเข้าร่วมการจัดตั้งโครงการธนาคาร มีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีนิสัยรักการออม ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการธนาคารโดยธนาคารออมสินทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานโครงการธนาคาร มีผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักเรียนเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 2563 - 2566 ซึ่งโครงการธนาคารเป็นการจำลองสาขาของธนาคารไว้ในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติงาน ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผู้ให้บริการที่ดี และเรียนรู้การดำเนินงานธนาคารด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานเสมือนจริง เน้นการลงมือปฏิบัติจริงในรูปแบบของสถาบันการเงิน การจัดตั้งโครงการธนาคารดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน มีโรงเรียนเข้าร่วมจำนวนทั้งหมด 1,235 แห่ง มีจำนวนบัญชีกว่า 2.6 ล้านบัญชี และเงินออมสะสมทั้งหมดกว่า 1,200 ล้านบาท จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหมมีจำนวนบัญชีเงินฝากทั้งสิ้น 12,794 บัญชี ได้แก่ 1) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย (ประถม) มีจำนวนบัญชี 4,677 บัญชี 2) โรงเรียนสายไหม (ทศนารมย์อนุสรณ์) มีจำนวนบัญชี 2,030 บัญชี 3) โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม มีจำนวนบัญชี 1,503 บัญชี 4) โรงเรียนวัดหนองใหญ่ มีจำนวนบัญชี 1,631 บัญชี 5) โรงเรียนชอยแอนนักษ์ (กาญจนาภิเษก 2) มีจำนวนบัญชี 919 บัญชี 6) โรงเรียนวัดราษฎร์นิยมธรรม (พิบูลสงคราม) มีจำนวนบัญชี 996 บัญชี 7) โรงเรียนออเงิน (อ่อนหม่อน อนุสรณ์) มีจำนวนบัญชี 390 บัญชี 8) โรงเรียนพรพระร่วงประสิทธิ์ มีจำนวนบัญชี 298 บัญชี และ 9) โรงเรียนประชานุกุล (ข้าสันทอนุเคราะห์) มีจำนวนบัญชี 350 บัญชี (ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ งานธนาคารโรงเรียน, 2564, หน้า 9)

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการโครงการธนาคารบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัย ทำให้ได้องค์ประกอบการบริหารจัดการโครงการธนาคาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการนิเทศและติดตาม และด้านการประเมินผลและการนำไปใช้ และต้องการทราบว่าทัศนะของครูที่จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน จะส่งผลต่อการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงโครงการธนาคารให้เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน และจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะ และค่านิยมที่ดีตามสถานศึกษากำหนดอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นิวัฒน์ สินไชย (2560, หน้า 14) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (Desired characteristics) เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่ดี บุคคลส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

พรทิพย์ สุขเอียด (2562, หน้า 9) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้นักเรียนพึงปฏิบัติ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมตามบริบท และสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชน หรือสังคม

ณัฐวรร ยิ้มสรวล (2563, หน้า 51) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เป็นลักษณะเฉพาะที่นักเรียนแสดงออก ซึ่งเป็นที่ยอมรับ และพึงพอใจของบุคคลทั่วไป

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่กำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ ทั้งด้านสติปัญญา และคุณธรรมต่อไป

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการธนาคาร

โครงการธนาคาร ถือว่าเป็นโครงการที่มีบทบาทในการส่งเสริมการออมเป็นเวลายาวนานโดยเริ่มต้นจากธนาคารออมสิน ได้เล็งเห็นความสำคัญของเยาวชน ที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่าของสังคมในอนาคต ธนาคารจึงมุ่งส่งเสริมวินัยการออม และค่านิยมอันดีให้กับนักเรียนทุกคน โดยการจัดให้มีโครงการธนาคารในโรงเรียน และสถาบันการศึกษา เป็นการจำลองสาขาธนาคารไว้ในโรงเรียน มีนักเรียนเป็นผู้ดำเนินงานด้วยตนเอง (รายงานผลการดำเนินงานประจำปีธนาคารออมสิน, 2564, หน้า 16)

ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับโครงการธนาคาร ดังนี้

ณัฐพล กองทอง (2560, หน้า 41) กล่าวว่า ธนาคาร หมายถึง กิจการที่รับฝากเงินเป็นการทั่วไป และประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเงินอื่น ๆ

โครงการธนาคาร เป็นการจำลองสาขาของธนาคารไว้ในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินงานธนาคารด้วยตนเอง ภายใต้การสนับสนุนดูแลของธนาคารออมสิน ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานเสมือนจริงในรูปแบบของสถาบันการเงินให้กับนักเรียน พัฒนาและส่งเสริมให้มีนิสัยรักการออม (ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ งานธนาคารโรงเรียน, 2564, หน้า 16) สรุปได้ว่า โครงการธนาคารเป็นโครงการหนึ่งภายใต้แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินกิจกรรมด้านการฝาก-ถอนเงินของสมาชิกโครงการธนาคาร เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ด้านการออม โดยการจำลองรูปแบบธนาคารจริง มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน แต่สถานที่ที่ดำเนินงานตั้งอยู่ในโรงเรียน เพื่อความสะดวกของสมาชิกฝาก-ถอนเงิน

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา

1) การวางแผนที่ชัดเจน ต้องมีการประเมินหลักการและเหตุผลความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับวัตถุประสงค์ ความต้องการ ความจำเป็น ความคาดหวัง ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับนโยบาย

2) การบริหารทรัพยากร ต้องมีการประเมินความพร้อมของผู้รับผิดชอบ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานโครงการ ระยะเวลา งบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่จัดกิจกรรมของโครงการธนาคาร

3) การประเมินผล ต้องมีการประเมินผลที่ได้รับจากการประเมินโครงการธนาคาร ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป

4) การจัดการองค์กร ต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ แยกให้เห็นชัดเจนถึงความรับผิดชอบ และสายบังคับบัญชา

5) การประสานงาน ต้องมีการติดต่อสื่อสาร ประสานที่ดี ช่วยทำให้การดำเนินงานกับหน่วยงานภายนอก เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

6) การรับรู้ภารกิจ ต้องมีการสั่งการที่ดี เพื่อให้รับรู้ภารกิจที่ต้องดำเนินการ มีการสั่งการในรูปแบบลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน ทำให้ปฏิบัติเข้าใจในการทำงาน และรู้ขอบเขตการทำงาน

ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการนิเทศและติดตาม และด้านการประเมินผลและการนำไปใช้

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 650 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 241 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางของโคเฮน (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังนี้

ชั้นที่ 1 แบ่งขนาดของสถานศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาขนาดเล็ก

กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาขนาดกลาง

กลุ่มที่ 3 สถานศึกษาขนาดใหญ่

ชั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มที่ 1 ถึง 3 ใช้วิธีการเทียบสัดส่วน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มี 4 โรงเรียน

กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาขนาดกลาง มี 2 โรงเรียน

กลุ่มที่ 3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มี 3 โรงเรียน

ชั้นที่ 3 แบ่งกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนตามชั้นที่ 2 ให้ได้สัดส่วนตามตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) คือ 241 คน ดังตารางนี้

ตารางที่ 1

จำนวนครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565

ขนาด	ชื่อโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก	ออเงิน (อ่อนเหมม อนุสรณ์)	28	10
ขนาดเล็ก	ประชานุกุล (ข้าสนิทธอนุเคราะห์)	26	10
ขนาดเล็ก	พรพระร่วงประสิทธิ์	23	9
ขนาดกลาง	ซอยแอนเนกซ์ (กาญจนาภิเษก 2)	56	20
ขนาดกลาง	วัดราษฎร์นิยมธรรม (พิบูลสงคราม)	57	21
ขนาดใหญ่	ฤทธิยะวรรณาลัย (ประถม)	212	43
ขนาดใหญ่	สายไหม (ทศนารมย์อนุสรณ์)	97	43
ขนาดใหญ่	วัดเกาะสุวรรณาราม	77	43
ขนาดใหญ่	วัดหนองใหญ่	74	42
รวม		650	241

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ทศนะของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการนิเทศและติดตาม และด้านการประเมินผลและการนำไปใช้ และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน วันที่ 7 สิงหาคม 2565 - 12 กุมภาพันธ์ 2566 โดยส่งแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลทศนะของครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม วิเคราะห์เปรียบเทียบทศนะของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์เปรียบเทียบทศนะของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน ต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 2

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	186	77.20
สูงกว่าปริญญาตรี	55	22.80
รวม	241	100.00
2. ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	36	14.90
ระหว่าง 5 - 10 ปี	98	40.70
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	107	44.40
รวม	241	100.00
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	29	12.00
ขนาดกลาง	41	17.00
ขนาดใหญ่	171	71.00
รวม	241	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษามากที่สุด คือ วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 รองลงมา วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80

ด้านประสบการณ์ทำงาน ครูมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุดคือ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 รองลงมา ครูมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5 - 10 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 และครูมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 14.90

ด้านขนาดของสถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนมากที่สุดคือ จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 รองลงมา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 และครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00

ตารางที่ 3

การเปรียบเทียบทัศนคติของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการโครงการ ธนาคารของผู้บริหาร	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การกำหนดนโยบายและแผน	4.06	0.61	3.69	0.52	4.07*	.00
2. การส่งเสริมสนับสนุน	4.05	0.47	3.98	0.34	1.05	.15
3. การนิเทศและติดตาม	3.96	0.53	3.89	0.37	0.91	.18
4. การประเมินผล และการนำไปใช้	4.13	0.52	4.06	0.50	0.94	.17
รวม	4.05	0.45	3.90	0.34	2.22*	.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

ตารางที่ 4

การเปรียบเทียบทัศนคติของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการ โครงการธนาคารของผู้บริหาร	ประสบการณ์ทำงาน			F	p
	น้อยกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
1. การกำหนดนโยบายและแผน	4.16	4.07	3.83	6.25*	.00
2. การส่งเสริมสนับสนุน	4.17	4.14	3.89	11.21*	.00
3. การนิเทศและติดตาม	4.09	4.13	3.72	23.81*	.00
4. การประเมินผลและการนำไปใช้	4.23	4.30	3.91	17.60*	.00
รวม	4.16	4.16	3.84	19.48*	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ไปทำการทดสอบ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ตารางที่ 5

การเปรียบเทียบทัศนะของครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหาร	ขนาดของสถานศึกษา			F	p
	เล็ก	กลาง	ใหญ่		
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	$\bar{X}$		
1. การกำหนดนโยบายและแผน	4.05	4.04	3.87	1.58	.19
2. การส่งเสริมสนับสนุน	4.00	4.03	4.05	0.17	.91
3. การนิเทศและติดตาม	4.01	3.97	3.90	1.44	.23
4. การประเมินผลและการนำไปใช้	4.09	4.09	4.16	0.96	.41
รวม	4.04	4.03	4.00	0.33	.80

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

6. อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย นำเสนอได้ดังนี้

1) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู พบว่า ครูมีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีทัศนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการประเมินผลและการนำไปใช้ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมสนับสนุน และด้านการกำหนดนโยบายและแผน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการนิเทศและติดตาม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินการโครงการธนาคาร มีการกำหนดโครงการในการแผนปฏิบัติการประจำปี และสร้างการมีส่วนร่วมจากนักเรียน คณะครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานบริบทของโรงเรียนก่อนการจัดตั้งโครงการธนาคาร เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีความชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการธนาคาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ธนาคารออมสิน) ให้คำปรึกษา แนะนำ ระบบการทำงาน ส่งเสริมครู และคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานโครงการธนาคารอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ จัดให้ประเมินผลและการนำไปใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจตัดสินใจ จึงทำให้ครูมีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.1) ด้านการกำหนดนโยบายและแผน พบว่า อยู่ในระดับมากเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายโครงการธนาคาร สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้มีนิสัยรักการออม มีการวางแผนโดยการศึกษาสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบกับการจัดทำแผนงานโครงการธนาคารให้เป็นไปตามหลักการของธนาคารสาขาที่เลือก แต่งตั้งผู้ที่รับผิดชอบโครงการ กำหนดระเบียบข้อบังคับ การดำเนินงานโครงการธนาคารอย่างชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการดำเนินงาน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมเป็นสมาชิกของโครงการ

1.2) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน พบว่า อยู่ในระดับมากเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้คณะกรรมการดำเนินงานมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของโครงการธนาคาร มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออม เช่น ห้องเรียนออมดี จัดบริการข่าวสาร เอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับโครงการธนาคารให้แก่สมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดกฎ

ระเบียบ ข้อบังคับ การปันผล อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ตามหลักการของโครงการธนาคาร การจัดสรรอัตราดอกเบี้ยเงินฝากแก่สมาชิกอย่างเหมาะสมตามระเบียบ และนำเอาระบบจัดการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการข้อมูล และพัฒนาอาคารสถานที่สำหรับดำเนินงานให้มีความเหมาะสม สะดวก และนำเข้าใช้บริการ

1.3) ด้านการนิเทศและติดตาม พบว่า อยู่ในระดับมากเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานให้ธนาคารสาขาที่เกี่ยวข้องตรวจสอบการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ มีการนิเทศติดตามความก้าวหน้า ซึ่งจะเป็นระยะเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อความพร้อมในการเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.4) ด้านการประเมินผลและการนำไปใช้ พบว่า อยู่ในระดับมากเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบโครงการตามกระบวนการบริหารคุณภาพ (PDCA) ให้มีการชี้แจงผลการดำเนินโครงการกับผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้นำผลการประเมินโครงการไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน ต่อยอดผลการประเมิน เพื่อปรับปรุงโครงการธนาคารอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1) ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตรา หาญสุวรรณ (2560) ซึ่งศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนธนาคารแสงโสมพิทยาคม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนธนาคารแสงโสมพิทยาคม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2) ครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยศิริวรรณ รุ่งอาภา (2560) ซึ่งศึกษาการดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียนของธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียนของธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3) ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีัญญา วรานุชิตกุล (2564) ซึ่งศึกษาความพร้อมในการจัดตั้งโครงการธนาคารของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ครูที่อยู่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดตั้งโครงการธนาคารของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีสืบค้นความรู้ใหม่ ๆ ภายนอกองค์กร เพื่อนำความรู้มาพัฒนาสถานศึกษา รวมถึงได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบในการดำเนินงานมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

ครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีทัศนะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูที่มีประสบการณ์ทำงานสูงกว่าดำเนินการสืบค้นความรู้ใหม่ ๆ ภายนอกองค์กรอยู่เสมอเพื่อนำความรู้มาพัฒนาสถานศึกษา สร้างแรงกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาตื่นตัวต่อการได้มา ซึ่งมุมมอง และทัศนคติใหม่ ๆ และเข้ามามีส่วนร่วมการวางแผนในการเผชิญกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า

ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีทักษะต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนแต่ละขนาดสร้างแนวทางการบริหารจัดการโครงการธนาคารใกล้เคียงกัน ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดนโยบายและแผน การส่งเสริมสนับสนุน การนิเทศและติดตาม การประเมินผลและนำผลไปใช้ในการตัดสินใจที่มีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศและติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการเป็นระยะ เพื่อแนะนำ ช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การทำงานอย่างเป็นระบบ สร้างขวัญและกำลังใจแก่คณะกรรมการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น

7.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสำรวจข้อมูล บริบท สถานศึกษา และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนการจัดตั้งโครงการธนาคาร เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

7.1.3 ผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา ควรนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารจัดการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามสถานศึกษากำหนด สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการที่คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด

7.2.2 ควรศึกษาบริบทสถานศึกษา ความต้องการ และความจำเป็น รวมทั้งพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการโครงการธนาคารของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความเหมาะสม พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิตวรา หาญสุวรรณ. (2560). ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนธนาคารแสดงโทณพิทยาคม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ณัฐวร ยิ้มสรวล. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐพล กองทอง. (2560). แนวทางการส่งเสริมภาวะการออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นสมาชิกโครงการธนาคาร โรงเรียน จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ งานธนาคารโรงเรียน. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีธนาคารออมสิน. กรุงเทพฯ: ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่.
- นิวัฒน์ สินไชย. (2560). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยวรรณ งามสง่า. (2565). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ศรีัญญา วรานุชิตกุล. (2564). ความพร้อมในการจัดตั้งโครงการธนาคารของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ รุ่งอาภา. (2560). ศึกษาการดำเนินงานโครงการธนาคารโรงเรียนของธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภมาส วิสัยนาม. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตสายไหม. (2564). แผนปฏิบัติการราชการประจำปี สำนักงานเขตสายไหม. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตสายไหม
กรุงเทพมหานคร.

ปัจจัยในการเลือกร้านอาหาร การรับรู้ความเสี่ยงจากการติดเชื้อ COVID-19 และการป้องกันตนเองของลูกค้าในร้านอาหาร

อัญญา เบลสัน^{1*} และรองศาสตราจารย์ ดร. พรพิชญ์ พรหมดีวะพัลลภ^{2*}

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท คณะการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต อีเมล annaananya@hotmail.com

^{2*} คณะการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีเมล promsivapallop@gmail.com

Restaurant selection factors, COVID-19 risk perceptions, and customer's self-protection

Ananya Nilsson^{1*} and Associate Professor Dr. Pornpisanu Promsivapallop^{2*}

^{1*} MA. Student, Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus E-mail: annaananya@hotmail.com

^{2*} Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus E-mail: pornpisanu.p@phuket.psu.ac.th

Article Info

Article Type: Research article

Article History:

Received: March 3, 2023

Revised: May 14, 2023

Accepted: May 24, 2023

คำสำคัญ

การระบาดของโรคโควิด-19,
การรับรู้ความเสี่ยง, แนวทางปฏิบัติใน
การป้องกันตนเอง

Keywords:

COVID-19, Risk perception,
Restaurant selection, Self-protection,
Protection motivation theory

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของ COVID-19 ของลูกค้าร้านอาหารกับปัจจัยในการเลือกร้านอาหาร ความตั้งใจในการป้องกันตนเองและการป้องกันตนเองท่ามกลางการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยใช้ทฤษฎี Protection Motivation เป็นกรอบการวิจัย จากการศึกษาของชาวภูเก็ตจำนวน 456 คน ผลการวิจัยยืนยันอิทธิพลของปัจจัยสำคัญ 3 ประการในการเลือกร้านอาหารและการรับรู้ความเสี่ยง ได้แก่ ความสะอาดและสุขอนามัย ความรู้เกี่ยวกับโควิด-19 และการรับรู้ความรุนแรงของไวรัสโควิด-19 ที่มีต่อการป้องกันตนเอง และนำเสนอการอภิปรายผลการศึกษาในทางวิชาการและข้อเสนอแนะในการจัดการร้านอาหาร

Abstract

This research offers insights into the relationships between restaurant customer's pandemic risk perception and restaurant selection factors, willingness to apply self-protection and self-protection practices amid the COVID-19 pandemic using modified protection motivation theory as the research framework. Based on 456 residents of Phuket as the subjects of the study, the results confirm the influence of three key factors of restaurant selection and risk perception factors including cleanliness and hygiene, knowledge about COVID-19 and perceived severity of COVID-19 on self-protection intention. Academic and practical implications of the study are discussed.

1. Introduction

Restaurant businesses have been adversely affected by the COVID-19 pandemic worldwide. The demand for dining out has substantially declined due to government restrictions on movement and diner's concerns of the infection risk while dining out in public as masks must be removed while eating (Ryu et al., 2023). The infection risk perception of diners has resulted in significant drop in restaurant visits and financial difficulties (Jeong et al., 2022). The pandemic circumstances have forced restaurant operators to implement changes in order to comply with government's restrictions such as social distancing and other pandemic control requirements and attract patrons in order to continue their businesses (Kim et al., 2021).

* Corresponding author: Ananya Nilsson, Associate Professor Dr. Pornpisanu Promsivapallop
E-mail address: annaananya@hotmail.com, pornpisanu.p@phuket.psu.ac.th

Although the pandemic has caused concerns to restaurant patrons, many people accept that they have to continue their lives including dining out, but in a new normal way (Ryu et al., 2023). Understanding what determines restaurant diners' choice of restaurant to dine out and the diner's intention to conform to pandemic rules and restriction is essential to restaurant business operators to succeed amid the new normal practices. The literature on the topic is still limited and thus requires further investigation in order to better understand the new normal behaviours of restaurant diners during the pandemic. This research aims to contribute to the body of knowledge by offering insights into restaurant diner's risk perception, restaurant selection, willingness to apply self-protection and actual self-protection behaviour during the pandemic using modified protection motivation theory as the study framework. The objectives of the study are two-fold. First, it seeks to examine the influence of restaurant selection and COVID-19 risk perception factors based on modified PMT on self-protection intention. Secondly, it attempts to investigate the influence of self-protection intention on self-protection practices of restaurant diners amid COVID-19 pandemic.

Phuket, a UNESCO Creative City of Gastronomy, was chosen as the location for the study due to its wide range of cuisines and restaurants on offer. Although the restaurant businesses in Phuket normally relied on international tourists, the lack of international tourists during the pandemic has forced restaurant practitioners to target local residents instead (Ryu et al., 2023). Therefore, this study offers more understanding into resident's dining risk perception and behaviors amid the pandemic, which enables restaurant businesses to correctly adjust their operations and services to meet the changes of restaurant diner's needs, perceptions and behaviours during the new normal situation of pandemic.

2. Literature

2.1 Protection Motivation Theory

According to Protection Motivation Theory (PMT), individuals are motivated to protect themselves against perceived health risk such as COVID-19 pandemic (Roger, 1975). Choi et al. (2019) explain that self-protection against health threat is induced mainly due to four factors. These factors include the severity of the risk, the degree of vulnerability or the likelihood of the occurrence of the risk, the level of perceived efficacy of available preventive practices, and the level of self-efficacy.

The risk perception literature in the hospitality and tourism context has widely utilized PMT as a study framework especially in the travel health risk situations (Ruan et al., 2020; Wang et al., 2019). Within the restaurant context, several studies have adopted PMT in their investigation. For example, Ryu et al. (2023) adopted PMT factors to investigate restaurant visit frequency and restaurant protection practices during the COVID-19 pandemic. In addition, PMT has been used to study restaurant diners' self-protection intention against hygiene risk amid the pandemic (Yasami et al., 2020; Yasami, 2021). These studies general confirmed the influence of PMT factors and self-protection motivation and practices when dining out during the pandemic.

2.2 Restaurant selection factors

Previous research has regularly identified key factors influencing customer's decision-making within the restaurant context in the normal situations to include two important groups of factors including the quality of food and service (Liu et al., 2018), and atmosphere and facilities (Kivela, 1997). Then, during the COVID-19 outbreak, additional factors influencing restaurant selection have been identified in the literature due to required changes in response to customer's risk perception of COVID-19 infection. These additional factors include cleanliness and hygiene (Jeong et al., 2022) and new normal facilities and practices (Zapata-Cuervo et al., 2023) which play significant roles in reducing customer's risk perception and

fear of the pandemic. Cleanliness and hygiene considerations include examples such as serving sterilized cutlery in a sealed package and staff wearing mask and gloves (Jeong et al., 2022). In addition, new normal practices include actions that emerge during the pandemic to prevent the infection and promote safety among the customers. These include examples such as social distancing, and the use of contactless services and facilities (Yasami et al., 2022).

2.3 Hypothesis development

Hypotheses of the study were developed based on previous literature by proposing the influence of the modified PMT factors (Ryu et al., 2023; Xiao et al., 2016; 2014; Ruan et al., 2020) and restaurant selection factors (Jeong et al., 2022; Yasami et al., 2022; Liu et al., 2018) on self-protection intention and self-protection practices. The restaurant selection factors identified in the literature include (1) atmosphere and facilities, (2) food and service, (3) cleanliness and hygiene, (4) restaurant new normal facilities. The modified PMT factors include (1) knowledge about COVID-19, (2) worry of COVID-19, (3) likelihood of COVID-19 infection, (4) severity of COVID-19. The hypotheses are derived as follows:

H1 Restaurant selection factors influence on customer's self- protection intention in restaurant dining

- H1a: Atmosphere and facilities have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.
- H1b: Foods and services have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.
- H1c: Cleanliness and hygiene have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.
- H1d: Restaurant new normal facilities have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.

H2 COVID-19 risk perception factors influence on customer's self-protection intention in restaurant dining

- H2a: Knowledge about COVID-19 has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.
- H2b: The worry about COVID-19 infection has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.
- H2c: The likelihood of COVID-19 infection has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.
- H2d: The severity of COVID-19 has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.

H3 Customer's self-protection intention influences on self-protection practices in restaurant dining

3. Methodology

This study adopted quantitative method for collecting the data from residents in Phuket during April and May in 2022. The questionnaires were developed from extensive literature reviews and theories of travel risk perception and restaurant selection criteria (Ryu et al., 2023; Xiao et al., 2016; 2014; Ruan et al., 2020; Jeong et al., 2022; Yasami et al., 2022; Liu et al., 2018). The questionnaire comprised questions/items regarding restaurant selection factors, COVID-19 perception factors, self-protection intention and practices in restaurants due to the new normal life during the COVID-19 pandemic. Before commencing the survey, the questionnaire was pre-tested with 30 residents in Phuket for accuracy and ease of understanding. Four popular restaurants based on Tripadvisor.com agreed to permit the researchers to conduct survey onsite with their restaurant customers who were all Phuket residents during the time of the data collection. Face to face survey at the four selected restaurants was conducted. Participants were asked to complete online survey in order to comply with social distancing and contactless rules during the pandemic.

3.1 Research design

The questionnaire consists of four parts. The first part was designed to collect the information about the demographic characteristics of the participants. The second part included items to determine the respondent's risk perception towards COVID-19 pandemic based on risk perception on dining out based on modified PMT and restaurant selection factors, and the third part of the questionnaire included questions about preventive intention and practices while dining out in the restaurant

3.2 Data collection

The target group for this study was residents ~~only Thai Citizens~~ in Phuket including both local Thai citizens and foreigners during the COVID-19 pandemic in 2022. The size of the target population was calculated from the number of Phuket residents. The questionnaire was prepared in both English and Thai languages.

3.3 Sampling design

In total, 488 questionnaires were collected. 32 questionnaires were excluded from the study due to their excessive missing values and incomplete responses. Finally, 456 were valid and included in the analysis.

3.4 Data analysis

First, exploratory factor analysis was employed to identify underlying dimensions of restaurant selection, risk perception and modified PMT attributes. Then, multiple regression was performed on the factors discovered from the factor analysis result on self-protection intention. The purpose for this analysis was to examine the influence of the discovered restaurant selection and risk perception factors on self-protection intention. Finally, regression analysis was conducted to examine the influence of self-protection intention on self-protection practices.

4. Result

4.1 Restaurant selection factors and COVID-19 perceptions factors

Thirty-six items of the restaurant's attributes were analyzed with exploratory factor analysis to identify their underlying dimensions. Principle component analysis with extraction method and varimax with Kaiser normalization with rotation method were used. To determine the number of factors, only factors that meet the minimum eigen value of 1.0 or higher were identified (Pallant, 2020). After removing nine items that reported cross loading (mobile payment, health check, plates with lids, health certificate, chair arrangement, politeness of staff, access to the menu, certificate of organic food, good appearance), only twenty-seven remaining items were retained for further analysis (Pallant, 2020). The exploratory factor analysis on the remaining twenty-seven items of restaurant's attributes extracted four factors. These four dimensions include (1) Atmosphere and facilities, (2) Food and services, (3) Cleanliness and hygiene, (4) Restaurant new normal facilities.

Details of these factors are reported in Table 4.1.1. An examination of the Kaiser-Meyer Olkin measure of sampling adequacy suggested that the sample was adequate ($KMO = 0.935$) and Bartlett's test of Sphericity was significant ($\chi^2 (351) 9146.251, p < 0.01$) (Pallant, 2020). Cronbach's alpha of each dimension was computed to confirm the reliability of the measurement of each factor. As shown in Table 4.1.1 the factor analysis conducted on the twenty-seven restaurant's attributes items extracted into four factors. The dimensions reported below accounted for over 67% of the total variance.

Table 4.1.1*Factor analysis of restaurants attributes*

Factor	Loading	Eigen value	% of variance explained	Cronbach's alpha
Factor 1 - Atmosphere and facilities		11.004	40.754	0.928
Design & architecture & décor	0.830			
Take photos of food and atmosphere	0.824			
Menu design & style	0.818			
Wireless internet	0.796			
Music	0.786			
Check in area	0.756			
Advance reservation system	0.738			
Image & reputation	0.679			
Promotion & discount	0.591			
Credit card payment	0.409			
Factor 2 - Food and services		3.723	13.788	0.917
Quality of food	0.839			
Taste of food	0.814			
Value for money	0.807			
Displayed of price tags	0.735			
Location is convenient to travel	0.651			
Parking area	0.634			
Speed of the service	0.615			
Healthiness of food	0.607			
Factor 3 - Cleanliness and hygiene		2.343	8.680	0.924
Staffs use masks, gloves and maintain physical distances	0.851			
Staffs are knowledgeable about hygiene and cleaning practices	0.850			
Fork/Knife/Spoon in a sterile package	0.837			
Clean hygienic toilet and restaurant	0.826			
Alcohol or gel provided on the table	0.812			
Temperature check	0.707			
Factor 4 – Restaurant new normal facilities		1.197	4.432	0.800
Sensor or touchless door	0.820			
Open kitchen	0.807			
Available of private area	0.693			
The total percentage of variance explained			67.653	

To assess the impacts of restaurant's factors (as predictor variables) on self-protection intention (as the outcome variable), a multiple regression was conducted. The assumptions of the multiple regression based on (Pallant, 2020). The regression model presented in the Table. 4.1.2 below is significant with a value of 25% of the total variance explained ($R^2 = 0.251$, $F = 19.285$, $p < 0.01$) for the self-protection intention. Cleanliness and hygiene ($\beta = 0.37$, $t = 7.36$, $p < 0.01$) was found to have the highest and positive influence on self-protection intention and knowledge about COVID-19 ($\beta = 0.15$, $t = 3.34$, $p < 0.01$) had the second highest influence on the outcome variable.

Table 4.1.2*Factors influencing self-protection intention*

DV: Self-protection intention				
Factors	β	t	Std Errors	p
Constant		6.07	0.24	0.00
Atmosphere and facilities	0.03	0.48	0.05	0.63
Foods and services	0.10	1.69	0.06	0.09
Cleanliness and hygiene	0.37	7.36	0.05	0.00
Restaurant's new normal facilities	-0.06	-1.09	0.04	0.28
Knowledge about COVID-19	0.15	3.34	0.04	0.00
Worry about COVID-19 infection	-0.07	-1.69	0.01	0.09
Likelihood of COVID-19 infection	0.05	1.16	0.04	0.25
Severity of COVID-19	0.11	2.42	0.04	0.02
Adjusted R ²	0.251			
F	19.285			
p	0.00			
df	8/429			

4.2 The influence of self-protection intention on self-protection practices

The regression result of the influence of self-protection intention on self-protection practices is presented in table 4.2.1. The regression model was significant with a low value of the total variance of 23% ($R^2 = 0.236$, $F = 19.285$, $p = <0.00$). Self-protection intention ($\beta = 0.486$, $t = 11.811$, $p < 0.01$) was found to have a significant influence on self-protection practices ($p < 0.01$).

Table 4.2.1*The influence of customers self-protection intention on self-protection practices*

DV: Self-Protection Practice				
Factors	β	t	Std Errors	p
Constant		9.215	0.188	0.000
Self- protection intention	0.486	11.811	0.044	0.000
Adjusted R ²	0.236			
F	19.285			
p	0.00			
df	1/452			

5. Discussion and Conclusion

This research contributes to the body of knowledge by offering insights into the relationships between restaurant customer's pandemic risk perception and restaurant selection factors, willingness to apply self-protection and self-

protection practices during the COVID-19 pandemic utilising modified protection motivation theory as the research framework. Using residents of Phuket as the subjects of the study, the results of the study offer restaurant operators insights and guidelines to appropriately modify their operations and services to meet the changing needs, perceptions and behaviours of restaurant customers during the new normal situation of the COVID-19 pandemic.

The results of the study confirm the influence of three key factors of restaurant selection and risk perception factors on self-protection intention. These factors include cleanliness and hygiene, knowledge about COVID-19 and perceived severity of COVID-19. Furthermore, the study is also able to confirm the positive influence of customer's self-protection intention on self-protection practices in restaurant dining during the COVID-19 pandemic. The hypothesis test results are summarized in Table 5.1.

Table 5.1

Summary of hypothesis test results

Hypothesis	Result
H1 Restaurant selection factors influence on customer's self- protection intention in restaurant dining	
H1a: Atmosphere and facilities have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Not supported
H1b: Foods and services have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Not supported
H1c: Cleanliness and hygiene have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Supported
H1d: Restaurant new normal facilities have a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Not supported
H2 COVID-19 risk perception factors influence on customer's self-protection intention in restaurant dining	
H2a: Knowledge about COVID-19 has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Supported
H2b: The worry about COVID-19 infection has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Not supported
H2c: The likelihood of COVID-19 infection has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Not supported
H2d: The severity of COVID-19 has a significant influence on self-protection intention in restaurant dining.	Supported
H3 Customer's self-protection intention influences on self-protection practices in restaurant dining.	Supported

As perceived severity is the only factor under PMT that was confirmed with positive influence on self-protection intention of the restaurant customers, severity is suggested to be the most significant factor within the PMT framework. This result confirms the vital role of severity as discovered in previous research such as Ryu et al. (2023) who found

threat appeal particularly severity to be the most dominant factor in PMT. Furthermore, the study results highlight the stronger influence of cleanliness and hygiene, and knowledge about COVID-19 more than any PMT factors. This indicates that customers will have stronger intention to conform to the pandemic rules and regulations if they have more knowledge about the pandemic and understand the severity of the coronavirus. It is also imperative to note the significance of cleanliness and hygiene in customers' self-protection intention. The result suggests that customers pay particular attention to cleanliness and hygiene of the restaurant and will be more likely to apply self-protection intention and practices.

The results discovered in the study offer a number of implications to the restaurant industry to operate during the pandemic period. Firstly, it is necessary for restaurant operators to remind and display communication to customers about the ongoing pandemic, pandemic rules and protection practices. Secondly, restaurants should ensure the cleanliness and hygiene of the operations and offer cleanliness and hygiene cues to signal to the customers to boost their dining out confidence. These practices include examples such as ensuring all staff members wear masks and gloves at all times, serving covered food and sealed cutlery, and sanitizing tables and chairs.

References

- Choi, J., Nelson, D., & Almanza, B. (2019). Food safety risk for restaurant management: use of restaurant health inspection report to predict consumers' behavioral intention. *Journal of Risk Research*, 22(11), 1443–1457. <https://doi.org/10.1080/13669877.2018.1501590>
- Jeong, M., Kim, K., Ma, F., & DiPietro, R. (2022). Key factors driving customers' restaurant dining behavior during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 34(2), 836-858. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJCHM-07-2021-0831/full/html?skipTracking=true>
- Kim, K., Bonn, M.A., & Cho, M. (2021). Clean safety message framing as survival strategies for small independent restaurants during the COVID-19 pandemic. *Journal of Hospitality Tourism Management*, 46, 423–431. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.01.016>
- Kivela, J.J. (1997). Restaurant marketing: selection and segmentation in Hong Kong. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 9(3), 116-123. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/09596119710164650/full/html>
- Liu, P., & Tse, E. C. Y. (2018). Exploring factors on customers' restaurant choice: an analysis of restaurant attributes. *British Food Journal*, 120(10), 2289-2303. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/BFJ-10-2017-0561/full/html>
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. McGraw-hill education (UK).
- Rogers, R.W. (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change. *Journal of Psychology*, 91 (1), 93–114. doi:10.1080/00223980.1975.9915803.
- Ruan, W., Kang, S., Song, & H. (2020). Applying protection motivation theory to understand international tourists' behavioural intentions under the threat of air pollution: a case of Beijing, China. *Current Issues in Tourism*, 23(16), 2027–2041. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1743242>
- Ryu, K., Jarumaneerat, T., Promsivapallop, P., & Kim, M. (2023). What influences restaurant dining out and diners' self-protective intention during the COVID-19 pandemic: Applying the Protection Motivation Theory. *International Journal of Hospitality Management*, 109, 103400. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2022.103400>

- Wang, J., Liu-Lastres, B., Ritchie, B.W., Mills, & D.J. (2019). Travellers' self-protections against health risks: an application of the full Protection Motivation Theory. *Annals of Tourism Research*, 78, 102743. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2019.102743>
- Xiao, H., Peng, M., Yan, H., Gao, M., Li, J., Yu, B., Li, & S., et al. (2016). An instrument based on protection motivation theory to predict Chinese adolescents' intention to engage in protective behaviors against schistosomiasis. *Global Health Research Policy*, 1(1), 1–9. doi:10.1186/s41256-016-0015-6
- Yasami, M. (2021). International tourists' threat appraisal, coping appraisal, and protection intention. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 22(2), 163–190. <https://doi.org/10.1080/1528008X.2020.1768460>
- Yasami, M., Rabiul, M. K., Promsivapallop, P., & Zhu, H. (2022). The COVID-19 crisis and factors driving international tourists' preferences for contactless dining services. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 34(11), 4029-4051.
- Yasami, M., Wongwattanakit, C., & Promphitak, K.T. (2020). International tourists' protection intentions to use food hygiene cues in the choice of destination local restaurants. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 29(2), 583-596. DOI:10.30892/gtg.29216-491
- Zapata-Cuervo, N., Montes-Guerra, M. I., & Jeong, M. (2023). How do restaurants respond to the COVID-19 pandemic? Lessons from Colombian restaurateurs and their survival strategies. *Journal of Foodservice Business Research*, 26(2), 186-207. <https://doi.org/10.1080/15378020.2021.2006037>

ประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาด้านฉบับบทความ
วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

ด้วยวารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566) ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันการศึกษาในการพิจารณาด้านฉบับบทความและประเมินคุณภาพที่ส่งเข้ามารับการคัดเลือกตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาศาสตร์ โดยให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียนบทความ ก่อให้เกิดคุณภาพการต่อวงการวิชาการ เป็นผลให้วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดำเนินการบรรลุมิติประสงค์ที่ตั้งไว้ในการรักษามาตรฐานทางวิชาการได้โดยสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ขอขอบพระคุณและประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิตั้งรายนามต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย เนียมเทศ	คณะศึกษาศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง	คณะศึกษาศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา เสนทอง	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ จิระเกียรติกุล	คณะเศรษฐศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ ทองเทพ	วิทยาลัยการคอมพิวเตอร์
ดร.กฤษดี พ่วงรอด	คณะวิทยาการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	คณะศึกษาศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญญาทิพย์ สุภะกะลิน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ดร.กัลยาณี กฤตโตปการกิจ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ กุลิสร	คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐญา ประไพพานิช	คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน	คณะมนุษยศาสตร์
ดร.อภิญา สุพิชญ์	คณะอุตสาหกรรมบริการ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นัส มโนการณ	คณะศึกษาศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายนที เงินบำรุง	คณะบริหารธุรกิจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แซ่มชัย
 ดร.กุลนรี นุกิจรังสรรค์

คณะครุศาสตร์
 สถาบันเอเชียศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย อารักษ์โพชฌงค์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์
 ดร.กฤษฎา วีระโกศลพงศ์

คณะวิทยาการจัดการ
 คณะวิทยาการจัดการ
 คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิกา สุนทรไชยกุล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล

คณะสาธารณสุขศาสตร์
 คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บุญรักษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟรี่

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภูมิ มีชัยโย

สำนักวิชาจีนวิทยา

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศรา สุกเพชร

คณะกรรมการการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวัสดิ์ ศรีสวัสดิ์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ

คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จารุวัจน์ สองเมือง

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิต

ดร.กฤษฎา มุอัมหมัด

คณะบริหารธุรกิจ

ประกาศ ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2566

(รองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ ทองชุมนอม)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

การส่งต้นฉบับบทความ

1. เป้าหมายและขอบเขต

วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นวารสารวิชาการระดับชาติ 2 ภาษา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ราย 6 เดือน (2 ฉบับต่อปี) ทุกบทความได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 คน โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double-Blind Peer Review) จัดทำและเผยแพร่โดยคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทวิการณ หนังสือน และบทความปริทัศน์ในสาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ

2. กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่: 2 ฉบับต่อปี ได้แก่ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

3. การรับต้นฉบับบทความ: ตลอดทั้งปี

4. การส่งต้นฉบับบทความ

4.1 การเตรียมต้นฉบับ

4.1.1 การเขียนบทความ

- 1) เป็นบทความที่สอดคล้องกับเป้าหมายและขอบเขต (aim and scope) ของวารสาร
- 2) เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในสาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน (กรณีเป็นบทความภาษาอังกฤษ ควรมีการตรวจความถูกต้องทางภาษาโดยผู้เป็นเจ้าของภาษาก่อนการส่งบทความ)
- 3) พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร Browallia New
- 4) ต้นฉบับบทความมีความยาวระหว่าง 10-15 หน้ากระดาษ A4
- 5) บทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 150-200 คำ โดยระบุชื่อบทความ ชื่อ - นามสกุลผู้เขียนทุกคน และคำสำคัญไม่เกิน 5 คำ
- 6) ในส่วนชื่อ - นามสกุลผู้เขียนให้อ้างอิงวุฒิการศึกษาขั้นสูงสุดตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สถานที่ทำงาน/หน่วยงาน และ E-mail

4.1.2 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- 1) ขนาดกระดาษ A4
- 2) ระยะบรรทัด 1 เท่า (Single space)
- 3) ระยะขอบกระดาษ บนและล่าง 2.54 เซนติเมตร หรือ 1.0 นิ้ว ซ้ายและขวา 1.78 เซนติเมตร หรือ 0.7 นิ้ว

4.1.3 รูปแบบตัวอักษร

ภาษาอังกฤษและภาษาไทยใช้รูปแบบอักษร Browallia New ดังนี้

ส่วนประกอบบทความ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบ	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	ชิดซ้าย	18
ชื่อผู้แต่ง	เอียง	ชิดซ้าย	12
หน่วยงานสังกัด	ปกติ	ชิดซ้าย	12

ส่วนประกอบบทความ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบ	ขนาดตัวอักษร
บทคัดย่อ	ปกติ	ชิดซ้าย	12
คำสำคัญ	ปกติ	ชิดซ้าย	12
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	14
หัวข้อย่อย	เน้น	ใช้หมายเลข	14
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	14
การเน้นความในบทความ	เน้น	-	14
ตารางที่ แผนภูมิที่ ภาพที่	เน้น	ชิดซ้ายด้านบน	14
ที่มา	เน้น	ชิดซ้าย	12
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	12
ชื่อบทความ	เน้น	ชิดซ้าย	18

4.1.4 การเขียนอ้างอิง

1) การอ้างอิงในเนื้อหาใช้แบบนาม-ปี (Author-date in-text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ ส่วนหน้าข้อความที่ต้องการอ้างอิง และอาจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างอิงด้วยก็ได้ หากต้องการ อาทิ

... ปรานี ประเสริฐสิน (2555, น. 147) ...

... ปรานี ประเสริฐสิน (2555, หน้า 147-148) ...

2) การอ้างอิงท้ายบทความ ใช้แบบ APA Style (7th edition) และเรียงตามลำดับตัวอักษร โดยบทความภาษาไทยใช้คำว่า "เอกสารอ้างอิง" และบทความภาษาอังกฤษใช้คำว่า "References" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก) หนังสือหรือตำรา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ธำรงค์ศักดิ์ อายุวัฒน์. (2547). ไทยในมาเลเซีย. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

ไพรัช รัชพงษ์, และกฤษณะ ช่างกล่อม. (2541). งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ แห่งชาติเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

ข) วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า-หน้า. ฐานข้อมูลหรือ URL

ตัวอย่าง

โกวิทย์ พิมพ์ และเมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา. (2018). ภาษาและความคิดเชิงอุดมคติในปรัชญาคำสอนเรื่องสุภาษิตพระร่วง. วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 7(2), 147-182.

<https://doi.org/10.14456/jis.2017.17>

ค) วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์ คณะ, ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

พรพิมล เณิมพลานภาพ. (2535). พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มียอดขายสูงสุดของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ง) ข้อมูลออนไลน์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, วัน เดือนที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องหรือชื่อบทความ. ชื่อเว็บไซต์. URL

ตัวอย่าง

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2552). การลงรายการบรรณานุกรมตามกฎ APA Style. <http://www.human.cmu.ac.th/~lib/documents/Bibliography.pdf>

จ) รายงานการประชุมวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม. (เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาลี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4.2 การส่งบทความ

ผู้เขียนสามารถส่งบทความเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ผ่านระบบวารสารออนไลน์ได้ตลอดเวลาทาง <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jis/index> โดยแนบเอกสารประกอบดังนี้

- 1) ต้นฉบับบทความ จำนวน 1 ชุด ทั้งไฟล์ word และ pdf
- 2) แบบเสนอส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ลงในวารสารฯ
- 3) หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียมการส่งบทความ

4.3 ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ

4.3.1 อัตราค่าธรรมเนียมในการส่งบทความ ดังต่อไปนี้

4.3.1.1 บุคลากรภายในคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ส่งบทความเสนอเข้ารับการตีพิมพ์ ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียม หากมีสถานะเป็นผู้ประพันธ์อันดับแรก (First author) หรือผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

4.3.1.2 บุคคลภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และภายนอกมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ส่งบทความเสนอเข้ารับการตีพิมพ์ ต้องชำระค่าธรรมเนียม 3,500 บาท/บทความ (กรณีเป็นภาษาไทย) หรือ 4,500 บาท/บทความ (กรณีบทความเป็นภาษาอังกฤษ)

4.3.2 ชำระด้วยการโอนเงินค่าธรรมเนียมต่าง ผ่านทางบัญชีธนาคารได้ที่

เลขที่บัญชี 795-268500-5

ชื่อบัญชี กองทุนวิจัยคณะวิทยาศาสตร์

ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

หมายเหตุ: การชำระค่าธรรมเนียมในการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์นั้น มิได้ถือว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารวิเทศศึกษา ทุกบทความต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการก่อน จึงจะสามารถแจ้งผลการพิจารณาไปยังผู้เขียนได้ ว่าบทความผ่านการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารต่อไปหรือไม่

4.4 การพิจารณาต้นฉบับ

- 1) กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้น
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อของแต่ละฝ่าย (Double-Blind Peer Review)

Manuscript Submission

1. Aim and Scope:

Journal of International Studies, Prince of Songkla University (E-ISSN: 2730-4167) is a national bilingual-pattern (Thai and English) double-blind peer-reviewed semiannual journal published by the Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus, Thailand. Its aim is to provide a platform for domestic and international specialists, scholars, and students to publish their research works, academic articles, book reviews, and review articles under the interdisciplinary of humanities and social sciences, education, economics, business administration and management.

2. Publication: Semiannual

Issue No. 1 January – Jun and Issue No. 2 July – December

3. Submission: Throughout the year

4. Manuscript Submission

4.1 Preparation of Manuscript

4.1.1 Article specifications

- 1) An article must conform to the aim and scope of the Journal.
- 2) The article must be written either in Thai or English. It must not have been previously published and must fall under one of the following disciplines: humanities and social sciences, education, economics, or business administration and management. If written in English, it should be proof-read by a native speaker before submission.
- 3) It must be written in Microsoft Word using a defined font of Browallia New.
- 4) It may be between 10 and 15 pages, using A4 paper size.
- 5) It must provide an abstract of no longer than 200 words, and be written in both Thai and English. It must include the title of the article, name, and surname of the author, and keywords of between three and five.
- 6) Name and surname, a highest degree, an academic title (if applicable), an institution, and an email-address of the author must also be included.

4.1.2 Page Lay Out Setting

- 1) A4 paper size must be corresponded.
- 2) Single space must be used.
- 3) Upper, lower margins must be 2.54 centimeters or 1 inch. Left and right margins must be 1.78 centimeters or 0.7 inch.

4.1.3 Font Style

The article must be written in Microsoft Word using a defined font of Browallia New.

Article Components in order of arrangement	Letter characteristics	Printing style	Letter size
Title	Bold	Left	18
Author's name	Italic	Left	12
Institution	Normal	Left	12
Abstract	Normal	Left	12
Keywords	Normal	Left	12
Chapter headings	Bold	Left	14
Secondary headings	Bold	Numbered	14
Text body	Normal	-	14
Emphasis article	Bold	-	14
Figure, Chart heading	Bold	Left	14
Sources	Bold	Left	12
Information in tables	Normal	-	12
Title	Bold	Left	18

4.1.4 Citation

1.4.1 Author-date in-text citation must be placed after the sentence thereof that the citation supports, which includes the author's name, year of publication, and page number (s). For example:

... (Newman & Cullen, 2012, p. 12) ...

... (Newman & Cullen, 2012, pp. 12-15) ...

1.4.2 APA (American Psychological Association, 7th Edition) must be applied, which is accompanied by a full, alphabetized list of citation in an end section, usually titled "References" in English. For example:

Book/ Textbook

Template: Author. (Year of Publication). Title. City, ST: Publisher.

For example:

Kidder, T. (1981). The soul of a new machine. Boston, MA: Little, Brown & Company.

Livermore, J. B., Quigley, E., & Bernanke, B. (2002). Field assessment in crisis counseling (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

B) Journal article/ Magazine/ News

Template: Author. (Year of Publication). Title of article with first word capped. *Journal Name*, Vol.(Issue No.), page range.

For example:

Gambrill, E. D. (2001). The tide is turning: Corporeal punishment in our schools. *Quarterly of Social Work Teaching and Education*, 27(2), 14-19.

C) Thesis/ Dissertation

Template: Author. (Year of Publication). Title (Dissertation degree). University, State.

For example:

Caprette, C. L. (2005). Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.

D) Internet/ Website

Template: Author. (Year). Title. Retrieved Month Date, Year, from URL

For example:

Renewable Energy Laboratory. (2008). Biofuels. Retrieved May 6, 2008, from http://www.nrel.gov/learning/re_biofuels.html

จริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสารวิชาการ

จากการที่ วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ดังนั้นเพื่อให้การเผยแพร่เป็นไปอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ โปร่งใสและสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์เป็นที่ยอมรับกันในระดับสากล วารสารวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติและจริยธรรมการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ โดยได้กำหนดบทบาทสำหรับผู้พิมพ์ (Author) บรรณาธิการวารสาร (Editor) และผู้ประเมินบทความ (Reviewer) โดยทางกองบรรณาธิการจะเผยแพร่ให้คนทั้ง 3 กลุ่ม ทราบและถือเป็นแนวทางการปฏิบัติ

บทบาทและหน้าที่ของผู้พิมพ์

1. ผู้พิมพ์ต้องซื่อสัตย์ มีคุณธรรม โดยเฉพาะการไม่ขโมย หรือคัดลอกข้อความ หรือความคิดของคนอื่นมาเป็นของตนเอง ทั้งการเขียนบทความวิจัยและบทความวิชาการ
2. ผู้พิมพ์ต้องรับรองว่าผลงานที่เขียนขึ้นได้มาจากข้อเท็จจริงจากการศึกษา ไม่บิดเบือนข้อมูลและไม่มีข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้พิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานของตนเองและรับรองว่าผลงานไม่เคยถูกตีพิมพ์ หรือกำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ใด
4. ในกรณีที่ผู้พิมพ์ทำผิดข้อตกลงวารสารจะตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี และวารสารจะแจ้งหน่วยงานที่ผู้พิมพ์สังกัดหรือผู้พิมพ์แล้วแต่กรณี

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบทความเพื่อเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารโดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. ระหว่างการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
3. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผู้อื่น (Plagiarism) และการนำบทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นแล้วมาเสนอเพื่อขอรับการตีพิมพ์ซ้ำ เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่นและไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
4. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นหรือการนำบทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นแล้ว มาเสนอเพื่อขอรับการตีพิมพ์ซ้ำ บรรณาธิการจะหยุดกระบวนการประเมินบทความและหากบทความได้รับการเผยแพร่ไปแล้ว บรรณาธิการจะใช้สิทธิในการถอดถอนบทความและแจ้งหน่วยงานที่ผู้พิมพ์สังกัดหรือผู้พิมพ์แล้วแต่กรณี

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับของบทความที่ส่งมาเพื่อขอรับการประเมิน
2. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับผู้พิมพ์หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น
3. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากคุณภาพของบทความเป็นสำคัญ ไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. หากผู้ประเมินบทความพบว่า บทความที่ประเมินมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย

Publication Ethics

The Journal of International Studies, Prince of Songkla University was created as a space for publishing research articles and academic articles. Therefore, in order to ensure the dissemination of accurate, quality, transparent and in line with internationally accepted standards of publication the Journal of International Studies, prescribes guidelines and ethics for publication, publishing research articles and academic articles by assigning the role for the author, editor, and reviewer, which the editorial team will inform to all three parties.

Roles of Authors

1. The author must be honest, moral, and especially not steal or copy other people's ideas or messages into their own research articles and academic articles.
2. The author must certify that the written work is derived from the facts from the study and does not distort information and does not contain false information.
3. The author must be responsible for his/her work and certify that the work has never been published or is not currently in the process of being considered published.
4. In the case that the author makes a mistake, the journal will disqualify the publication for a period of at least two years and the journal will inform the organization that the author work for or studies.

Roles of Editors

1. Editors are responsible for considering the selection of articles to enter the quality assessment process for publication in the journals based on content consistency and the policy of the journal.
2. During the evaluation of the article, editors must not disclose the information of the author and the person evaluating the article to other unrelated persons.
3. Editors are responsible for reviewing articles for plagiarism and applying other published articles for re-publication so that articles published in the journals do not copy the works of others and do not publish articles that have been published elsewhere.
4. If detecting the copying of another person's work or bringing another article that was previously published for re-publication, the editor will cancel the article evaluation process, and if the article has been previously published, the editor will use the right to withdraw the article and notify the organization that the author work for or studies.

Roles of Reviewers

1. The reviewer evaluating the article must maintain the confidentiality of the article submitted for evaluation.
2. The reviewer must not have any interest with the author or any other reason that makes it impossible to give comments freely. If so, the article reviewer must notify the editor of the journal about the result of the evaluation to decide to accept or refuse the article.
3. The reviewer of the article should evaluate articles in the field of study to consider the quality of the article and not use personal opinions that do not have support information as criteria for judging articles.
4. If the reviewer finds that the evaluated article has any part that has similarities or duplication from other works, the reviewer must also inform the editor.

วารสารวิทยาศาสตร์ศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Journal of International Studies
Prince of Songkla University

‘ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง
ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง
ลาภทรัพย์และเกียรติยศจะตกมาแก่ท่านเอง
ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพให้บริสุทธิ์’

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ISSN: 2730-4167 (Online)
<http://jis.fis.ac.th>
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/jid/index>
Email: jis@phuket.phuket.psu.ac.th